

Karkerên hemû welatan û gelên bîndest yekbîn.!

NEWROZ

ATESİ

AYLIK TEORİK HABER YORUM DERGİSİ

Yıl:2 Sayı: 12 Ağustos - Eylül / 1993 Fiyatı: 18.000 TL

NEWROZ ATEŞİ

Med İletişim, Yayın Tanıtım san. Tic. Ltd. Şti.
Şirketi adına ve Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü Nedime Tunç

Yönetim Yeri : Çakırağa Mah. Çakırağa Camii Sok. No: 18 / 7
AKSARAY / İSTANBUL Tel-Fax: 530 65 58

Dizgi ve Teknik Hazırlık: Hasat Dizgi

Baskı

Renk Ayrımı

Kapak

Görsel Yönetmen

Adana İrtibat Bürosu

Baskı: YÖN Matbaacılık
544 66 34 Ağustos 1993

Hasat Yaratım Grubu
Cemal Gürsel Cad. Vakıf İşhanı
Kat. 4 No: 407 ADANA
Tel: 520 520

İsviçre Muhabiri: Ş. KAPLANSEREN

Breguet - 10 2000 - NEUCHÂTEL İSVİÇRE

İsveç Muhabiri: MEHMET KARAGÖZ

Stadinge Plan 14 163 63 SPANGA
STOCKHOLM / İSVEÇ

Hollanda Muhabiri: S. CEMAL

Tel: 08360 - 31926 HOLLANDA

Danimarka Muhabiri: GÜNEŞ DOĞAN

Post Box - 72 2750 - BALLERUP
KOPENHAG / DANIMARKA

Fransa Muhabiri: SINAN HERDEM

Tel: 1- 4824 1795 PARIS / FRANSA

Avusturya Muhabiri : SAYDO ÖZTÜRK

Postfach 58 1022 Wien AVUSTURYA
Tel: 00 43 222 - 33 53 774

Almanya Muhabiri : HÜSEYİN ÖZDEMİR

Steindam Str. 29. Otel
OLDENBURG - 20099 HAMBURG
TEL: 00 49 83 21 370

Güney Kürdistan Muhabiri: SERHAD A. ZERŞATI

ABONE KOŞULLARI

Yurtiçi 6 aylık 108.000 TL. Yıllık 216.000 TL

Yurtdışı 6 aylık 36 DM. Yıllık 72 DM.

Diğer ülkelerin abone bedelleri Alman markına göre belirlenecektir.

Abone bedellerini aşağıdaki banka hesap numarasına yatırıp fotokopisini açık adresinizle birlikte gönderiniz.

Yurtiçi Hesap No: Nadime Tunç

Türkiye İş Bankası Çağaloğlu Şubesi

Hesap No: 1095300398484

İÇİNDEKİLER

Sunu	3
Başyazı	4-6
Ankara-Hakkari Hattı	7-10
Çiller Hükümeti (TC.) "Kürt Sorunu"nda reformcu olabilir mi?	11-12
Almanya Neyi Destekliyor	13-16
Somali Toplumsal Gerçeğin	
İçyüzü ve Emperyalist Müdahale	17-20
Görüntü ve Gerçek	21-23
Sivas Katliamı	24-28
Türk-İş, Diyarbakır'a Emekçilere değil özel savaş ve sömürge valiliğine destek vermeye gelmişti.	29-30
Güney Kürdistan ve Devam eden İran saldırıları	31-33
Biz mi geçmişte yaşıyoruz	
Yoksa Deng ve Azadi yazarları mı?	34-38
Ülkemizde devrimi gerçekleştirebilecek bir işçi sınıfı var mıdır?	39-46
Proletarya Partisinin din konusundaki tutumu ve dinsel gericilik	47-49
D.S'de Kaygı verici gelişmeler	50
Dünya İnsan Hakları Konferansı Viyana'da gerçekleşti	51-53
Kurtuluşun Kilometre Taşları: Kurumlar	54-57
Kürt Ulusu	
Lozan'ın hükmünü bozacak	58
İ-KDP Genel Sekreteri Celil Gadani ile Röportaj	59-62
Kürt Ozanı Siyabend ile Ropörtaj	63-64
Estetik Bela	65
Belge: Nazım Hikmet	66-68
Pëtroyê Hekarî	
Basına ve Kamuoyuna	75-82

S U N U

SAYIN OKUR!

12. sayımızla sizlerle olmanın gururu ve sevinciyle **MERHABA**.

11. sayımızdan sonra, dergimizde devletin basına yoğun baskılarına rağmen olumlu bir canlanmanın olduğunu hemen belirtelim. Tabii, 11. sayımızın da, "bölücülük propagandası yaptığı"ımız iddiasıyla daha evelki sayılar gibi toplatıldı. Genel olarak muhalif, özeldede Kürt basını devletin terörü altında; muhabirler kaçınıyor, gazeteciler öldürülüyor, bayiler yakılıyor/yağmalanıyor. Sorumlu yazı işleri müdürleri tutuklanıyor.

Dünyada siyasal, kültürel araştırma ve inceleme faaliyeti yürüten kurumlar, devletler tarafından desteklenir, ödüllendirilir, çalışmaları teşvik edilirken T.C. milyarlarca para, yıllarca hapis cezasıyla bu faaliyetleri cezalandırıyor. İşte, Türk demokrasisi. (!) Tabii diğer yanda "mehmetcik basın" her zamanki gibi birifingini aldıktan sonra MGK'nın emri ile görev başına marş marş ilerliyor. Malesef bütün bu özel (basın, parlamento, koruculuk, özel tim, kara, jandarma, hava, deniz kuvvetleri, esas duruştaki partileri, polis teşkilatı) askerler yetmemiş olacak ki bir de özel ordu (ki bunlar, eski MHP ve onun askeri çevresinden oluşur.) kurup durumu kurtarmaya (yapabilirlerse) çalışıyorlar. T.C bunları Türkiye ve Kürdistan'da işçi memur ve diğer emekçi çevrelerinin "fedekar"lığına sığınıp alın terlerini gaspederek, besleyip, teşhizatlandırıp organize ve moralizasyonu sağlamak, gerektiğinde Kürdistan'da çalıştırabilmek için rüşvet (Özel Apo tazminatı) dağıtarak sağlayacak. Ancak, işçi ve memurlar da Tansu ve diğer yetkililerin tüm çağrılarını dinlemeden "fedakarlık yapacak halim kalmadı" deyip sokaklara doluyor. Hem de, KUKM'sine "sıcak yaklaşımını" göstererek, bir adım daha ileri atarak ekonomik-demokratik mücadeleyi siyasal mücadeleyle sıcak temasını sağlamaya çalışarak yürüyor. Dolayısıyla, T.C'nin başlatmış olduğu "topyekün savaş" Türkiye cephesinde de tepmeye başlıyor.

Dergimizin, bu sayısında hükümetin / devletin kısa ve uzun vadede Kürt sorununa nasıl yaklaştığını Almanya başta olmak üzere, emperyalistlerin Türkiye - Kürdistan devrim mücadelesinde kimlerin yanında olduğunu, devrimcilerin din sorununa yaklaşımı ve Sivas katliamını, ulusal kurumların önemini, Kürdistan'da devrimi gerçekleştirebilecek işçi sınıfının olup olmadığını, D.S'de kaygı verici kavgaları, ders çıkarılması açısından 3 yıldan beri çalışmaları süren Dünya İnsan Hakları Konferansında Kürtlerin durumunu, Güney ve Doğu Kürdistan ulusal güçlerinin vade İran saldırılarını irdelleyip dayanışmanın göstergesi olarak İ-KDP devrimci önderlik genel sekreteri Celil Gadani ile yapılan röportajı yayınlıyoruz.

Yine Somali'deki tarihi gelişmişlik ve bugüne neyi devretti, Klanların durumu ve BM şemsiyesi altında Emperyalistlerin müdahalesini göreceksiniz.

Şiirleri yaklaşık 40 dilde çevirisi yapıp yayınlanan, ancak Kürt ulusal sorununda ketum kalan ve Türkiye'de geçmiş aydınların tavrında pek net olmadığı hatta Nazım Hikmet'in de dahil olduğu Türk yurtseverleri 60'lara kadar sessiz kalarak geçitirdiler. Bugünde bunun etkilerini görmek mümkün. Bu açıdan Nazım Hikmet'in Kürt ulusal sorunu konusunda Mir Kamuran Bedirxan'a yazdığı mektubu bulduk ve **bir belge** olarak siz okurlarımız için Türkçe ve Kürtçe olarak yayınlıyoruz.

Ayrıca, pek ünlü ancak okurlarımız tarafından tanınmayan klasik şair **Pêtroyê Hekarî**'den sizleri bilgilendirmek istedik.

Daha güzel bir **Newroz Ateşi** için:

Bu sayıda dergimizin zenginliğini daha bir hissedeceksiniz, Almanya, Avusturya, Hollanda, İsveç, İsviçre, Güney Kürdistan, muhabirleri belirlendi. Daha sonraki sayılarda bu genişleyecektir. Ancak, 11. sayıda belirttiğimiz eksiklikler tam olarak giderilemedi. Yazıların ,söyleşilerin, döküman, fotoğraf vb.belgelerinin zamanında elimize ulaşması için daha titiz davranmak gerekiyor.

Bu sıcak! havalarda Newroz Ateşi tüm sıcaklığıyla siz okurları kucaklar, 13. sayıda buluşmak dileğiyle.

BAŞ YAZI

"YAŞAM, UYGUN SİYASAL ÇÖZÜMLEME YAPMAYANLARI CEZALANDIRIR."

Türkiye ciddi bir bunalım yaşamaktadır. Bunalım kasırgası ekonomik, sosyal ve siyasal alanda Türk toplumunu çoktan girdabına almıştı. Büyüyen istikrarsızlık ve bunalımın faturası özellikle Kürdistan halkına çıkartılmıştır. Başlatılan "Topyekün imha savaşı" bunun böyle olduğunu göstermektedir.

Bugün Kürdistan'da, eşine ender rastlanan bir vahşet ve imhayla fiili olarak karşı karşıya bulunmaktayız. Bütün bir ulusa kan kusturuluyor. Türk'ün "politik aklı", devraldığı militarizmi ve barbarlığı uygulamaya devam ediyor. İrkçi-gerici, basın-yayın mekanizmasını arkasına alan devlet, şiddetle bastırmayı Türkiye'nin "en acil ve yaşamsal" sorunu olarak ele almakta ve amansızca Halkımıza yüklenmektedir. Mevcut ortam "olmak veya olmamak ile ifade edilecek bir kiritik nokta görünümde" şeklinde gösterilmeye özen gösterilmektedir. Rejim, "bu yıl, bu iş bitecek" olayına sorunu havale etmiştir. Dolayısıyla o, daha başından itibaren kaybettiği bu mücadelede insiyatifi tekrar ele geçirmek niyetindedir. Bunun için TC, başlattığı "topyekün imha hareketi"na bel bağlamaktadır. "Terörü kaynağında kurutmak", daha açıkçası "bataklığın kurutulması" için Kürdistan'a yeni seferberliklere girişilmiştir. Durumu kurtarmak için de yeni "sivil" hükümet kurulmuştur.

Çiller Hükümeti, Generallerin desteğinde güvenoyu alarak "Özel savaş"ın şiddet politikasına koşulmuştur. TC'nin 50. hükümeti olan bu hükümet "işbitirme hükümeti" olarak lanse edilmiştir. Şiddeti yoğunlaştıran, askeri çözüme legal zemin hazırlayan bu hükümet uzlaşma yanlısı değildir. Kürdistan sorunu "tek madde olarak", topyekün seferberlik anlayışıyla bu hükümetin programı haline gelmiştir. Generallerin askeri programı sivilleştirilmiştir. Ve bu hükümetin başarısı "vatandaşın ve ülkenin başarısı, hatta yaşama sebebi" olarak sunulmuştur!!! umutsuzca kurulan ikinci koalisyon hükümetine sarılmaya çalışılıyor. Kürdistan'a yönelik savaşta, legalde ve hukuki alanda durumu kurtarma operasyonlarına girişen yeni hükümetle generaller

arasında tam bir işbölümü söz konusudur. **Ulusal kurtuluş hareketini bastırmak için, esasında birbirini tamamlayan iki anlayış, iki yöntemle karşı karşıyayız. Birincisi; reformları dışılayan askeri yöntem, İkincisi; Reformları da öngören imha yöntemi.** Birbirini dışılamayan bu iki yöntem tartışması bugün arka plana itilmiş görülüyor. MGK'nin programı ve yöntemi kayıtsız şartsız kabul edilmiştir. Sanıldığı gibi, Türk devlet güçlerinde herhangi bir bölünme yoktur. Gelişmeler göstermektedir ki; sömürgeci güçler Kürdistan Ulusal Kurtuluş hareketi karşısında bir ve aynı programa ve eyleme sahiptirler. Sömürgeci düzenin devamı için herşey silahlı ulusal kurtuluş hareketinin şiddetle ezilmemesine (!) bağlanmıştır. "Aklın yolu"nu vahşette bulan sömürgeciler dizginsiz bir terörle ulusal kurtuluşun sosyal tabanına yönelmeyi sonuç almak için esas almıştır. Başbakan Çiller, "Brain Stroming", (Beyin fırtınası) faaliyetine giriştiklerini, böylelikle halkı kucaklayacaklarını "teröre kesin darbe indirerek" ülkenin "birlik ve beraberliğini her şeyin üstünde tutmaya" kararlı olduklarını söylemişlerdi. Esasında Çiller'in kararlılığı (!) generallerin kararlılığıdır.

Görülen odur ki, sivil siyasi çözüm yolu henüz kapalıdır. Ve hiç bir sivil kurum ve kuruluş, sorunun siyasi yönüne ilişkin hiçbir insiyatif geliştirme durumunda değildir. Ciddi bir acizlik görülmektedir. Sivil "otorite" boşluğu güvensizlik ve kargaşalık yaratmaya devam ediyor, hakim Türk siyasal yaşamında. Siviller o kadar güçsüzler ki, çözümsüzlük üretmekten başka bir fonksiyonları kalmamıştır. Böylesi bir durumda ordunun gelişmelere hakim olması daha da artmıştır. "Milli Güvenlik Kurulu" varoldukça da bu durum sürecektir. "Siyasi çözüme inmadığını" söyleyen genel kurmay başkanı general Güreş'in "milli mutabakatın" ve MGK'nin görüşlerini dile getirmiştir.

Askeri planda, silahlı ulusal kurtuluş hareketini "imha" etmeden Kürt sorununda adımların atılmaya-

çağı vurgulanmaya çalışılıyor. Biz biliyoruz ki bu büyük bir sahtekarlıktır. Açlığa ve sefalete mahkum edilmiş olan halkımıza yapılacak (!) ekonomik "yardımın" Kürdistan'a götürülemeyeceği söylenmektedir. Rejim, umutları silahlı mücadelenin "çökertilmesinde" somutlaştırmaya çalışmaktadır. Bu aynı zamanda, Kürdistan'da taban bulmaya yönelik bir manevradır. Ne var ki; inandırıcı olmayan siyasi manevralar, halkımızın rejime olan güvensizliğini derinleştirmektedir. Silahlı mücadelenin şiddetle terörle bastırılması

şartına bağlanan TC'nin politikası tutmamaktadır. "Sivil" adımlarla sonuç almayı kolaylaştıran bir yöntem hala devreye sokulmamıştır. Söz konusu olan bazı reformlardır. Ama o da "askıda" beklemektedir.

Esasında henüz böyle bir "reform paketi" mevcut değildir. Çiller'in açıklamalarında açıkça görüldüğü gibi, bu doğrultuda henüz bir öneri bile mevcut değildir. Öneri düzeyinde bile varlığı söz konusu olmayan "sivil çözüm", sadece hypokrit bir manevra ve Kürdistan'daki vahşeti gizlemenin bir demogojisi olarak kullanılmaktadır. Bugün Türkiye'de hakim politikaya yön veren bir tek program vardır. Kürt halkıyla ve onun siyasi temsilcileriyle uzlaşmamak için, masaya oturmamak için, silahlı ulusal kurtuluş hareketinin ezilmesi ve taraf olan kitlelerin katliamdan geçirilmesidir. Sorun gayet açıktır; silahlı ulusal kurtuluş hareketi şiddetle ezilmediği taktirde bazı reformların uygulanması ve demokratikleşmenin yolunun açılması durumu vardır. Bu taktirde artık "Türkiye Türklerindir" olmaktan çıkacaktır. Üniter devlet çökmeye doğru gidecektir. Bütün korku buradan kaynaklanmaktadır. Çünkü şiddetle çözülememiş Kürt sorunu Türkiye'ye demokrasi getirecektir. Asıl korku bundandır. Bilindiği gibi Türk siyasal sisteminde tayin edici kurum "milli güvenlik kurulu"dur. MGK siyasal bir kurumdur. Türkiye'nin iç ve dış politikasını belirleyen anayasal siyasal erk olarak, Kürt sorununda da esas politikayı yapan bu kurumdur. Ve yine bilindiği gibi bu kuruma hakim olanlarda generallerdir. (Bu hiç bir zaman gözden kaçırılmamalıdır.) Mecut ekonomik ve siyasal sistem kendi içinde başka bir alternatif ortaya

Bugün Türkiye'de bakım politikaya yön veren bir tek program vardır. Kürt halkıyla ve onun siyasi temsilcileriyle uzlaşmamak için, masaya oturmamak için, silahlı ulusal kurtuluş hareketinin ezilmesi ve taraf olan kitlelerin katliamdan geçirilmesidir. Sorun gayet açıktır; silahlı ulusal kurtuluş hareketi şiddetle ezilmediği taktirde bazı reformların uygulanması ve demokratikleşmenin yolunun açılması durumu vardır. Bu taktirde artık "Türkiye Türklerindir" olmaktan çıkacaktır. Üniter devlet çökmeye doğru gidecektir. Bütün korku buradan kaynaklanmaktadır. Çünkü şiddetle çözülememiş Kürt sorunu Türkiye'ye demokrasi getirecektir. Asıl korku bundandır.

çıkaramamıştır. Bu yüzden "Milli Mütabakat" başta olmak üzere bütün konsensuslar MGK etrafında sağlanmaktadır. Bu durum sivillere başka bir seçenek ve yol bırakmamaktadır. Hiç bir kredibilitesi olmayan "sivil" hükümetlerden birşeyler beklemek anlamsızdır. Ayrıca, MGK rejimi "politika değişikliğini" imhaya bastırmaya bağladığına göre en azından bu dönemde sömürgeci sistemde bir yumuşama ve demokratik değişim (!) olmayacaktır. TC, hem reform hem de imha politikasını beraber yürütemez. Karşı devrim şiddetin

uygulandığı yerde ileriye yönelik değişiklik olamaz. Zaten yaşadığımız gibi TC, iç istikrarı şiddet üzerinde sağlamak istiyor. Ne varki; içte şiddetin Türkiye'de olduğu boyutuyla kullanılması istikrarsızlıktır. Günümüzde şiddete dayalı istikrar artık olanaksızdır. Şiddetin

kullanılması iç "istikrarı" parçalar, dağıtır ve derin çelişkilerin doğmasına zemin hazırlar. Şiddetle iç istikrarı tutturamayan uluslar sonunda demokrasi ve barış yolundan başka seçenek bulamamışlardır. Uzak Asya ve Latin Amerika'daki faşist-diktatörlükler bir biri peşisıra yerlerini liberal burjuva demokrasilerine bırakmışlardır. Ancak, şiddet saplantısı içinde dünyadaki yumuşama ve uzlaşmaya karşı direnen Ankara rejimi, önünde duran "dar kapıdan" geçemeyecektir.

Açıkça görüldüğü üzere, Türk devleti şiddete dayalı çözüm (!) dışında hiç bir seçenek tanımamaktadır. TC'nin kuruluş mayasında tarihsel olarak devr aldığı, bugünde sürdürdüğü militarizm ve despotluk vardır. Bu gerçeği özellikle, büyük acılar çekmiş, bütün bir tarih boyunca Türk devletinin barbarlığından başka hiçbir insani davranış görmemiş olan Kürt halkı bilir. Türk devleti hakkındaki bu gerçek Kürt halkının tarih binlincidir. Dolayısıyla hiç kimse çıkipta bu bilinci yanılmaya kalkmasın. Bütün bir ulus olarak Türk devletinden bu koşullarda bir beklentimiz olamaz. Kürdistan'ın yeni sağcı burjuva liberal akımın yaptığı gibi bu devlet ikna edilemez. Hiç bir faşist dikta ya da sömürgeci güç ikna olmamıştır. Aksi bir şey eşyanın tabiatına ters olurdu. Her yerde, geçmişte ve bugün olduğu gibi hiç bir diktatorya insanlık ve

demokrasi konusunda ikna edilememiştir. Yarında bu böyle olacaktır. **Bir tek yol vardır; oda güç kullanarak, halkın örgütlü gücüyle her türlü devrimci mücadele yöntemini empoze ederek rejime geri adımlar atılabılır, sistemde gedikler açtırabilir, zorlayarak boyun eğdirilebilir. Kürdistan'da en ufak reformu koparabilmenin, küçükte olsa bazı demokratik hakları kazanabilmenin bile bir başka yolu maalesef yoktur.**

Güç ve şiddetin kullanılması sadece devrimcilere bağlı, onlara kalmış bir sorun değildir; esasta düşmana, onun niteliğine, politik amaçlarına ve kullanıldığı yöntemle bağlıdır. Düşman antansız ve barbardır, hiç bir demokratik ve insani yol tanımamaktadır. Buna

Bugüne kadar sağcı politikalarla bir yere varılamamıştır. Militan ve kararlı mücadele sonucu ulusal kurtuluş savaşımı atılım yapmıştır. Bunun zayıfladığı yerde ulusal kurtuluş mücadelesi bitme noktasında zayıflamıştır. O halde tek çıkar yol, ulusal kurtuluş mücadelesinin devamı için militan ve kararlı çizgiye sarılmaktan geçer.

rağmen elbette ulusalcı güçler ateşkes ve barış istemelidirler. Bu herkesin çıkarına olacaktır. Fakat devleti ikna etmeye (!) yönelen, "topyekün imha savaşı" olayına rağmen rejimden beklentiye girmeyi sağlık veren politikalar yanlıştır; bu tarihimizden ve tarihsel bilincimizden fazla bir şey öğrenilmediğini gösterir. Çözüm yolu olarak şiddeti ve jenosidi dayatan, uygulayan bu rejmi ikna etmeye kalkışmak kendi kendini bönce kandırmaktır. Direniş ve savaşa devam önerceğine "yumuşama" önerilmektedir. Barışın ancak direnme ve devrimci savaşımıyla elde edilebileceği görülmelidir. Açıktır ki; böylesine bir savaşım,yeni bölgesel ve uluslararası koşullarıda göz önüne alarak ancak süreklilik kazanabilir. Siyasette ve eylemde, mümkün ve caydırıcı niteliği olan bütün yöntemlerin kullanılması sözkonusu koşulların hesaba katılmasıyla mümkündür. Barış ve adil bir çözüm bu yolu takip ederek elde edilecektir.

Bugün, iç ve dış herhangi bir engelin olmadığı kanaatine sahip olan TC, sonuç almaya çalışmaktadır. Buna karşılık ulusal kurtuluş hareketinin ulusal birlik vasıtasıyla, içte Türk demokratik muhalefetinin derlenip toparlanmasına, Ankara rejimine karşı baş kaldırmasını ve daha radikal mücadele metotlarına yönelmesine;dışta ise,batı kamuoyunu olumlu, akıllı bir tarzda etkilemeyle arkasına almaya çalışması gerekir.Türk devleti içte ve dışta oluşturulacak baskılarla

geriletebileceği unutulmamalıdır. Salt silahı mücadeleyle, askeri alandaki hesaplaşmayla TC'ye geri adım atırmak zordur. Ankara rejiminin "yumuşak karnında" iki önemli yara açmak, iç muhalefetin derlenip toparlanması, ulusal devrimci mücadeleyle işbirliğine gitmesi ve uluslararası kamuoyunun desteğini almakla mümkündür.İşte o zaman rejim köşeye sıkıştırılabilir,ona sonuç alıcı darbe vurulabilir. Ancak bu taktirde TC,bazı reformlara başvurabilir,ondan sınırlıda olsa belli demokratik hak ve özgürlükler koparılıp alınabilir.

Ancak bu taktirde devrim yolunda siyasi kazanımların sırtına basılarak atılım yapılabilir. İçinden geçmekte olduğumuz bu süreçte, merkezinde silahlı mücadele bulunan ulusal kurtuluş savaşımı bu iki etkenle birleşmesini bilmeli, onları "çekip çevirme" kabiliyetine ulaşmalıdır. Dikkat edilirse Ankara'nın MGK

rejimini en çok dahatsız eden bu iki etkendir. O halde buradan TC'ye yüklenilmelidir. Kan ve ateş ortamında TC.'de bir gedik açmayı başarmak oldukça hayatidir. Açıktır ki; bu gedik demokratik bazı hakların alınıp koparılmasıyla mümkün olacaktır. Ancak bu nasıl olacaktır, hangi politikayla gerçekleştirilebilir?

Siyasi planda ulusal kurtuluş devriminin ilke ve temel politikasından taviz verilerek, pratikte ise "yumuşak" teslimiyetçi yöntemlerle bir yere varılabilir mi? Sağcı politikalarla ne Türkiye'deki iç muhalefetle, ne de uluslararası kamuoyuyla birleşmek olanaklı değildir. Silahlı mücadeleyi ezmesi için TC'ye desteğini veren batının emperyalist devletleri, uluslararası kamuoyuyla birleşmek önünde en büyük engeli oluşturuyorlar. Bu gerçek göz önüne alındığı taktirde uluslararası kamuoyunun desteğini almak mümkün hale gelebilir. Sorun şudur; sağcı politikalarla dünyanın bugünkü ortamından yararlanmak olanaklı olabilir mi? Sağcılık tutarsızlık ve kararsızlık olduğu için bu soruya hayır diyoruz. Bugüne kadar sağcı politikalarla bir yere varılamamıştır. Militan ve kararlı mücadele sonucu ulusal kurtuluş savaşımı atılım yapmıştır. Bunun zayıfladığı yerde ulusal kurtuluş mücadelesi bitme noktasında zayıflamıştır. O halde tek çıkar yol, ulusal kurtuluş mücadelesinin devamı için militan ve kararlı çizgiye sarılmaktan geçer. ■

ANKARA - HAKKARİ HATTI

S. Tagarlı

Ülkemiz sıcak bir yaz yaşıyor. Her bakımdan yoğunlaşmış bir savaş yaşamın bütün alanlarını etkisi altına alıp belirliyor. Son 70 yılda sistemli terör ve imha sürecinin bitiremediği, "tenkil ve tedip hareketleri"nin "çözemediği Kürdistan gerçeği, daha da saldırganlaştırılmış, boyutları ve içeriği genişletilmiş askeri metodlarla "çözülmek" isteniyor. Buna biz 'ez ve bitir' yolu dedik. Görünen odurki, sorun hakkında fikrini söyleyen, çözüm isteyen tüm düzen kesimleri askeri seçeneği ön planda tutuyorlar. Günlük dilde yansıdığı şekliyle, "ver kurtul mu, ez kurtul mu" diye sözde iki kanada ayrılmış rejimin temsilcileri aslında tek seçenekte, askeri tasfiye yolunda birleşiyorlar. Ayrılık, izlenecek politikanın bir takım biçimsel sorunlarına aittir. Ne varki rejim gelinen yerde, kendi içinde böylesi farklılıklara dahi tahammül göstermek istemiyor, tüm kesim ve kanatlarıyla tek seçenekte, bunun biçimi olarak askeri olarak sağlanması istenen imha ve inkar yolunda birleşmek istiyor. Sömürgeci egemenlerin "ulusal uzlaşma" arayışları bunun ürünüdür

1. Koalisyon Hükümeti'nin hezimete uğrayan, içerde ve dışarda teşhir olan kanlı yüzü, çiller Başkanlığındaki II. Koalisyon Hükümetiyle kurtarılmak isteniyor. 1. Koalisyon Hükümeti neyin ürünüydü? Nasıl olduda, Osmanlı'nın son dönemlerinden beri ayrı kanallardan yürüyen, Türk egemen sınıflarının iki kanadı bir araya geldi? Açıkki, DYP-SHP Hükümetini mümkün kılan rejimin Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi karşısındaki çıkmazı, yenilgiye doğru yol almasıydı. II. Koalisyon Hükümetini de mümkün kılan aynı nedendir. Burda elbette öteki nedenlerin rolü vardır. Örneğin, işçi sınıfı ve memurların mücadelesi başta olmak üzere, Türkiye halkının mücadelesi önemli bir etmendir. Yanısıra, zayıfta olsa devrimci-demokratik güçlerin mücadelesi de önemli bir etmen olarak görülmelidir. Ya da, Türkiye'nin Kafkaslarda oynamak istediği rol, dünyada değişen güç dengelerine kendini ayarlamak istemesi de ciddi bir etmendir. Ancak, bu ve benzeri etmenlerin önemini göz ardı etmeden, tüm bu etmenleride belirli derecede etkileyen ve rejimin yönelişini şekillendiren Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesidir. Nitekim bunu, TC'nin artık yasal

planda da sözcüsü durumuna gelen Güreşte kabul etmiştir.

Türkiye'de Hükümetlerden söz açıldığında, gerçek Hükümet olan Genel Kurmay Hükümetini ele almak gerekiyor. Rejim bunu yasal bir konumda getirmiş ve Milli Güvenlik Kurulu (MGK) olarak formüle etmiştir. Bunun dışındaki oluşumların bir dereceye kadar etkileri ve rolleri olsa da, esasta MGK'nin direktiflerini yerine getiren bir nevi büro görevlileridir. Son bir kaç ayın olgularına bakmak yeterlidir. Çiller Başbakan olur-olmaz, Güreş'e tam destek verdiğini açıkladı. Güreş ve sömürge Valisi Erkan'ı yanına alarak Hakkari'ye yaptığı göz dağı ağırlıklı gezide, adeta Güreş'in bir emir eri gibi davrandı. Artık, Türkiye'de her konuda Genel Kurmay'ın görüşleri tek geçerli görüş olarak kabul ediliyor. Güreş gizlemeye de ihtiyaç duymadan emir veriyor, "yasa" çıkıyor, "parti kapatılıyor" ya da gazete ve dergiler "kapatılmak" isteniyor. Genel Kurmay'ın görüşünün sorulmadığı konularda, örnek olsun konuşan Başbakan'da olsa, "Güreş'in haberi varmı?" diye soruluyor.

Çiller, Demirel-İnönü ikilisinin kanlı yolunda yürüyeceğini belirtirken, sözde tartışmaya açtığı Kürtçe TV-Radyo ve eğitim konusunu da tam bir sahtekarlık ve göz boyama örneğidir. Danışıklı döğüştür. Öyle olduğu için, Çiller iki gün önce, "Kürtçe Radyo-TV'ye yeşil ışık", iki gün sonra "kırmızı ışık" yakıyor. Bir ulusun, halkın konuştuğu dilin eğitimde, yayında, hayatın tüm alanlarında kullanılıp, kullanılamayacağını tartışmak dahi açık ırkçı ve sömürgeci bir mantıktır. Günümüz burjuva demokratik anlayışı içinde dahi ortak kabul gören değerlerden birisi de; ulusların, azınlıkların dil ve kültürlerini hayatın her alanında kullanma özgürlüğüdür. Kürt sorununun ise dil ve kültür alanının ötesinde; işgale uğramış, parçalanmış bir ülkenin birlik, bağımsızlık sorunu olduğu biliniyor. İlginçtir, sömürgeciler dahi Kürtlerle ilgili her gelişmenin, "Bağımsız-Birleşik Kürdistan'a yol açacağını" düşünüyorlar.

Rejimin başlattığı -daha doğrusu devam ettirdiği-topyekün savaşın bir yönü de topyekün psiko-

lojik savaştır.Çiller,böylesi bir yönelimin ürünü olarak, Hükümeti'ni Ankara'dan Hakkari'ye taşıdı.Bakanlar Kurulu toplantısını Hakkari'de yaptı.Kürdistan'da daha çok ta mücadelenin yoğun olduğu Hakkari-Şırnak-Diyarbakır hattını gezdi.Ama,her türlü medya desteğini arkasına alarak başlattıkları gezi (-buna Osmanlı-TC geleneği olarak seferde diyebiliriz-),güç gösterisi ve savrulan tehditlerin dışında fiyaskoyla sonuçlandı.Tüm baskılara rağmen,sıradan halk dahi ,Karakol,Kobra,Özel Tim istemediklerini,kendi dillerinde konuşmak istediklerini,kendilerinden fazla olan alandaki namluların gölgesi altında söylediler.Hakkari'de,yörenin ilk sorununun Kürt sorunu olduğu Çiller'e iletildi.Ama,sömürgeciler halkın isteklerini bir kenara bırakmış, "devlet güçlüdür", "Halk güçlüden yana tavar alır" mantığıyla,tank-top ve uçak gösterisi yaptılar.Güreş,Türkiye-Irak sınırında,Güney Kürdistan'ın dağlarını bombalama emirleri verdi. Rejimin her düzeydeki sözcülerinin çözüm diye söyledikleri her söz,daha fazla askeri operasyon,güvenlik önlemi,sürgün ve tehditle bitiyor.

"Topyekün psikolojik savaş"a destek vermeleri için çağrılan düzen basını dahi, Kürdistan'da yaşanan gerçeğin "savaş hali" olduğunu kabul etmiştir.Aşağıda aktardığımız görüşler,devrimci bir gazete-dergiden alınmadı.Milliyet Gazetesinden Derya Sazak yazıyor:

"Ordu , savaş düzeni almış.

Bir ayda iki kez çatışmaya girilmiş.İkisinde de püskürtülmüş PKK .

Ankara'dan olayı tam göremiyorduk.

Güneydoğu'da herhalde yıllardır ilk kez böyle sine sertleşmiş bir mücadele var.Daha doğrusu adı konmamış "savaş hali" yaşanıyor.

Köyler boşaltılıyor...

Jandarmanın dışında,Kara Kuvvetleride devreye sokulmuş.Lüleburgaz'dan, Bolu'dan,Adapazarı'ndan birlikler getirilmiş.

"140 bin dolayında asker var bölgede." (Milliyet 24 Temmuz '93)

Savaş Hali kendisine uygun örgütlenmesinide yaratmıştır.DYP-SHP Hükümeti,aslında tüm düzen kesimlerinin desteklediği bir Savaş Hükümetidir. Nitekim tüm düzen kesimleri "milli sorun" dedikleri

Kürdistan'da sorununda Hükümet'e, hepsi birden Orduya destek vermektedir. Onlar bunu, "partiler üstü" bir sorun olarak ele alıyorlar. Ecevit ve Türkeş'in, aynı çizgide birleşmesi de bu gerçeğin ürünüdür.

Rejim yeni hükümetle yüz tazelemiştir. Ama, önümüzdeki dönemde sorun bazı alanlarda daha organize olacaktır. Öncelikli olarak belli noktalardan yoğunlaşacaklardır. Öne çıkan yönleri şöyle sıralayabiliriz.

İlk olarak, savaşın uzamasının ve hareketli gerilla savaşının gereği olarak teknik yönden donanımla, hareket kabiliyeti kazanmış profesyonel ordulaşmaya geçmek istemekteler. Var olan askeriörgütlenmeleri devam edecektir. Bu örgütlenme Kürdistan'a özgüdür. Yani, yeni bir sömürge ordusu kurmak istemektedirler. Son on yıldır denedikleri Özel Tim'i ordulaştırmak yönünde yoğun bir çaba sarfediyorlar.

İkincisi Gerillanın ve genel olarak mücadelenin kitle desteğini azaltmak, Kürdistan'ın nüfus yapısının değiştirmek, coğrafi olarak daha rahat denetlemek için sürgün, köy boşaltma ve stratejik köyler uygulamasına hız verilecektir. Bölgede inceleme yapan çeşitli partilerden bir grup milletvekiline boşaltılan köy sayısının 500 olduğu bildirilmiştir. İran sınırında, iki tarafta 10-15 kilometrelik bir tampon bölge uygulaması da gündemdedir. Bu konuda İran'la pazarlıkları devam etmektedir.

Üçüncüsü; Bahçesaray katliamının da gösterdiği gibi, Kontr-gerilla katliamlarına aralıksız devam edeceklerdir. Böylece, mücadele halktan ve uluslararası kamuoyundan tecrit edilmek istenmektedir. Devletin, Sündüz yaylası katliamından sonra, Demirel eliyle Batıl'lı Başkent'lere mektuplar yazması tesadüf değildir. Organize, koordineli faaliyetin bir parçasıdır.

Dördüncüsü; mücadelenin şehirlerdeki ayaklarına karşı saldırıları artacaktır. Devrimci basın, kitle örgütleri, demokratik kuruluşlar sınırlandırılacak, yapabilirlerse kapatılacaktır. HEP'in kapatılması, Gündem'in kapatılmak istenmesi bunun ürünüdür. Devlet, savaşta cephe gerisi olarak kabul ettiği Türkiye metropollerini mezarlık sessizliğine ve kendisinden yana amigoların gürültüsünün ise artmasına çalışmaktadır.

Beşincisi; sürekli hale getirilmiş Suriye-İran-Türkiye görüşmeleri ittifaka çevrilmek istenmekte, yeni bir CENTO yaratılmak istenmektedir. Özellikle, İran'la sınırdaki ortak tampon bölge oluşturmanyanırsıra, birlikte operasyonlar düzenlenmek istenmektedir. Sömürgeci ittifakın ilk hedeflerinden birisinin de Güney Kürdistan Federe Devleti olduğunu belirtmek gerekiyor. Son dönemlerde İran'ın sürekli olarak, Güney'i bombalaması, Tahran zirvesinde alınan ortak kararların sonucudur.

Şunu söylüyoruz. Sömürgeciliğin kanlı-saldırgan geleneğinde direktmesi kendisini çöküşten kurtaramıyacaktır. Artık her vesile ile ilan ettikleri, psikolojik olarak abartma ihtiyacı duydukları, "Bahar-Yaz ve Sınır ötesi Hareket"te, kısaca ve öz olarak topyekün savaş da rejimi kurtaramaz. Yirmi milyonluk bir halk, dağ-dağ, köy-köy, şehir-şehir katledilerek sürgüne uğratılarak bitirilemez. Ayağa kalkan, ulusal-demokratik istemlerini haykırarak bir halkı Hakkari'den, Dersim'den İstanbul ya da İzmir'e taşımak sorunu halletmez. Daba da içinden çıkılmaz yapar. Mücadele oralarda da yükselir. Saddam'ı kum çölleri ve buralarda açtığı toplu mezarlar dahi kurtaramamıştı. Aynı yoldan direktmek çıkmazdır.

Sömürgeciler bu yılın sonuna ve önümüzdeki Bahar'a kadar mücadeleyi bitirmek istemekte, buda olmasa önemli derecede sınırlamak istemektedirler. Eğer bu gerçekleşmezse barbarlık ve canilikte sınır tanımayan, Türkiye demokratik kamuoyunda tümünden tasfiye etmeyi planlayan yeni bir saldırı dalgası başlatmak isteyeceklerdir. Güreş, "Bahar'da sıkıyönetime gidebiliriz" derken bunu belirtmek istemektedir. Yoksa, şu anki rejim sıkıyönetimden daha ilerde bir anti-demokratiktir.

Mücadele derinleştikçe, rejimde gittikçe artan bir gerecilik zırhına bürünmektedir. önümüzdeki dönemde, rejimden demokratik bir eğilim beklemek boş bir hayaldir. Bir takım demokratik alanlar açılrsa dahi bunlar rejime rağmen, mücadelenin dayattığı, düzenin çerçevesini kırdığı noktalardır.

Ancak, rejimin saldırıları ve yapmak istedikleri sorunun sadece bir yönüdür. Ortada bir savaş varsa, iki tarafın olması gerektiğini baştan kabul etmek gerekiyor. Mücadelenin bu gün ulaştığı seviyeyi ve rejimin iç ve dış koşullarını göz önüne aldığımızda, TC egemenlerinin Çiller Hükümeti ile yapmak istediklerinin de gerçekleşmeyeceğini, onları yeni bir hezimetin beklediğini söyleyebiliriz. Baş aşağı giden bir rejim hangi çehre ve biçimde ortaya çıkarsa çıksın çöküşten kurtulamıyacaktır.

Şunu söylüyoruz. Sömürgeciliğin kanlı-saldırgan geleneğinde direktmesi kendisini çöküşten kurtaramıyacaktır. Artık her vesile ile ilan ettikleri,

psikolojik olarak abartma ihtiyacı duydukları, "Bahar-Yaz ve Sınır ötesi Hareket"te, kısaca ve öz olarak topyekün savaş da rejimi kurtaramaz. Yirmi milyonluk bir halk, dağ-dağ, köy-köy, şehir-şehir katledilerek sürgüne uğratılarak bitirilemez. Ayağa

kalkan, ulusal-demokratik istemlerini haykırarak bir halkı Hakkari'den, Dersim'den İstanbul ya da İzmir'e taşımak sorunu halletmez. Daha da içinden çıkılmaz yapar. Mücadele

oralarda da yükselir. Saddam'ı kum çölleri ve buralarda açtığı toplu mezarlar dahi kurtaramamıştı. Aynı yoldan direktmek çıkmazdır.

Kanlı ve saldırgan gelenekte direktmek çıkmazdır dedik, Çünkü;

Kürt halkı örgütlüdür. Örgütlenme cepheleşmeye doğru gitmektedir. Bugünkü mücadele sadece Kuzey-Batı Kürdistan coğrafyasını kaplamakla kalmıyor, Doğu-Güney-Güney Batı KÜRDİSTAN'ı da kapsıyor. Aynı şekilde, Avrupa ülkelerinde çok yoğun bir mücadele var, yüz binlerce insan mücadeleyi aktif olarak destekliyor. Her bakımdan mücadele ile iç-içedir. Türkiye metropollerini ise, daha şimdiden cephe gerisi olmaktan çıkmış, cepheye dönüşmüştür. Mücadelenin bir ayağında Mersin-İzmir ve İstanbul'dadır.

Kürt halkı kendi askeri örgütlenmesini yaratmıştır. Kürdistan'ın dağlarında, şehirlerinde gerilla vardır. Gerilla günden-güne büyümektedir. Kürdistan'lı akımlardan bazıları daha mücadelenin askeri boyutuna katılmaktadır.

Kürt halkı Güney'de devletleşmiştir. Güney Kürdistan Federe Devleti bölgede dikkate alınması gereken önemli bir güçtür. Bölge ve dünya politikasını etkilemektedir. Kürt ulusunun üzerinde önemli bir etkisi vardır. Sömürgecilerin, Kürt ulusal güçlerini içerden parçalama ve birbirine karşı savuşturma taktiği ters tepmiştir. Aksine tüm Kürdistan'ı kapsayan Ulusal Kongre yönünde güçlü bir eğilim

oluşturmuştur.

Her ne kadar ABD-Almanya gibi ülkeler sömürgeci rejimi destekliyorlarsa da, dünya kamuoyu gittikçe askeri çözümün, çözümsüzlük olduğunu kabul etmektedir. Kürt halkının lehine önemli sayılabilecek bir kamuoyu oluşturmuştur.

Askeri şiddet, katliam politikası gittikçe daha çok uluslararası protesto almaktadır. Bu gidişle TC, Irak ya da Güney Afrika Cumhuriyeti gibi terörist ilan edilip, tecrit olabilir.

TC'yi destekleyen ABD VE Almanya gibi ülkeler dahi, Kürt sorununda sınırlı da olsa açılımlar yapılmasını istemektedirler.

Dahası, sistemin uzun süreli savaşı kaldıracak gücü kalmamıştır. Bu gidişle enflasyon yüzlü rakamlara ulaşacaktır. Savaş tüm gelirleri yutmakta, yatırım ve ekonomik gelişme bir yana, küçülme gündemdedir. Bir takım uluslararası teknelci yatırım ve pazarlama girişimlerini saymazsak, sistemin son yıllarda tek yaptığı şey askeri harcamalardır. Savunma sanayinin milyarlık bütçe payları ve bütçe dışı tirilyonluk harcamalar ihtiyaca yetmemektedir. Savaştan dolayı halk kitlelerinin yaşam seviyesi gittikçe düşmekte, rejimin sözcüleri hala daha "fedekarlık" beklemektedir. Bu durumun geniş halk kitlelerinde yeni kıpırdanışlar, ekonomide ise felç halleri yaratması beklenmelidir.

Konuyla bağıntılı olarak, Kürdistan'da süren savaş TC'yi bölgesel ekonomik-siyasi gelişmelerde de geri planda bırakmaktadır. Bir dizi alanda insiyatifi, Rusya ve İran'a kaptırmakla karşı karşıyadır. Örneğin, rejim için büyük ekonomik-siyasi önemi olan Azerbeycan ve Kazakistan petrolünü taşıyacak Boru hattı projesi savaştan dolayı tehlikeye girmiştir. Savaş içinde, geleceği nereye gideceği belli olmayan bir ülke sermaye açısından cazip değildir. Sermaye yalnız kar değil, aynı zamanda istikrarda aramaktadır.

Rejim 70 yılda yolun sonuna gelmiştir. Yaşlı gövde tazelenemez.

Sistemin ömrünü uzatmak için bulduğu her yol, seçtiği her araç uzun vadede onu yaralayacak sonuçlara yol açmaktadır. Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesine ve devrimci harekete karış bir dalga kırıcı olarak seçilen dinci gericilik bazı noktalarda kontrolden çıkmakta, kendi başına iktidar olanakları ya da İran politalarında bir unsur olarak kullanılabilmektedir. TC'nin sözde laik görünümle, anti-şeriatçı kesimi kendi denetimi altına alma girişimlerini görmek, öncelikle Türkiye'li devrimci ve demokratik güçlerin görevidir. TC laik değildir. Onun laikliği gösteremektir. Aksine dinsel gericilikle her bakımdan iç-içedir. Kontrollü bir din politikası izlemektedir.

Konuyla bağıntılı olarak, Kürdistan'da süren savaş TC'yi bölgesel ekonomik-siyasi gelişmelerde de geri planda bırakmaktadır. Bir dizi alanda insiyatifi, Rusya ve İran'a kaptırmakla karşı karşıyadır. Örneğin, rejim için büyük ekonomik-siyasi önemi olan Azerbeycan ve Kazakistan petrolünü taşıyacak Boru hattı projesi savaştan dolayı tehlikeye girmiştir. Savaş içinde, geleceği nereye gideceği belli olmayan bir ülke sermaye açısından cazip değildir. Sermaye yalnız kar değil, aynı zamanda istikrarda aramaktadır.

Ayrıksı bazı durumlara rağmen, şeriat hedefli dinsel gericilikle, TC. Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesine ve Türkiye devrimci hareketine karşı ittifak halindedir. Halkın dini duygularına karşı dikkatli olmak, her türlü dini inanışın üzerindeki baskının kalkmasını savunmak ne kadar gerekli ise, dinsel gericiliğin kendisine alan açmasına, örgütlenip tümüyle iktidara gelmesine de seyirci olmamak gerekiyor. Yine de, bu gün her türlü gericiliğe karşı çıkmanın yolu rejime karşı mücadeleden geçmektedir. Sivas olayları vesile edilerek yaratılmak istenen gündem saptırılmasına her devrimci-demokratik gücün dikkat etmesi gerekiyor.

Gündeme uygun davranmak bir doğa yasasıdır. Gündem devrimle, karşı-devrim arasındaki savaşta taraf olmayı dayatmaktadır.

Devrim yenileyicidir. Tarihin gelişmesinin önündeki çöp yığınlarını, kokuşmuş düzenleri temizleme kudretine sahiptir.

Gündemin nesnesi değil, öznesi olanlar geleceğin örgütleyicileri ve sahipleri olacaktır.

Yaşadığımız süreç, şimdiden gelecekle birleşmiş, iç-içe girmiştir. ■

ÇİLLER HÜKÜMETİ (TC)

"KÜRT SORUNU" NDA REFORMCU OLABİLİR Mİ?

Kerim Gemaş

I. DYP + SHP hükümetinden sonra, şimdi de II. DYP + SHP hükümeti sahnedeki yerini aldı. Oyunun adı yine aynı: Ez ve yok et. Gazete manşetlerinde Çiller'in askerlere "bu işi bitirin" sözleri. Ve tıpkı I. DYP + SHP hükümetinin başlangıcında yarattığı "reform" beklentileri. "Acaba Kürtlere TV-Radyo hakkı verelim mi vermeyelim mi?" sorusunun çözümüde ayrıntı bile sayılamayacak bu denli konularda dahi "ürkek" bir tutum.

Boyalı basın köşe yazarları Bask-Korsika vb. örnekleri sıralayarak "önce denizi kurutun, balık nasıl olsa ölür" teorileri yapıyor.

Yani, ekonomik-sosyal-siyasal açılımlarla halkı yanına çek, diyor. TC, "denizi kurutmak"tan halkı katlet, köyleri yak-yık, Boşalt-sür diye sonuç çıkarıyor. Neredeyse yüz yıllık politika bir milim bile yerinden kıpırdamıyor.

Bugün Kürt sözcüğü söylenebiliyor, tartışılabilir, Kürtçe kaset, dergi vb. piyasada bulunabiliyorsa, bu, TC'nin vermesiyle değil, KUKM'nin fiili olarak dayattığı ortamdan kaynaklanıyor. Yani yasalarla düzenlenmiş bir garanti yoktur ortada. UKM bir nebze gerilediği anda, TC bu fiili kazanımların hemen üzerine gidecektir.

Peki, nasıl çözülecektir bu sorun? yakmayla - yıkmayla - ezmeyle bu işin üstesinden gelinemeyeceğini artık kör gözler bile görüyor. Sorunun mevcut rejimle çözüleceğini, yani burjuva sınırları içinde kalacağını varsaysak bile; TC, Kürtlerin taleplerine karşılık verebilecek yapıda mı? Kürdistan halkının asgari düzeyde talebi; bu rejimle birlikte yaşanılacaksa, gönüllü ve eşit birlik teliktir. Ne demek bu? Türk ve Kürt ulusunun ekonomik - sosyal - siyasal alanlarda yasal olarak eşit olması, yasama, yürütme, yargıda Kürt ve Türk unsurunun eşit oranda, kendi kimlikleriyle yer alması, her birinin kendine özgü kurumlarını oluşturması, demek.

Sorunun bugünkü rejimle ve burjuva sınırlar içinde tutulmasının-çözülmesinin en asgari ön koşulları bunlar.

Hala "TV-Radyoda bir saat Kürtçe Program" sözünün bile fırtınalar yarattığı bir rejimde, yukarıda saydığımız temel değişimler yapılabilir mi? Mevcut parlamenter sistem Anayasayı değiştirmeye dahi muktedir

değil. Türkiye'de Anayasalar, darbeler döneminde -her birinde daha da anti-demokratik maddeler eklenerek- yeniden yazılır. Mevcut partilerin hiç biri Anayasayı değiştirmeye cesaret edememektedir. Radyo-TV ile ilgili

maddeyi değiştirmek için bile kırk takla atmak zorunda kalmışlardır. Tabii yine her zaman olduğu gibi "vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğüne" aykırı yayın yapacak olanların kapatılma tehdidiyle.

Yukarıda sözünü ettiğim asgari ön koşulların yerine getirilmesi

TC'nin kuruluşuna temel olan "ilkelerin" yerle-bir olması anlamına gelir. TC'nin kuruluş temelinde 1- Anti-Komünizm, 2- Anti Kürtçülük belirgin bir yer tutar. Günümüzde Komünizm -onlara göre- bir tehlike olmaktan çıktığına göre, geriye "Kürtçülük" kalıyor. TC'nin temelini tehdit eden tehlike şu anda "Kürt Sorunu"dur.

TC kurulduğundan bu yana -ufak, tefek değişikliklerin dışında- 70 yıldır Türk unsuruna dayalı rejimini sürdürüyor ve artık bu yapı kemikleşmiş durumdadır. Reformcu, II. Cumhuriyetçi vb. gibi "cılız" sesler çıksa da, mevcut durumun reforme edilmesi gibi bir gelişme ufukta görülüyor. Rejimin bütün kurumları, TC'nin kuruluş "ilkelerine" göre biçimlenmiş ve şekillenmiştir. "Kürt sorununda reform" denildiği zaman, burjuva rejimin -yine burjuva sınırlar dahilinde kalarak- kendi yapısını değiştirmesi, dönüştürmesi anlaşılmalıdır. Bugün TC'de burjuva egemen sınıfların böyle bir "yetenekleri" görülüyor. Öyle ki, bir trafik kazasında dahi "vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğü" ile başlayan nutuklar atılıyor!

1950'ler sonrası yükselen ulusal kurtuluş savaşları, sömürgeci ülkelerde bir dizi dalgalanmalara yol açmıştır. Ulusal mücadelelerdeki bu yükseliş karşısında, emperyalist-kapitalist ülkeler kendi sistemlerinin de ayaklarının altından kaydığını görmüşler, kanlı hesaplaşmaların da zorlamasıyla -maddi olarak kârdan çok zarar getirdiğini görerek-, politika değiştirmişler, sömürgeci sistemin yerini yeni-sömürgecilik almıştır. Cezayir

ulusal kurtuluş savaşı Fransa'yı derinden sarsmış, iç çelişkileri büyük boyutlara vardirmiştir. Bask sorunu İspanya'yı çalkalamıştır.

TC, "Kürt politikasını" böyle devam ettiği sürece - ki, öyle görünüyor - , kendi rejiminin kuyusunuda kazıyor. Bu kötü bir şey mi ? Elbette değil. Ama bir koşulla; Türkiye devrimci hareketinin iktidarı alabilecek

güce erişmesiyle. Yoksa olacak olan, rejimin "liberal-reformcu" kesimlerin öncülüğünde, kendisini başka bir biçim altında sürdürmesi anlamına gelir ki, bunda ne Türkiye halkının ne de Kürdistan halkının çıkarı vardır.

Gidişat bu yöndedir, KUKM, rejimi çıkmaza ve çöküşe doğru götürmektedir. Ekonomik-sosyal-siyasal alanlarda "çıkılmaz sokaklar" çoğalmaktadır

"Türkiye, 1992 yılı itibarıyla ortadoğu'da Suudi Arabistan'dan sonra silahlanmaya en çok kaynak ayıran ülke durumunda. Türkiye'nin halen yürüttüğü askeri projelerin toplam bedeli 220 trilyon lira" (yani 20 milyar dolar) (17.7.93 Aydınlık)

E.Özkök'ün verdiği bilgiye göre Kürdistan'da 140 bin kişilik güvenlik gücü görev yapıyor. Diğer askeri malzemelerin yanısıra tam 115 helikopter bulunuyor. (16.7.93-Hürriyet) Bir helikopterin fiyatını bırakalım, bir saat havada kalması bile milyonlara varıyor.

Milliyet gazetesindeki bir habere göre de "Temmuz ayı itibarıyla yaklaşık 40 bin korucunun bölgede görev yaparken ayda 130 milyar para ödendiği vurgulanıyor. (18.7.93)

Bu tabloya, turizmden elde edilen gelirin yüzde otuzunun -eylemler nedeniyle- kaybedildiğini, sermayenin Kürdistan'da -araçların yakılması vb. nedenlerle- üretim yapamaz hale gelmesini, yeraltı-yerüstü zenginliklerin risksiz talan edilememesini de eklersek, TC'nin devasa boyuttaki ekonomik çöküntüsünü anlayabiliriz.

Bunun sosyal ve siyasal alana yansımaları; işçileri, memurların ücretlerinin kısılması, dolayısıyla bu kesimlerin düzene karşı öfkelerinin artması, miting, işgal eylemlerinin giderek günlük olaylar haline gelmesi (Böylece üretimin bir de böyle düşmesi), sermayenin güç kaybı nedeniyle burjuva kesimler arasındaki çelişkilerin derinleşmesi biçiminde olmaktadır.

Önümüzdeki aylarda (ve yıllarda), ordunun "bu yaz bu işi biteceğiz" deyip de, bitiremediği koşullarda -

bitirmesi artık mümkün değil-, ordunun prestijinin sarsılacağı ve eski önemini (devletin temeli ve siyasal alanda etkinliği bakımından) yitireceğini de göz önüne alırsak, Türkiye'nin siyasal ve askeri olarak da "çıkılmaz sokaklarla" karşı karşıya olduğunu görürüz.

İşin bir de dış boyutu var. Uluslararası sermaye bakımından Türkiye giderek riskli-güvenilmez bir ülke haline geliyor. Türki Cumhuriyetlerle emperyalist-kapitalist sistem arasında "köprü-taşeron" olma misyonu biçilen Türkiye, bu niteliğini de yitiriyor. Bölgede "örnek ülke" olma sevdası da suya düşüyor. "Kürt sorunu" ile iyice başı dertte olan TC, Türki Cumhuriyetlere ne askeri ne de mali olarak koltuk çıkacak gücü kendisinde bulmuyor. Bir yandan Rusya diğer yandan İran bu pazarları ele geçirmek üzereler, elbette emperyalist sermaye lehine. Azerbaycan'daki iktidar çekişmesi de bunu gösteriyor. TC tandanslı Elçibey zorla koltuğundan ediliyor ve Türkiye'ye, kendisine yardım etmediği için sitem ediyor. Dolayısıyla emperyalistlerin, bu gelişmeler karşısında Türkiye ile "çok önemli ortak çıkarları" erimeye yüz tutuyor. Hatta emperyalist ideologlar önümüzdeki süreçte Türkiye'nin parçalanabileceğini bile telaffuz ediyorlar. Dıştan TC'ye "Kürt sorunu"nu reformcu yollarla çözmesi yönünde telkinler olmuyor değil, Fakat TC'nin kendi iç yapısı bunu kaldıramıyor. Zaten çıkmaz da burada.

Bu gelişmeler aslında, Kürdistan devrimi ile Türkiye devrimini bir noktada buluşturmaya doğru gidiyor. Türkiye devrimci hareketi bu durumu iyi değerlendirmeli ve faaliyetlerini ona göre düzenlemelidir ki, doğan fırsattan yararlanma olasılığı artsın. Türkiye devrimci hareketi bu halkayı yakalayamazsa, burjuva egemen sınıfları, bu krizden -kanlı bir hesaplaşma olacağı açık-, belli oranda kendilerini değiştirip, dönüştürerek çıkacaklar.

Sonuç olarak; KUKM TC'yi tam bir açmaza sürükleyiyor. Reform, rejimin devam ettirilmesi anlamında, aslında TC için bir çıkış yoludur. Statü konunun devamında ısrar ise, sonucu şimdiki burjuva rejimin çöküşüyle bitecek beyhude bir "direnmedir". Dünyada, Ortadoğu'da, özlede Türkiye ve Kürdistan'daki yeni gelişme ve yönelimler, rejimi zorluyor. Fakat TC'nin kuruluşundan itibaren süregelen kemikleşmiş yapısı, bir "değişime" açık kapı bırakmayacak denli ketum. Reform, TC'nin rejimini bir başka biçim altında devam ettirmesi demektir. Böyle olmadığı takdirde, değişen, değişmeyi şöyle veya böyle, er veya geç değiştirecektir. Tarihte devrimler hep, değişene karşılık değişmeyen yıkılmasıyla gerçekleşmişti

28 Kürt isyanını bastıran TC, Demirel'in deyişiyle, "29. Kürt isyanı" nı bastıramayacaktır. KUKM, artık birbirinden kopuk, bölgesel, aşiretsel, mezhepsel vb. değildir. Topyekün ulusal bir mücadele haline gelmiştir, daha da yetkinleşecektir. Ulusal Cephe ve Ulusal Kongre - Konye çalışmaları da buna delalet eder. Artık topla tüfekte bu işin üstesinden gelmek mümkün değildir.

TC. bu tutumunu sürdürdükçe, Kürdistan devrimi belki daha kanlı olacak, ama reformlarla uzayacak-gecekecek bir süreç, daha da kısılacak, bağımsızlığa varış daha radikal olacaktır. ■

ALMANYA

NEYİ DESTEKLİYOR?

S. ÇİYA

Son aylarda Alman Siyasi ve askeri yetkililerinin Ankara'daki ayak izleri sıklaşmaya başladı. Federal Alman Cumhuriyeti (FAC)'nin temsilcileri her vesile ile "Türkiye'nin sıkıntılarının aşılması için yardıma hazır olduklarını" belirtiyorlar.

Bir süre önce Türkiye'ye gelen Alman Başbakanı Kohl, TC'nin faşist-ırkçı rejimini desteklediklerini üstüne basa basa açıkladı. Türkiye'de rejimin "demokratik" olduğunu özellikle vurgulamak ihtiyacını duydu. Bu ziyareti, Alman Genel Kurmay Başkanı Klaus Neumann'ın ziyareti izledi. O'da vakit kaybetmeksizin, "Türkiye'nin teröre karşı mücadelesini desteklediklerini" ifade etti. Türkiye'ye verilen Alman silahlarının Kürtlere karşı kullanılması, Şırnak katliamı döneminde sorunlara yol açmıştı. Almanya kendi iç kamuoyundan gelen baskılar, Kürt diasporasının mücadelesi ve Türkiye ile var olan bir takım çelişkilere dolaylı, NATO çerçevesinde verilen silahların "amaç dışı kullanılmayacağını" açıklamıştı. Bu tutumun rejimin katliamcı politikasında zorluklar ve çıkmazlar yarattığı biliniyor. Şimdi ama Naumann "Türkiye bu panzerleri bütün düşmanlarına karşı kullanabilir" (1) diye açıklamada bulunuyor. Nitekim, aynı açıklamanın yanına Hürriyet Gazetesi, Almanya'nın verdiği panzerin fotoğrafını koymuş ve bunun "PKK'nin korkulu rüyası olduğunu" söylüyor.

Kohl ve Naumann'ın TC'ye verdiği destek ve cesaretle rejim Kürdistan'da son yılların en büyük katliamını yapıyor. Güreş, "öyle bombalar attık ki, taş taş üstünde kalmadı" diye saldırının boyutunu gösterdi. Almanya'nın siyasi-askeri düzeydeki liderlerinin Türkiye'yi ziyaret ettikleri günlerde, dünya basın-yayın kuruluşları Türk ordusunun dağları ve köyleri bombalamalarından görüntüler sunuyordu. Kürt halkı sürgün ve toplu kıyımla karşı karşıya idi. Amerika'dan Avrupa'ya, uluslararası insan hakları kuruluşları, demokratik çevreler en hafifinden olarak "kuralsız bir savaştan" ve "Kürtlerin rejimin ağır baskısıyla yüz yüze olduklarından" bahsediyorlardı. Ne varki Naumann ısrarla "teröre karşı mücadeleyi desteklediklerini" söylüyor ve meslektaş Güreş'in kanlı ellerini sıkıyor. Şimdi, Kürt katliamından kanları Almanya'nın üzerine

sıçramıştır.

Emperyalist politikanın, ne kadar iğrenç ve çifte standartlara sahip olduğunu bir kez daha görüyoruz. 20 milyonluk bir halkın ulusal istemlerini, en basit demokratik haklarını istemesi "teröristlik" olarak görülüyor. Ama, modern silahlarla, tank, top ve uçaklarla savunmasız insanların katledilmesi, sürgüne gönderilmesi ise "teröre karşı mücadele" oluyor.

Şu bir gerçek ki emperyalistler açısından kullanılan kavramların ve alınan tavırların sabit bir tanımı yok. Belirleyici olan siyasi-ekonomik çıkarlarıdır. Almanya, ısrarla Yugoslavya'nın parçalanmasını savunuyor, Kürt sorununa gelince "Türkiye'nin bölünemeyeceğini ve Kürtlerin devlet istemelerinin doğru olmadığını" sonucuna varıyor. Emperyalist çıkarlar, Alman tekellerine alan açılması için Balkanlardan istikrarsızlık ve statükonun değişmesini istiyor. Var olan Haritaların küçülerek bölünmesinden yanadır. Ama, Ortadoğu farklıdır. Petrol akışının tehlikeye girmemesi gerekiyor. Sadık uşak TC'nin çıkarlarının zedelenmemesi için "sükunet" gereklidir. Zira, TC'nin çıkarı demek, Alman tekellerinin çıkarları demektir.

Almanya'nın, Türkiye'deki yabancı yatırımlar ve sermaye ilişkileri içinde en ön sıralarda olduğunu göz önünde tutarsak, bugünkü politikasını daha iyi anlayabiliriz. Ekonomik verilere kısaca da olsa, daha sonra değinmek kaydıyla, önce askeri ilişkilerin boyutunu açıklaması açısından kirli ilişkiden bazı örnekler sunalım. Türkiye'ye yapılan askeri yatırım ve yardımlarda ilk sırayı Amerika alıyor. Bunu takip eden Almanya Bugüne kadar milyarlarca Mark tutarında askeri yardım da bulunmuş. Aşağıya aldığım örneklerin küçük bir "dilim" olduğunun göz önüne alınmasını istiyorum.

"Almanya,... 1964' den bu yana ABD dışında Türkiye'ye karşılıksız askeri yardım sağlayan tek ülke. Şimdiye dek imzalanan anlaşmalara göre taahhüt edilen yardım miktarı 6 milyar 254 milyon Mark. Bunun yalnızca 300 milyonu henüz uygulanmadı." (2) Aynı zamanda Türkiye'nin askeri yapısının modernize edilmesinin de ilk aktörlerinden birisi Almanya oluyor.

Doğu Almanya'dan sökülen silahların neredeyse tamamına yakın bir kısmı Türkiye'ye verildi. Aynı kaynak verilenlerin bir kısmını açıklıyor. "... Almanya'daki indirim tabii 700 kadar M-60-A1, M-60-A3 ve Leopard-1 tankı Türkiye'nin elindeki emektar M-47'lerin yerini almaya başladı. "(3) İlave olarak; "Almanya ile yapılan anlaşma sonucu inşa edilen, güdümlü füze atabilme yeteneğinde 2 yeni fırkateyn, hızlı sahil koruma botları ve denizaltıları gündemde" (4) bulunuyor. Basına yansıdığı kadarıyla bu projeler sorunsuz devam ediyor. Silah yardımı ya da satışı bunlarla elbette sınırlı değil. TC ordusundaki modern panzerler, zırhlı taşıyıcılar, makinalı ve hafif makinalı silahların hemen hemen hepsi Almanya'dan ithal edilmiş ya da "yardım" olarak alınmış durumdadır.

Almanya'nın Türkiye'nin silahlanmasında oynadığı rolü kavrayabilmek için, şimdi unutulmaya yüz tutmuş yakın dönemdeki bir gelişmeyi de hatırlamak gerekiyor. NATO ve VARŞOVA Paktları arasında silahsızlanma görüşmeleri temelinde, silah indirimine gidilmesi sonucuna varılmıştı. Bu temelde Avrupa'dan Urallar'a kadar, oradan

Akdeniz kıyılarına uzanan bölgede kara ve hava birliklerinde, silahlarında indirimle gidilmesi gündeme geldi. Türkiye bu kararın, Mersin sınır olmak kaydıyla Doğusunda kalan bölgenin istisna tutulmasını istedi. Açıkça, Kürdistan'ı silahsızlandırmak istemiyordu. Zaten her bakımdan karşı karşıya olduğu bir savaş düzeni söz konusuydu. Silah indirimden çok, gittikçe yoğunlaşan bir silahlanma pratiği içindeydi. Silah indirimden muaf tutulmak istenen Bölge (-Kürdistan-) aynı zamanda İran, Irak ve Suriye ile bitişik durumda. TC'nin bu ülkelerle önemli çelişkisi ve silahlanma rekabeti var. Dahası bu sınırlar, Kürdistan'ın öteki parçalarıyla birleşiyor. TC ise, Irak ve sonradan İran'la da yaptığı Antlaşmaların rahatlığıyla "İran ve Irak sınırları" içinde operasyon yapıyor ve işgalci saldırılarda bulunuyor. Neresinden bakarsanız bakın, bu bölgede silah indirimine gidilmesi rejim açısından ölümcül bir tehlike durumunda bulunuyor.

Aynı dönemde yapılan görüşme ve müzakerelerde VARŞOVA Paktı, Türkiye'nin Mersin'den başlamak üzere doğusundaki bölgesinin silahsızlanma anlaşmalarının dışında tutulmasını kabul etti. Ancak,

Yunanistan, Akdeniz ve Kıbrıs'taki çıkarlarından dolayı bu isteği geri çevirdi. Yunanistan'ın itirazı önemliydi. Çünkü, NATO üyesi bir devletin böylesi bir isteği kabul etmemesi, silahsızlanma anlaşmasını tehlikeye sokuyordu. Anlaşma imzalanmayabilirdi. Ya da Türkiye'nin militarist aygıtı sınırlandırılacaktı. Böylesi bir durum, kendi iradesi dışında yapılan anlaşmalara kurban edilen Kürt halkı için ilk defa olumlu bir sonuç doğurabilecekti. Almanya yine eski "dostu"nun yardımına koştu, "Mersin Krizi olarak bilinen ve bir ara anlaşmanın imzalanmasını dahi tehlikeye atan Kriz, '89 başında Fransa ve Almanya'nın başını çektiği girişimlerle önlenbilmişti." (5)

Almanya'nın Türkiye'ye verdiği silahlara ilişkin dökümü bu kadarla sınırlarken, tabloya Alman anti-

terör timi GSG-9'un, Türkiye'deki, 'Terörle Mücadele Dairesi' ve Özel Tim'in birinci elden eğitimcisi olduğunu eklemek gerekiyor. Türkiye'ye ihraç edilen sadece silah araç ve gereçleri değil, aynı zamanda kontr-terör teorisi ve tecrübesidir. Kürt halkına ve Türkiye devrimci- demokratik güçlerine karşı yapı-

Alman anti-terör timi GSG-9'un, Türkiye'deki, 'Terörle Mücadele Dairesi' ve Özel Tim'in birinci elden eğitimcisi olduğunu eklemek gerekiyor. Türkiye'ye ihraç edilen sadece silah araç ve gereçleri değil, aynı zamanda kontr-terör teorisi ve tecrübesidir. Kürt halkına ve Türkiye devrimci- demokratik güçlerine karşı yapılan terörist saldırıların arkasındaki güce Amerika'yı da eklemek gerekiyor. Bir dönem ABD dışişleri Bakan yardımcılığı yapan Richard Burt, Türkiye'deki Kontr-gerilla faaliyetlerinin baş ortaklarından birisi olduklarını Gazetecilere yaptığı açıklamada kabul etmişti.

lan terörist saldırıların, faili belli olmayan cinayetlerin arkasındaki güce Amerika'yı da eklemek gerekiyor. Bir dönem ABD dışişleri Bakan yardımcılığı yapan Richard Burt, Türkiye'deki Kontr-gerilla faaliyetlerinin baş ortaklarından birisi olduklarını Gazetecilere yaptığı açıklamada kabul etmişti. Ufuk Güldemir kendisinin de dinlediği açıklamayı şöyle aktarıyor. "Burt, Türkiye ile ABD'nin dış güçlere davetiye çıkarabilecek ayrılıkçı teröristlere karşı ortak kontr-terörist programı başlattığını vurguladı..."(6) Bu açıklama '85 yılında yapılmıştı. O günden sonra, ortak kontr-terör faaliyetlerini artarak sürdü. Almanya'nın da ABD'den geri kalmadığını, hatta genel çıkarları gereği olarak onu geçmeye çalıştığını birkez daha belirtelim.

Peki, Almanya'nın bu Türkiye "aşkı" nereden geliyor? Bunun esas ve belki de tek nedeni Alman tekelcilerinin emperyalist çıkarları olduğunu, konuyla ilgilenen hemen herkes kabul ediyor. Ortadoğu'daki emperyalist etki ve nüfuz alanlarına bakıldığı zaman, Türkiye'nin genel olarak emperyalist dünya, özel olarak ABD ve Almanya açısından taşıdığı önem ortaya çıkar. Bugün, -eğer İran'ı saymazsak- Alman emper-

yalızminin Ortadoğudaki en sağlam ayağı Türkiye'dir. Bölgedeki öteki ülkelerle geliştirilen ekonomik-siyasi ve askeri ilişkilerin seviyesi bu düzeyde değildir. Ayrıca, Türkiye'nin NATO üyesi olması, AET ile ortak çalışması Batılı ülkeler açısından garanti ve tercih nedenidir.

Almanya'nın, Türkiye ile var olan ilişkilerinin iç pazar dışında başka nedenleri de var. Birincisi, genel olarak Ortadoğudaki Arap ülkeleri ile yürütülen ilişkinin bir sıçrama tahtasıdır. ABD karşısında, adeta Alman etkisinin dengeleyicisidir. Bağlantılı olarak, Kafkaslara ait emperyalist projelerde Türkiye'ye roller düşmektedir. Coğrafi olarak kara ve deniz yoluyla yapılacak ticaretin Türkiye üzerinden yürütülmesi kârlıdır. Ayrıca, Türkiye'nin bazı eski Sovyet ülkeleri üzerindeki etkisinden yararlanarak bu ülkelere açılmak istenmektedir. İkincisi, Türkiye'nin jeo-politik konumunun dünya siyaseti açısından taşıdığı önemdir. Boğazlar ve Akdeniz'in taşıdığı öneme, hava ve deniz limanlarının Ortadoğu için bir sıçrama tahtası görevi görebilme özelliğini de ilave etmek gerekiyor. Kapitalist dünyanın yaşam damarı haline gelen petrolün önemli bir kısmının Ortadoğu kaynaklı olduğu göz önüne alındığında bu durum daha iyi anlaşılabilir. Nitekim, rejim yanlısı yazar ve yorumcular dahi, "Türkiye'nin, Batı çıkarları için Ortadoğuda petrol bekçiliği yaptığını" söylemekteler.

Ama daha da önemlisi, Almanya ve Türkiye arasındaki doğrudan var olan ticari ilişkidir. Haziran ayı itibarıyla, Türkiye'de faaliyet yürüten 2 bin 435 yabancı kökenli firma içinde 445 tanesi Almanya'ya aittir. Bu rakam Almanya'yı ilk sıraya yerleştirmiştir. Alman sanayi mallarının ağırlıklı ihraç alanlarından birisinin de Türkiye olduğu biliniyor. Silah satışlarını da bu tabloya ilave ettiğimizde konu daha iyi anlaşılabilir. Bir kaç yıl öncesine ait olsa da ekonomik verilere bakalım.

"Mevcut siyasi sıkıntılara karşın, Türkiye'nin hem Avrupa ile, hem de Avrupa içinde Almanya ile ekonomik ilişkileri gayet iyi. Türkiye'nin 1990 toplam dış satımının yüzde 69'u, dışalımının yüzde 64'ü OECD ülkeleriyle 1990 dışsatımının yüzde 53'ü, dışalımının yüzde 42'si yalnızca AT ülkeleriyle gerçekleşmiş. Basına yansıyan siyasi gerginlik bir yana, Türk-Alman ilişkileri nerdeyse mükemmel denebilecek düzeyde. 1990'da yalnızca Almanya'nın üstelik daha birleşmemiş haldeyken Türkiye'nin dış satımındaki payı yüzde 24, dışalımda ise yüzde 16 yani Türkiye'nin en büyük ticaret partneri Almanya ile ticaretinde ciddi bir fazlası da var. Almanya açısından ise, Türkiye bir ticaret ortağı olarak 1980 yılında 40. sıradayken

1990'da 17. sıraya yükselmiş."(7)

Türkiye ve Almanya arasında zaman zaman ortaya çıkan anlaşmazlıkları fazla abartmamak gerekiyor. Anlaşmazlıklar daha çok çıkarların zedelenmesinden ya da ikinci plana düşmesinden kaynaklanıyor. ABD aleyhine askeridengenin fazla açıldığı ya da Japon, Fransız ve İngiliz tekellerinin bir takım ayrıcalıklar elde etmesi karşısında şantaj yapılıyor. İstediklerini elde edince, "insan hakları", "demokrasi" gibi evrensel (!) ilkeleri de unutuyor.

Yeri gelmişken, günümüz siyasi ilişkilerinde önemli bir yere sahip olduğu söylenen insan hakları, demokrasi gibi kavram ve ilkelerin emperyalist ülkeler açısından anlamına da kısaca değinelim. Eğer emperyalist dış siyasetten insan hakları konusunda ilkeli ve demokratik bir politika bekleyen varsa ağır yanlışlığı içindedir. Yada dünya kapitalistlerle aynı pencereden bakmaktadır. Her ne kadar çıplak faşist rejimler, emperyalist etkinin uzun sürmesi açısından sorunlar yaratırsa da, bunu da bir iki göstermelik protesto ile geçiştirebilirler. Hakim sınıfların değişik kanatlarına tanınmış bir demokrasi sahtekarlığı onlar için yeterlidir.

Nitekim, Türkiye'de mutad askeri darbelerden birisi daha yapıldığında, hiç gecikmeden ilk destek verenler emperyalist ülkeler olmuştur. Zamanın Alman dışişlerinin Bakanı Gencher 15 Eylül '80 de şöyle demişti. Türkiye'de 12 Eylül öncesinde demokrasi yoktu. Şimdi demokrasi başladı."(8)

ABD ise bu konuda daha açık sözlü konuşmaktadır. Dönemin ABD Dışişleri Bakanı Cosbar Veinberger, Evren'e istediği güvenceyi vermekten geri kalmamıştı. "Diğer müttefiklerimizin ne düşündüğüne de bakmaksızın Türkiye'ye askeri ve ekonomik yardım için elimizden geleni yapacağız sayın Evren. Yönetimimizin resmi politikası budur. İnsan hakları ancak kanun ve nizamın olduğu yerde yeşerir."(9)

Konumuzla bağlantısı içinde şu da söylenebilir. Kapitalist ülkeler, örneğimizde Almanya, soyut olarak "Kürt düşmanı" ya da "Türk dostu" değillerdir. Burda söz konusu olan çıkar ilişkileridir. İngiltere için söylenen, "İngiltere'nin dostu ya da düşmanı yoktur. Çıkarları vardır. "Tespiti, genel olarak emperyalist siyasetin belirleyicidir.

Çıkar ilişkileri denildiğinde ise Türkiye iyi bir bekçi özellikle Alman firmalarının pazarlama ve sermaye ihraç alanıdır. Böyle olunca onlar "insan hakları"nı, "demokrasi"yi unutmakta, sermayelerinin daha fazla kar getirmesi, yeni alanlara açılması, ilişkilerinin derinleşmesi için istikrar istiyorlar. İstenen istikrar, kan ve

gözyaşı üzerine de olsa farketmez. Zaten, sermayenin doğuşu kan ve göz yaşı içinde olmuştu.

Her vesile ile vurgu yapılan tarihi Türk-Alman Dostluğu nedir, ne değildir diye üzerinden durmak gerekiyor. Bu "dostluk", Osmanlı'nın Berlin'le kirlili ilişkisi demektir. Berlin-Bağdat Demiryolu projesinde somutlanan Almanya'nın Ortadoğu hayalleridir. Dönemin Alman temsilcilerinden Paul Rörrbach'nin dedikleri yeterli açıklık taşıyor. "Her yandan galiz komşularla çevrili olan Türkiye'nin kendisine dayanak olarak Doğu'da toprak çıkarı olmayan bir devleti araması, eşyanın doğası gereğidir. Bu ülke Almanya'dır. Bize gelince, Türkiye'nin ortadan kalkmasından büyük zarar göreceğiz." (10) "Büyük zarar" görmemek için Almanya, Ermeni ve Kürt katliamına suç ortaklığı yapmıştır. İttihat-Terakki'nin Turan projesi aslında Almanya'nın Bağdat'tan Türkistan'a uzanma hayalleri idi. Yalnızca bu hayaller değil, Osmanlı-Alman ikilisinin kolu-bacağı bu topraklara gömüldü. Ama kirlili ilişkiler hep sürdü. II. Dünya savaşında da Türkiye, Almanya'nın güvenilir bir ticaret ortağı, tarafsızlık maskesi adı altında destekçisiydi.

Eğer dünyaya bulunduğumuz coğrafyadan bakarsak, Kürt hareketinin anti-emperyalist olması sadece ideolojik nedenler değildir. Ciddi siyasi-ekonomik nedenler ulusalcı çizgiyi zorunlu olarak anti-emperyalist güzergaha sokuyor. Kürdistanın bölünmüşlüğü'nün tapusenetlerinde, Lozan ve öteki anlaşmalarda emperyalist ülkelerin imzaları var. Irak ve Suriye'yi manda devletler olarak İngiltere ve Fransa yarattı. Emperyalistler kanlı ve paslı da olsa çıkarlarını koruyan mekanizmalar arıyorlar. Türk egemen sistemi ise bu ilişkiler için hazırkaftandır. Amerikan Generali Ermeni soykırımının kan kokularının devam ettiği bir ortamda şöyle demişti. "Bütün kusurları ile birlikte Türk imparatorluğu var olan bir kurumdur. Ve güçlü bir mandeterin kontrolü altında çalıştırılabilir paslı ve kanlı lekelenmiş bir siyasal mekanizmaya sahip bulunuyor." (11)

İşte bugünkü emperyalist siyaset böylesi bir tarihsel mirasın devamcisıdır. Bugün de, bölgede çıkarlarının bekçisi olarak varolan kanlı ve paslı mekanizmaları korumak istiyor. Bu bakımdan Ortadoğu'daki haritaların değişmezliği üzerine kuruyor siyasetini. Haritalar ise Kürdistan'ın parçalanmasının ve Kürtlerin köleleştirilmesinin ifadesidir.

Emperyalizmin Kürt siyasetinin özü, esası nedir? Bölge devletlerinin daha ileri gitmelerini dengeleyebilecek bir konumda olması, gerektiğinde şantaj olarak kullanılabilir bir Kürt hareketi. İstenen budur. Ama daha ileri gitmemelidir. Örneğin Bağımsızlık, her ulusun

sahip olduğu ulusal devlet istemi "gerçekçi değildir". En iyi halde "kültürel haklar veya otonom istemler gerçekçi" bulunmaktadır. Bu siyaset ne ölü, ne de diri Kürt istiyor. İstedığı yaralı Kürt'tür. O halde yalnızca ideolojik nedenler değil, aynı zamanda temel toplumsal- siyasal nedenler Kürdistan Ulusal Hareketlerini anti-emperyalist olmaya zorunlu kılıyor.

Bu ama emperyalist ülkelerin siyasetinin yekpare olduğu anlamına gelmiyor. Her şeyden önce bu ülkelerde de sınıf mücadelesi sürüyor. Resmi politikaya muhalif güçler vardır. İkincisi, emperyalist ülkeler arasında var olan çelişkiler doğru değerlendirildiğinde, ulusal hareketin manevra alanını genişletebilir, sömürgeci ilişkilere sınırlanabilir. Üçüncüsü; emperyalist ülkeler çıkarlarının ciddi olarak tehlikeye girdiğini gördüklerinde ve bunun askeri olarak sağlama alınamayacağını anladıklarında hiç sıklımadan ilişkilerini esnetebileceklerdir. Dördüncüsü; Almanya başta olmak üzere, Avrupa ülkelerinde yaşayan Kürt kitlesi, mücadele ve geliştirdiği sağlam ilişkilerle bu ülkelerin siyaseti üzerinde etkili olabilirler.

Başta sorduğumuz; Almanya neyi destekliyor, sorusunu artık cevaplıyabiliriz. Desteklenen emperyalist tekeli çıkarlardır. Bu ama halkların katledilmesi, baskı ve işkence altında köleleştirilmesi pahasına olmaktadır. Alman tekellerinin dünyanın her yerinde boy göstermesi, Almanya'nın suç hanesini karatmaktadır. Almanya birleşmeden sonra hızlı bir yayılma içine girmiştir. Askeri aygıtını gittikçe güçlendirmektedir.

Dünya jandarması olarak adlandırılan ABD artık yalnız değildir. Jandarmalığa Almanya'da soyunmuştur. Gelecek günler, jandarmalar arası çelişki ve savaşlara olduğu kadar, halkların jandarmalara karşı direnişlerinede gebe dir. ■

Kaynakça

1. Klaus Naumann. Hürriyet 11 Temmuz '93
2. Murat Yetkin, Ateş Hattında Aktif Politika, sf. 217
3. Age. sf. 52
4. Age sf. 232
5. Age sf. 53
6. Ufuk Güldemir, Çevik kuvvetin Gölgesinde, sf. 56
7. Murat Yetkin, Age. sf. 215 - 216
8. M. Ali Birand, Türkiye'nin Ortak Pazar Macerası sf. 418
9. Ufuk Güldemir Age. sf. 142
10. Alman Emperyalizminin Türkiye'ye Girişi, sf. 151
11. Y. Küçük, Türkiye Üzerine Tezler. Cilt 5 sf. 241 (Amerikan HERBORD Heyetinin Raporundan aktarılmış —)

SOMALİ :

TOPLUMSAL GERÇEĞİN İÇYÜZÜ VE EMPERYALİST MÜDAHALE

SERKEFT B. EZMAN

9 Aralık 1992'de, ABD denizcileri ile Fransa'nın kendi sömürgelerinde kötü ün yapmış lejyonerleri, Afrika Boynuzunda, jeostatistik önemi hayli yüksek olan Somali ülkesine çıkarma yaptılar. "İnsani" amaçla yapıldığı ileri sürülen ve de "Umut Operasyonu" diye adlandırılan bu harekatta, onbinlerce asker kullanıldı, kullanılıyor. Aralık 1992'den itibaren vukubulan gelişmelere bakıldığında, kısa vadeli olduğu söylenen bu operasyonun, hiçte kısa olmayacağını, en azından "istikrarı" ve "güvenliği" sağladıkları bir ana kadar Somali'de yabancı-emperyalist güçlerin kalacağı belirtiliyor.

27 Ocak 1991'de bir tank içinden Mogadisu'dan kaçarak hayatını kurtaran gerici devrik diktatör Syad Barre'den bu yana; açıklıktan ya da kalanlar arasındaki savaştan ölen insanların sayısının 15000 olduğu ve Ekim 1992'den itibaren ise günde ortalama 100 kişinin öldüğü, iki milyon insanın ise ölümle nefes nefese, burun buruna, olduğu belirtiliyor. Afrikalı kaynaklar ise bu sayıların daha yüksek olduğunu belirtiyorlar. Onlara göre Eylül'den beri, günde ortalama 200 insan ölüyor ve de müdahale edilmediği takdirde 4.5 milyon insanın ölümün pençesinde olduğu belirtiliyor.

Fransızca yayınlanan **Le nourel-afrique asié** dergisinin '80 öncesinde Somali'de çeşitli zamanlarda bakanlık da yapmış olan Somali'li bir doktorla yapmış olduğu röportajda, 3500 askerini Somali'deki yardım operasyonunu düzenlemekte yeterli olacağı vurguluyor. Oysa batı'dan gelen basın mensubunun sayısı 2700'i

geçmektedir. Siyah Afrika'yı "kurtarmaya" giden Amerika ve Avrupanın beyazları, büyük bir basın şovuyla, pentagonun askerlerinin oyunculuğunu üstlendikleri "Merhamet" oyununu oynuyorlardı. Senaryosu tamamen Batı patentli olan bu operasyon Afrika'nın açlarına "merhamet" lütfunda bulunuyordu!

Somali'de kıtlık ve açlığın olduğu, klanlar arasındaki çatışmaların olduğu, her gün binlercesinin öldüğü ne yazık ki doğrudu, ama uzun bir dönemden beri bu gelişmelere sessiz duran, hatta bu durumun oluşmasında temel kaynak olan emperyalist güçlerin bu müdahalesinin arkasında yukarıda belirtilen nedenlerin dışında başka nedenlerin ve hesapların olduğu bugün daha da açığa çıkmıştır. "Umut operasyonu" çok yönlü düşünül-

müş, ince elenip sık dokunarak planlanmış, başta ABD olmak üzere diğer Emperyalist devletlerin çıkarlarıyla çakışan bir boyutta pratik sahada uygulanmaya konulmuştu. Somalide yaşananlar bu derecede olmasa dahi, bilinmeyen şeyler değildi. Dünya'da ilişkilerin dahada karmaşıklaştığı, her hangi bir köşede olan olayların daha çok globalleştiği, uluslararası bir sorun haline geldiği ve şu veya bu yönüyle tüm ülkeleri etkilediği bir gerçektir. Bir çok yönden öğretici olan ve ders çıkarmamız gereken Somali gerçeğini irdelememiz gerekecektir. Birinci elde, Somali'deki durumu anlamak ve ders çıkarmak, ikinci elde ise ABD'nin ve diğerlerinin müdahale nedenleri ve sonuçları itibariyle incelemeye değerdir.

Somali devleti 1960'da, İngiltere'nin sömürgesi olan Somaliland ve İtalyanın sömürgesi olan Somalianın birleşmesi ve kaynaşması sonucu kuruldu. Fakat tüm Somali bu değildi. 19. yüzyılda başlayan Somali'nin sömürgeleşmesi ve parçalanması, Somali'nin yukarıda belirtilen iki parçası içinde geçerlidir. Bugün cibuti olarak bilinen bölge Somali ülkesine ait olup 1980'lere kadar Fransa'nın sömürgesiydi. Somali bu yüzden Cibutinin

bağımsızlığını geciktirmeye ve tanımamaya çalıştı. Somali Devleti, Cibutinin Somaliye katılması için savaştan, anti-fransız "Somali Kıyısı Kurtuluş cephesi" (FLCS) adlı örgütü destekledi. Yine keza, İngilizlerce Etyopya-İmparatorluğuna bırakılan Oga'dan ve Yukarı Somali denilen bölgeleri 1964'te ve özellikle 1978'de Etyopya'dan almak için

savaş açtı. Yine Kenya'nın kuzey kesimi Somalinin bir parçasını oluşturmaktadır. Somali ülkesinin beş parçaya bölünmüşlüğü, 1960'larda oluşan ulusal Somali Bayrağı üzerindeki beş genli yıldızlada sembolize edilmiştir.

Somali siyah Afrika kıtasında kendisine has özellikleri olan bir ülkedir. Somali'yi siyah Afrikanın diğer ülke-rinden ayıran en önemli özellik Somalinin tek bir ulustan (etnik kökenden), tek bir dile (Somali diline) sahip olmasından ve de tek bir dinden (sunni-islam) oluşmasıdır.

Şimdiki Somali Devleti 667.000 km2 den ibaret olup 8 milyon civarında nüfusu bulunmaktadır. Ülke 1960'ta bağımsızlığına ulaştığında, siyah Afrikanın en çok aydınına sahip olan ülkelere biriydi. Örneğin bağımsızlık

Dünya'da ilişkilerin dabada karmaşıklaştığı, her hangi bir köşede olan olayların daha çok globalleştiği, uluslararası bir sorun haline geldiği ve şu veya bu yönüyle tüm ülkeleri etkilediği bir gerçektir. Bir çok yönden öğretici olan ve ders çıkarmamız gereken Somali gerçeğini irdelememiz gerekecektir. Birinci elde, Somali'deki durumu anlamak ve ders çıkarmak, ikinci elde ise ABD'nin ve diğerlerinin müdahale nedenleri ve sonuçları itibariyle incelemeye değerdir.

yılında, kendisinden nüfus olarak 20 kat daha fazla olan Nijerya'dan, daha fazla doktora sahip oluyordu.

General Syad Barre'nin 1969'daki askeri darbesine kadar, Somali Ülkesi burjuva demokratik bir anayasaya sahipti ve görecelide olsa özgür bir basını vardı. Syad Barre'nin "Bilimsel Sosyalizm" ile cilalanmış askeri diktatörlüğü, dönemin sosyal-emperyalist Rusyasıyla iyi ilişkiler geliştirmiş, Sovyetler Birliğinde aldığı yardımlarla kendisini geliştirip donatmıştı. Bunun sonucu olarak da, 1978'de Etyopya'ya karşı Oga'den savaşına girdi. Ne var ki; SB'nin Etyopya'yı desteklemesi, Syad Barre rejiminin 180 derecelik yön değiştirmesiyle sonuçlanmış, sözkonusu rejimin sözde de olsa savunduğu "Bilimsel Sosyalizm" sloganını terk edip, soğuğu ABD ve batı

cephesinde yer almasıyla neticelenmiştir.

Dönemin bir diğer emperyalist bloku olan SB ve ona bağlı olan Doğu Avrupa ülkeleri, Etyopya'daki Mengistu rejimini daha sadık ve "devrimci" olduğunu belirtmişti. Keza 1977'de Somali'yi ziyaret eden Fidel Castro, ziyaretinin bölgenin iki "ilerici", "devrimci" ülkeleri olan Etyopya ve Somali arasındaki sorunların barışçıl ve dostça çözümünü ve

belirtirken, kendisinin kaldığı yerin banyo ve tuvaletlerine dinleme cihazlarının konulduğunu ve yine o dönemde Syad Barre'nin damadı olan Somali Ordusunun komutanı General Soleman'ın bir CIA ajanı olduğunu belirlediğini, ve tüm bu nedenlerden dolayı Syad Barreyi saf değiştirmemesi için uyardığını çünkü, ABD'nin ve müttefiklerinin onları sonuna kadar kullanıp tükettikten sonra yüzüstü ortada bırakacağını söylediğini belirtiyor.

Nihayet, 1978'deki Oga'den savaşından sonra yenilginin akabinde, Somali Devleti Sovyetler Birliği ile olan tüm ilişkilerini kopardı. Sovyetler Birliğinin Aden şehrinin karşısında bulunan, stratejik Babrel Mandeb (Aden) boğazını denetleyen, Berbero'daki askeri deniz-hava üssünü kapattı. ABD ile ilişkilerini çok yönlü olarak geliştirmeye başladı. Berbero'daki stratejik askeri deniz ve hava üssüne ABD'nin yerleşmesi için, Syad Barre'nin kendisi ABD'lilere öneri götürdü. Haliyle, Somali Devletinin 1960'da kurulmasına önyak olan Ulusal Somali Gençlik Birliği tarafından söz de de olsa savunulan "Bilimsel Sosyalizm" bir kenara bırakıldı.

Bundan sonra, Somali, ABD ve Avrupa ile, özellikle de Somali'yi bir zamanlar sömürgeleştirmiş olan İtalya ile

ilişkileri geliştirdi. İtalya ve İsviçre'nin kirlî paraları Mogadişu üzerinden aklanarak tekrardan İtalya'ya, İsviçre'ye gidiyordu. "çağdaş" Arap ülkeleri, Avrupa devletleri ve Mafia Syad Barre'ye tam bir destek sunuyordu. Ama 1980'li yıllar, Syad Barre rejimi için hiç de iyi olmadı. İktidar mekanizmasında kendi aşireti olan, genel nüfusun % 2'sini oluşturan merahanların elinde olması ve diğer aşiretlerin tam bir baskı altına alınması, ülkenin kuyezinde bulunan kesimleri harekete geçirdi. İlk olarak, iki silahlı cephe kuruldu. Biri Kuzey'de İssak aşiretini örgütleyen, daha doğrusu İssakların örgütü olan Somali Ulusal Hareketi (MNS) öbürü ülkenin kuzeydoğusunda Majerteinleri örgütleyen ve Majertein aşiretinin örgütü olan "Somalinin Selameti için Demokratik

Cephe. (FDSS) Daha sonra, bu cephe silahlı mücadelede ortaya çıkmalarından sonra, Somali'nin güneyinde, Oga'deni aşireti "Somali Yurtsever Hareketi (SPK) adlı örgüt aracılığıyla ayaklandı. Nihayet Merkezde ve Başkent Mogadişu'da yoğun olan Hawiye aşireti de "Birleşmiş Somali

Kongresini kurarak ayaklandılar.

Bu arada 1988 Ağustosunda Syad Barre rejimi, Kuzeydeki Başkent Harpleriyi bombalıyor. 35000 ölü, 500000 kişi göç ediyordu.

15 Mayıs 1990'da bir grup"aydın ve iş adamını "Demokrasiye geçiş süreci" adı altında, Syad Barre rejimine bir manifesto verdiler. Ama hem uluslararası destekten hem de içteki aşiretlerin desteğinden yoksun olan Manifestocular başarılı olmadılar ve yenildiler. 12 Aralık 1990'da dönemin Mısır Dışişleri bakanı, şimdinin BM genel sekreteri olan Butros Galli, manifestoları kurtarma ve onları Somali'den almaya çalışıyor ama başaramadan geri dönüyor.

Ekim 1990'da Syad Barre'nin kanlı diktatörlüğüne karşı savaşan tüm güçler, Syad Barre'nin rejimi ile hiç bir anlaşma yapmaksızın, mücadele edip diktatörlük rejiminin yıkılmasını ve onun yerine geçici bir hükümetin kurulması için anlaştılar. Tüm muhalif güçlerin bu ittifağından sonra, Syad Barre rejimi, adım adım kuşatıldı, ve 27 Ocak 1991'de Syad Barre, ulusal banka'da kalan son rezervleri de alıp kaçtı.

Syad Barre'nin başkent Mogadişu'dan kaçmasının

hemen ardından, Hawiye aşiretinin ve Birleşmiş Somali Kongresinin lideri olan Ali Mehdi, arkadaşları tarafından, Ekim 1990'da diğer muhalif güçlerle yaptıkları antlaşmanın aleyhine, başkan ilan edildi. Ki Ali Mehdi 1990 mayısında Syad Barre'ye karşı hazırlanan Manifesto'yu en son imzalayanlardan biridir. Ali Mehdi, "Geçici Başkan" olarak ilan edildikten hemen sonra, Syad Barre'nin en son Başbakanı olan Omar Arteh Ghalip'i başbakan olarak atayıp eski rejimin bürokratlarıyla birlikte göreve sürüyor. Böylelikle'de ikinci iç savaşın, yani muhalif güçler arasındaki savaşımın tohumları atılmış bulunuyor.

Bu tarihten sonra; bir yanda huzursuzluklar artarken diğer tarafta bir sessizlik ülkeyi kaplamıştı. Ülke ekonomisi işlemez haldeydi. Somali fiilen sekiz, aşiret tarafından sekiz bölgeye ayrılmıştı. Öyle bir kaos ortamı yaratılmıştı ki, tüm aşiretler kendi etki alanlarını genişletmeye çalışmakta. Bu durum, aşiretlerin birbirlerine düşman olmasına ve sonuçta da savaşın çıkmasına, toplumun bölünmesine ve parçalanmasına yolaçtı. Yıkım o denli büyük ki, sadece klanlar ve aşiretler arasında çatışma değil, aşiretlerin alt-klanları (ezbetleri), alt-klanların daha küçük birimleri birbirine karşı kıyasıya bir savaş içine girmiş bulunuyorlar. Üstelik en acısında, bunları kendi adlarına değil, tüm Somali adına kurdukları "yurtsever"!! örgütler adına yapmaktadırlar. Bire bir grupların bu kaos ortamında para uğruna herşeyi yapmalarıda işin cabası bir Somali'nin dediği gibi "bunlar yurtsever olamazlar, 100 Dolar için 100.000 dolar zarar vermekten kaçınıyorlar, Bu aşiretlerin (klanların) ülke ekonomisini talan etmesi; şu veya bu şekilde klan bağlarının dışında kalmış, -veya klanların askeri örgütlenmesinin dışında kalmış- büyük yığınlar açlık ve sefalet karşısında, günümüzün en büyük yıkımlarından biriyle karşı karşıya bırakılmıştır. Kitlelerde alabildiğine bir güvensizlik oluşmuş, ki bu güvensizliğin sonucu olarak da her kes, her grup veya her klan birbirine karşı düşmanca duygular içine girmiş bulunmakta, öyle ki bugün birlikte ittifak içinde olan güçler, ertesi gün rahatlıkla hiçbir sıkıntıları olmaksızın birbirlerine savaş ilan etmektedirler. Bu ortamda; bir parça ekmek için neler yapılacağı açıktır. Hele hele milyonlar açlıktan ölüm kapısında beklerken!

Tümüyle emperyalist-kapitalist sistemin yarattığı bu trajedi büyük çatışmaları ve bölünmeleri de kendisi ile birlikte getirdi. Açlık ve savaşlara yoğunlaşmış trajedi, ülkenin fiilen ve resmen bölünmesiyle daha da derinleşti.

Somali'nin kuzeyinde bulunan İssak'lar oniki yıldır savaş içinde yaşıyorlar. Hele son dört yıldır Syad Barre rejimine karşı savaşın dozajını arttırarak ülke sathında daha önemli bir güç durumuna geldiler. Ne var ki; Hawiyelerin örgütü olan Birleşmiş Somali Kongresinin Ali Mehdiyi Somali geçici devlet Başkanı ilan etmeleri, İssaklarda öteden beri var olan güvensizliği arttırdı. Sömürgeci emperyalist devletlerce önceleri gerçekleştirilmiş olan bölünme, Syad Barre'nin kanlı gerci diktatörlüğünün bitip tükenmez baskılarıyla birlikte Ağustos 1988'de Harqeisa'daki büyük katliam ve akabinde yaşanan yoğun kitlesel göç, İssak'lara göre güneyde bulunan Hawiyelerin her işi oldu bittiyle karşı karşıya

birakması, İssakların temsilcisi olan Somali Ulusal Hareketi (MNS) tarafından Somali'nin kuzeyinin ayrı bir devlet olarak ilan edilmesine yol açan nedenlerden önemlilerini teşkil ettiler. (Burda şu duruma dikkati çekmek gerekmektedir. İssaklar kendi devletlerini kurarlarken bu devletin ismi olarak SOMALİLAND demektirler. SOMALİLAND İngilizce olup "Somali toprağı" demektir. Oysa güney İtalyanca'da Somalica olarak geçer. Bu isimler basit gözüksede sorun 32 yıllık kaynaşma sonrasında böylesine güçlü etkilerin görülmesidir. Elbetteki burada Kürdistan'ın bölünmüşlüğüne düşündüğümüzde Kürdistan halkının da bu tür sorunları, farklı temellerde daha ağır yaşayacağıdır!!)

Mart 1991'de başkenti Hargeisa olarak kuran "Somaliland devletinin Başkanı" Abdurrahman Ali Tour şöyle diyor: "Biz her zaman güneyin yönetiminden acı çektik, sahte Somali ordusunu beslemek ise bölünmenin nedenidir." Yine Abdurrahman Ali Tour Batlıların Somalinin birliğinde ısrar etme halinde iç savaşın dahada büyüyeceği tehditinde bulunmaktan geri kalmıyor.

Ama Somaliland'da da durum hiç de iç açıcı değil. Bir kere Kuzey'in güçlü Klanı İssaklar dört alt-klandan oluşuyorlar, ve bunlar kendi aralarında rekabet ve çatışma alanında bulunmaktadırlar. Örneğin: Abdurrahman Ali Tour'un ait olduğu İssakların bir alt klanı olan Habi klanı başkent Hangeheisayı kontrol ediyor ve bütün Habr selow alt-klanı, Somali ulusal hareketinin eski başkanı, Ahmed Silanyo tarafında yönetiliyor, Burao şehrini elinde bulunduruyor ve de "Otonom Bölge" oluşturmuş bulunuyor.

- Harb Awal alt klanı ise Somaliland'daki hükümet ile çelişki içinde bulunmakla birlikte, kendisi içinde de iki düşman kesime bölünmüş bulunmaktadır. Issa Musse Barbera şehrini kontrol ediyor, Saad Musse ise Ghebilay şehrini elinde bulunduruyor. Bağımsızlık ilanından 8-9 ay sonra oluşan bu ayrılıkların hepsi silahlarla ifade ediliyor. Somaliland'da İssaklardan başka, Dolboronta ve Warsengeli klanları var. Bunların iktidarda hakları yok. Aynı zamanda ellerinde herhangi bir bölge de bulunmuyor. Bu iki kesim klanda sırasıyla Birleşik Somali Partisi ile Somali Demokratik Birliğini kurmuşlar.

Somali'nin merkezi bölgesinde ise Hawiye'ler yoğunlukta olduğundan dolayı başkent Mogadoşu onların eline geçti. Fakat Hawiyeler bununla yetinmediler ve daha güneyde'de etkinlik kurma istediler. Bu nedenle Howyelerle, Ogadenilerin Somali Yurtsever Hareketi (SPK) arasında savaş başladı. Ogadeniler ülkenin ikinci büyük liman şehri olan Kismayo'yu ellerinde tutmayı başardılar. Ogaderilerin şefleride Albay Omar jees ve Omar Moallendir.

Nihayet, Mogadişu'da, Başkentte USC'nin Birleşmiş Somali Kongresinin iki bileşeni birbirlerine girdiler. Politik nedenlerden değil, tam aksine Hawiyelerin iki alt klanının birbirlerine üstünlük kurmalarından kaynaklanan bu çatışmanın bir tarafını, geçici başkanlığını ilan ettirmiş olan Ali Mehdi'nin Abgal alt-klanı, diğer tarafında yine Hawiyelerin alt klanı olan General Muhammed Farrah Aidid'in başında olduğu Harb-Gedir-Saad bu çatışmalarda Eylül 1991 de başladı. 3 Mart 1992 yapılan

ateşkesle çatışmalar durdu. Bu tarihe kadar sadece Hawiyelerin kendi aralarındaki çatışma 25 bin ölü ve yaralı var. Syad Barre Magadişu'dan kaçarken her tarafı bombalamıştı, başkent harabe olmuştu. Bu yetmiyormuş gibi Hawiyeler, kendi aralarındaki çatışmalarda, başkenti bir de onlar bombaladılar. Başkent Mogadişu bu iki alt-klan tarafından ikiye bölünmüş, Güneyin General, Kuzeyini de başkan yönetiyor.

Mogadişu'da, yine halkın deyimiyle Berr üçgenleri oluşmuş, girenlerin sağ çıkmadıkları belirtiliyor. Ayrıca, Başkent'teki Havalanı'da Generalle onlar, Hawiyelerin bir diğer alt-klanı olan Hawadde'lilerin elinde bulunuyor.

Hawiyelerde bir tarafın başı olan Ali Mehdi Suudilerin en güvenilir ve her istediklerini yapan adamı olarak biliniyor. Ayrıca bir işadamı olan Ali Mehdi Somali'de, Mogadişu'daki en büyük otelinde sahibidir. Askeri olarak zayıf, fakat parasal ve ilişki yönünden zengin Hawiyelerin, diğer klanının lideri olan General Aidid ise bir dönem Siyad Barre'nin Başbakanlık Muhafız Birliğinin şefiydi. Aynı zamanda, halihazırda Somali'de bulunan ABD petrol şirketi Conoco ile de iyi ilişkileri olup Amirikan çevrelerinin güvenini aldığı belirtiliyor. ABD'ye kul-köle olacıklardan biri olarak bakılıyor.

Syad Barre'nin taraftarları da Somali Ulusal Cephesi olarak örgütlenmişler. Kenya ve Etyopya'ya komşu olan bir bölgeyi denetlemektedir. Syad Barre'nin kendisi de Kenya'da bulunmaktadır.

Somali'nin kuzeydoğusunu ise Majertein aşiretinin örgütü olan Somalinin selameti için Demokratik Cephe denetlemektedir. Burada durum göreceli de olsa biraz daha iyi hem iç kargaşa açısından hemde açlık bakımından.

20 Ocak 1992'de, Syad Barre döneminde BM büyük elçiliğine atanan bayan Fatun Muhumed Hasan "Başbakan" Omar Arteh Shelib adına Somali'nin BM gündemine alınmasını isteyen bir önerge veriyor. "Geçici Başkan" Ali Mehdi, emperyalist ülkelerin çok büyük bir müdahalesini savunuyor. Çünkü; rakiplerine karşı kaybettiği alanları masa başında tekrardan geri almak istemektedir. Bu nedenle, BM'nin 26 Ocak 1992 tarihli 733 nolu kararını benimsiyor.

28 Nisan 1992'de ise BM, Cezayir eski devlet Başkanı Cadli'nin danışmanlarından olan Mohomed Sahnoun'un özel temsilci olarak Somali'ye gönderiyor. Sahnounun, bölgesel yönetimlerle Somalinin birliğinin korunmasını istiyor.

BM şemsiyesi altında emperyalist ülkelerin MERHAMET ŞOVU neyi ifade etmektedir? Emperyalist devletleri bu kadar "cömert" yapan nedenler nelerdir. Elbeteki nedenler bir iki tane değildir. "Umut Operasyonu" çevresinde sürdürülen kampanya'da öyle masum değildir. Ama madalyanın iki yüzünde çok iyi görmek gerekmektedir. Bir yanı emperyalist-kapitalist sistemin çirkef ve barbar yüzü, diğer yanı ise Somali'deki milyonlarca yığınların yaşama umutları için bağışlarına ve feryatlarına nihayetinde duyarlı bir uluslararası kamuoyunun şu veya bu nedenlerle oluşup bir yaptırım

gücüne sahip olmasıdır. Zaten Emperyalistlerin yaptıkları yardımlarda öyle batı tekelci burjuvazinin kasasından değil, emekçilerin fonlarından ve yardım kuruluşlarının batıda kendi haklardan topladığı bağışlardan sağlanmaktadır.

Sonra böyle bir kampanyanın başlaması için gerek Amerika'da gerek Avrupa'da, gerekse'de Afrika'da büyük bir kamuoyu oluşmuştur. Örneğin Amerikada siyahları şu veya bu şekilde temsil eden Siyah Rahip Jesse Joukson, Bush'un "Umut Operasyonu" kararı ile ilgili olarak, Bush'un bir kararını ilk defa bütünüyle kalpten desteklediğini açıkça söylüyor.

Veya; Bill Klinton, ABD'de Başkanlık seçimleri öncesinde Siyah seçmenlerin oyunu yanına çekebilmek için "Somali Dramı" kartını oynamaktan geri kalmıyor. 1980'lerde Ronald Reagan'ın yanına gitmiş olan siyah Amerikan Burjuvazisi, Clinton'un saflarına gelerek tavır takınıyor. Örneğin George Bush, seçim öncesinde bu durumu (siyah seçmenler için) önlemek amacıyla, Kenya üzerinden 145.000 ton Buğday göndereceğini açıkladı. Üstelik bu yetersizdir diye hem ABD kamuoyundaki demokratik ve insani yardım kuruluşlarınca eleştirildi, hem de siyah seçmenler ve kitleler tarafından. Yine "Umut Operasyonunun" bir diğer yönü ise, 1992'de bir zencinin polisler tarafından dövülmesini izleyen günlerde, zenci kitlelerin başkaldırısı ve hoşnutsuzluğun yumuşatılması ve sindirilmesi için kullanılmıştır. ABD'nin ırkçı olmadığını siyasi kitlelere yansıtıp ırksal ilişkilerdeki gerginliği yumuşatmak için "Umut Operasyonu" demogojisi kullanılmaktadır.

Madalyonun diğer yüzüne gelince; Somali sadece kıtasında değil, zengin petrol yataklarının bulunduğu kıtalardan kıtalara, okyanustan okyanusa, denizlerden denizlere yolların keşiştiği Orta-Doğu bölgesine dahildir. Somali Orta-Doğuyu denetlemek için her zaman geri bir üs durumundadır. Bugün, dünyanın en çok kaynıyan bölgelerinden biri olan, ekonomik olarak dünyanın en zengin bölgelerinden olan Orta-Doğu bölgesinde, emperyalistler istikrara ve statükoya büyük bir önem biçmektedirler. 1990'da başlayan Körfez Krizi döneminde batılı emperyalist güçlerin bölgeye askeri operasyon ve savaş çerçevesinde müdahalesi uzun bir mesafeyi almıştı. Halbuki şimdi, Somali'de mevzilenecek olan emperyalist ordular bölgeye güneyden bir çember daha atmış olacaklar. Askeri mevcudiyetleri artmış olacaktır.

"Umut Operasyonu" bir yanıla'da ABD'nin diğer rakip emperyalist güçlere karşı gücünün kudretini göstermiş olmasıdır. BM'in ABD'ye ne denli bağlı olduğunu göstermiş olmasıdır. En azından, BM'in ABD olmaksızın hiç bir şey yapamayacağını, göstermiştir.

Son olarak da; Afrika'daki devrimci patlamaları frenleyebilmek için, özellikle Etyopya'da, Sudan'da Kenya'da yine halkın hoşnutsuzluk içinde yaşadığı Yemen'deki olası gelişmeleri denetlemek ve bu ülkeyi kendilerine uzun süreli bağlı kılmak için, başta ABD olmak üzere batılı emperyalist ülkeler Somali'de istikrar aramaktadırlar. Somali sözkonusu bölgeyi denetlemek için köprübaşı olacaktır. ■

GÖRÜNTÜ VE GERÇEK

S. ZER

Günümüz dünyasında tekeli burjuvazisinin sahip olduğu olanaklar, bir çok siyasal gerçeği çakırtıp-değiştirerek kitlelere "benimsetme"yi mümkün kılıyor. Bu bakımdan ilk bakışta çok doğru gibi görünen siyasal kampanyaların sonuçlarının görünen yüzüyle yetinmemek gerekiyor. Eger gerçeğin tamamına ulaşılacak isteniyorsa, olayların görünmeyen, üstü örtülen arka planını aydınlatmak gereklidir. Hemen neredeyse tümüyle kapitalistlerin kontrolünde olan medya (yazılı ve sözlü basın) süreci istediği gibi oluşturmak için, siyasal olayları yorumlayıp-değiştirmekte, sürekli hale getirilmiş kampanyalarla işlemektedir. Eger bugünkü siyasal ortamı baz alarak bir belirleme yaparsak burjuvazinin bu işte asata başarılı olduğu, gündem belirleme ve gündemi değiştirme açısından istediğini çoğu kere gerçekleştirdiğini belirtmek gerekiyor.

Burda kısaca üstünde durmak istediğim ırkçılık da böylesi bir görünüm arz ediyor. Almanya'da Möln ve solingen cinayetleriyle iyice güncellik kazanan yabancı düşmanlığı, ırkçılık ya da yaygın deyimle neo-nazi akım beklenenin tersine burjuva siyasal akımların etki alanlarını genişletti.

Kapitalizmin günah çocukları diyebileceğimiz ırkçı-faşist çeteler teşhir olmakla birlikte, sorunun esasını geniş kamuoyu tarafından kavranılamadı. Bu sonuçta anti-faşist mücadeleyi, anti-kapitalist bir perspektife oturtan

güçlü siyasal örgütlenmelerin olmamasının önemli bir rolü var. Şöyle ki; Nazizmi var eden, onu üreten kapitalist sistem gözardı edildi. Dünya görüşleriyle, bugünkü siyasal pratikleriyle ve devr aldıkları tarihsel imrasla ırkçı ve gerici olan akımlar (Hıristiyan demok-ratlar, Sosyal-demokratlar, liberaller) suçu bir takım neo-nazi çetelerin üzerine yıkarak, kendileri büyük "yabancı dostu" kesildiler. Dahası, açıkça ırkçı ve gerici olan yeni "Yabancılar yasası" ve "Sığınmacılar Yasası" tamda bu ortamda çıkartıldı. Sadece bu yasalar değil, son dönemlerde Almanya adeta bir iç-faşistleşme yaşıyor. Siyasal ve ekonomik alanda emekçiler lehine olan bir dizi yasa değiştiriliyor.

Bugün gerçektede neo-nazilerin bu kadar cesaretle davranmalarının esas nedeni, sistemin onlara illegal olarak tam, legal olarak yarım destek sunmasıdır. Kapitalistler geniş kitleleri kendilerine bağlayacak ideolojik motiflere her zaman büyük ihtiyaç duyarlar. Böylesi bir görevi en iyi milliyetçilik ideolojisi yerine getirebilir. "Ortak ulusal çıkar" diye sunulmuş tekeli burjuva çıkarlar, işçi ve emekçi kitlelere daha rahat kabul ettirilebilir. Ayrıca, bizzat kapitalist sistemin sonucu olan işsizlik, evsizlik, alkolizm, kriminal olaylar yaratılan sahte düşmanlara bağlanarak düzen temize çıkartılır. Fazladan olarak, kapitalizmin kurbanları, işsizler, küçük-burjuva hoşnutsuzlar faşist harekete sosyal taban olur.

Kapitalist burjuvazisinin bugün için bulduğu günah keçisi yabancılar ve çalışmayarak sürekli sosyal yardım alan kesimlerdir. Yabancılar da kendi içinde ikiye ayrılıyor. Göçmen işçiler ve sığınmacılar. Faşistlerin ve tüm ırkçıların "önem sırası"na (!) göre hedefleri, sığınmacılar, göçmen işçiler ve çalışmayarak sosyal yardım alanlardır.

Ama net olarak şunu söylemek gerekiyor. Sosyal-ekonomik sorunların sebepleri olarak gösterilen sığınmacı akımının, göçmen işçilerin ve sosyal yardımla geçinenlerin eğer yarattıkları bir "sorun" varsa bunun sorumlusu

Günümüz dünyasında tekeli burjuvazisinin sahip olduğu olanaklar, bir çok siyasal gerçeği çakırtıp-değiştirerek kitlelere "benimsetme"yi mümkün kılıyor. Bu bakımdan ilk bakışta çok doğru gibi görünen siyasal kampanyaların sonuçlarının görünen yüzüyle yetinmemek gerekiyor. Eger gerçeğin tamamına ulaşılacak isteniyorsa, olayların görünmeyen, üstü örtülen arka planını aydınlatmak gereklidir.

gerçekte kapitalist sistemdir.

Göçmen işçilerin Alman burjuvazisi tarafından çağrıldığı biliniyor. Kapitalizm savaş sonrası içine girdiği genişleme ve hızlı büyüme için iş gücüne ihtiyaç

duyuyordu. İç pazar bunu karşılayamayınca, kömür ya da petrol alır gibi iş gücü satın aldı. Göçmen işçiler en ağır işlerde ve vahşı kapitalist yöntemlerle alıştırıldılar. Ne var ki burjuvazi kendi çağırdığı göçmen işçileri insan olarak değil, adeta satın aldığı bir "makina" olarak görüyordu. Eskimiş ve işlevi tamamlanmış makinanın değiştirildiği gibi, göçmen işçilerde kapı dışarı edilmek isteniyor. "Dışarı etme" içinde neo-naziler öldürme, toplu olarak yakma yöntemlerine baş vuruyorlar. Sözüm ona "demokrat" olanlar ise, yasal zorluklar, geri dönme özendiricileri gibi daha "uygar" (!) araçlara baş vuruyor. Neo-nazilerle, ötekilerin aralarında var olan esasta yöntem farkıdır.

Siğınmacılar sorununa gelince, daha çok Asya, Afrika ve Latin ülkelerinden gelen insan akınının nedenlerinden birisi de ister "ekonomik", isterse siyasi olsun batılı kapitalist ülkelerdir. Bu tespitimizi somut olgularla aıklıyabiliriz. Bugünkü siyasi literatürde "nc dünya ülkeleri" olarak adlandırılan ülkelerin hemen tamamına yakın kesimi Batı'nın gelişmiş emperyalist kapitalizminin aboneleridir. Siyasal-ekonomik olarak batı'ya bağımlıdırlar. Bu lkeler, kapitalist-emperyalizmin ağır koşullarda verilmiş kredi müşterileri, pahalı sanayi ürünlerinin ihraç alanları ve ucuz hammadde depolarıdır. Her bakımdan eşişsiz ve bağımlı bir ekonomik düzenle "uygarca" soyulmaktalar.

Genelleme yaparsak, Kuzey'in zenginliği ile, Güney'in yoksulluğu ters orantılıdır. Eğer ekonomik sorunlar nüfus güçlerinin nedenleri olarak gösterilecekse, bunun öncelikli nedenlerinden birisi de yukarıda kısaca izah etmeye çalıştığım ortamdır.

Siyasi nedenlere gelince, gerici rejimlerin, i savaşların, diktatörlüklerin sistemli ve sürekli destekleyicileri de Batılı kapitalist ülkelerdir. Örneğimizi, Almanya-Türkiye arasındaki ilişkilerde somutlaştırabiliriz.

Bugün Almanya, Türkiye'deki en büyük yabancı sermaye yatırımının sahibi durumunda olmakla kalmıyor, faşist ve ırı Türk rejiminin açık siyasi ve askeri destekleyicisi durumunda bulunuyor. TC'nin Kürt halkına ve Türkiye devrimci, demokrat güçlerine karşı yürüttüğü savaşı büyük bir iştihla destekleyende

Almanya'dır. Bu destek savaş sanayinin desteklenmesi, rejimin yürüttüğü katlimalara destek verilmesi Şekilde devam ediyor.

Balkanlardan gelen insan gnn de böylesi bir sebebi var. Yugoslavya'da yaşanan iç savaşın asıl sorumlularından birisinin Almanya olduğu biliniyor. Kendi yayılmacı çıkarları yüzünden, ulusal çelişkilerin derinleşmesinde kışkırtıcı bir rol oynadı. Emperyalist çıkarları için Türkiye'nin toprak bütünlüğünü koruyanlar, Yugoslavya'da ise toprak birliklerinin, federal sistemlerin parçalanmasını savunuyorlar. O halde, insanların kan ve göz yaşi içinde Avrupa metropollerinde g etmelerinin asıl sebeplerinden birisi, Almanya ve öteki kapitalist devletlerin kendi tekeli çıkarları yüzünden halkların katledilmesine, soykırımı uğratılmasına ortaklık etmeleridir.

Siğınmacılara ilişkin olarak yaratılan "sorunlar" da çoğu kere bilerek abartılmıştır. Hatta siğınmacı akımından bir çok bakımdan karlı çıktıklarında söylenbilir. Birincisi, siğınmacılar ucuz işgücü olarak kullanılmaktalar. İkincisi, iç siyasi sorunlar "dış" siyasi sorunlara yedeklenerek ikinci plana atılmaktadır. cncs, siğınmacı nüfusun kabul edilmesi, ırı ve gerici yüzlerinin gizlenmesine hizmet etmekte, bir nevi emperyalist vicdanlarını temizlemek istemekteler.

Başka nedenlerde sayılabilir.

Siğınmacılara ilişkin olarak yaratılan "sorunlar" da çoğu kere bilerek abartılmıştır. Hatta siğınmacı akımından bir çok bakımdan karlı çıktıklarında söylenbilir. Birincisi, siğınmacılar ucuz işgücü olarak kullanılmaktalar. İkincisi, iç siyasi sorunlar "dış" siyasi sorunlara yedeklenerek ikinci plana atılmaktadır. cncs, siğınmacı nüfusun kabul edilmesi, ırı ve gerici yüzlerinin gizlenmesine hizmet etmekte, bir nevi emperyalist vicdanlarını temizlemek istemekteler. Başka nedenlerde sayılabilir.

Siyasetin, ekonominin yoğunlaşmış ifadesi olduğu söylenir. Doğrudur. Almanya'da yükselme eğrişi gösteren ırılığında, tekeli kapitalist ekonominin içinde bulunduğu durumla direkt bağlantısı var. Ekonomide görülen durgunluk, işsizliğin artması,

kömür, elik ve oto sanayindeki krizler siyasi ortamı direkt olarak etkiliyorlar. Sistem, iç sorunlarından kurtularak, dışarda daha atak bir politika tutturabilmesi için "fazlalıkları"ndan kurtulmak istiyor.

Irı ve faşist tırmanışın dazlak çetelerinin dışında, daha büyük ve organize belirtileri var. Bugünkü iktidar, Hitler savaş sanayinin yıldönümünü adeta bayram olarak kutlamıştır. Yurt dışındaki Alman azınlık üzerine politika yaparak, Büyük Almanya'nın ideolojik temellerini atmaya başlamıştır. İki Almanya'nın birleşmesi ile, daha doğrusu Batı Alman tekellerinin Doğu Almanya'yı yutmasıyla "Büyük Almanya"ya giden yolun nnn açıldığı düşünülmektedir. Alman

Anayasası değiştirilerek ya da uygun biçimde yorumlanarak başka ülkelere Alman askerleri gönderilmeye başlanmıştır.

Almanya, büyüyen ekonomik-siyasi gücüyle oranısız olan dünya üzerindeki etkisinin düzeltilmesi için kendi lehine tavizler istemektedir. Atom silahına sahip olmak istediğini, nükleer silahlanmanın kendisi için kaçınılmaz olduğunu yüksek sesle ifade etmektedir.

Almanya'da faşistleşme eğiliminden bahsedildiğinden, Hitler döneminin kadrolarının büyük oranda devlette ve siyasi partilerde çalışmalarına devam ettiklerini unutmamak gerekiyor. Şöylede söylenebilir, neo-naziler kapitalizmin günah çocuklarıdır. Onlara ihtiyaç duyuldukça kullanılacak, gerekirse bir miktar terbiye de edilebilirler. Ancak, Hitler örneğinde görüldüğü gibi faşizm fırsatını bulduğunda bir kez daha Kara Gömleğini giyerek baş köşeye oturacaktır.

Möln-Soligen olaylarını dikkate değer bir başka yönü ise, Türk sivil faşistlerinin ve TC'nin büyük bir ikiye bölünmeyle "anti-ırkçı" kesilmesidir. Bu vesile ile yoğun bir hareketlilik içine giren faşistler, iki yönlü bir atak geliştirdiler. İlki, nispeten Türk devletinin siyasal kontrolünün dışında

bulunan bazı kesimler "ortak dava"nın içine çekilerek kontrol altına alındılar. Kampanyanın başını sosyal-demokratlar ve bazı "solcu" eskileri çekti. Yurt dışında çok çeşitli isimler altında faaliyet yürüten TC, Tanıtım Dernekleri,

Dinsel Kurumlar, sözde "işçi dernekleri" gibi kuruluşları kullanarak etkisini geliştirmek istedi. İrkçiliğe karşı çıkmak adı altında, Konsolosluklarla ortak bir şekilde aynı zamanda sicilli faşist Türk bozkurtları ile beraber-kamuoyunun önüne çıktılar. sosyal-Demokrat görünümü Hakkı Keskin, Essen'deki Türkiye Araştırmalar Merkezi (Faruk Şen yönetiyor) bugüne kadar yeterince örgütleyemedikleri işçi ve sığınmacı kesimi bu vesile ile örgütlemek, denetim altına almak istediler. Bu işte kısmen başarılı oldukları da söylenebilir.

İkincisi, Alman kamuoyuna karşı geliştirilen kampanyaydı. Bugüne kadar alanlara, basın önüne çıkmaya yüzü olmayan TC'nin resmi ve gayri resmi sözcüleri "mağdur" pozlarında görünmeye başladılar. Türkiye aleyhine oluşmuş tabloyu değiştirmek için bir

fırsat doğmuştu. TC'nin "vatandaşları"nın düşündüğü filan yoktu. O'nun ilgilendiği çıkarlarıydı. Türk devleti adeta Alman yönetimine, sen benim yaptığım Kürt katliamına karışma, bende Nazi saldırılarını, tirmanışa geçen genel yabancı düşmanlığına ses çıkartmıyayım mesajını verdi.

Rejimin kendisi olsun ya da onun "sivil" kılıklı destekçileri olsun anti ırkçı olamazlar. Bugünkü Türkiye'de devrimci-demokratik kesimler ve az sayıdaki bazı aydınlar hariç büyük bir kesimi ırkçıdır. İdeolojileri kemalizmdir. Kemalizmi az görüp, Turan hayalleriyle pan-Türkçü önemli bir kesimde unutmamak gerekiyor. Ancak sadece pan-Türkçüler değil, kemalistlerde ırkçıdır. Kemalizm, nazizim Türkçeleştirilmiş biçimdir. Hatta bir çok bakımdan Kemalistler, Nazilere öncülük yapıp, tecrübe bırakmışlardır. Ermeni ve Kürt soykırımına buna örnek gösterilebilir. Kemalist yönetim zamanında Bakanlık yapmış, dönemin önde gelen ideologlarından Mahmut Esat Bozkurt şöyle demişti: **"Zamanımızın bir Alman tarihçisi, gerek nasyonal sosyalizmin ve gerek faşizmin M. Kemal rejiminin az-çok değiştirilmiş birer şekliinden başka bir şey olmadığını söylemektedir. Çok doğrudur."** (Aktaran, Baskın Oran, Atatürk Milliyetçiliği sf. 16. Dost yayınları)

O kadar "uzağa" gitmeye de gerek yoktur. Günümüzde yüzyılımızın en barbar ve vahşi soykırımlarından birisi Kürdistan'da gündemdedir. Kürt köylüleri sadece Kürt ulusal kimliğinden dolayı sürgüne yollanmakta, öldürülmektedir. Türkiye'nin metro-

pollerinde "KURDEN RAUS" (Kürtler Dışarı) sloganları atılmaktadır. Avrupa'daki bu sözüm ona sosyal-demokratlar, "anti-ırkçılar" Kürtlerin katliamına karşı neden sessizdirler. Hatta, Kürt katliamını desteklemekte, Avrupa kamuoyundan gelen itirazları yatıştırmak istemekteler.

Kendileri ırkçı ve faşist olanların "anti-ırkçı" pozisyonlara bürünmesine müsaade etmemek gerekiyor. Unutmamak gerekiyorki, faşizm egemen olduğu toplumlarda ciddi izler bırakmaktadır. Kemalizm Türk toplumunda, Nazizm Alman toplumunda izler bırakmış, kültür ve davranış biçimleri oluşturmuştur. Gerçek devrimci ve enternasyonalistler populist kaygılarla, ırkçılığın kalıtsal izlerine beyin kirlenmelerine karşı mücadeleyi aksatmamaları gerekiyor. ■

Kendileri ırkçı ve faşist olanların "anti-ırkçı" pozisyonlara bürünmesine müsaade etmemek gerekiyor. Unutmamak gerekiyorki, faşizm egemen olduğu toplumlarda ciddi izler bırakmaktadır. Kemalizm Türk toplumunda, Nazizm Alman toplumunda izler bırakmış, kültür ve davranış biçimleri oluşturmuştur. Gerçek devrimci ve enternasyonalistler populist kaygılarla, ırkçılığın kalıtsal izlerine beyin kirlenmelerine karşı mücadeleyi aksatmamaları gerekiyor.

SIVAS KATLIAMI VE

ARDINDAKİ GERÇEKLER

B. CANİK

TC, katliamlarına bir yenisini ekledi. 2 Temmuz günü 37 ilerici ,demokrat insan diri diri yakıldı.Yüze yakın insan yaralandı. 8 saati aşkın gerici faşist güçler sivas'ta terör estirdi.Harekete geçirilen şov ve ırkçı çevreler, ilericilere, alevilere karşı ölüm avına çıktı. Basında dinci-faşist propaganda ve provakasyon haberleri çevreye hızla yaydırıldı. Halkın dini duygularına seslenilerek kışkırtıcı bildiri ve haberler her yana ulaştırıldı.Hatta çevre illerinden gericiler,faşistler Sivas'a toplanmaya çağırıldı.

Kültür Bakanlığı ve Pir Sultan Abdal Derneği tarafından düzenlenen 'Pir Sultan Abdal Şenlikleri' fırsat bilinerek,provokasyon için bütün hazırlıklar tamamlanmaya,saldırı için uygun an beklenmeye başlandı.Birkaç saldırıdan arzularını bulamayan saldırganlar,bu kez daha vahşi bir ölüm tuzağı için harekete geçtiler .Nitekim çoğu dışarıdan gelen yazar-sanatçı ve diğer ilgililerin bulunduğu Madımak Otelini benzin dökülerek ateşe verilmeye başlandı.

Saatlerce süren faşist saldırı böylece doruğa ulaştı ve otel içindeki insanlarla beraber ateşe verildi.Kurtulabilenler son bir çare olarak kendi yaşamlarını tehlikeye atma pahasına ölümden kurtulabildiler.

Böyle bir saldırının olacağı bütün çıplaklığıyla biliniyordu.Bizzat devlet saldırıdan,provakasyon ve sonuçlarından haberdardı.Devletin kontrolündeki güçlerin saldırılarına başlarken kendilerine bir zararın gelmeyeceğini bilincindeydiler.Bunun için hunharca cinayetlerini işlemek o gün onlar açısından vazgeçilmezdi.Çünkü devlet arkalarındaydı,saldırganları cesaretlendiriyordu,dahası görevlileri saldırının bizzat içerisinde aktiftiler. .

TC'nin Sivas olaylarına seyirci gözüyle bakmadığı ortadadır.Katliamı planlayan devletin kendisidir.Olayların çıkmasını,büyümesini isteyen devlettir.Olaylar Alevi ve İlerici insanların yoğun olarak yaşadıkları semtlere sıçrayamadığı için Devlet üzgündür. .Sivas'ta halkı dini inanç farklılıkları temelinde karşı karşıya getirme senaryosunu TC arzuladığı biçimde geliştiremediğinden -daha doğrusu yüzlerce/binlerce insanın ölümünü başaramadığından - yakınmaktadır.

Olayların merkezinde devlet olunca; Sivas Valisinin,Tugay Komutanının,Belediye Başkanı ve Emniyet Müdürünün olayları niçin engellemedikleri yakınmalarıda anlamsız oluyor. Devletin ve basının Sivas'taki yetkililer hakkında üç-beş sansasyonel çıkış yapmalarının yada bazılarını görevden almalarının tamamen görüntüden ibaret bir şov olduğu bugün daha iyi anlaşılıyor. Devrimcilere,ilericilere karşı vahşice saldıran TC görevlilerinin,Sivas'ta yine aynı görevlerini icra ettikleri inkar edilemez kötü bir gerçektir.İşçi Sınıfının en ufak bir direnişini,gösterisini anında yüzlerce,binlerce görevlisi ile dağıtabilen,muhalefetin kıpırdanmasını ezmeye koyulan,gösterilerde göstericilerden çok asker,polis yığan bir devletin,bu saldırıda aksi bir davranışa girmesi beklenemezdi.Kürdistan'da her köye yüzlerce jandarma yığan,halkımızın başkaldırısını silahla kana boyayan,serihildanlara özel timle saldıran,cenaze törenlerini,Sivas katliamını protesto edenleri dahi zorla dağıtan vb.bir devletin Sivas'ta "hareketsiz" kalması anlaşılırdır.Çünkü Sivas'ta özel savaşın taktiği bunu gerektiriyor.Halkımıza gözdağı verebilmesi için bunu yapması zorunlu oluyor.Toplumun Alevi-sunni çatışmasının içine gömülmesi,bu anlamda bir boğazlaşmanın gelişebilmesi açısından,kirli savaşın kurmayları Sivas'ta "seyirci" olmayı seçiyor.Önceden planlandığı, ve olayların gelişimi MİT,Özel Harp Dairesi ve Yerel Piyonlarına bırakıldığı için,devlet erkani sözümona günlük rutin işlerinde "rahatmış" havası estirilmeside eksik edilmiyor.

Gelişmelerinde gösterdiği gibi, bu saldırı ve katliamı ansızın ve tesadüfen cereyan eden bir nitelikten çok uzaktır.Son derece üzerinde kafa yorulmuş,geçmişlerinden öğrenilerek hareket edilmiş ve uygun an yakalanarak ikinci Sivas katliamı gündeme alınmıştır.

TC'nin bu türden katliamlara ve provakasyonlara başvurması yeni değildir.Tarihi barbarlıklarla dolu bir rejimin,Kürt ulusuna,azınlıklara,emekçilere karşı yaptıkları hala akıllardadır.Tarihte Ermenileri soykırıma tabi tutan da yine bu devletin üzerinde şekillendiği ve miras aldığı ideoloji-düşünce olmuştur.Yüzbinlerce Kürdü alçakça yokeden yine bu devlettir.

Kendisi dışında kimseye yaşam hakkı tanımayan ve gücü yettiği oranda bunu başarabilen bir devletin,bu düşünce ve ırkçı-faşist ideoloji ile varlığını sürdürdüğü müddetçe bu amacından vazgeçmeyeceği yeterince açıktır.Kimi zaman düşündüklerini pratikte yapamaması,bu düşünceden vazgeçtiği anlamına gelmez.Hatta,TC'nin her duraksamasının,ya da reform çıkışlı yeniden düzenlemelerinin ardında,daha da yaygın ve vahşi bir sömürgeci çıkış yaptığı daha gerçekçi bir yaklaşımdır.

70 yıllık tarihi halkların kırımına ile dolu olan bir rejimin bu geçmişinin ayrıntılı olarak bilinmesi önemlidir.

TC daha kuruluş hazırlıklarını yaptığı ilk yıllarda diğer halklara azınlıklara,emekçilere karşı şekilleneceğini gizleme gereği duymadı.Özgürlük düşmanı,baskıcı-diktatör karakterini açıkça sergilemeye koyuldu.İşçi sınıfına ve komünistlere karşı saldırılarını yoğunlaştırdı.Halkımıza soykırımı dayattı.Halkımızın bütün direniş ve ayaklanmalarını katliam,göç ve mecburi iskanla yoketmeye çalıştı.Kürdistan'ı talan etti,viraneye çevirdi.Bütün bunları yaparken,din silahına sarılmayı ihmal etmedi.Öte yandan laik bir devlet olduğunu,propaganda etmeye özel bir ağırlık verdi.Toplumdaki inanç farklılıklarını körüklemeye-kullanmaya yöneldi.Laik olmadığı halde,bir yandan laiklik propagandası yaparken,beri taraftan dini gericilikle en üst ilişkiler-bağlantılar kurma-

ya,devleti dini gericilikle donatmayı ihmal etmedi.Halkımızın mücadelesini bölmek,güçten düşürmek ve etkisizleştirmek için pekçok dini motivli entrikaya yöneldi.Kürtlerden oluşan dini inançlı ileri gelenlerle halkımızı devlete adapte etmeye,mezhep farklılıklarını kullanarak birbirine kırdırtmaya dek her yolu kullandı.Aynı Kemalizm,Kürt ulusunun başkaldırısını ezmek için Kürdistan'daki haklı ulusal kurtuluş mücadelesini "dinci", "şeriat özlemi" vb.adı altında demagojik bir kampanya ile dışarıya tanıtmayı ve bu şekilde katliamlarını kendince rahat bir ortamda sürdürmeye de unutmadı.Kemalizmin toplumda varolan dini etkiyi kendi çıkarları doğrultusunda oldukça başarılı bir şekilde kullandığı bir gerçektir.Bizzat rejim başındakiler her alanda dini gericilikle iç içe olmak için büyük çaba harcamışlardır.Bunun için yapmadıkları numara,girmedikleri kılıf kalmamıştır.Geniş yığınları etkilemek için,dinin kendileri açısından önemini büyüklüğünü farketiklerinden baştan sona bu alana özel bir ilgi ile yaklaşmayı ihmal etmiyor Kemalizm.Nitekim sonuçlarının da alıyor.

Kürdistan'daki ayaklanmaları bastırmak içinde din olgusu devreye sokuldu.Önce direniş bölgeleri arasında mezhepsel ayrılıklara yöneldi.Halkımızın topyekün bir karşı koyuşunun

bölgeler arası karşılıklı desteğin devlete vuracağı etkileri biliniyordu. Nitekim Koçgiri'den Seyit Rıza Önderliğindeki Dersim Başkaldırısına dek yoğun bir biçimde Alevi-sunni ayrımı halkımıza dayatılmaya,halkımız parçalanma ortamına çekilmeye çalışıldı.Sonuçta sömürgecilerin bu taktiğinin kendileri için başarısı görüldü.Koçgiri'de Sunni kesim,Şeyh Said ayaklanması sırasında Alevi kesimden halkımız ve ni-

hayat Dersim direniş karşılarında sunni inanca sahip halkımız riyakar TC'nin propaganlarında etkisiyle olumsuz bir tutuma girmiş ve KUKM çok önemli bir yenilgi almıştır.Şüphesiz yenilginin ana kaynağı bu değildir ve ayrıca burada konumuz bu sorunu derinleştirmek olmayacaktır,ancak şu kadarını belirtelimki; direnişlere önderlik edenlerin gerçekte dinle güçlü bağları oldukları doğrudur ve bu inkara gelmeyeceği gibi,aynı zamanda direnişlerin olumsuz bir ögesi olarak değerlendirilmelidir.Ancak unutmamak lazımkı, bu olumsuzluk,TC'nin,Kemalizmin halkımızın-ulusumuzun yok edilmesi için başlattığı soykırım hareketini hiçbir gerekçe ile haklı çıkarmaz-çıkaramaz.

Kemalizmin tarihinin bu tür provakasyonlarla dolu olduğu biliniyor.Ermenilere karşı,Rumlara,Kürtlere vb. karşı dini temellerde geliştirdiği taktikler sürekli korunmuştur,hatta daha geliştirilmiştir.Çevresindeki bütün komşularıyla ilişkilerinde de din silahı TC için önemli bir kozdur.Batı'ya karşı İslam tek kurtuluş sığınağıdır.Yunanistan,Bulgaristan,Kıbrıs meselelerinde yine devam etmekte olan Bosna-Hersek olayında silah din-islamdır. Ve Müslüman inancın yaygın olduğu coğrafyaya yayılmak içinde yine din-islam esas alınır olmuştur.

Rejim bu taktiklerle ömrünü uzatmayı hedefliyor. Son birkaç on yıl içindeki taktiklerinin hemen herkes tarafından bilindiği koşullarda,bunları ayrıntılı ortaya koymaya gerek kalmıyor.Ancak şu kadarını belirtelimki, Kanlı Pazar'dan

1977 I Mayıs katliamına,oradan Çorum, Maraş, Erzincan, Sivas vb. Katliam-provakasyonlara dek,TC'nin asıl amacı;kendisine karşı gelişen halk muhalefeti tehlikesini bertaraf edebilmek,devrimci-ilerici mücadeleyi güçten düşürmek,özgürlük ve bağımsızlık için kurtuluş savaşımını barikatlamak için sürekli yeni taktikler (ve özellikle din-mezhep,kısaca inanç farklılıkları temelinde toplumu bölerek) geliştirme ihtiyacı duymuştur. Aynı ihtiyaç bugünde sözkonusudur. Ki, TC'nin bu taktiğe yakıcı bir şekilde gereksinim duyduğunu bizzat devletin akıl hocaları,kurmayları ve öteki yetkilileri tarafından dile getiriliyor.

Ne varki gelinen yerde koşulların önemli oranda değiştiği,TC'nin artık eski klasik ve bilinen taktiklerinin pekte başarılı olamayacağı gerçeğinde unutulmamalıdır.

Bugün koşulların değiştiğinden bahsettiğimiz bir anda,bunun öncelikle kendini yükseltmekte olan Kürdistan Ulusal Kurtuluş mücadelesi ile tanımladığı aşikardır. KUKM bir dizi açıdan Türkiye'nin ana gündemi durumundadır.Yanısıra genel ülkesel boyutu itibariyle KUKM bölgenin ve dünyanın en önemli meselesi niteliğine kavuşmuştur. Hiç kimse bu gerçeği atlamanın yararına olmayacağını farkındadır..

Ülkemizdeki mücadele TC'i her alanda zorlayarak ilerliyor. Bu gerçeğin öncelikle TC tarafından farkedildiği biliniyor. Bu amaçla rejimin tüm ideologları ve yabancı dostları KUKM'a karşı görev başındadır. Bugüne kadar elele yürüttükleri bütün taktiklerinde istedikleri sonucu elde edemedikleri için,eski tecrübelerinden dersler çıkarmaya ve daha kalıcı ürünleri alabilecek manevralara yönelmeye çalıştıkları her hallerinden belli oluyor.

Kürdistan'da şu ana kadar başvurmadıkları yol-yöntem kalmadı.Önce aşiretleri örgütleyip 'yerli' vurucu güç oluşturma,bu tutmazsa aşiretleri birbirine düşürme, tehdit, şantaj, öldürme ve göçettirme vb. hepsi fazlasıyla denendi. İstenilene varılamadı.Sonra günümüzün Hamidiye Alayları 'Korucu' çetelerini kurdular,bundan da hedeflenen sonuç alınabilmiş değil. Kürdü - Kürde kırdırtma taktikleride artık tutmuyor. Azeri-Kürtler arasında provakasyon çıkarıp,tartışma ortamı yaratma,Ermeni-Kürt düşmanlığı,Kürt-Asur,Kürt-Arap düşmanlığı geliştirmeye koyuluyor,fakat bu da beklentilerine cevap olmuyor.Kürdistan'da eskisi gibi mezhep ayrılıklarını da kendi kirli amaçları için kullanamıyor.Her denemesinde hüsrarla başarısızlığa uğruyor.Kürdistan'da artık eskisi gibi at koşturamayacağının farkına varan TC ve dostları,daha sinsi yeni silahlarla hareket ediyorlar.Bu yeni taktiğin adı; KUKM'u her alanda yalnızlaştırmak,çıplak zorun dozajını arttırmak ve düzen içine çekmek olarak özetlenebilir.

Yukarıdaki amaca uygunluk içerisinde,bugün üzerinde en çok durduğu konu; toplumu bir Türk-Kürt çatışmasının içine çekmektir.Nitekim son dönemlerde yoğunlaştırarak sürdürdükleri ağırlıklı faaliyet bu çatışmanın bir an önce topluma yayılması yönündedir.Bizzat MİT'in kontrolünde bir dizi anti-kürt provakasyon geliştirilmektedir.Mersin'de,Antalya,Çanakkale ve Ege'nin pekçok bölgesinde Türk-Kürt çatışması körüklenmekte,bu bölgelerde

TC daha kuruluş hazırlıklarını yaptığı ilk yıllarda diğer halklara azınlıklara,emekçilere karşı şekilleneceğini gizleme gereği duymadı.Özgürlük düşmanı,baskıcı-diktatör karakterini açıkça sergilemeye koyuldu.İşçi sınıfına ve komünistlere karşı saldırılarını yoğunlaştırdı.Halkımıza soykırımı dayattı.Halkımızın bütün direniş ve ayaklanmalarını katliam,göç ve mecburi iskanla yoketmeye çalıştı.Kürdistan'ı talan etti,viraneye çevirdi.Bütün bunları yaparken,din silahına sarılmayı ihmal etmedi.

devlet Kürtleri hedef haline getirmektedir..TC basınının "Türk köylerine saldırıyorlar" şeklinde provakasyon çılgınlıklarını bu düzeye vardırımlarında sömürgecilerin bu koza ne denli büyük bir umut bağladıklarını ele veriyor.Bir yandan bunlar yapılırken,Kürdistan'ın hergün onlarca yerleşim biriminin,dağlarının bombalanmasında ihmal edilmiyor. Köyler boşaltılıyor,köylüler kurşuna diziliyor vb.uygulamalar aralıksız sürdürülüyor.Başarısızlığını gören TC'nin,bütün bunların yanısıra böl-parçala ve yönet taktiğininide bırakmadığı görülüyor.Ancak bu sahtekarlığını yeni biçimsel farklılıklara büründürmeyide ihmal etmiyor.. Bu kez sorunu 'çözmek istediğini,fakat "ez-çöz" yöntemiyle hareket edeceğini propaganda ediyor.Dış dostlarındanda aldığı destekle bu temelde KUKM'u güçten düşürmeye,bitirmeye,düzene entegre etmeye çabılıyor.

Kürdistan'daki savaşa bu şekilde yaklaşan TC, Türkiye'de olanca gücüyle halk muhalefetine ezmeye, devrimcileri imhaya çalışıyor. Sokak infazlarını yaygınlaştırarak,devrimci-yurtsever basın üzerinde baskılarını artırarak, gerici-faşist kesimleri Türkiye'de yaşayan Kürtlerin üzerine saldırarak, en ufak bir direnişi terörle bastırarak egemenliğini sürdürüyor.

Rejim böylesi bir dönemde mezhep çatışmalarını devreye sokuyor.

Halkların mücadelesinin sabote edilmesi,geniş halk yığınlarının sorunlarına sahip çıkışının önlenmesi, Kürdistan'daki vahşetin unutturulması ve KUKM karşısında hızla yenilgiye gidişinin toplumda gizlenmesi için bilinçli olarak inanç farklılıkları çatışmaya-katliama dönüştürülüyor ve böylece gündem değiştirilmek isteniyor.Sonuçta bu amaçla Sivas katliamı tezgahlanıyor...

Kürdistan'da Hizbi-Kontrayı işbaşında tutan, ve bunun aracılığıyla yüzlerce insanımızı katleden TC'nin , bu kez açıktan Sivas'ı tercih etmesinin nedenleri vardır. Sivas, ülkemiz ile Türkiye arasındaki coğrafik konumu ve taşıdığı toplumsal potansiyel açısından gündeme alınmıştır. Bu dönemde Kürdistan'ın iç bölgelerinde böyle bir provakasyona başvurma şansının olmadığını TC iyi biliyor. Dahası bu türden çatışmaların zeminin önemli oranda giderildiğinde bilgileri dahilindedir. Yanısıra bu bölgenin KUMK'a kazandırılması, devrimci mücadelenin yükseltilmesi için önemli bir alan olduğu da yine bilinmektedir. Bu bölgede KUMK'a karşı sıcak bir ilginin varolduğunun son dönemlerde giderek açığa çıkması, ilerici-yurtsever mücadelenin gelişmeye başlaması, sivas ve çevresinin devrimci-yurtsever çalışmanın içine çekilmesi, aynı zamanda Koçgiri direnişinin belleklerde canlı duruşu ve yoğun Alevi kesiminin anti-faşist ilerici bir karakterde oluşu da TC için bu kentten önemini arttırıyor. Bu durumu dikkate alan TC. Sivas'da varolan mezhep ayrılığını kullanarak katliamı gündeme getirdi.

Sivas katliamından sonra bir dizi görüş ileri sürüldü. He-

men herkes sorunun çeşitli yönleri üzerine fikir belirtti. Doğru-yanlış pek çok değerlendirme yapıldı. Hala da olay tartışılıyor.

Bütün bu tartışma ve değerlendirmeler içinde TC'nin ve basının bir taraf olarak olayı mümkün olduğunca çarpıtmaya, saptırmaya ve ayrıntıya boğarak toplumun ilgisini ana meselelerden uzaklaştırmaya çalıştığı gözleniyor. Bir yandan sorumluluğun bulunmadığını, fakat ardından suçluluğunu görevlerini görevden alarak göstermeye kalkışması, değişik bir atakla asker ve Politikacıları olay yerine göndermesi, yeni iddia ve tespitlerle olayı sıcak tutarak gündemde tutma tavrı ve bu tavrıyla kamuoyunu genel olarak meşgul etmesi oldukça dikkat çekici oluyor. Egemenlerin tutumlarının böyle şekillenmesi kendilerinin ihtiyacından kaynaklanıyor ve bu anlamda bir istikrar gösterdikleri de öne sürülebilir. Kabul etmek gerekir ki, Sivas olaylarından çok önce, devlet toplumu dinsel ayrılıklar temelinde karşı karşıya getirmeye çalışıyordu ve bunun bazı işaretlerini açıktan vermişti de. Son dönemlerde yeniden din silahını öne çıkarması, islama övgüleri hızlandırması, hem Türkiye için ve hem de kimi bölgesel çatış-

Kürdistan'da Hizbi-Kontrayı işbaşında tutan, ve bunun aracılığıyla yüzlerce insanımızı katleden TC'nin , bu kez açıktan Sivas'ı tercih etmesinin nedenleri vardır. Sivas, ülkemiz ile Türkiye arasındaki coğrafik konumu ve taşıdığı toplumsal potansiyel açısından gündeme alınmıştır. Bu dönemde Kürdistan'ın iç bölgelerinde böyle bir provakasyona başvurma şansının olmadığını TC iyi biliyor. Dahası bu türden çatışmaların zeminin önemli oranda giderildiğinde bilgileri dahilindedir. Yanısıra bu bölgenin KUMK'a kazandırılması, devrimci mücadelenin yükseltilmesi için önemli bir alan olduğu da yine bilinmektedir. Bu bölgede KUMK'a karşı sıcak bir ilginin varolduğunun son dönemlerde giderek açığa çıkması, ilerici-yurtsever mücadelenin gelişmeye başlaması, sivas ve çevresinin devrimci-yurtsever çalışmanın içine çekilmesi, aynı zamanda Koçgiri direnişinin belleklerde canlı duruşu ve yoğun Alevi kesiminin anti-faşist ilerici bir karakterde oluşu da TC için bu kentten önemini arttırıyor. Bu durumu dikkate alan TC. Sivas'da varolan mezhep ayrılığını kullanarak katliamı gündeme getirdi.

malarda tavrını İslam-Müslümanlık etrafında şekillendirmesi ve böylece toplumda dinsel temaları daha çok işlemesi, Kürdistan'daki özgürlük mücadelesini karalamak, küçük düşürmek ve bu şekilde toplumsal desteğini kesmek bakımından KUKM'u Ermenilerle ilişki içinde göstermesi, kısaca KUKM ve Hıristiyan dünyası arasında kendince bağlantı kurularak bu şekilde Kürdistan'daki geniş kit-

leleri islam temelinde özgürlük mücadelesinde alıkoymaya yeltenmesi vb. hepsi çok bilinçli olarak gündeme aldığı konulardır.

Bir yandan islam savunuculuğu, anti-laik tarikatçı hareketlerin devlet katında örgütlenmesine imkan sunmak, dini gericiliği örgütleyip halka saldırtmak fakat öbür yandan da laik oldununu propaganda etmek ve şeriata karşı olduğunu söylemek bu devletin eskiden bu yana süregelen politikasıdır. Batı'dan daha çok kredi almak için laik, İran'la KUKM'u bitirmek için İslam, ömrünü uzatmak için İsrail'le dost ya da Kazak'la kardeş olabilen bu rejimin demokrasi, özgürlük ve bağımsızlık mücadelesi karşısında girmeyeceği kılıf, yapamayacağı oyun yoktur. Her şey beklenir, çünkü bu devletin harcı riyakarlık üzerine kuruludur.

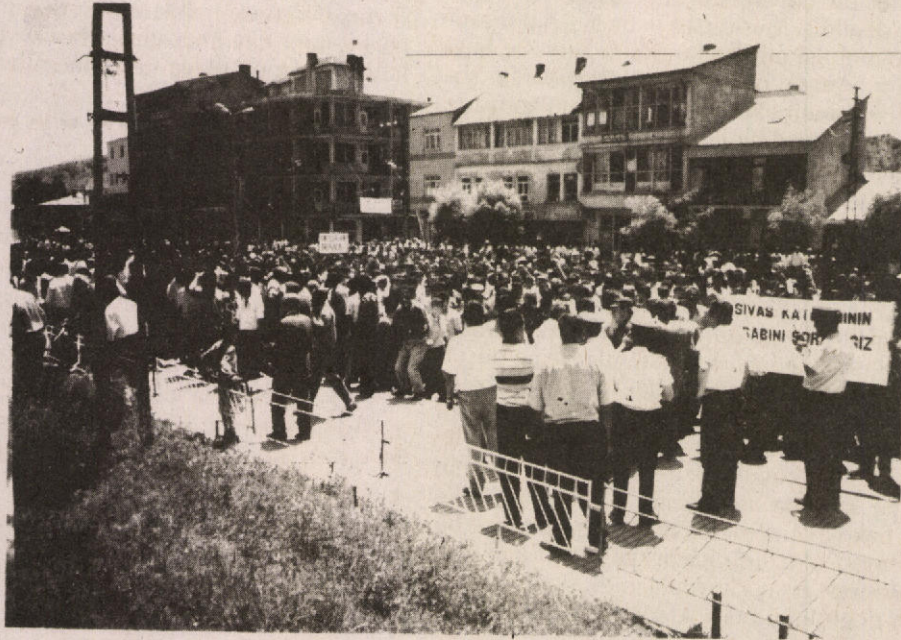
Ne var ki, hala TC'nin gerçek yüzünü göremeyenler bulunmaktadır. Günümüzde Kemalizm'i 'sol', 'ilerici' ve 'laik' olarak değerlendirip dolayısıyla mevcut rejimi temize çıkarmak isteyenler hiç te az değildir. Kemalizmin laik olduğu, bugünkü TC Cumhuriyet'inin laik olduğu yönlü propagandalar 'sol' adına yapılmaktadır. Hatta devletin laik-anti-laik çatış-

masında laik olduğu söylenebilmektedir. Doğal sonucu "laik" TC savunucularına 'sol'dan da destek gidebilmektedir.

Bu devletin laik bir devlet olmadığı tartışma götürmez. Bunun için şu kadar İmam Hatip açtı ya da kapattı örneğini vermek yersizdir. Bizzat devleti yönetenler, elinde bulunduranlar, icraatını belirleyenler dinle iç içe bulunmaktadırlar. Devlet dini hem Türkiye halkına karşı, hemde Kürdistan'daki halka karşı kullanmakta, bugün varlığını sürdürebilmesi içinde din vazgeçilmez silahı durumundadır. Din ve devlet işleri tamamiyle içiçe geçmiştir. Dini gericilik bizzat devlet eliyle geliştiriliyor. Şeriat kanunları yok diye Türkiye devletine laik demek aymazlık değilse, nasıl açıklanacaktır. Eğer düşünce özgürlüğü yoksa, düşünce zincire vuruluyorsa, toplumdaki sarıklı ve peçeli insan ne kadar az olursa olsun, böyle bir devlete laik denilemez. Bu anlamda Kemalizm hayranlarının yaptıkları hayra alamet şeyler değildir. Bugün hala Kemalizmi laik olduğu biçiminde lanse etmek ve dolayısıyla işbaşındaki rejime laiklik payeleri biçmek ciddi bir sorumsuzluktur. Nitekim bu sorumsuzluğa halkta ortak edilmek istenmekte ve gösterilerde "Türkiye Laiktir, Laik kalacak" şeklinde sloganlarla TC'nin düşünce, vicdan ve inanç düşmanı bir faşist rejim olduğu unutturulmak istenmektedir.

Bazı kesimlerin laiklik adına TC ile aynı pozisyonda bulunmaları oldukça tehlikelidir. Bu anlayış, TC'ye önemli oranda soluklanma fırsatı doğuruyor. Bilinçli ya da bilinçsiz, her halükarda kimi zamansız çıkışları ile gündemi sapırtıcı davranışları kabul edilemez. Türkiye'de geniş emekçi yığınların, ezilenlerin demokrasi, özgürlük ve devrim görevlerinin bulunduğu bir anda, bazı anlayışlar, gündem ve hedef sapırtıcı davranışlarıyla hiçte ileriliklik yapmadıklarını acaba hala görebilmiş değiller midir?

Yukarıdaki anlayışın bertaraf edilmesi görevi önemini koruyor. Bu görev yerine getirilmediği ölçüde varolan tehlikenin savuşturulmasında olanaklı gözüküyor. Ama önce sorunun kavranmasının büyük öneme sahip olduğunun görülmesi gerekiyor. Görülüyorki hala bazıları sorunu ajitasyonla, bazı beylik sözlerle geçiştirme yolunda ısrar ediyor. Bu kazandırıcı, toplumun önemli bölümünü halk muhalefetine katabilme özelliğinden uzaktır. Sorun kadroların ikna edilmesi değildir. Ya da din hususunda öncüler bazında kimin daha doğru olduğu (Bu tartışmanın elbette sürdürülmesi gerekir. Doğru ve yanlışın ortaya konması açısından zorunludur). Ama geniş kitlelerin kazanılmasında izlenecek yol-yöntem ile öncüler arası tartışma biçimini birbirine karıştırmamak gerekir. Bilindiği üzere geçmişin bu konudaki yanlışlıkları devrimci

harekete çok şey kaybettirmiştir...) tartışmalarıyla geniş yığınları devrime çekmekte değildir. Varolan gerçekliği ortaya koyarak, yığınları devrime, KUKM'a kazanma ve fakat devrimci perspektifle mücadelede çalışmasına ağırlık verebilmelidir. Ki artık tek başına makale ve dergi sahifelerinde yazarak bu gerçekliğin halka götürülmesinin zorluklarında görülmelidir. Bizzat pratik faaliyette, devletin, dinci gericiğin, İslamiyetin çare olmadığını, somut olarak Türkiye ve Kürdistan'da İslamın bugün devrime ve UKM'e karşı olduğunu canlı propagandası yaygın yapılarak başarıya doğru adım atılabilir. Sivas olaylarının neticesinde daha çok kendiliğinden bir katılımı yüzbinlerin protestolarına tanık olundu. Bu protestoların bütün yetmezliklerine rağmen taşıdığı ilerici yön görülme zorundadır. Devrimcilerin bizzat örgütlemeleri sonucunda oluşan eylemlerin sınırlı olduğu görüldü. Bu bize geniş halk yığınlarıyla devrimcilerin bağlarının zayıflığına dair önemli bir işaret veriyor. Mevcut yetmezlik beraberinde büyük sorunları da doğal olarak getirecektir. Nitekim bu yetmezlik, devletin devrimden çıkarı olan emekçi halk yığınları üzerindeki etkisi ile kendini ortaya koyuyor. Sonuçta, birincilerin hatasına düşmeyen devrimcilerin, sorunun önemini kavramadıkları için marjinal konumda sorunu küçümseyen tavırlarında kabul görme-yecek niteliktedir.

Bunlara ek olarak üçüncü bir yaklaşımın yanlışlığında değinelim. Bu yaklaşım ise; Türkiye ve Kürdistan'da dini gericiğin gelişmesinin yarattığı ve yaratacağı tehlikeleri küçümseyen, gerici İslami dalgayı hafife alan ve hatta kimi pozisyonları itibarıyla soruna hoşgörü ile bakan, dine karşı mücadeleyi pragmatist şekilde ele alan, devrimcilerin anladığı anlamda laikliğe karşı gerçektede bir saldırının yaşandığı ve saldırının asıl amacının devrimciler-ilericiler olduğunu görmezden gelen anlayıştır. Bu yaklaşım, Sivas olayları sonrasında da benzer yanlışlıklarını tekrarladı.

Ülkemizde, yoğun toplumsal farklılıklar, azınlıkların çokluğu, farklı inanç sahibi grupların mevcudiyeti, renkli ve çok yönlü kültürel mozaik vb. zenginliğimizin kaynaklarıdır. Bu zenginlik yüzyıllardır sürüyor. Şüphesiz olumlu, kabul edilir ve geliştirilip-sahiplenmesi gereken yanları kadar, bu zenginliğin bir dizi yönü ile de amansız bir mücadele yürütmek vazgeçilmez olanıdır. Nitekim bugüne dek yaşananlar bu mücadelenin ne denli gerekli olduğunu ortaya koymaya yetiyor. Birikimlerin ne tür büyük ve çetin sorunlar doğuracağı

inkara gelinmez.Mevcut çok çeşitlilik ve seslilik içinde,üstelik parçalanmış bir ülkede,her tür inanç ve azınlık farklılıklarının çatışmaya dönüşmesinin zemininin ne denli güçlü olduğunu-olabileceğini tahmin etmek zor olmasa gerek.İçinde bulunulan yüzyılda azınlık çatışmaları,mezhep ve inanç farklılıklarından doğan problemler toplumumuza çok şey kaybettirmiştir.Büyük tahribatların bu tür çelişkilerle ilintisinde ayrıca bilinmektedir.

Dini etkinin ülkemizde güçlü oluşu hiç şüphesiz ülkemizin geri kalmışlığı (bıraktırılmışlığı) ile direkt ilintilidir.Geri,feodal ilişkilerin sömürgeci tarafından korunarak sürdürülmesi ve bunlar aracılığı ile dini etkinin ayakta tutulması Kürdistan'da bilinen bir olgudur.Neticede bugün ülkemizde toplumun ezici bir çoğunluğu dini ideolojinin etkisinden kurtulabilmiş değildir. Müslüman inanca sahip insanların Kürdistan'da yoğunluğu elbette tarihsel kökleri ile bağ içerisindedir. Ancak bundan bağımsız olarak, sömürgeci devletlerin İslami temellere dayanmaları,ülkemizde bu inancı yaygınlaştırmayı özel bir görev olarak görmeleri ve kendilerinin sahip bulunduğu dini inancı zorla dayatmalarının rolünün az olduğuda söylenemez.

KUKM içerisinde yer alan bazı hareketlerin din hususundaki tavrı pragmatist olmuştur.Bazen açıktan dinin genel kabulüne katkıda bulunacak tutumlar geliştirilmiş, bazen İslam-Müslümanlık övülmüş, kimi zaman dini esas alan anti-laik molla yönetimler şirin gösterilmeye çalışılmış,faydacı pratiklere girilmiş,uzlaşma ve hayırhah tutumlar içine düşülmüş ve hatta zaman zaman laik tavırlardan uzaklaşma belirtileri dahi gösterilebilmiştir.Şüphesiz bu tavrı içinde çok ciddi olumsuzlukları barındırmaktadır ve terkedilmelidir. Belki bugün için arzettiği tehlike büyük gözükmeyebilir (ki durum aksisidir) ne varki bu sorunda asıl önemli olanı; olaya günlük,taktik ve geçici bakmayıp,temelde doğru ve devrimci bir politikanın geliştirilmesi olmalıdır.Kürdistan'lı proleter devrimcilerin din meselesinde ortaya koydukları esasları devrimci olan politikalarının doğruluğu bu noktada bugünde geçerliliğini ve önemini koruyor.

Ülkemizin içinde bulunduğu toplumsal gerçeklik bu noktada da devrimci bir konumda mevzilenmemizi şart koşuyor.Azınlıklara ilişkin politika,farklı inanç gruplarına yaklaşım vb. devrimci olmak zorundadır.Böyle davranabildiğimiz oranda bugün ve gelecekte sorunların büyüklüğünü görebilir,problemleri aşabiliriz.Yoksa varolan çelişkileri doğru-yanlış, iyi-kötü vb.şeklinde bir yaklaşımla çözemez,ancak büyümesine yardımcı olabiliriz,Görev; varolan ve oluşabilecek çelişki ve ayrılıkları derinleştirmek değildir,aksine; güven ve birlik ortamı,gönüllü kaynaşma ve karşılıklı sevgi-saygı, sorunları birlikte ve elele vererek sahip çıkıp aşma bilinci,pratiği ve yönelimini geliştirmek canalıcı önemdedir.Ancak bu şekilde sömürgeci emellerini kursaklarında bırakabiliriz.

Sonuç olarak; rejim,mevcut koşullarda bulunduğumuz coğrafyada halkları birbirine düşman etme ,inanç ayrımlarını çatışmaya dönüştürme,kısaca senaryo ve taktiklerini hayata geçirme imkanından yoksun bırakılmış değildir.TC, istediği zaman yeni ve yapay gündemler oluşturabilmektedir.Bugüne dek bunun onlarca örneğine tanık olundu.Devlet gündem değiştirmede bir hayli deneyim sahibi olmuştur.Bütün ideolojileri bu noktada çok hassas hareket etmektedirler.Yeni Başbakanın seçimide bu gündem değiştirme planı dahilinde devreye sokulmuştur.Ancak asıl önemli olanı,devletin gündem değişikliklerini KUKM'a bakarak,onu veri olarak yapmasıdır.Neticede Sivas katliamında KUKM'u arka planlara

itmek için başvurulmuştur.Nitekim eski senaryoların halkın kıyımı biçiminde yeniden gündeme getirilmesinde TC'nin hiç bir sınır-kural tanımadığına ortaya koymuştur.Ancak bir başka sonuç daha önemli olmaktadır.TC Sivas katliamı ile umduğunu bulamamıştır,hezimete uğramıştır,gerçek yüzünü gizleme ustalığını kaybetmiştir. Planı tutmayınca,kısaca KUKM'u gündemden düşüremeyince, Kürdistan'daki katliamlara olanca hızıyla dönmeyi yeğlemiş,köylüleri kurşuna dizmeyi,kadın-çocuk kıyımını günlük uğraşı haline getirmiştir.Diğer yandan Türkiye halkına, emekçilerine ve devrimcilerine karşıda yoğun saldırı kampanyasını sürdürmektedir.Her alanda topyekün saldırıya geçen TC'ye karşı,bu ortamda devrimci politikaların doğruluğu büyük öneme sahiptir. Doğru politikalar temelinde 'pratik faaliyetin gelişmesi,zenginleşmesi,halkların kardeşliği temelinde mücadele cephelerinin, devrimci ulusal birlik ve mücadeleci birliklerin hayata geçmesi olağanüstü önemdedir. ■

Sanatçı, Ozan, Yazar, Bilim adamı katleden bir toplumun insanı olmamak için; düşünce özgürlüğünü yok etmek uğruna, senelerden beri gericiliğe prim verenler; katliamlarda susan, uzlaşan politikacıları, olaylara seyirci kalarak katkıda bulunanları, yargısız infazları; Kürdistan'da sürdürülen "Kirli Savaş" ve Sivasta'ki devlet destekli Gerici-Faşist Katliamını kınamak için Emekçi Dersim Halkı 7 Temmuz günü 6000'e yakın bir kitleyle "protesto mitingi" düzenledi.

Protesto mitingi, Kamu Çalışanları Sendikaları platformunca tertiplendi.

Miting saat 12 00 de "Sivas Katliamının Hesabını Soracağız" pankartlarının açılmasıyla başladı. Miting'de "Kürdistan Faşizme mezar olacak" "Kahrolsun Faşizm", "Alevi-Sünni Bütün Halklar Kardeşdir.", "Katil Devlet ", "Katil polis", "Kahrolsun Şeriat sloganları atıldı. Toplanan kitleyi dağıtmak isteyen polis halka joplarla saldırmaya başladı. Silahlarla ateş etti. Bu olaylarda 10 kişi hafif, 7 kişi de ağır yaralanarak hastaneye kaldırıldılar. Bunun üzerine Dersim eşnafı 1.5 gün kepenk kapattı.

Dersimde düzenlenen (bütün engellemelere rağmen) bu büyük organizasyon "Mezhepsel öğeleri bir yana itmesi, Tüm İşçi-Emekçi-Memur halk kitlelerini bir araya getirmesi açısından oldukça önemli ve sevindiricidir.

Bu arada NEWROZ ATEŞİ okurları bu önemli organizasyonun başından sonuna kadar destekleyicisi olduklarını, gerekli duyarlılığı gösterdiğini de belirtmek istiyor; Sizleri, tüm çalışanlı devrimci fikirleriyle selamlıyoruz. ■

Dersim'den Hevâl Brusik

TÜRK-İŞ DİYARBAKIR'A EMEKÇİLERE DEĞİL, ÖZEL SAVAŞA VE SÖMÜRGE VALİLİĞİNE DESTEK VERMEYE GELMİŞTİ.

BARAN KARKER AMEDÎ

Konuya girmeden önce Türkiye'deki işçi sayısı ve sendikalaşma konusunda bazı rakamlar vermek istiyorum.

Genel işçi sayısı	3.606.965
İşyeri sayısı	389.232
Sendikalı işçi sayısı	2.157.272
Sendikasız işçi sayısı	1.449.693
Sendikalaşma oranı	% 60.0

Doğu ve Güneydoğu ise;

Genel işçi sayısı	285.972
İşyeri sayısı	22.558
Sendikalı işçi sayısı	218.218
Sendikasız işçi sayısı	67.754
Sendikalaşma oranı	% 76

Bu rakamlar Ekim - 1992'de yayınlanan bir gazetedan alınmıştır. Bölgemizde süren kirli savaş nedeniyle halkımızın zorunlu göçe zorlanmasıyla büyük ölçüde değişikliğe uğramıştır.

Türkiye'deki sendikacılık yozlaştırılmış ve içi boş hale getirilmiştir. Devlete dayanan, işçi sınıfına tepeden dayatılan bir sendikacılıktır. Sendika bürokratlarının yüksek aylık ve hizmet tazminatı vb. kazançları

onları işçilerden ayırıyor. Bunlar işçi sınıfının ve sendikaların parasıyla fazla semiriyorlar. Yapılması gereken işçilerin aldığı aylık ne ise sendikacınının aldığı ücrette o olmalıdır. Aksi takdirde işçinin sırtından beslenip sendikal hareketi pasifleştirip emeğin hakkını sermayeye peşkeş çekmeye devam edecektir.

Başta Türk-İş olmak üzere Hak-İş ve Disk sendikaları Kürt sorunu konusunda içinde buldukları sessizliğe devam ederken mevcut uygulamaları onaylar bir tavır sergiliyorlar. Oysa işçi sınıfı ve sendikal hareket, ezilen ve sömürge bir halkın ulusal ve demokratik talepleri için verilen mücadeleden yana

olması gerekiyor. Bu işçi sınıfının, sınıf kardeşliği ve dayanışmasının vazgeçilmez bir gereğidir. Fakat bu sendikalar 1992 Newroz katliamını kınayan D.Bakır'daki dört sendika yöneticisinin dikkatlerini çekerek tehdit etmişlerdir. Bu tavırları ile kimden yana oldukları ortaya çıkmıştır.

İşçi sınıfı 12 -Eylül darbesinden sonra ekonomik istemleri için 89-Bahar eylemlerinde geliştirdiği pasif eylemlerle içinde bulunduğu uzun sessizliği bozmaya çalıştı. Tabandan gelen baskı ile 91-Baharında eylemler dahada gelişerek büyüdü. Ama kürt sorunu konusunda sessizlik yine devam ediyordu. Fakat 1991 baharında eylemler dahada gelişerek büyüdü. Ama kürt sorunu konusunda sessizlik yine devam ediyordu. Fakat 1991 bahar eylemlerinde D.Bakır ve Batman'da yapılan eylemlerde Kürt emekçiler kirli savaş aleyhine bu sessizliği bozarak "işçi botan elele Demokrasi karême" sloganı ile duyarlılığını belirtirse de sözleşmelerden sonra tekrar aynı sessizlik hüküm sürdü. Fakat sendi-

kaların, katliamlara maruz kalan yerleşim merkezleri için yardım kampanyaları düzenlemeleri ve bu baskıları kınamaları çok olumlu idi. Yine 1992'de yapılan bazı sendika kongrelerinde kürt sorununun tartışılması ve çözümü üzerinde durulması yeterli olmasa bile olumlu yaklaşımlardır.

13, 14- Şubat tarihlerinde Diyarbakır'da yapılan Türk-İş Başkanlar Kurulu tam

bir fiyaskoydu. Çünkü daha önce bölgede yapılan Millî Güvenlik Kurulu ve Bakanlar Kurulu ile aynı amacı taşıdığı ortaya çıkıyordu. Türk-İş yönetimi "güneydoğudaki" sendikaların ve emekçilerin sorunlarına sahip çıkacağına, özel savaşa ve sömürge valisine destek sunmaya gelmişti.

D. Bakır'daki 13 - Sendikanın hazırlamış olduğu rapor çok anlamlı idi. Raporda Kürt emekçilerin bazı haklı talepleri vardı.

1. Kürt sorununun asayiş, askeri ve iç sorun olarak görülmesinden vazgeçilerek siyasal çerçevede, adil demokratik ve barışçıl yönetimlerle çözülme yolları

Başta Türk-İş olmak üzere Hak-İş ve Disk sendikaları Kürt sorunu konusunda içinde buldukları sessizliğe devam ederken mevcut uygulamaları onaylar bir tavır sergiliyorlar. Oysa işçi sınıfı ve sendikal hareket, ezilen ve sömürge bir halkın ulusal ve demokratik talepleri için verilen mücadeleden yana olması gerekiyor. Bu işçi sınıfının, sınıf kardeşliği ve dayanışmasının vazgeçilmez bir gereğidir. Fakat bu sendikalar 1992 Newroz katliamını kınayan D.Bakır'daki dört sendika yöneticisinin dikkatlerini çekerek tehdit etmişlerdir. Bu tavırları ile kimden yana oldukları ortaya çıkmıştır.

açılmalıdır.

2. Hem temel hak ve özgürlüklerin hem de Türkiye'deki demokratikleşmenin önündeki en büyük engel olan militarizm gerçeğinden hareketle hiçbir militer çözüme taraf olunmamalıdır.

3. Bu nedenle ve özellikle yoğun insan hakları ihlalleri, sürgün, katliam, zorla göç ettirme, işkence cinayet gibi uygulamalara, olağanüstü hal kanunu, kararname, bölge valililiği ve koruyuculuk vb. diğer bütün yasa ve uygulamadaki ayırıcı, baskıcı düzenlemelere son verilmelidir.

4. Kürt realitesini tanımanın gereği olarak Kürtlerin kendilerini ifade edecek demokratik hakların, basın-yayın, eğitim, kültür, siyaset ve örgütlenme haklarının önündeki tüm engeller kaldırılmalıdır.

5. Kürtlerin kendi gelecekle ilgili söz ve karar sahibi olmanın demokratik, barışçıl tek çözümü olduğu gerçeğinden hareketle özgür ve demokratik koşullar mutlaka sağlanmalıdır.

6. Uluslararası demokratik güç ve baskı gruplarından tarafsız gözlemcilerin bölgemizde incelemeler yaparak uygulanan insan hakları ihlallerini yerinde görerek rapor haline getirilmeleri, bu raporlar ışığında sorumluların ortaya çıkarılması sağlanmalıdır.

Bu rapora karşı Türk-İş Başkanının söyledikleri Kürt emekçilerin protestosuyla karşılaştı. Sendikacıların çoğunluğu salonu terkederek "Türk-İş'i tanımadıklarını" belirtiyordu. Bu anlamlı çıkış, Türk-İş yönetiminin tavrını ve hesaplarını boşa çıkarmada önemli bir işlev görüyor. Güneydoğudaki işçilerin tavrı kirli savaşa, kontra cinayetlerine, köy boşaltmalara ve zoraki göçlere karşı olma, halkların kardeşliğini somut dayanaklara kavuşturulması, ulusal kurtuluş mücadelesindeki yerini alma konusunda yoğunlaşıyor. Çünkü sendikal hak ve özgürlükler olağanüstü kanunları ile yasaklanıyor, heryanı ile özel savaşın kuşatması ve imhası altındalar. İnsan hak ve özgürlüklerin ayaklar altına alındığı bir ortamda ücret artışı vb. konuları öne çıkarmak Türk-İş'in demogojik tavrını ortaya çıkarıyor. Oysa ekonominin verdiği açıkların ve tüm çalışanların yüksek enflasyon altında ezilmelerinin en önemli nedeni bölgemizde devam eden kirli savaş harcamalarıdır. Artık azda olsa birçok sendikalar bu konunun önemine işaret etmeye başladılar. 1993 başından beri devam eden 700 bin kamu işçisinin toplu iş sözleşme görüşmeleri sürenken yapılan eylemlerde kirli savaşın bitmesini isteyen sloganlar yavaş yavaş öne çıkmaya başlamıştır. Fakat işçi sınıfı 17- Mart'ta da ilan edilen ateşkes sürecinde Kürt sorununun çözümü için duyar-sız kalmamalıydı. Yapılan toplantı ve basın açıklamaları yeterli olmadı. Devlet ateşkes sürecinde özel savaşa bütün imkanları ile devam ediyordu. Bu nedenle ateşkes süreci Bingöl eylemi ile sona eriyor ve çok önemli bir fırsat kaçırılmışı oluyordu.

Türkiye işçi sınıfı artık bunun farkına varmalıdır. Kirli savaş ve beraberinde gelen bu uygulamalar devam ettiği sürece Türkiye'ye demokrasinin gelmesi mümkün değildir.

İşte böylesi bir ortamda Türk-İş'in karar aldığı vizite eylemlerinde genel işçi sorunlarından ziyade bölgemizde sürdürülen kirli savaş özellikle D. Bakır'daki eylemlerde öne çıkması anlamlıdır. Bu eylemlerde Kürt emekçiler attıkları solganlarla "Halklar kardeşdir, Halklara özgürlük, silahlar sussun kan dursun, savaşa hayır, işçi memur elele genel greve, işçiyiz haklıyız kazanacağız" bölgede yıllardır özlenen barış ortamını haykırdılar. Uçak gürültüleri, helikopter sesleri altında başlayan vizite eylemi baştan sona bölgemizdeki kirli savaşa karşı siyasi taleplerin vurgulandığı bir yürüyüşe dönüştü. İşçiler karayolları bölge müdürlüğü önünden topluca yürümeye başladılar. Geniş güvenlik önlemleri altında panzerlerin önünden geçerken "silahlar sussun kan dursun" sloganının atılması dikkat çekiciydi. D. Bakır SSK. Hastanesi önünde toplanırken kendilerini havadan kontrol eden helikopteri ıslıkla protesto eden işçilerden "savaşa hayır" solganlarının yükselmesi eylemin en önemli bölümlerinden biriydi.

İşçilere hitap eden konuşmacılar sık sık "Askeri çözüm değil, siyasi çözüm istiyoruz" diyerek ekonomik taleplerin yanında, siyasi taleplerini ortaya koydular.

D. Bakır'da Türk-İş'e bağlı 13 sendika Türklş 7. Bölge Temsilciliği bünyesinde "işçi sendikalarının sorunların çözümüne katkı sunmanın tarihsel sorumluluğu altında buldukları gerçeğinden hareketle güçlerini programsal düzeyde bütünleştirerek, Kürt ve Türk halkının vazgeçilmez hak ve özgürlüklerinin evrensel, demokratik değerler temelinde yükselmesini ve özellikle de Kürt halkına karşı yürütülmekte olan kirli ve anlamsız savaşın bir an önce son bulmasını sağlamak" için gerekli çalışmaları yapmak üzere "Demokratik İşçi Sendikaları Platformu"nu oluşturdu. Yapılan açıklamada da Kürt sorununun demokratik yollarla çözülmesi için katkı sunacaklarını, Kürdistan'daki kirli savaştan hem Türk halkının hem de Kürt halkının zarar gördüğünü ve savaşın faturasının emekçi kesime çıkarıldığını vurgulanarak, Kürdistan'daki kirli savaşa kayıtsız kalamayacakları belirtildi.

Yapılan basın açıklamasını Tarım-İş, Petrol-İş, Tek Gıda-İş, Teksif, Yol-İş, 1 ve 2 Nolu, Tes-İş 1 ve 2 Nolu, Tezkoop-İş, Haber-İş, Sağlık-İş, Belediye-İş, Harb-İş, ve Türk-İş 7. Bölge Temsilciliği imza altına aldılar.

Bu nedenle, Türkiye işçi sınıfı sömürgeci devletin topyekün savaşına karşı sınıfın birliğini halkların kardeşliği temelinde sağlayarak üzerine düşeni yerine getirmek için mücadeleye sınıf özelliği gereği aktif olarak katılmalıdır. ■

GÜNEY KÜRDİSTAN VE DEVAM EDEN İRAN SALDIRILARI

S. Dilwan

Güney Kürdistan'da yıllarca devam eden Peşmerge mücadelesi 91 Newroz ayaklanmasıyla devletleşmeye vardı. Ancak, oradaki halkımızı zorunlu olarak üretim dışına da itti. Bütün kırsal kesimdeki, yerleşim birimleri yaklaşık 4500 (dörtbinbeşyüz) köy haritadan silinmiştir. Bugün, bu yerleşim alanları yeniden inşa edilmektedir. Faşist diktatör sömürgeci Saddam rejimi, oluşturduğu 'köy kentlerdeki' halkın da üretim yapmasına fırsat vermemiştir. Sattığı Kürdistan petrolünün cüzi bir kısmını buradaki halkın 'geçimine' tasis ederek ekonomik ve siyasi olarak kendine bağımlı 'asalak' bir toplum yaratmaya çalışmıştır. Hatta, oluşturduğu her yerleşim birimine istihbarat ağı dışında bir karakol ve kale tarzı bir de cezaevi yaptırmıştır. 32 yıllık peşmerge mücadelesi sonucu 180 bin Kürdistan'lı şehit düşmüştür. Bugün yaygın bir şekilde toplu mezarlar ortaya çıkmaktadır. Sadece Süleymaniye şehirindeki Paraztına Komalayan Mındalen Kurdistan (Kürdistan'lı çocukları koruma örgütü)nin tespit ettiği 30 bin şehit ve kimsesiz çocuk mevcuttur. 160 bin kişilik çalışan memur bunun yanında ülke savunması için yeniden inşa edilen peşmerge ordusu (35 bin kişilik) nun ve diğer milis ve polis teşkilatının teçhizatlandırılması vardır. Kürdistan'ın bu bölgesinde, KFD ile ortadoğu'da uzun geçmişi olan devletlere demokrasi dersi vermektedir. Her partinin -Koministinden-İslamına-Mesiine (Hiristiyan) - Ermeni - Asur - Arap - Türkmenine ait kültürünü özgürce kullanan yayın, kültür kurum ve araçları vade mesleki örgütlülükler özgürce faaliyet halindedir. Bugün, ayakta kalmasını sağlayacak en önemli etmen, ekonomik güçlükleridir. Mayıs 93'te Saddam'ın kundaklama eylemlerine bir de Dinar operasyonu eklendi. Bir gece içinde, 25 dinarlık banknotlar tedavülden kalktı -ki on ve beşlik banknotlar da sırada- ve Kürdistan'da bu para halkımızın elinde bankalara değil çöplüğe atılması gereken kağıt parçalarına dönüştü.

Bakıma muhtaç kimsesiz, yaşlı ve çocuklarıyla, imara muhtaç harabeleriyle, memura işçiye ödenmesi gereken maaşlarıyla, teçhizatlanmaya, beslenmeye muhtaç ordusuyla, bu halk çifte ambargonun kısıcında yaşıyor buna rağmen devletini ayakta tutmaya çalışıyor. Hemen hemen herkes ülke savunması için tetikte, tabii her toplumda olduğu gibi tembellerine ve korkaklarına da rastlamak mümkün. Onun için, askeri ve siyasi desteğin yanında diğer parçalardaki ve avrupa ülkelerindeki insancıl, yurtsever çevrelerin ve de soydaşlarının Kürdistan Federe Devleti'ne aktaracağı bir öğünlük yemeğini (Ki Türkiye'de üç kişi bir oturuşta

120 bin TL'ye zor doyabiliyor. Bu da Kürdistan'da bir memurun bir aylık maaşı demektir.) kısım Kürdistan Federe Devleti'ne aktarılan bu cüzi destek Kürdistan Ulusal Mücadelesine büyük bir destek, sayılacaktır. Bugün, buncacık fedakarlığı yapmayan her yurtseverim ya da devrimciyim diyenin yurtseverliği de devrimciliği de hatta ve hatta insanlığı bile laf-ı güzafıdır. Bu fedakarlığı yapmayanlar belki yarın saatlerce "zaten biz biliyorduk bu devlet gidecekti" tartışmalarını gündemleştirmeye çalışan gevezeler de olacak. Biliniyor ki, iş yapmayan en çok eleştiri 'üretendir' Burada eleştiriye önemsemediğimiz anlaşılmasın.

Güney Kürdistan halkını, "tembellik"le suçlamak kolaydır. Bu halkı üretimden koparan sömürgecilerdir. Bu halk, yıllarca 'zevk' için toprağını, evini, köyünü, tezgahını terkedip Doğu'ya, Kuzey'e ve özellikle Kürdistan dağlarına mevzilenmedi, bilinmelidir ki, askerlik bir yönüyle üretimden kopmak demektir. Başkasının ürettiğini paylaşmak demektir. Burada BAAS'ın asalaklaştırma-tembelleştirme programında dikkate almak gerekir. Bugün, dağdaki gerilla ve diğer tarafta köy korucuları ne üretip yiyorlar. Kaynakları nedir? Birini halk destekleyip besler, diğeri usaktır devlet besler. Yarın gerilla zafer olunca, savaşan gerilla hemen üretime geçebilir mi? Tabi burada örgütlenmenin ve eğitimin önemini de yatsımamak gerekir. Ancak, istihdam sorunu da pek problem, 8 yıl İran-İrak savaşı ardında Körfez savaşı ve en son Saddam kovulurken fabrikaları, iş alanlarını tümüyle tahrip etmişti. Süleymaniye Şeker fabrikası İran'ın 1987'de bir uçak saldırısında tahrip edilmişti, Sigara fabrikası ambargo yüzünden dışardan filitreler getirilemediğinden ve çimento fabrikaları atıl durumdaki parçaları yine ambargo yüzünden dışardan getirilemediğinden çalışmamaktadır.

Güney Kürdistan halkı iki yıllık iktidarında istisnasız bütün ekilebilir alanları ekti. Diğer tarafta, geçmişten beri önemli bir uğraş, kaçakçılık. Bu yüzden, sadece Zaxo imamı '93 yılı içerisinde 520 kaçakçının cesedini yıkayıp defn etmiş (ki TC'nin TV ve Medyasında bunlar sınırdan girmek isteyen teröristler olarak açıklanıyor.). Buna, diğer sınır boyların da öldürülenler de eklendiğinde korkunç rakamlarla karşılaşılır. Zaxo civarında vurulan kaçakçılar, sigaradan başkacada bir şey satmıyorlar. Bu şunun göstergesi; açlıktan kurtulmak için, kendini ölüme atmaktır. Bu fedakarlığı gösteren halka, tembel demek haksızlık olur. Ayrıca, 91 ve 92'de görülmeyen hayvancılık, 93 nisanından itibaren

yaylarında ve otlaklarında yavaş yavaş görülmeye başlandı. Şehirlerde, süt inekleri beslenmeye başlandı. Ama bu gelişmelerde Güney'i ayakta tutmaya yetmiyor. Hele bir de, KFD'in sınırları saldırıya uğrayınca halk üretimden çok savunmayı düşünüyor. Kerkük, Xanikin, Şexan zaten burnunda tütüyor Güney halkının. Bir de zihinlerdeki, birleşik ve özgür Kürdistan'ı, bu halk hiç kafasından silemiyor. Herkesin sohbetinde, Sivas'tan Merivan'a, Erivan'dan Musul'a-Kamişlo'ya;

yerleşim alanlarına yerleştirilen ve sadece çocuk ve kadınlardan oluşan kamplara mayısta dağda topladıkları ot, pancar ve günlük ekmeğini bölüşerek ölümden kurtarmaya çalışıyordu. Şimdi de bostanını, buğdayını paylaşıyor.

Kuzey, Güney ve Güneybatı'da halkımız bugün Lozan'ın hükmünü bozmakla meşgulken, 1639 Kasrı Şirin ruhuyla tarihte çok kez oynamış ve bugün oyun-

kurtulmadan 'şehitlerimizin' ahını yemeye getiremeyiz deniyor. Mustafa Barzani'nin Muş'ta Şex Sait ile görüşmesi Mahabat'ta Kadı Muhammed ile Mahabat Kürt Cumhuriyeti'ni kurması İngiliz ve Irak'a karşı yetmiş yıla yakın kahramanca savaşımı boşuna değildi.

Matbaalar kağıt alınamadığından/üretilemediğinden çalışamaz durumda. Buna rağmen Süleymani'ye de varolan dükkanlar içinde kitapevleri çoğunlukta. Hatta, Türkiye'de yayınlanmayan Lenin'in 11 ciltlik eseri ve birçok Kürtçe'ye çevrilmiş Klasikler raflarda müşteri bekliyor. Ayrıca, ilgiyle okunan geniş bir Kürt bibliyotek'ini bulmak mümkün. Nüfus oranına göre hiçte azımsanmayacak yazarı mevcut. Okuma aşkıyla dolu Güney Kürdistan'lı çocuklar kitap bulamamakta, yaklaşık dört öğrenciye ancak bir kitap düşmekte. Bu kitaplarda Saddam dönemindeki eğitim müfredatına uygun düzenlenmiş imkansızlıklardan dolayı değiştirilemiyor. Hastahanelerde film, ilaç vb. ihtiyaçlarını karşılayabilecek durumda değil.

Kaldı ki bu hastahaneler yalnız Güneylilere hizmet vermiyor. Örneğin, Dihok'daki Azadi hastahanesi neredeyse, Behtinan kadar Botan'a da hizmet sunuyor.

Evet, bunca ekonomik kuşatma altında olan KFD ve Güney Kürdistan halkı, sömürgeci mollaların bombardımanından kaçan Doğu Kürdistan'lılar. Ranya ve diğer

unu halkımız hiç bir zaman kabul etmedi. Kendi iradesi dışında sömürgeci ve emperyalist bu antlaşmalara karşı ulus olarak, Ortadoğu'da yek vücut iradesini konuşturması kadar doğal bir şey olamaz.

Bu doğallığa karşı duran İran, Irak, Suriye, Türkiye ve onların ardındaki destekçilerini Kürdistan'lılar bugün her zamankinden daha iyi yaşayarak öğreniyorlar.

* * *

Sömürgeci mollalar rejiminin, Güney Kürdistan'a karşı nisan ayından itibaren başlattığı saldırılar aralıksız olarak devam ediyor. 'Sınırdaki' İ-KDP, KOMALA, YEKİTİYE ŞOREŞGERANÊ KURDİSTAN, İ-KDP-RÊBERAYETİ kampları bahane edilerek başlatılan saldırı, karadan ve havadan bombardımanlarla, fiili işgal hareketleri ve bunun eşliğindeki tehditlerle hızlandı. Temmuz ayının son günlerinde ise, 'sınırdan' 5 kilometre içeri girildi. Qela Diza, Pêşder ve Navdeşt bölgelerinde işgalci saldırılar yoğunlaştı. 24 köy ağır bombardıman sonucu yıkılıp yıkılmış vaziyette, Pasdaranlar (İran Devrim Muhafızları) ve Tahrana bağlı aşiretlerin oluşturduğu ikiyüzbin kişilik bir ordu sınıra yığılmış bulunuyor. 27 Temmuz 93 çarşamba günü 150 pasdarandan oluşan bir birlik Güney Kürdistan'a geçerek, Süleymaniye'nin 40 kilometre kuzey doğusundaki Canaweh köyündeki bir okulu havaya uçurdu.

Sömürgeci İran İslam Cumhuriyeti ile Güney Kürdistan sınırında gerginliğin tırmanması İran ve Kürdistan Federe Devleti (KFD) arasında Temmuz ortalarında yapılan görüşmelerde bir sonuca varamaları ve görüşmeye KFD'ni Temsilen Kak Mesut Barzani ve Mam Celal Talabani'nin başkanlığındaki heyetten;

1. İran İslam Cumhuriyetine yönelecek saldırıların KFD tarafından önlenmesi.

2. İ-KDP ve diğer örgüt liderlerinin İran'a iade edilmesi.

3. Doğu Kürdistan devrimci Ulusal kurtuluş güçlerinin silahsızlandırılması.

4. Tahran aleyhine KFD topraklarında propagandaların yasaklanması,

5. İran İstihbaratının Güney Kürdistan topraklarında takip yapmasına izin verilmesi ve kolaylık gösterilmesini, istemiştir.

KFD temsilcilerince bu istekler kabul edilemez olarak nitelendirilip reddedilmişti. Ardından dahada yoğunlaşan saldırılara karşı Kürdistan Federe Devleti yeniden direnme kararı aldı. Peşmergelerle sömürgeci İran İslam Cumhuriyeti arasında yer yer yoğun çatışmalar yaşandı / yaşanıyor.

İran'ın Güney Kürdistan'a karşı saldırganlıkta sınır tanımayan tutumunun başlangıcı Federe Devlet ilanına rastlıyor. İran-öteki sömürgecilerde- Federe Devlet ilanını engellemek istedi. Başaramayınca, yeni doğmuş ve ciddi problemlerle karşı karşıya olan Güney'deki ulusal yönetimi düşman ilan etti. Zaman zaman Saddam'dan daha sert tepki gösterdi. Aynı çizgide hareket eden Türkiye ve Suriye ile, 'anti-Kürt zirveler düzenlendi. Sömürgeciler arasında tarihi anti-Kürt işbirliğinin CENTO geleneğininin diriltilmesi yeniden gündeme geldi. Türkiye, İran ve Suriye aralarındaki "Kürt zirvesi"nin ilki, 14-15 Kasım '92 de Ankara'da yapıldı. Toplantı sonucunda, "Kürt Devletine Hayır" görüşü ortak karar olarak ilan edildi. Kürt ulusal yönetimini gayri meşru ilan eden sömürgeciler "İrak'ın toprak birliğinin korunması ile terörist faaliyetlere karşı işbirliği"nin sürekli kılınması yönünde karar aldılar.

Anti-Kürt toplantılarının sonucusu 7-8 Haziran '93 te Tahran'da yapıldı. Bu toplantıda da ısrarla, "İrak'ın toprak birliğinin korunması gerektiği" vurgulandı. Ayrıca, Doğu-Kuzey ve Güney'de Kürtlere karşı ortak operasyonlar düzenleme yönünde görüş birliğine vardılar. Tahran Zirvesi'nin ardından yayınlanan sonuç bildirisinin 6. maddesi şöyleydi: "Bakanlar, terörü kınadıklarını belirterek, bölgede barış ve sukûnün korunması gerektiğini belirttiler. Üç ülke aleyhinde uygulanan teröre karşı, birlikte veya tek başlarına mücadele edeceklerine karar verdiler."

Gelişmelerde bu doğrultuda oldu. Türkiye ve İran birlikte ve ayrı ayrı olarak operasyonlar düzenlediler.

Anti-Kürt işbirliğini derinleştirdiler. İran, Güney Kürdistan'a karşı işgalci saldırılarına ve baskısına aralıksız devam etti. Görüldüğü kadarıyla, sömürgeci ülkelerden aldığı destek ve uluslararası kamuoyunun sessiz kalmasının da etkisiyle bu yolda devam etmek istiyor.

İran saldırılarının sadece görünürdeki nedeni İ-KDP ve diğer örgütlerin sınırdaki kamplarıdır. Esas neden, Güney Kürdistan Federe Devleti'nin, İran'ın bölgedeki yayılmacı çıkarlarının önünde set oluşturmasıdır. Laik yönetimiyle, mollalar rejimine direnmesidir. Ayrıca, Güney'de Kürtlerin Devletleşmesi, Doğu Kürdistan'daki ulusal mücadeleyi de olumlu yönde etkilemektedir. Kürtlerin, İran, Türkiye ve Suriye'de devletleşmeleri için açık bir örnek ve pratik destek olmaktadır. Sömürgeciler uluslararası planda, Kürdistan'ın sömürge yapısını izah edip savunamıyorlar.

İran saldırılarıyla uzun vadede, Kürt ulusal yönetimini çökertmeyi, kısa vadede ise baskı altında tutarak, sınırlandırmayı amaçlamaktadır. Yanısıra, Doğu ve Güney'li ulusal güçlerin arasını açmak istemektedir.

Saldırıların bir diğer amacı ise, Cezayir antlaşmasının öngördüğü sınırdaki 15 kilometrelik tampon bölge oluşturmaktır. Böylece hem Güney Kürdistan yönetimi sıkıştırılıp-zorda bırakılacak, hem de Doğu-Kürdistan'lı güçlerin sınırdaki hareket serbestisi engellenecektir. Doğu Kürdistan'daki peşmerge mücadelesinin cephe gerisi, üs alanları ortadan kaldırılmak istenmektedir. Zira, İran saldırganlığının en önemli nedenlerinden birisi de, Doğu Kürdistan'da yükselen ulusal kurtuluş mücadelesidir.

Çok yönlü çıkarlarının gereği olarak, Güney Kürdistan "**çıban başı**" ilan edilmiştir. Bunun için her yola baş vurulmaktadır. İran, ajan ve uşakları vasıtasıyla sabotajlar düzenliyor. Beşinci kol örgütlenme ve güçlendirme çabaları var. Yönetimi ekonomik olarak çökertmek için abluka -ambargoya karşılık, çok yaygın bir kaçakçılık şebekesi vasıtasıyla her türlü makina, araç gereç İran'a kaçırılmaktadır.

Bu arada, kimi Türkiye Sol çevreleri Kürdistan hükümetinin yıkılmasını bile bekleme piskozundalar. Çok aceleleri varsa 'zirveye katılmalarını' (!) salık vermek yanlış mı olur acaba? Bu konuda, bu dostlarımızın politikalarını gözden geçirmeleri fena olmaz. Güney hükümetinin eleştirilecek yönleri var. Bunu, biz de yapıyoruz. Ancak, düşmanlık yapacak hiç bir neden bu koşullarda yok.

Ulusal mücadele tarihimiz gösteriyor, tek yol sömürgeci saldırılara karşı direnmektir. Bu amaçla, güney'e karşı her türlü saldırının karşısında durulmalıdır. Güney Kürdistan'ı saldırılara karşı savunmak ertelenemez. Tüm ulusal güçler bu alanda seferber olmalıdırlar. ■

BİZ Mİ "GEÇMİŞTE" YAŞIYORUZ YOKSA DENG VE AZADI YAZARLARI MI

M. M. Silopi

Ulusal birliğe adım adım yaklaştığımız bu günlerde, siyasi parti ve örgütler arası ilişkilerde, daha hassas ve olgun olunması gerektiği bütün yurtseverler tarafından paylaşılmaktadır. Yakalanan bu fırsata olumsuz, hatalı tutumlarla gölgelenmesine izin verilemez. Dostane ilişkilerin gelişmesi, diyalogların üst çevrelere çıkarılması, tahammül ve toleransın yerleşmesi istemden ziyade pratikte cevap bulan bir seviyeye ulaşmaktadır. Bu durum bütün ulus sathında olumlu bir hava ve ortam yaratmıştır. Ne var ki; örgütler arası önyargılar ve uygun-yerinde olmayan eleştiriler, zedeleyici ve köstekleyici tavırların gelişmesine neden olmaktadır. Siyasi örgüt ve çevrelerin, sorumlulukları gereği daha titiz bir davranış sergilemeleri tamamıyla anlaşılabilir bir tutumdur. Ama maalesef, istenen hassasiyeti bazıları üstüne düştüğü şekliyle yerine getirmekten uzak bulunmaktadır. Bunun en son örneğini "Deng" ve Azadi" dergilerinin, KAWA örgütüne ilişkin sergiledikleri olumsuz tavırlarında görmek mümkündür.

"Azadi" dergisinin 14-20 Adar 1993 tarihli 44. sayısında "ASO" stununda yayınlanan Ferhat Can isimli şahsın ve "Deng" dergisinin Mart-Nisan 1993 24. sayısındaki sayın Kemal Burkay'ın yazılarında sergilenen tablo son derece olumsuz ve provakatif bir tutum sergilemektedir. KAWA örgütüne karşı girişilen "eleştiriler" in tutarlı olmalarından söz etmek zordur. Daha çok küfür ve aşağılanma içeren bu yazılar, bu ortamda ibret verici olmalarından dolayı esefle karşılanmıştır. Ne yapılmak isteniyor, niçin bütün bu küfürler ve aşağılamalar? Niyet, Eğer bu günkü ortamı kendilerine bir fırsat bilip bizi teşhir (!) etmekse büyük bir yanlış içinde olduklarını göreceklerdir. Tam anlamıyla fırsatçı davranılmaya çalışılması, dostluk ve birlik istemleriyle çelişki olduğunu göstermektedir. Söz konusu yazılarda eleştiri adına büyük bir yanlışlığa ve isabetsiz bir konuma düşülmektedir.

Biz şimdilik bu yazımızda bazı tartışmalara

girmeyi doğru görmüyoruz. Ulusal birliğimizin bekası için daha çok sorumlu davranmaya özen gösteriyoruz. Ne var ki; haksızlıklara, bize açıkça sorumsuz ve seviyesizce küfür edilmesine de göz yummayacağız. Bize yönelik haksız eleştiriler (!!) eski dönemin özelliklerini bütünüyle üzerlerinde taşımaktadır. Oysa bu tip eleştiriler Sadece yıkıcılık, karışıklık ve düşmanlık yaratmaktan başka bir işe yaramadı. İşin ilginç yanı, bugün hala aynı üslup ve metodlarla "kendilerini yenilemesini bilen" sayın Kemal Burkay ve PSK'lilerce eleştiriyoruz. Elbette eleştiri normaldir ve yapılmalıdır. Eleştiri olmadan siyaset olmaz. Siyaset yapmak eleştiri şart koşar, dolayısıyla siyasette eleştiri yasaklanamaz. Ama yıkıcı eleştiri, düşmanlık yaratan eleştiri istenen eleştiri olamaz. Hele bizim gibi bir ülkede bu türden eleştirilerden çok çekmiş olan siyasi örgüt ve kuruluşlar, yeni dönemin özelliklerini hesaba katmadan her hangi türden eleştiri yapamazlar. **Birlikler için demokratik adımların atıldığı koşullarda eleştiri adına yapılan küfürler akıllı selim insanların işi olamaz.**

Tartışmaların uygarca olmasını istemek kadar doğal bir istem olamaz. Ancak bunun arkasına sığınarak başkalarına küfür etmek, onları aşağılamak olgunluk ve sorumlulukla bağdaşmaz. Biz, devrimci usluba uygun olarak kendi dışımızdaki örgüt ve partileri farklılık ve ayrılıklarımıza ilişkin eleştiriyoruz elbette. Buna kimsenin itirazı olamaz. Son derece doğaldır bu. Eleştiri ilkesini önce kendimize uyguluyoruz ve bunun için bize yönelik eleştirilere her zaman sabır ve tahammülle yaklaşıyoruz. Çünkü, biz kendimizi devrime, devrimci mücadeleye ilişkin sorumlu hissediyoruz. Eleştiride olgun, ölçülü ve esnek olmaya özen gösteriyoruz. Bunun için hiç bir ulusalcı güce ağız dolusu küfürle savurmadık, ona ajan demedik.

Geçmişte, eleştiride biz de hatalara düştük, hatta aşırıya kaçtığımızda bazen oldu. Ama bunun özeleştirisi devrimci örgüte yaraşır biçimde 1980'den sonra verilmiştir. Bu, 1988'de yapılan örgüt konferansı ile bir

daha derinleştirilerek kamuoyuna açıklanmıştır. Amaç bir daha aynı hatalara düşmeyi engellemek, ulusalci yurtsever güçler arasındaki kopukluğu gidermeye çalışmak ve birliğin yolunu açmaktır. Doğru olanın yapıldığına inanıyoruz.

Fakat bize hala ilkel ve devrimci olmayan yöntemlerle eleştiri (!) yaptığını savunanlar; siz geçmişte bu konuda işlediğiniz hatalardan hangisinin özelleştirisini yaptınız? KAWA örgütünde dahil bir çok devrimci örgüte olmadık hakaretler yaptınız, onları ajan ilan ettiniz. Kamuoyunun huzurunda soruyoruz; bu konuda yanlış yaptığınıza, hatalı olduğunuza ilişkin bir özelleştiri yaptınız mı?

Tamda bu konuda bizimle PSK arasında ciddi bir fark vardır. Teorik ve siyasi eleştirimize tahammül edemeyen PSK'liler çareyi küfür etmekte bulmaktadırlar. Aslında böylesine bir tavır acizliktir, başka bir şey değil. Kendi içinde eleştiriye tahammülü olmayan bir örgüt dışındaki kesimlerden gelene bunu gösteremez. PSK'nin o kadar çok bölünmesi eleştiride toleranslı ve tahammüllü olmadığını yeterince göstermektedir. Ne kadar grupçu ve sekte olunduğunu bütün Kürdistan'lı örgüt ve partiler çok iyi bilmektedirler. PSK, sekte ve grupçu olmakla ün yapmıştır.

Devrimci bir örgüt değişmeyi kabul eden ve hazmeden bir örgüttür aynı zamanda. Buna göre, uzun yıllar boyunca gerçeklere karşı direnen (!) Sayın Kemal Burkey'in PSK'si en az 5-6 kez bölündü. "Özgürlük Yolu"nun kuruluşundan beri PSK ile yola çıkan kadrolardan kaç kişi bugün onunla beraberdir; neden bu kadar çok bölünme geçirildi? Eğer bir örgüt bu kadar çok bölünüyorsa bunda bir anormallik vardır. Evet biz, örgütler hiç bir zaman bölünmez demiyoruz. Bazı koşullarda örgütler ve partiler pekala bölünmebilirler, bunu normal karşılıyoruz. Ama bir örgüt PSK gibi tam 6 kez bölünürse orada soru işaretleri oluşur. M.Z grubu, Parhez, TSK, Berhem, Bergeh ve Av. Z. gruplarının hepsi sayın K. Burkey'in partisinden çıkmışlardır. Yani her üç senede bir bölünme yaşanmıştır. Bu grupların hepsinde kendi siyasi faaliyetlerini sürdürmektedirler.

Değişmeyi kabullenmeyen bir örgüt tutucular ve sekteleşir PSK'de yaşananda bu olmuştur. İdeolojik ve siyasi eleştirilerimize karşılık küfür yolunun seçilmesi bundandır. Kendi gerçekliğini unutturmaya kalkışan sayın K. Burkey bizim "yenilenmeyi" red ettiğimizi iddia etmektedir. Peki ama madem siz bu kadar "yenilenme"de kabiliyet sahibiydiniz ve buna açıklınız da neden bu kadar çok bölündünüz? Bunda tahammülsüzlüğün rolü yok mu? KAWA örgütüne ilişkin

sekte tutumunuz birazda bundan kaynaklanmıyor mu? Bunca gerçekliğimize ve 20 yıla yakın tutuculuğa ve bağınazlığa rağmen hiç kimse KAWA'yı değişimi red eden bir örgüt olarak göstermeye kalkışamaz. Örgüt bu sorunda tamda devrimci bir rota izlemiştir. Hiç bir zaman o, gözünü ulusal ve uluslararası planda gelişen olaylara ve değişimlere kapatmamıştır. KAWA'nın bu niteliği devrimci militan kimselere güven vermektedir.

KAWA'nın devrimci değişimler yaşayan bir örgüt olduğu onun belgelerinde ve ilişkilerinde sabittir. O halde neden gerçekler tersyüz ediliyor? En bağınaz ve tutucu pro-Sovyetikleri bile düşündürmeye iten Gorbachev'in "perestroyka"sı PSK ve Sayın K. Burkey'a yetmemiştir. Ne zaman ki artık Sovyetler Birliği yıkıldı gitti, işte o zaman PSK gereken "değişimi" yaşamıştır. Her şey olup bittikten sonra bazı gerçekleri artık kabullenmek zorunda kalmıştır. Üstelik daha da sağa savrularak bu yapılmıştır. Bunun adınada "değişim" denmektedir! PSK'da yaşanan bir değişmeden ziyade Sovyetler Birliğinin yıkılışını kabullenmedir. Kaldı ki, önemli olan hangi yöne doğru, neye karşı çıkılarak, neler kabullenilerek; devrimci bir değişim mi yoksa ondan bir kopuşmu söz konusudur? Bilindiği gibi her değişim ileriliği temsil etmez.

Uzun yıllar boyunca bir yanlışa takılıp kalan - partilerinin isminin önündeki "Türkiye" ve takılıp kaldıkları gibi- yanlış ve umutsuz bir davanın -pro Sovyetçilik gibi- savunuculuğunu yapan sayın K. Burkey'in KAWA'cılara "değişim", "kendileriyle hesaplaşma" dersleri (!) vermeye kalkışması doğrusu pek inandırıcı olmamıştır.

Sadece KAWA'nın en son ekim 1992 kongre belgelerini okuyan ve bunu PSK belgeleriyle karşılaştıran kişi değişim ve kendisiyle hesaplaşmaya ilişkin büyük farkı ve bu konuda KAWA'nın daha tutarlı ve güvenilir olduğunu görecektir.

Kürdistan'ın kendisine özgü gerçekliğine ve Marksist teorideki doğrulara rağmen bütün politikasını ve idelolojisini Sovyetler birliğine göre uyarlayan Sayın K. Burkey ve PSK kendilerine revizyonist ve oportunist dendiği için kızmakta ve küfürler etmeye kalkışmaktadır. Peki ama, bugün eğer Sovyetler birliği ve diğer sosyalist ülkeler artık yoksalar bunun en önemli sebeplerinden birisi, belki de en başta geleni sosyalizm ve devrim davasından sapmanın sonucu değildir? Bu konuda revizyonizm yapılmamış mıdır? Ve siz bunu büyük bir bağınazlık ve teorik körlükle savunmadınız mı? Buna karşı çıkan KAWA örgütünü olmadık suçla-

malarla haksız ve devrimci olmayan yöntemlerle düşmanca teşhire yönelmediniz mi? Pro-Sovyetçilik adına Kürdistan'da bir çok şeyi feda etmediniz mi? Nitekim bir çok yanlışlık yaptığınızı kendiniz kabulleniyorsunuz. O halde neden revizyonizm yaptığınız söylendiğinde bu kadar köpürüyorsunuz?

KAWA'cılar, sosyalist ülkelerdeki yozlaşmayı ve kapitalist restorasyonu hiç bir zaman kutsamadı, insanlık ve devrim davası adına büyük üzüntü duydular. Ama bu ülkelere olan tapınmayıda eleştirdiler. Kurtarıcılar olarak empoze edilmesine ve propaganda yapılmasına karşı çıktılar. Kürt halkının, sosyal-emperyalist Godo'lara ihtiyacının olmadığını vurguladılar. Halkımızın sahte umutlarla kandırılmasına karşı çıktılar. Peki sonuçta ne oldu? Yanılan siz olmadınız mı?

Yine uzun yıllar TKP (Türkiye Komünist Partisi) ve TİP (Türkiye İşçi Partisi) nin dümen suyunda politika yaptınız. Bu yüzden Kürdistan ulusal kurtuluş devrimi sorununda ikili tutumunuzdan bir türlü vazgeçemediniz. Bu konuda ciddi bir oportünizmin sergilendiğini artık herkes görmektedir. Kürdistanlı bazı örgütler tarafından da eleştirildiniz.

Siyasi ve ideolojik terminolojiye yerleşmiş ve dünyaca kullanılan bazı terimlerle eleştirmeniz sizi neden bu kadar rahatsız etmektedir. Siyasette oportünizm yaptığınıza, reformizmi savunduğunuza ilişkin eleştirilerimiz neden tersyüz edilerek küfür olarak tanımlanıyor? Üslupta yanlışlık yaptığımıza hakaretlerde bulunduğumuza inanmıyoruz. Eleştirilerimiz ideolojik ve siyasaldır. Bundan dolayı Sayın K. Burkay ve arkadaşlarının bize yönelik küfürlerini anlamak mümkün değildir.

Bizi diyalog ve dostane ilişkilere "davet" eden sayın K. Burkay ve arkadaşları, bunu hakarete ve küfürlerle yapmaktadırlar. Hem yerin dibine bastırmaya çalışacaksınız hem de dostluk isteyeceksiniz !! Bu nasıl üsluptur? Bunda samimiyet var mı? Bazı örgütlerin size yönelik bilinen yöntemlerinin en uç noktaya varmasında sizin üsluptaki yanlışlığınızın payı olmadı mı? Rekabetçi ve grupçu pratiğiniz kışkırtıcı rol oynamadı mı? Gerçi siz sektör davrandınız diye size yönelik bilinen yöntemlerin uygulanması büyük bir hataydı ve

biz de bunu mahkum ettik. Ama siz bunun kendi payınıza bir muhakemesini yaptınız mı? Hakikaten eğer böyle bir işe girişseniz kendi üslubunuzun hiçte yerinde olmadığını göreceksiniz. Sonuçta bu karşıtlık ve düşmanlık kime yaramıştır? Yeterince açık değil mi bu?

Bütün olup bitenlerden sonra niçin kışkırtıcılığına hala devam ediyorsunuz? Neden küfürler ederek, aşağılamaya yeltenerek ilişkilerimizin olumlu ve istenen yönde gelişmesini engelliyorsunuz? Bundan ne umuyorsunuz? Üstelik birlik yolunun açıldığı bir ortamda bunları yapıyorsunuz!!!? Yoksa KAWA'nın gelişmesi ve bazı yatırımları sizi korkutuyor mu?

Nedir sizi bu kadar rahatsız eden, neden bu tahammülsüzlük? Sizi halen önyargılı olmaya iten, seviyenin en alt sınırından eleştirmeye (!! yöneten nedir? Bu sadece sizin bilinen sektör ve darlığınızla izah edilebilir mi?

Yok eğer bunlar doğru değilse, nedir "Azadi" dergisindeki pek olgun ve seviyeli yazı? Niçin bu provakatif tavırlar? Kimdir "Qeşmer" ve "Çegel" olan? Haddini bilmezliğin ve seviyesizliğin bu kadarını kim görmüştür? Eğer, Ferhat Can denen bu bay tam bir kışkırtıcı değilse siyasi ahlaktan nasibini almamış bir zavallıdır. Ulusalçı yurtsever güçler arasında olumlu yönde gelişen ilişkileri baltalamaya çalışan, eleştiri yaptığını sanan bu tür fukaralar her zaman zararlı olmuşlardır. Sol güçler bilindiği gibi maalesef bu "arkadaşlardan" çok çekmişlerdir. Peki ama, bizler daha anamızın karnıdayken "sosyalizm" yapan Sayın K. Burkay, nasıl olurda iki-buçuk kuruluşluk bile değeri olmayan hakaret dolu küfürnameleri yayınlatabiliyor? Kürdistan'da yurtsever güçler arasında diyalog ve dostane ilişkilerin gelişmesini, bir tek cephede birleşmelerini savunan sayın K. Burkay'ın ve "Azadi" dergisinin tutumlarıyla bir çelişki söz konusu değil midir burada? Hem bu haddini bilmez olgun ve seviyeti zat kim oluyor da KAWA'ya küfür etme cüretini kendisinde bulabiliyor? "Azadi" dergisindeki provakatif yazıya rağmen, Sayın K. Burkay'ın üslubundaki zayıflığı "Deng" dergisinde sürdürmesini neye yorumlamak lazım? Bütün yurtseverlerin takdir edebilecekleri gibi bu türden düşmanca tutumlarla, küfürler ederek, olmadık aşağılamalara kalkışarak ulusalçı güçler arası

KAWA'cılar, sosyalist ülkelerdeki yozlaşmayı ve kapitalist restorasyonu hiç bir zaman kutsamadı, insanlık ve devrim davası adına büyük üzüntü duydular. Ama bu ülkelere olan tapınmayıda eleştirdiler. Kurtarıcılar olarak empoze edilmesine ve propaganda yapılmasına karşı çıktılar. Kürt halkının, sosyal-emperyalist Godo'lara ihtiyacının olmadığını vurguladılar. Halkımızın sahte umutlarla kandırılmasına karşı çıktılar. Peki sonuçta ne oldu? Yanılan siz olmadınız mı?

diyalog ve dostane ilişkiler geliştirilemez. PSK ve sayın K. Burckay'ın bu sorundaki metoduyla bir adım bile atılamaz. Oysa birlik ve beraberliğe, dostluğa ve diyaloga ne kadar çok ihtiyacımızın olduğunu belirtmeye gerek var mı?

Sayın K. Burckay, politikada bizden nisbeten daha yaşlı olmanın verdiği bir rahatlıkla KAWA'yı ve 17 senelik emeğini küçümseme yanlışlığına ve isabetsizliğine düşmüştür. KAWA kendisine yapılan makul eleştirilere her zaman açık olmuştur, ama emeğinin ve örgütün küçümsemesinde izin vermemiştir. Buna hiç kimse boşuna yeltenmesin.

Kaldı ki Kuzey Kürdistan'da sömürgeci rejime karşı eğer siyasette ve eylemde militan bir ruh 70'li yıllarda yeniden vücut bulmuşsa bunda KAWA örgütünün rolü büyüktür. Ulusal bilincin ve bağımsızlık fikrinin bütün Kuzey Kürdistan sathında gelişmesi olmuşsa bunda nasıl olurda KAWA'nın siyasal rolü küçümsebilir? Bağımsızlıkçı anti-sömürgeci mücadelenin hayatın her alanında gelişmesinde bu örgütün siyasal etkisini inkar etmek mümkün değildir. Böylesine bir işe kalkışmak sayın K. Burckay'a bir şey kazandırmaz kanaatindeyiz. İnkarcılıkta kendi payına köstekleyici olmuştur, ilişkilerde.

Ulusal kurtuluş mücadelesinde etkimizi ve çapımızca etkinliğimizi tartışma konusu yapmasını Deng yazarının olgunluğuna ve seviyesine yakıştıramadık. Bu, 1980 öncesi çocukça rekabetçiliği hatırlatmaktadır. Bunca seneden ve gelişmeden sonra hala aynı yöntemi kullanmak ilginçtir doğrusu. Demek ki sayın Deng yazarı ve PSK, bizi "geçmişte kalmakla" eleştirmeye kalkışacak kadar değişmemişler.

KAWA'nın emeği hiçe sayılarak ona "iki haneli" bir köyün muhtarlığı bile çok görülüyor !!! bu kadarlık bir etkimizin bile olmadığı işlenmeye çalışılıyor. Ne mantık!!! Bu mantıklamı PSK- Kürdistan da siyasal mücadeleyi asgari müştereklerde ve ulusal kurumları başkalarıyla paylaşacaktır? Hani inandırıcılığınız nerede kaldı? KAWA'ya "iki haneli" bir köyün muhtarlığını bile çok gören mantık bugün kalkmış demokrasiden, örgütler arası birliklerden söz ediyor!!! Aslında, PSK'nin ve sayın K. Burckay'ın zihniyetinde tehlikeli yanının kendisini dışa vurmasıdır bu. İşte ve erkte paylaşımı red eden Pro-Sovyetçiliğin politikadaki

polarizasyonun etkilerinin kafalardan kısa dönemde sökülüp atılabileceğine ilişkin fazla iyimser değiliz. Görüldüğü gibi, değişim demekle insan hemen değişmiyor. Sizde sözünü ettiğiniz değişim, öyle elbise değiştirmeye benzemiyor. Ve biz bunun bilinciyle sizinlede birliği savunuyoruz. Ne var ki; söz konusu mantığınızla rahatsızlıklara neden olabilirsiniz. Her şeye rağmen, ilişkilerde daha hassas ve tahammüllü olacağınızı umuyoruz. Kürdistan'daki geri siyasi mantığın, çağdaş olmayan pratiğin bir başka, yani silahsız versiyonu gibi olduğunuzu da size hatırlat-

makta yarar görüyoruz. Söz konusu mantığınızla eğer silahlı olsaydınız ne olurdu? Diye insanın sorası geliyor.

En kaba inkarcıların bile görmezlikten gelemeyecekleri düzeyde Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesine ve sosyalizm davasına emeği geçen

KAWA, yüze yakın kadro ve taraftarını anti-sömürgeci mücadelede şehit vermiştir. Kurulduğu günlerden beri binlerce, onbinlerce devrimci yurtsever insanı mücadeleye engaje eden bu örgüt, büyük zorluk ve darbogazlara rağmen kendisini toparlayabilmiş, 1988 "Birlik Konferansı"yla birlikte ise, belli bir atılıma geçerek gelişimini Ekim 1992 Kongresiyle taçlandırmış ve şu anda Kuzey Kürdistan'da en önemli, en güçlü birkaç siyasi örgütten birisi haline gelmiştir. Belli hazırlıklar sonucunda da kuzeyde ikinci militan güç konumuna yükselmiştir. Tabii ki bu kazanımlar folklor olsun diye yaratılmamıştır; devrimimizin hizmetinde olsun diye, onu bir adım daha ileriye götürmek, doğru politikaların eylemini yaratmak, devrimci alternatif kurmak için yapılmıştır. Evet ama bütün bunlar nasıl oluyorda Sayın K. Burckay tarafından küçümseiyor ve hiç olarak görülüyor? Nasıl oluyorda Sayın K. Burckay, devrimci yurtsever güçlere tepeden bakma, onların emeğini küçümseme hakkını kendisinde bulabiliyor? Böyle bir icraatta saygının zerresi yoktur. Deng yazarının KAWA örgütünü alaya almaya kalkışma hakkını nereden bulmaktadır, bu hakkı nasıl kendisinde görebiliyor? Bu mudur mütevazi olmak? Kaldı ki emeğe saygı bir anlayış sorunudur. Devrimcilerle burjuvazi arasındaki en önemli ayırmı bu. Sayın Deng yazarı bunu bilmiyor mu yoksa? Görüyorsunuz ya, emeğe saygı olmanın sosyalistlik olamaz. KAWA ve PSK arasındaki ayırım belki de bu kadar derindir.

Bize göre, yurtsever devrimci güçlerin toparlanması ve güç kazanmaları sevindiricidir. Böyle bir gelişme ulusal kurtuluş mücadelesinin çıkarıdır. ama bunu böyle görmek ve istemek için her şeyden önce dar grupçuluğu ve siyasi sekterizmi red etmek gerekir. Aslında ulusalcı güçlere, değişik renkten ve cinsten örgütlere yaklaşımın kendisinde bir anlayış sorunudur. Ulusal kurtuluş sorununun nasıl ele alındığına bağlıdır bu. Biz bu süreçte, mücadeleyi ortak paylaşma, demokrasiyi kurup geliştirme, ulusal birliği gerçekleştirme ve ortaya çıkacak bütün ulusal kurumları paylaşma anlayışına sahibiz. Bundan dolayı yurtsever güçlere ve onların kazanımlarına sıcak bakıyoruz. Onları küçümseme ve emeklerine saygısızlığı red ediyoruz. Fakat sayın K. Burkay ve PSK'liler, KAWA'ya ve onun kazanımlarına böyle mi yaklaşmaktadır? Mütevazî ve olgun olma, ölçülü davranma dersi vermeye kalkışan Sayın Deng yazarından aynı şeyleri beklemek sanıyorum yurtseverlerin hakkıdır. Yoksa hakikaten insanı ciddiye almazlar.

PSK ve Deng yazarı bütün umutlarını Sovyetler Birliğine bağlarken, ona toz kondurmamak için örgüt düşmanlığı yaparken KAWA'cılar halkımızın özgücüne güvenmesini ve bağımsızlık fikrini sürekli işlediler. Çünkü doğru olanda buydu ve buna emek verenler KAWA ve diğer bazı yurtsever örgütlerdi. PSK'nin ve Deng yazarının bunda payı nedir? O dönemde olduğu gibi bu dönemde de "Türkiyecilik" yapıyor. Bağımsız Kürdistan stratejisiyle ortaya çıkanlara ve özel olarak da KAWA'ya karşı mücadele ettiniz. Çünkü KAWA, PSK ve Sayın K. Burkay'ın Pro-Sovyetçiliğinde ve federasyonculuğunda halkına olan güvensizliği görüyordu. Bu yüzden KAWA'nın çıkışını asla sindiremediler onlar. Bugün bile büyük bir önyargıyla bu örgüte yaklaşılmaktadır. Dolayısıyla KAWA'nın 17 yılda aldığı mesafeyi ve başarılarını ne PSK nede sayın K. Burkay ölçmeye kalkışamaz. Çünkü bu onları aşmaktadır.

Sayın K. Burkay, sizin federasyon fikriniz ve staretjiniz KAWA'nın bağımsızlık fikri ve staretjisiyle boy ölçüşebilir mi? Tarihsel doğrular, Kürt halkının tarihsel istemi ve tarih bilinci bu stratejiyi doğruluyor mu? Bugün Kürdistan'da kitleler bağımsız Kürdistan için savaşmaktadır. KAWA, bu haklı davanın bayraktarı olmuştur. Ve onun siyasi etkisi Kürdistanın aysbergidir. İnkarcı olmayanlar bunu görebilirler. Unutmamak lazım ki bütün ulusal kurtuluş mücadelelerinde son söz ve eylem her zaman militan devrimci güçlerde olmuştur. ■

"GAZİNDEYÎ KURDAN"

Mezna Kurdan ezê tiştek bêjim wera
Ger ma guhdarî bikin ma bêjin dereva
Nirokawar razandîne, xebat û xwandîne
Rast bizanin ji vê rêyekî rast tu ne

* * *

Carek destê xwe danin ser singa
Bo dil xwe bipirsin em bo çî man paşde
Milletê ku ne xwendîne nezanîn
Mehkûmê mirine, evê genc bizanin

* * *

Bizanin ew hîdarya em ketin têda
Nikarin xwe derxen Ma nenavra
Milletê me nexoşya nezaniye girtiye
Hekim tune şuxa ev, dil min suhiyê

* * *

Em gazî dikin hikmetê bikin mera
Dimirin êdî bese, weren hewara
Der manekî bidin nezaniyê serme rakin
Biriname mezine, hûn çarebikin

* * *

Eve Sitoyê weye merêjin vêra wêda
Ji we gazende dike, hemû xelqên Kurda
Mîrin heye ew xewnek girane
Havîn çû, niha gava xezane

* * *

Dest havêjin kîs bidirin, zêr û zîva
Mekleb û Medrese çêkin bo kurda
Herkî mektebek bo kurdan vedike
Ewe ku navê mirov bilind dike

(Li hejmara yêk, ji kovara
"Hetawî Kurd" da hatîye belavkirin)

Werger: Serhat Alixan
Zerşafî

ÜLKEMİZDE DEVİRİMİ GERÇEKLEŞTİREBİLECEK BİR İŞÇİ SINIFI VAR MIDIR?

M. HOÇVANLI

Denilebilir ki; "yeni ulusal hareket" ortaya çıktığından bu yana ülkemiz devriminin önderlik misyonuna en çok layık görülen, ama aynı zamanda bu misyonu hakkında en büyük tartışmaları, şüpheleri, inançsızlıkları ve yer yer de umutsuzlukları üzerine çeken bir sınıf varsa o da işçi sınıfımızdır.

Şüphesiz; bu işçi sınıfımızın ulusal-siyasal yaşamımızda oynayageldiği rolden, onun ulusal kurtuluş hareketimiz üzerinde sürdürüldüğü etkiden kopup gelen bir tartışma değildir. Aksine, işçiler ülkemizin ulusal toplumsal çehresinde sınıftan bir siluet halinde görünmekten öte, ne bir sınıfsal organizmaya sahiptirler, ne de ulusal hareket üzerinde sınıfın sürükleyici bir eylemini geliştirebilmişlerdir.

İşçi sınıfımızın, devrimimizdeki misyonuna ilişkin tesbitler Marksizm-Leninizm ile birlikte, ulusal-politik yaşamımıza bir önkabul halinde girmiştir. Kürt ulusal-tarihselliğini aydınlatmada ve bir ulusal kurtuluş hareketine hayat kazandırmakta M-L'in en etkin ideolojik-politik sistem olduğu belirginleşince, feodal-burjuva katmanlar dışındaki hemen bütün sınıf ve tabakalardan aydınlar ve örgütler, onu kendi etkinliklerinin aracı halinde kullanmak, pragmatik biçimde bayraklaştırmak zorunda kaldılar. Tabii, bu beraberinde her örgüt ve aydına devrimin sınıfsal önderliği hakkında, M-L'in işçi sınıfına tanıdığı misyonu kabul etmeyi de dayatmış oluyordu. Kabul ettiler de. Ama gerçek Marksist-Leninist'ler dışındaki aydınlar ve örgütler, kabul eder göründükleri bu ilkeyi, kendi sınıf çıkarları açısından bozmaktan, ona kendi sınıf çıkarları açısından bir anlam yüklemekten de hiçbir zaman geri durmadılar.

Bunlar, burjuva cepheden işçi sınıfına ve onun politik hareketine yönelik bir saldırıyı da gizleyen şu

soruları ve savları Kürdistan somutundan çarçabuk türeterek, teorik katta işçi sınıfına 'duymak' zorunda kaldıkları sorumluluktan pratikte kurtulmuş oldular. "Hani işçi nerede, Kürdistan'da işçi mi var?" veya "Kürdistan'da işçi sınıfı vardır ama, devrimi gerçekleştirebilecek bir niceliğe sahip değildir. Ya da daha çok da Türkiye solundan ve Kürdistan'da bağımsız bir sınıfsal tutumu bastırmak amacıyla- "Kürdistan'ın işçi sınıfı yapısal olarak devrimi gerçekleştirebilecek niteliğe sahip değildir." v.b. Böylece, onlar, M-L'e cepheden saldırmak gibi pahallıya mal olacak bir tutuma başvurmaksızın, onun ilke ve önermelerini Kürdistan somutunda karşılanamaz duruma düşürme yolunu bulmuş oluyorlardı.

Öyle ya orta yerde devrimin fiili önderliğini gerçekleştirmeye muktedir bir işçi sınıfı bulunmadığına göre, onun adına örgütlenmiş bir parti bu rolün gerektirdiği bütün ölçüleri üstlenme yoluna gidebilirdi! Tabii, burada işçi sınıfından temin edilemeyen toplumsal güç de sınıf dışındaki toplumsal kategorilerden devşirilecekti.

Açıktır ki; burada, işçi sınıfından bir toplumsal gücün dönüştürücülüğüne hayat kazandırmadan, hatta hayat hakkı bile tanımadan, tarihsel-toplumsal değişim sürecine sınıf dışındaki katmanlardan bir toplumsal güç bindirilecek, olası bir değişim ve dönüşüm de onların kucağında biçimlenecek ve onlar için olacaktır.

Gerçekte, bu örgütlerin pratiği etrafında cisimleşende bundan öte bir şey değildir. Onların, bugün ulusal kurtuluş mücadelesi içinde geliştirdikleri etkinliğin niteliği de bu çerçevededir. Bu örgütlerden, ulusal hareket içinde, işçilerin bir sınıfsal birlik oluşturmalarına, bir toplumsal güç haline gelmelerine el atıcı,

sınıfın, dönüştürücü etkinlik geliştirmesine, sınıfsal dürtü ve yeteneklerini arttırmasına fırsat tanıyıcı bir faaliyet bir yaklaşım göremiyoruz. Aksine, eylemlerde sınıftan kitleler "ulusal yığın" içinde dağılmış ve orada sınıfsallıkları boğulmuş olarak tutulmakta, işçiler kitle içinde erilmektedir.

Öte yandan, M-L'ler, sosyalistler ve işçi sınıfı davasına bağlanmış unsurlar ve çevreler için de Kürdistan somutu bir hayli sorunlu ve muğlaklıkları dürtücü olmuştur. Herşeyden önce, bu kesimler kendi teorik görüşlerini ve politik tutumlarını maddi hayatta kuvvetlendiren bir işçi eylemliliğinden yoksun kalmışlardır. Bunlar, ulusal hareket üzerinde, işçi sınıfından bir eylemliliğini göstere göstere muarızlarının soru ve savlarını püskürtme olanağı bulamamışlardır.

Zaten, M-L hareketin oluşum yıllarında, işçi sınıfımız "kendiliğinden hareketi" boyutlarında bile, ulusal-toplumsal hareketle bir teması gerçekleştirebil-

miş değildi. Ulusal hareketliliğin işçi hanesi göze gelmez ve silikti. Dahası, onun ulusal-toplumsal yaşam içindeki varoluşu da aynı ölçüde silik ama daha trajik boyutlar taşıyordu. Öyle ki, Kürt ulusal-toplumsallığında işçi sınıfı "olmayan sınıf" görüntüsüne sahipti. Bu yüzden, M-L'lerin faaliyeti ile "ulusal işçi hareketi"

arasındaki bağıntı adeta "boşlukla" bağıntı biçimine bürünmüştü. Bir "ulusal işçi hareketine" vücut kazandırmaya, onun etkinliği altında bir ulusal ve toplumsal kurtuluş hareketi yaratmaya çalışmak, neredeyse boşluğun cisimsizliğini hareketlendirmeye kalkışmak gibiydi.

Elbette, bugün durum eskisi kadar handikaplı değildir. Ulusal devrimci hareket işçileri de -kendisi için sınıf halinde olmasada- mücadelenin içine çekmiş, ulusal-toplumsal kavga ile tanıştırmıştır. Hemen her yerde işçiler, ulusal kurtuluş mücadelesine omuz vermekte, onun için kan akıtmaktadırlar. Hatta, eylemlerin pekçoğunda, özellikle bazı serhıldanlarda, toplumsal kategorik olarak işçi sınıfına dahil kitleler çoğunluğu oluşturmaktadırlar. Diğer yandan, işçilerin ulusal-toplumsal yaşam ve devinim içinde de sınıfsallığı duyumsamaya ve sınıf ölçülerini edimselleştirmeye başladıklarını söyleyebiliriz. Bu bakımdan, bugün artık sosyalist bir faaliyetle "ulusal işçi hareketi" arasındaki

bağıntı cisimselleşmiştir.

Ama, işte ulusal eylemliliğin halihazır düzeni içinde görüyoruz; işçiler, bir sınıfsal birlik oluşturma ve kendi sınıfsal ceplerinden ulusal hareket üzerinde bir etki kazanma, imkanı bulamadan kitleden unsurlar halinde eylemliliklerin içine yayılıyor, orada ulusallık hengesinde kaybediliyorlar. Yine, işçi sınıfımızın ulusal-toplumsal yaşam içindeki duruşu da bir "sınıfsal organizma" özlüğünde ve bütünlüğünde değildir. Yani, bugün de ulusal-toplumsal tarihsel gelişimimizle işçi sınıfının tarihsel hareketi arasındaki bağıntıyı besleyen kanallardan biri, sınıfın "kendiliğinden hareket" boyutu hala zayıftır, dağınıktır, amorfudur. Bu durum, doğal olarak, sosyalist kadroların, ulusal hareketin halihazır eylemlilik boyutu ile sınıf hareketinin düzeni altındaki eylemlilik arasında, Kürdistan'ın bugünkü statüsü ile işçi sınıfı önderliğinde bir toplumsal alt-üst oluş ve devrimci dönüşüm momenti arasında, ve de halihazır

toplumsallığımızla sınıf hareketi bakımından bir "gelecek toplum" projesi arasında bağıntı kurlmalarını zorlaştırmakta, ya da bağıntı noktalarında bulanıklığa, zayıf, müteredit ve eksikli yaklaşımlara neden olmaktadır.

Sosyalistlerin

muarızlarına gelince; onlar, M-L'in ulusal entellektüel yaşamızdaki hegomonik ağırlığından gelen baskı ve dayatmalara karşı bugün daha da rahatlamış görünüyorlar. Hem işçi hareketinin güç kaybına uğradığı bir dünya konjonktörüne, hem de ulusal hareketin sınıfsallığı eritici eylem düzenine yaslanarak, öteden beri bir silah halinde kullanageldikleri, soruyu "olsa ne olacak" tonunda yöneltmeye devam ediyorlar; "Kürdistan'da işçi sınıfı var mı ki?"

Gerçekte, Kürdistan'da işçilerin ulusal nüfus içindeki oranı işçi sınıfını önderliğinde devrimini yapmış pekçok ülkedekinden daha yüksektir. Bu tespiti doğrulayan pekçok çalışma yapılmıştır, istatistikler ortaya konmuştur. Bunlardan birine, Sait Aydoğmuş arkadaşın Newroz Ateşi'nin 3. 4. ve 5. sayılarında yayımlanan "Kuzey-Kürdistan'da İşçi sınıfı ile köylülüğün durumu ve ulusal kurtuluş mücadelesinde oynayabilecekleri roller" adlı değerli çalışmasına değinmem bu yazı bağlamında yeterlidir.

M-L'ler, sosyalistler ve işçi sınıfı davasına bağlanmış unsurlar ve çevreler için de Kürdistan somutu bir hayli sorunlu ve muğlaklıkları dürtücü olmuştur. Herşeyden önce, bu kesimler kendi teorik görüşlerini ve politik tutumlarını maddi hayatta kuvvetlendiren bir işçi eylemliliğinden yoksun kalmışlardır. Bunlar, ulusal hareket üzerinde, işçi sınıfından bir eylemliliğini göstere göstere muarızlarının soru ve savlarını püskürtme olanağı bulamamışlardır.

"Kuzey-Kürdistan'da faal nüfusun yüzde 45'i aşkını iş sahibi ücretli veya işsizdir. Bir başka ifade ile faal nüfusun yüzde 45'i işgücünü satarak geçinmektedir. (Metropole göçen veya Avrupa ve kimi Ortadoğu ülkelerinde çalışan 4 milyonu aşkın Kürt nüfusun ilgili verileri de hesaba katıldığında, bu oranı daha yükseltmek mümkündür.) Bu oran, 1985 yılında 10.6 milyon olan her yaştaki toplam nüfusun 2.3 milyonunun (Bu veri 1985 Genel Nüfus sayımı ile hanehalkı işgücü anketinin faal nüfusa ilgili farklı verilerinin ortalamasının genel nüfusa oranından bulunmuştur.) Ücretli olduğu ve dolayısıyla işçi sınıfı kapsamında değerlendirilebileceği anlamındadır."

"Kuzey-Kürdistan'da, yaptığımız değerlendirmeye göre işçi sınıfına dahil edilmeyen ve fakat sayıları milyonla ölçülebilecek büyüklükte olup kent ve kır yoksullarından oluşan "yarı-proleter" olarak nitelendirilebilecek bir kesim de bulunmaktadır."

Peki, demografik gerçekler böyleyken işçi sınıfı neden "olmayan sınıf" olmaktan kurtulamamıştır. Ulusal nüfumuzun 'neredeyse yarısını oluşturan' bu toplumsal kategori neden bir sınıfsal omurga şekillendirememiştir? İşçi sınıfımızın ulusal yaşamının dışına bu denli sürüklenişinin toplumsallığımızda böylesine bir kayboluşu yaşamasının sebebi nedir?

SÖMÜRGEÇİLİK, TOPLUMSALLIK VE SINIFSALLIK

Kürdistan ortaçağının, kapitalizmle tanışması ve onun kapitalist sosyo-ekonomik ilişkelere evrilmeye süreci sömürgeci boyunduruk altında gerçekleşmiştir. Yani, Kürdistan'da kapitalist ekonomik ve toplumsal yapılaşma, kapitalizmin sosyo-ekonomik aktörlerinden ve onlarla bağlantılı politik-kültürel öğelerinden gelen dönüştürücülüğün "yalın" ve "olağan" ölçüleri etrafında değil, sömürgecilik gibi özel türde bir tahakküm, sınırlama bozma ve başkalaştırma mekanizması altında biçimlenmiştir.

Kapitalizmin kendisi zaten ekonomik ve toplumsal yapıyı dengesiz geliştirme, sunni ve çarpık kurma, çelişki ve çatışmaları dernileştirme karakterine sahiptir. Onun, Kürdistan'ın içsel dinamiklerinin tarihsel ürününde değil de, iç dinamiklerinin doğal ve olağan seyrine dıştan etki yapan bir faktör halinde gelmesi, dolayısıyla içsel ihtiyaç ve gereklere göre değil, dışsal ihtiyaçlara göre geleneksel sosyo-ekonomik yaşamı zorlayıp bozması, israfa ve tarhibata sürüklenmesi, şüphe yok ki, dengesizlikleri ve çarpıklıkları bir

kat daha arttırıcı bir rol kazanması demektir. Ama bu, bir de sömürgecilik gibi özel türde bir uygulama çevresinde girip gelişmişse o zaman ekonomik ve toplumsal yapıda yarattığı ucubeler her bakımdan katmerlidir.

Çünkü, bu durumda uygulamaya maruz kalan ülkenin toplumsal-ekonomik yapısı kapitalizmin ekonomik aktörlerinden ziyade sömürgeci askeri-politik mekanizma eliyle alt-üst edilmekte, ve sömürgeci ülkenin ihtiyaçlarına ve hedeflerine göre yeniden kalıba dökülmektedir. Burada, ekonomik yasaların görece dengeleyici ve rasyonel kuruculuğu bir tarafa itilmiştir; kapitalizm daha çok politik-startejik hedefler arasında geliştirilmektedir. Dolayısı ile kapitalizmin karakteristik ve dışsal ölçülerinden gelen bozuculuğu ve tarhibatı sömürgeci politik hedefler etrafında katlanarak büyümekte, derinleşmektedir. Ülke ekonomisi, içsel dinamizme, dengelere, bütünlüğe ve bağıntılara sahip olmaksızın ve bunları bir ölçüde kazanma imkanı da bulamadan, ilkel üretim biçimleri ile kapitalist üretimin gelişmiş ölçülerini yanyana taşıyarak, tümüyle sömürgeci ekonomik hedeflere koşulmuş durumdadır. Ulusal kaynakların ölçüsüzce talanı ve tarhibatı, sektörel bazda dengesiz ve "anlamsız" dağılımı, birbirini bütünlemeyen (kopuklu) sanayileşme, nüfus hareketinde aşırılıklar, düzensizlikler ve yığılımlar, bozuk kentleşme vb. olgular sömürgeci kapitalistleşmenin başlıca sonuçlar halinde belirir.

Öte yandan, buralarda kapitalizm, ekonominin normatif işleyişi gereği yerel sosyo-ekonomik öğelerle bir biçimde uçuca gelerek içeriye yerleşme yolundan değil, aksine tarihsel olarak öne çıkmış yerel sosyo ekonomik öğeler kırılarak, bastırılarak, dağıtılarak veya imha edilerek, direkt sömürgeci hedefler gereği şekillendirilen sosyo-ekonomik yapıların içine yayılarak gelişir. O yüzden, bu ülkelerde kapitalist toplumsal kategoriler, tarihsel gelişim bağından ya yoksun olarak ya da onu çok zayıf ölçülerde taşıyarak oluşurlar.

Açıktır ki; bu tarz bir ekonomik ve toplumsal gelişimin ortaya çıkardığı demografik yapı da bütünsel bağlara sahip olamaz.

Zaten, sömürgeci ulusal birliği ve merkezileşmeyi önleyici bir politik-kültürel şiddet toplumun üzerinden eksik edilmez; politik-yönetimsel örgütlenme, coğrafi etmenlerden ve sosyo-ekonomik yaşamın doğal akışından gelen demografik harekete göre değil, toplumu sömürgeci mekanizma üzerinde savurup kayboluşa itecek biçimde düzenlenir. Ulus, sömürgeci bir idari taksimat altında paramparça edilir, birim topluluklar birbirinden yalıtılır ve birbirine yabancı-

laştırılarak, sadece onların sömürgeci yönetsel mekanizmayla ve yine bu mekanizma etrafındaki pazar hareketiyle bağlarına anlam bindirilir. Bu arada, ulusal parçalılığı besleyen ulusallık bilincini körelten, modern toplumsal dokuların şekillenmesini önleyen gerici ideolojik öge ve geleneklerin üzerine kapanmaktan da geri durmaz, sömürgeciler.

Ama, sömürge ulusallığı ve toplumsallığı bu politik-kültürel yönetsel desantralizasyon yanında maddi hayat için de de kuşatılmıştır. Sömürgecilerin şekillendirdiği toplumsal-ekonomik yapı ile toplum, parçalanmışlığı ve atomize hali maddi hayat üzerinde aşabilme ve bir ulusal-toplumsal doku geliştirme imkanı bulamaz. Sömürge ülkenin ekonomik hayatında ulusal nüfus bütünsel ve merkezi bağlara kavuşamaz. Burada, toplumsal kategorilerin, ulusal-bütünsel bağıntıları belirginleştirmeleri, bir sınıfsal omurga ve hemojenite geliştirmeleri, merkezi ve organik bir bütünlük kazanmaları olanaksızdır. Bu ülkelerin, kapitalist toplumsallığı tarihten gelen birikimden boşaltılmış ve dışarıdan doldurulmuş olarak geliştirildiğinden, ancak sömürgeci politik-kültürel etkinlik etrafında -yapay- bir kişilik edinmiştir. Ve bu toplumsallığın, sınıfsal-grupsal boyutları da edimsel ölçülere ulaşamamış, yığınsal özellikleri aşamamıştır; omurgadan yoksun, amorf ve tanımlanamaz niteliktedir.

İşte, Kürdistan'da kapitalist toplumsal-ekonomik yapılaşma da bu çerçevede gerçekleşmiş, ulusal yaşamı, toplumsal özellikleri ve sınıfsal-grupsal kişilikleri bu ölçüler içinde biçimlenmiştir.

KÜRDİSTAN'DA KAPİTALİST TOPLUMSALLAŞMA SÜRECİ VE SÖMÜRGEÇİLİK

Gerçekte, daha 19. yüzyılın başlarında, Avrupa kapitalizminin Kürdistan'la teması gelişir-gelişmez, Osmanlı sömürgeçiliğinde, geleneksel sosyo-ekonomik yaşamın bu sistemle ilişkisinden gelebilecek değişimi kendi politik stratejik ihtiyaçları etrafında biçimlendirme ve buradaki toplumsal evrimi ve açılım askeri-politik şiddeti altına alma yönünde harekete geçti.

Osmanlılar öncelikle, Kürdistan'daki kapitalistleşme sürecine bir ölçüde ulusal düzen ve yön verme istidadi taşıyan, yabancı kapitalizmin yerel sosyo-ekonomik ögelerle ilişkilerinde düzenleyicilik rolü üstlenebilecek, ulusal ekonomik kaynaklar ve pazar hareketi üzerinde söz sahibi olabilecek, giderek kapitalist üretim ve ilişkiler yerleştikçe, sistemin yerel (ulusal) yeniden üretimi

için gerekli politik, eğitsel ve kültürel ihtiyaçları karşılayabilecek, ulusal politik ögeleri tasfiye ettiler veya daha sıkı bir kontrol, daha ağır bir hegomonyaya altına aldılar.

Kürdistan'a oldukça güçlü bir şekilde yerleşen Osmanlı sömürgeci mekanizması, bundan sonraki her toplumsal-tarihsel konjonktürde, herbir dönemin gerektirdiği sömürgeci etkinlik için gerekli askeri politik, yönetsel, ideolojik-kültürel reorganizasyona gitti; ve her dönemin gerekleri ölçüsünde Kürdistan'ın geleneksel sosyo-ekonomik, kültürel yaşamını dağıtmayı, parçalamayı, ona nüfuz edip denetlemeyi, oluşmaya yüz tutan ulusal-siyasal ögelerini elimine etmeyi ve burada kapitalizme evrilen toplumsal-kültürel yaşamı kendi ihtiyaçları etrafında biçimlendirmeyi sürdürdü.

Fakat, Osmanlı'nın bu sömürgeci uygulamaları ve önlemlerinin bütünüyle Osmanlı kapitalizminin ekonomik fonksiyonlarının askeri-politik izdüşümleri halinde geliştiği söylenemez. Bunlar, bir yanıla imparatorluğun toprak kaybını önleme kaygısı, fakat temelde onun 19. yüzyıl jeopolitiğinde artık bir 'lebensraum' (hayat sahası) haline dönüşmüş, Kürdistan'da kendisini yeniden örgütleme hareketi üzerine oturmaktadır.

Osmanlı sömürgeçiliğinde, kapitalist ekonomik dürtülerden yayılan boyutlara gelince; 19. yüzyıl boyunca imparatorluğun merkezi alanında gelişen kapitalizm, yüzyılın sonlarına doğru, devlet mekanizmasına da yaslanarak palazlanan ve önce 'Yeni-Osmanlılar' sonra da 'Jön Türkler' kimliği ile ulusal rengini açığa vuran bir Türki burjuvazisinin egemen sınıf konumuna gelmesini sağladı. İşte bu burjuvazi, Osmanlı sömürgeçiliğinin gelişim aşamalarında adım adım devreye girerek kapitalist sömürgeçiliğin gerektirdiği sosyo-ekonomik, kültürel idari ve politik düzenlemeleri Kürdistan'da hayata geçirdi; ve böylece imparatorluğun 'jeopolitik' gerekleri ile kapitalist sömürgeçiliğin ihtiyaçlarını örtüştürmüş oldu. (TC, bu örtüşük etkinliği devraldı ve Kürdistan'da derinleştirerek sonuca götürdü.)

Bütün bu tarihsel süreç boyunca, Kürdistan'daki sömürgeci uygulamalarda, Avrupa kapitalizminin ekonomik fonksiyonlarından öte politik etkileri ancak dolaylı olabildi. Askeri zor Osmanlı'ların elindeydi ve politik-yönetsel düzenleyicilik onların elinde biçimleniyordu,

Osmanlı sömürgeçiliğini daha net ve ikna edici çizgiler halinde bilince çıkarılabilmek için onun

"Doğu'nun fethi" adı verilen askeri-politik hareketi üzerinde biraz durmak ve bu sömürgeciliğin Kürdistan'da hayat bulan suretini sergileyebilmek için de 'Doğu'nun iki komşu ülkesinde, Kürdistan ve Ermenistan'daki Osmanlı uygulamalarını, buralardaki politik-yönetmelik statüleri karşılaştırmak yararlı olur.

19. Yüzyıl başlarında gerek Avrupa kapitalizminin etkileri, gerekse de Rusya'nın ve Avrupa devletlerinin, Osmanlı sınırlarını da zorlayan yayılcılığı, imparatorluğu kendi merkezi mekanizmasında askeri, idari ve hukuki bir reorganizasyona yönelirken, hegemonyası altındaki çevre ülkelerde de güvenliliğini arttırmayı ve yönetimin 'rasyonalize' etmeyi hedefleyen düzenlemelere zorladı. Ne var ki, imparatorluk henüz bu yeni statüyü yerleştirme fırsatını bulamadan, batıdaki ülkelerin çoğunluğunu, peşpeşe gelen bağımsızlık savaşları sonucu kaybetti.

Bu gelişme, imparatorluğu sadece toprak kaybını önleme kaygısından değil, aynı zamanda ayakta kalıp kalmayacağına bağlılaşmış olarak, yani bir hayat-memat meselesi halinde 'doğu'nun üzerine kapanmaya itti. Neredeyse Avrupa'dan ve Hristiyan dünyadan bütünüyle dışarılanmış bir devlet olarak Osmanlıları doğuya böylesine yüklenmeye yöneten, başlarda, 'İslam ümmeti' üzerinde yeniden örgütlenerek dünya sahnesine bir islami imparatorluk halinde çıkabilme dürtüsüydü.

Osmanlıların doğuya bu yönelişi, sıradan bir fethetme, bağımlılaştırma ve etkinlik kurma boyutlarını aşan doğu halklarını ve uluslarını merkezi bir politik-kültürel kimlik altında eritmeyi, onla-

rın sosyo-ekonomik dinamiklerini ve gelişim doğrularını merkezi yapıya entegre etmeyi hedefleyen karakterdeydi. İmparatorluğun kazandığı yeni jeopolitik konumla birlikte kapitalistleşmenin güdümlendiği ideolojik-politik oluşum, sosyo-ekonomik ve idari yapılaşma da bunu gerektiriyordu.

Nitekim doğuya sevkettiği askeri kuvvetlerle, otoriteyi kurdukça merkezi bütünleyen politik-yönetmelik sistemi ve toplumsal-ekonomik yapılanma için gerekli hukuki düzeni de buralara yerleştirerek, bu halkları ve ulusları Osmanlı kimliği altında tek bir ekonomik-siyasal birim haline getirmeye çalıştılar, Osmanlılar.

Zamanla, hem osmanlı idari ve askeri bürokrasisi-

nin çağın milliyetçi cereyanı altında mutasyona uğramasıyla, hem de İstanbul'da ve Anadolu'da oluşan kapitalist ögelerin sosyo-ekonomik yaşamı güdümlenmeye başlaması ile Osmanlı devleti, ulusal kişiliği edimselleştiren bir burjuva sınıfın etkinliğine de sahne oldu. Bu gelişme, ister sözkonusu ulusal burjuva sınıfın etkisi altında, ister dolaysız egemenliği altında olsun, Osmanlı devletinin çevre uluslara ve halklara yönelişini açıkça 'Türk' kimliği ile yükledi. Böylece Osmanlı'nın Doğuyu fethetme hareketi de -önce 'İslam Türk' sonra da 'Türk-İslam' bayrağı altında- oradaki halkaları ve ulusları Türkleştirmeye ve onları Türk-ulusal ekonomik-siyasal birimi halinde örgütlemeye dönüştü. (Bu politik- stratejik dönüşümün, imparatorluğun son yıllarında Pan-Türkist bir nitelik kazanarak Doğu nun demografik yapısını jenosid ve tercihlerle değiştirmeye kadar vardığını biliyoruz.)

Fakat, Osmanlıların bu hareketinin menzili doğuya yönelişinin başında umduklarından daha kısa düştü. Zira, 19. yüzyılın ilerleyen aşamalarında giderek bir dünya sistemine dönüşmeye başlayan kapitalizm hem Avrupa devletlerinin yayılcılığı halinde, çevre ülkelerden Osmanlı hareketinin önünü kesti, hem de Osmanlı merkezi ekonomisini de kendi girdabına iyice

çekerek, orada oluşan kapitalist yapıların - ya da kapitalistleşmeye yüz tutan ögelerin, - gücünün ve olanaklarının sınırını belirlemiş oldu. Daha Mısır'lı Mehmet Ali Paşa hareketi karşısında aldığı

Osmanlı sömürgeciliğini daba net ve ikna edici çizgiler halinde bilince çıkarılabilmek için onun "Doğu'nun fethi" adı verilen askeri-politik hareketi üzerinde biraz durmak ve bu sömürgeciliğin Kürdistan'da hayat bulan suretini sergileyebilmek için de 'Doğu'nun iki komşu ülkesinde, Kürdistan ve Ermenistan'daki Osmanlı uygulamalarını, buralardaki politik-yönetmelik statüleri karşılaştırmak yararlı olur.

yenilgi ile Osmanlı'ların Arabistan'a yönelik umutları kırılmıştı. 19. yüzyıl boyunca, Avrupa devletleri sadece batıdan değil, güneyden de, doğuya uzanan bir yay üzerinde, Arapları ve diğer Müslüman halkaları -hem de Osmanlıların kullanmaya çalıştığı bayrak altında, İslam bayrağı altında, - Kışkırtarak Osmanlıları kuşatmayı sürdürüyorlardı. Bu durumda, sözkonusu Osmanlı hareketinin jeopolitik alanı, doğunun iki sınır ülkesi, Ermenistan ve Kürdistan'la sınırlı kalıyordu.

Ermeniler, ister Osmanlı egemenliği altında tarihsel olarak biçimlenmiş ilişkinin verdiği imkanla ister ulusal politik-kültürel birikimleri ve dinsel farklılıkları itibarıyla isterse kapitalist gelişimde kazanmış oldukları güçle, Osmanlı politik-yönetmelik mekanizmasında bir ölçüde

bir özerkliği dayatıyorlardı. Avrupa devletlerinin ve Rusya'nın bu yönlü baskıları da eklenince, Osmanlı devleti, Ermeniler'e -onların kimliğine atfedilen özel bir 'anayasa'yı yürürlüğe koyarak- görece özerk bir statü tanımak zorunda kaldı.

Bu 'Anayasa' gereğince, Ermeniler "Patriarklık" tüzel kişiliği altında, bütün Ermeni nüfusu temsil hakkına sahip, bir ulusal merkezi kurum aracılığı ile Osmanlı Sultan'ına bağlanmış oluyorlardı. Ermeniler, Osmanlı egemenliği altındaki bütün yerleşim birimlerindeki halk tarafından seçilen ve İstanbul'da merkezileşen bir "Ulusal Parlamento"ya kavuştular, hemen her yerde ulusal örgütler kurdular, ruhani ve idari meclisler oluşturdular. Ayrıca, ya yerel halkın seçimiyle veya 'Patriark' atamaları ile Kilise temsilcilikleri oluşturdular ki, bunlar Ermenilerin hem dini hem de yerel ölçekte idari liderleriydiler; Osmanlı valisi ve mutasarrıfı düzeyinde Ermeni valisi ve kaza müdürü sayılıyorlardı. Yine, Ermeniler, dinsel eğitsel, kültürel yaşamlarını da kendileri düzenleyebiliyorlardı. (Geniş bilgi için Garo Sasuni'nin Kürt Ulusal Hareketleri ve 15. Yüzyıldan günümüze Ermeni Kürt ilişkileri, kitabına bakılabilir. MED yayınları, sf. 91, 92, 93)

Şüphesiz, Ermeniler bu statüleri ile de, Osmanlı'nın ağır askeri-politik boyunduruğu altında eziliyor, bağımsız ve özgürce gelişme hakkından ve imkanından yoksun bulunuyorlardı. Ama, ulusal kimliklerini koruyabilme ve geliştirebilme imkanından da öte, Ermenilerin, demografik yapılanmada, ulusal nüfusun toplumsal kategorik oluşum ve gelişiminde kendi tarihsel akış hareketinden koparılmadıkları ve kendi içsel dinamiklerine dayanabildikleri açıktır. Ermenileri, bu statüleri ile "ezilen bağımlı ulus" kategorisi içinde değerlendirebiliriz. Onlar, sonradan Osmanlı'nın doğuya ilişkin politik-staratejik hedeflerinin aslını teşkil eden bir uygulamanın kurbanı halinde, 'Jön Türk' burjuvazisi (İttihat-Terakki) tarafından topyekün imha edildikleri tarih kadar bu statülerini korudular.

Kürdistan ise, Osmanlıların "doğuyu fethetme" hareketi bakımından "eşiğin ağzında" bulunuyordu. Şiddetli bir askeri terörle iyice sindirilirse diğer direç ögeleri zayıf görünüyordu.

Üstelik, dönemin politik-startejik kamplaşmalarında, ister komşu ezilen halklarla, özellikle Ermeniler ve diğer Hıristiyan halklarla uçurmeye başlayan milliyetçi çekişmelerinde olsun, ister Avrupa devletlerinin, Rusya'nın Osmanlıların ve İran'ın bölgeye yönelik güç dengelerini oluşturma denkleminde olsun, Kürtler, adeta kendi cellatlarının Osmanlıların kucağına itiliyorlardı. Öyle ki, Kürtler canhıraş içinde bir yakalarını

kurtarmaya çalışırken, diğer yakalarını Osmanlı'nın eline vermek zorunda kalıyorlardı.

Zaten, dönemin Kürdistan'ı, jeopolitik yapısı itibarıyla, Rusya ve Avrupa devletleri tarafından -zaman zaman aykırı tutumlara tevessül etseler de Osmanlı 'hinterlandı' olarak değerlendirilmekteydi.

Diğer yandan, Osmanlı kimliği altında örgütlenip eritilmesi bakımından da, Kürdistan toplumsal-ekonomik ve politik yapısıyla, "kolay yutulur bir lokma" görünümü arzlemekteydi.

Herşeyden önce, Kürtlerin çevre uluslara nazaran, toplumsal-politik ögeleri ulusal bütünlükten ve merkezi formasyondan uzaktı. Hakeza, ulusal kültürel birikileri de ortaçağ ölçülerini aşabilmiş değildi, merkezi bir politik-kültürel yaşama henüz ulaşmamışlardı; toplumsal yapıları aşiretsel feodal parçalılığa ve dağınıklığa sahipti. Kürdistan, üretim ilişkileri ve güçleri itibarıyla da ortaçağ özelliklerinden henüz kurtulmamıştı; kapitalizmle ancak Avrupa metalarının dolaşımı üzerinde ve bir ölçüde de, Osmanlı devlet mekanizması tarafından geliştirilmiş birimler çerçevesinde bir temasa sahipti.

Dahası, Osmanlıların, burada 300 yıllık bir egemenliğin sağladığı politik-kültürel dayanakları ve güçlü bir biçimde yerleşmiş askeri-idari mekanizması da vardı. Özetle, imparatorluğun merkezi reorganizasyonuna dahil edilmesi ve merkezi bir ekonomik-siyasal birikim oluşturma hareketine entegre edilmesi için oldukça uygun bir alan durumundaydı, Kürdistan.

Bu yüzden, Osmanlı devleti, daha Sultan Mahmut (2) döneminde, reform ve merkezileşme hareketinde belli bir mesafe kateder-etmez, politik-yönetimsel sistemini aynıyla Kürdistan'a yerleştirmek ve burayı da merkezi bütünsel sosyo-ekonomik ve hukuki düzen etrafında absorbe etmek üzere, askeri seferler başlattı.

Bunlara, Kürt ulusal-toplumsal yaşamını bir ölçüde denetleyen ve bu temel üzerinde etkinlik geliştirme kapasitesine ve eğilimine ulaşmış beylerin direndiklerini, ayaklanmalarla karşılık verdiklerini ve bağımsızlık yönünde harekete geçirdiklerini görüyoruz. Açık ki, burada yeni politik-yönetimsel sisteme, sömürgeciliğin bu yeni ölçülerine karşı ayakta kalabilme, Kürt toplumsal-tarihsel dinamiklerini koruyabilme savaşı sözkonusudur.

Ne var ki, ayaklanmalar ezildi ve beylikler tasfiye edildi. Osmanlı sömürgeciliği ulusal politik ögelerin

getireceği engelleri aşmış olarak bütün ağırlığı ile Kürtlerin üzerine çöktü. Kürdistan'da sömürgeci politik stratejik hedeflere bağlanmış yeni bir idari taksimat yapıldı merkezdeki gelişmenin ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlayan, toprak vergi v.b. yasalar uygulamaya sokuldu. Böylece daha o zamandan, Kürdistan'ın demografik yapılanışını ve sosyo-ekonomik hareketini merkezi bütünsel gelişmeye entegre edecek kanalları döşemiş oluyorlardı, Osmanlılar.

Onlar,sömürgeci politik-stratejik hedefler gerektirdikçe Kürt ulusal-toplumsal birimlerini askeri zor altında parçalamaktan,dağıtmaktan da geri durmadılar. Özellikle,ulusal-toplumsal yaşam içinde bir sınıfsal omurga oluşturma kapasitesine sahip toplumsal kategorileri, ulusallığı kendi sınıfsal ve toplumsal ve toplum-birimsel dürtü ve yetenekleri etrafında içeriklendirme kudretine ulaşan öğeleri. Peresleyip inmelendirdiler,gelişim doğrultularını ve benliklerini bozup çarpıklaştırdılar.

Feodal beylerin ezilip tasfiyeleri sağlandıktan sonra bu,toplumsal katagorilerden artakalanlar,İstanbul'a taşınıp"devşirme "YÖNTEMİNE TABİ TUTULDULAR: Osmanlı idari-askeri mekanizmasına dahil edilip eritildiler. Yani, kırıp yutma ve eritme daha o zamanlar uygulanan bir yöntemdi.

Beyliklerin tasfiye edilmesi ile, Kürt ulusal-toplumsal yaşamında doğan boşluğu aşiretsel birim örgütlenmeler doldurmaya başladı: ve bunlar-birazda Ermenilere öykünerek-"şeyhlik" gibi bir dinsel otorite altında merkezleşip bir ulusal güç geliştirmeye çalıştılar

Fakat, Abdülhamit'in yönetimine tekabül eden bu dönemde, Osmanlılar aşiretsel topluluklara da el atarak,onların Kürt ulusal-toplumsal yaşamı bağlamında şekillenmiş kişiliklerini sakatladılar.Osmanlılar, önce şeyhlerin etkilerini,kah politik manevralarla,kah tehdit ve sinderme yöntemleri ile ve gerektiğinde de derdest ederek kırmayı başardılar: Sonra da Kürt aşiretlerini-sözüm ona Rus ve Ermeni tehlikesine karşı-"Hamidiye Alayları" adı ile paramiliter örgütlere dönüştürdüler, sömürgeci askeri-Lideri mekanizmanın dayanağı haline getirmeye çalıştılar. Öte yandan aşiretlerin mutebaran kesimlerinin ailerini İstanbul'a yedleştirerek, ünlü "Aşiret mektepleri" ile bunların çocuklarına asimlasyona

uğratarak, Osmanlılaştırma ve Türkleştirme faaliyetinde genişlettiler, Kürt ulusal-toplumsallığında derinleştirdiler.

Gerçek şu ki; daha jön-Türk devriminden önce de Osmanlılar, Kürdistan'da ki Türkleştirme etkinliğinde epey yol almışlardı, kapitalist sömürgeci uygulamaların sosyo-ekonomik sonuçlarını epeyce derinleştirmişlerdi.

Bu tarihlere gelindiğinde, Kürdistan'da nisbetten gelişmiş kapitalizmin Kürt ulusal niteliği ya yoktu, ya da ancak çok küçük ve zayıf birimler çerçevesinde, ulusal-toplumsal yaşama bütünlüklü ve kapsayıcı bir dinanizm getiremeyecek ölçülerde kalmaktadır. Dolayısıyla Kürt ulusal-toplumsal yapısıyla bağlantılı olarak, ne bir şehirleşme yaşanmıştır, ne kendi organizmasına ve özgülüne dayalı bir burjuvazi gelişmiştir, ne de bir kültürel etkinlik oluşabilmiştir.

Osmanlılar, Kürdistan'ın Elazığ, Malatya, Antep, Maraş, Diyarbakır, Erzurum, Erzincan gibi büyük şehirlerini Türkleştirme yolunda daha o zamandan epeyce mesafe katetmişlerdi. Ayrıca kırsal alana da yer yer Türk nüfusu serpiştirmişlerdi. Osmanlılar, Kürt ulusal tarihsel gelişiminde, ulusal etkinlik için gerekli

dürtü ve ideolojik, politik, kültürel formasyonu edinmeye istidatlı toplumsal kategorileri (Kürt üst tabakalarını) ezip, bir yüzünde Osmanlı bir yüzünde

Ayakanmalar ezildi ve beylikler tasfiye edildi. Osmanlı sömürgeciliği ulusal politik öğelerin getireceği engelleri aşmış olarak bütün ağırlığı ile Kürtlerin üzerine çöktü. Kürdistan'da sömürgeci politik stratejik hedeflere bağlanmış yeni bir idari taksimat yapıldı merkezdeki gelişmenin ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlayan, toprak vergi v.b. yasalar uygulamaya sokuldu. Böylece daha o zamandan, Kürdistan'ın demografik yapılanışını ve sosyo-ekonomik hareketini merkezi bütünsel gelişmeye entegre edecek kanalları döşemiş oluyorlardı, Osmanlılar.

Türk yazan bir kimliğin üst belirlenimi altında kötürümleştirmeyi de başarmışlardı.

O yüzden, burjuva dünya ile ancak politik düzlem üzerinde bağıntı kurabilen kürt aristokrat aydınların, Jön-Türk burjuva labirentlerinde ulusal arayışlara girdiklerini, oradan Kürdistan'a kapitalist dünya içinde bir yer kazandırmaya çalıştıklarını görüyoruz.

Jön-Türkler bir burjuva sınıf halinde, Osmanlı iktidarına oturduklarında (1908) Kürdistan'da devraldıkları miras özetle bu çerçevedeydi. Onlar, Kürdistan'da burjuva-kapitalist sömürgeciliğin etkilerini daha bir

derinleştirmeyi, asimilasyonu çıplak Türk kimliği altında hızlandırmayı hedefliyorlardı.

Fakat, Türk burjuvazisi, İttihat Terakkiliği aracılığı ile I. emperyalist paylaşım savaşına katılınca, hem emperyalist müttefikleri ile paylaşım konsensüsü çerçevesinde, hem de yeni konjonktürün getirdiği jeopolitik gerekler etrafında imparatorluğun, doğuya yönelik stratejisini Orta-Asya Türklerini ulaşma ve büyük Türk imparatorluğunu kurma hedefi üzerine kaydirdi.

Bu durumda, doğunun iki ulusu Ermeniler ve Kürtler milliyet farklılıkları itibarıyla Turan emelleri önünde kurtulunması gereken engel haline geldiler. Engeli temizleme çerçevesinde, Ermenileri topyekun imha etmek biricik seçenek olarak belirlendi, ve "Turan"a yol açmak üzere Ermeniler katliamdan geçirildi. Kürtler ise, daha çok Türkiye'ye toplu sürgünlerle ve gerektiğinde de katliamlarla buldukları coğrafyadan silinmek gibi bir plana bağlandılar.

Ancak, Osmanlı İmparatorluğu'nun yenilgisi ve ardından da yıkama uğraması, Türk burjuvazisine bu planı pratiğe geçirme fırsatını tanımadı. Bu planı daha çaplı ve sistemli biçimde pratiğe geçirme imkanı ve gücü Kemalistlerin ve Cumhuriyet burjuvazisinin eline geçecekti.

Esasen, Osmanlılar savaştan -yenilgi ile- çıkar çıkmaz, savaş boyunca bağlandıkları stratejinin gerçekçi olmadığını anladılar, ve sömürgeci emellerinin hayat bulacağı biricik alanın Kürdistan olduğunu yeniden belirlemiş oldular. Bu 'gerçekçi' yaklaşımın ve Kürdistan üzerine kapanmanın ifadesi olarak son Osmanlı Mebusan Meclisi, bugünkü Güney-Kürdistan'ın da dahil olduğu sınırları "Misak-ı Milli" ilan etti.

Fakat, İngiliz emperyalistlerinin, Kerkük petroleri üzerindeki ısrarına ve güneydeki ilerleyişine karşı duramayan Kemalistler, Güney-Kürdistan'ı da elden çıkarınca 'Misak-ı Milli'ye ancak Kuzey-Kürdistan dahil edilebildi.

Böylece, Kuzey-Kürdistan'da sömürgeciliğin, TC elinde, en dramatik ölçülere varacağı bir dönem de açılmış oluyordu.

Osmanlı İmparatorluğu, çok uluslu bir devlet olarak, ezilen ulusları katı milliyetçi ideolojik-politik-kültürel formasyon içinde eritmekten ziyade Osmanlı-Türk kimliğinin üst-belirleyiciliği altında kötürümleştirme ve yönsüzleştirme gibi bir uygulamaya sahipti. TC ise, bir ulusal burjuva devletti, ve sınırları içindeki bütün milliyetleri mutlak surette Türkleştirme programı üzerine oturmuştu. Bu bağlamda, TC sömürgeciliği ile, Kuzey-Kürdistan'da dolu-dizgin bir Türkleştirme hareketi de başlamış oluyordu.

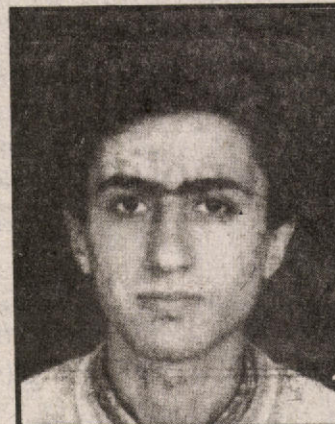
Öte yandan, Osmanlı kapitalist sömürgeciliği, gelişim gücü ve ihtiyaçları itibarıyla, kürt Ulusal toplumsal yapısının bütün hürcelerine nüfus edebilmiş,

onu derinliğine bir alt-üst oluşa uğratabilmiş değildi.

Osmanlılar, ancak Kürdistan'da pazar hareketinin kavşaklarını tutma, merkezi pazara akış yollarını açma ve

tarihsel gelişimin ileriye çıkardığı sosyo-ekonomik öğeleri merkeze entegre etme düzeyinde bir sömürgeci etki oluşturabilmişlerdi. Cumhuriyet burjuvazisi ise, askeri-idari mekanizmasını Kürdistan'ın en ücra köşelerine kadar sürecek, onun bütün toplumsal birimlerini dağıtacak ve sömürgeci ihtiyaçları etrafında yeni bir sosyo-ekonomik yapı şekillendirecekti. ■

Fakat, Türk burjuvazisi, İttihat Terakkiliği aracılığı ile I. emperyalist paylaşım savaşına katılınca, hem emperyalist müttefikleri ile paylaşım konsensüsü çerçevesinde, hem de yeni konjonktürün getirdiği jeopolitik gerekler etrafında imparatorluğun, doğuya yönelik stratejisini Orta-Asya Türklerini ulaşma ve büyük Türk imparatorluğunu kurma hedefi üzerine kaydirdi.

**Hafız,
M. Sabri
Kızılkkan, Apê
Musa,
Hüseyin Deniz,
ve diğer onurlu
basın şehitlerine
Ferhat Tepe'de
katıldı.**

Tüm Levrim Şehitlerini Saygıyla Anarken
Sömürgeci Katilleri Lanetliyoruz.

NEWROZ ATEŞİ ÇALIŞANLARI

PROLETARYA PARTİSİNİN DİN KONUSUNDAKİ TUTUMU VE DİNSEL GERİCİLİK

M. MUTLU A. NERGİZ

Newroz Ateşi'nin daha önceki sayılarında Laiklik ve Din Faktörünün ülkemizde oynadığı rol'e ilişkin belirlemeler yer aldığı için, konuyu sınırladık. (Bakınız: N. Ateşi, Sayı: 5 - 6)

İlk olarak söylenmesi gereken, din konusundaki genel doğruların tespitiyle; ülke, bulunduğumuz bölge ve coğrafyadaki dinsel etkinliğin çeşitliliğinin mevcut durumunu göz önüne alarak ona karşı geliştirilecek politik tutum arasındaki farkı görmektir. Bu yapılmadığı zaman "sapla saman birbirine karışır", biçiminde doğru gibi uygulanan şeyler, dönüp bizi vurur.

Proletarya partisinin programı tamamen bilimsel ve materyalisttir. Bu ise, din olgusunun, gerçek-tarihsel kökenlerini incelemek ve açıklamak anlamına gelir. Dolayısıyla, işçi ve emekçi sınıfların bilincini açacak, onları eğitebilecek yayınların ve propagandanın yapılmasını gerekli kılar.

"Ancak, hiçbir koşulda din sorununu burjuva radikal demokratların sık sık yaptığı gibi, soyut, ülkücü bir biçimde, sınıf mücadelesinden kopuk 'entellektüel' bir sorun gibi ortaya koymak yanlısına düşmememiz gerekir."

(Lenin, Din Üzerine, sf. 13)

Ama öte yandan da, din karşısındaki **"davranışlarını belirlerken sınıf mücadelesini değil de kimseyi kırmamak incitmek 'beni sokmayan yılan bin yaşasın' kuralını bozmak endişesiyle** davranan **küçük burjuva** ya da liberal aydınların oportünizmine" de düşmemek gerekir. (Age, sf. 30, aç. Lenin)

Dinsel önyargılar üzerine, yerli-yersiz yapılacak "entel" çıkışlar, dinsel önyargıları yıkmaktan ziyade, onun daha da gelişip güçlenmesine yarayacaktır. Dinsel fanatizm arttıracaktır. Böyle bir çaba, esas olarak sınıfsal olan mücadelenin üzerini örtecek, sınıflara bölünmüş kesimleri, mezheplere, dinsel olan-olmayan ikilemine mahkum edecektir. Mevcut iktidarın da işine gelecek böyle bir ayırım, rejim tarafından körüklenecektir. sömürgecilere, devlete karşı verilen mücadele geri planda kalacak, farklı sınıflara

mensup kitleler din olgusu etrafında bir araya gelerek, egemen sınıflara karşı mücadele yerine bir birleriyle boğazlaşacaklar, rejimde burada hem kıskırtan hem de hakem rolünü oynayan durumuna gelecektir.

Şu unutulmamalıdır ki; **"Aşırı baskı temeline oturan ve işçilerinE gitmediği bir toplumda, dinsel önyargıların sadece propaganda yöntemleriyle yok edileceğini sanmak budalalık olur."** (Age, sf. 13)

Dinsel önyargılarla mücadele, onun toplumsal kökenini ortadan kaldırmayı hedefleyen sınıfsal mücadelenin somut uygulamalarına tabi olmak zorundadır. Yoksa proletarya partisinin özel olarak "dinle savaşmak" gibi bir siyasal görevi yoktur.

"Engels 1874'de Londra'da sürgünde yaşayan Blanquist geçici Komünarların ünlü manifestosundan söz ederken, onların dine savaş açmalarını budalalık olarak nitelmiş ve böylesi bir savaş açmanın dine karşı yeniden ilgi duyulmasını sağlamak ve dinin gerçekten ortadan kalkmasını engellemek için en iyi yol olduğunu belirtmiştir. (...) ve dine savaş açılmasını işçi partisinin siyasal görevi olarak yorumlamanın anarşist safsatadan başka birşey olmayacağını belirlemiştir." (AGE, sf. 24-25)

Dini besleyen ve onu ayakta tutan olgular ortadan kaldırılmadan din de ortadan kalkmayacaktır. Öyleyse sorunun temelinde ekonomik-sosyal-maddi olgular vardır. sömürün, sınıfların ortadan kalkması demek, insanın hem kendi emeğinin gücüne, hem emeğinin ürününe ve yaşamına hakim olması demektir. Sömürgeciliğe, emperyalizme ve kapitalizme karşı savaş bu nihai hedefi gerçekleştirecektir. Böylece dinle mücadele, kendi başına bir alan değil, sınıf mücadelesine bağlı olarak gelişen ve onun bir parçası haline gelen mücadeledir.

Fakat öte yandan, nasıl olsa sınıfsız-sömürsüz toplumsal sistemde dinsel önyargılar da yok olacağına göre, şimdiden dinsel önyargılara karşı mücadele etmeyi de bir kenara bırakalım diyemeyiz. Bu konuda dikkatli ve titiz olmak, halkın duygularını rencide

etmemek gerekir. Propaganda yaparkende, çeşitli mezhepler-dinler arası ayırım yapmak, birinin görece daha "ilerici", diğerinin "gerici" olduğunu propaganda etmek devrimci mücadeleye hiçbir yarar sağlamaz. sadece ulusal ve sınıfsal mücadelenin üstünü örtme çabasında olan dinsel bölünmeye bir halka daha eklenmiş olur. Proletarya partisini işi, dinsel çelişkileri derinleştirmek değil, ulusal ve sınıfsal çelişkileri derinleştirmektir. Hiç bir dini önyargı günümüz koşullarında ilerici sayılmaz, olumlanamaz.

Bu bakımdan - Kürdistan sözkonusu olduğunda - proletarya partisinin din sorununa ilişkin politikası iki temel anlayış üzerinde şekillenmelidir:

1. Günümüzde dini ideolojik olarak benimseyip, onu politik alanda kullanarak, ulusal ve toplumsal mücadeleyi yolundan saptırmak isteyen örgütlü dinci gruplarla ittifak, birlik vb. yakınlaşmalar savunulamaz. Hatta, Kürdistan'ın ulusal kurtuluşun istediğini ve bu uğurda mücadele ettiğini ileri süren dinsel örgütlenmelerle de ulusal kurtuluş temelinde dahi biraraya gelinemez. Kürdistan ulusal demokratik devriminde, ulusal ve demokratik yanlar iç içe geçmiş, biri olmadan diğeri olmayacak şekilde bütünleşmiş durumdadır. böylesi grupların ise, ulusal mücadeleyi demokratik mücadele ile bütünleştirecek yapıları yoktur. Demokrasi onlara göre kafirliktir. Onların amacı Kürdistan'ı ortaçağ karanlığına, şeriatın gerici düzenine mahkum etmektir. Bunlarla "işbirliği" yaparak bu "vebale" ortak olmamız düşünemez. İran devrimi bu bakımdan öğretici bir deneydir. Humeyni'yi Anti Emperyalizm adına destekleyenlerin ve onunla işbirliğine gidenlerin akıbeti herkesin malûmudur. İkinci olarak, bu akımların ulusal kurtuluş sosyal kurtuluşla bağdaştırmaları da mümkün değildir. Çünkü islami Düşünce emperyalist-kapitalist sistemin dışında bir sistem yaratamaz. Kendisi zaten o sistemin bir parçasıdır.

Günümüz koşullarında, sosyalizm bilincinin -SB-D. Avrupa vb. ülkelerin sistem olarak çöküşü, emperyalist medyaların propagandası neticesinde- bulanıklaşmış olması, fundemantalizmin yükselişi gözönünde alınır, sadece dine karşı -sınıf mücadelesinden kopuk- savaş açmak bunları güçlendireceği gibi, bunlarla mücadele etmemek de onları yine güçlendirecektir. Ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesi yükseldikçe, devrimci hareketlilik içerisinde kitleler hem kendi deneyimleriyle dini önyargıların sis perdesini araladıkça ve buna, devrime önderlik eden proletarya hareketinin bilimsel dünya görüşü temelinde eğitici öğretici faaliyetleri eklendikçe, dinsel örgütlenmelerin

maddi temeli sarsılacaktır."Proletarya kapitalizmin karanlık güçlerine karşı, kendi mücadelesiyle aydınlanmadıkça, ne kadar bildiri dağıtılsa dağıtılsın, ne kadar söz söylenirse söylen sin proletaryayı aydınlatmak olanaksızdır." (Age. sf. 13)

2. Dinsel politik örgütlülüklerin dışında, sadece yüzyılların şekillendirdiği dini inancı nedeniyle "etki" altında kalan, sınıfsal ve sosyal durumu nedeniyle dine sığınan sıradan müslüman vatandaş, halkımızın ezici çoğunluğunu oluşturmaktadır. Onların dini inançlarına saygılı olmak, ama yeri ve zamanına göre de gerçek durum ile kafasındaki dini önyargılar arasındaki çelişkileri açığa vurmak gerekir. Sömürgecilerin din faktörünü kullanım biçimleri teşhir edilmeli, onların "dini kendi çıkarları için sadece bir araç" olarak gördükleri gerçeği pratikte gözler önüne serilmelidir.

Hiç bir politik kaygı taşımayan din adamları da olabilir. Bunları Ulusal Kurtuluş Cephesi içinde bireysel olarak diğer unsurlarla ayırdetmeksizin örgütlemek en

doğrusudur. Yoksa kendi irademizle "Yurtsever imamlar" vb. gibi dini örgütlenmeleri teşvik etmemiz, devrimimizin geleceğine pranga vurmak demek olacaktır. Dinsel önyargıları yıkmaya yarayan, insanlara gerçekleri anlatan, sıradan insanların okuduklarında anla-

Dinsel önyargıların toplumdan sökülüp atılması, bugünden yarına gerçekleşecek bir ola değildir. Bu bir toplumsal devrim ve dönüşüm meselesidir. Proletarya partisinin programının bilimsel, materyalist dünya görüşünü temel alması, aynı zamanda dinin gerçek tarihsel ve ekonomik kökenlerinin açıklanmasını da birlikte getirecektir. Kitleler devrimci hareketlilik içerisinde aydınlanmadığı sürece de soyut ateizm propagandası bir işe yaramayacaktır. Bu durumda proletarya partisinin programına ateizme dair bir madde koymanın yararı ve gereği yoktur.

yacakları, bilinçlerini etkileyebilecek bilimsel yayınlar çıkarılmalı, bunların basımı için çaba sarfedilmelidir. Soyut, bilimsellikten uzak, alay edici bir tarzda yayın, kitleleri ters yönde etkilemeye, dinsel fanatizmi arttırmaktan başka bir işe yaramaz.

Dinsel önyargıların toplumdan sökülüp atılması, bugünden yarına gerçekleşecek bir ola değildir. Bu bir toplumsal devrim ve dönüşüm meselesidir. Proletarya partisinin programının bilimsel, materyalist dünya görüşünü temel alması, aynı zamanda dinin gerçek tarihsel ve ekonomik kökenlerinin açıklanmasını da birlikte getirecektir. Kitleler devrimci hareketlilik içerisinde aydınlanmadığı sürece de soyut ateizm propagandası bir işe yaramayacaktır. Bu durumda proletarya partisinin programına ateizme dair bir madde koymanın yararı ve gereği yoktur.

Dinsel önyargılarla mücadeleyi madem ki sınıf mücadelesinin bir parçası olarak ele alıyoruz, öyleyse kişileri dini inancına göre değil, sınıfsal konumuna göre değerlendirmek zorundayız. Parti örgüt programını kabul eden, bu program doğrultusunda mücadeleye katılmak isteyen ve propagandayı bu ilkeler doğrultusunda sürdüren, dini önyargılarını henüz kıramamış biri dahi olsa, örgütün, partinin saflarında yer alabilmelidir. Dinsel önyargısını henüz taşıyan kişinin

programı kabul etmesi demek peşinen bu dinsel önyargısından kurtulmak için açık kapı bırakması anlamına geldiği gibi, ayrıca bu çelişki sadece onu ilgilendiren, kişisel bir çelişki olacaktır. Burada yapılması gereken onu, program temelinde eğitmek, aydınlatmaktır. Fakat, dini önyargısını henüz bu kişinin, bunların aksine, dini önyargısını kırmak yerine, örgüt-parti içinde dinsel propaganda faaliyetlerine girişmesi durumunda buna asla mücadele edilmez ve dışlanır.

Proletarya partisinin din konusundaki tutumu genel hatlarıyla bunlardır.

Kürt ulusunun, Kürdistanlıların, Kürdistan ağaçlarının çiçeklerinin "özgürlük" aşkıyla yandığı ama mücadelesinin topyekün kirliliğiyle savaşıyla bastırılmaya çalışıldığı bir ortamda, enternasyonal dayanışma kendini bütünüyle dayatırken, kısa bir dönemde olsa, gündeme; dinlilik, dinsizlik şeytan ayetleri, şeriatçılık, laiklik tartışmaları sokulmuştur. Ve gerek Türkiye gerekse Kürdistan halkları üzerinde, önemli izler bırakacak olan Sivas'taki gerici-faşist katliamla sonuçlanmıştır.

Burada şunu sormak gerekiyor: Türkiyeli devrimci, komünist ve aydınların görevi, Kürdistan devrimiyle en büyük enternasyonalist görev olan, Türkiye'deki sınıf mücadelesini mi yükseltmektir; yoksa, ortaya gereksiz, Türkiye'deki sınıf hiçbir katkısı olmayan, soyut tartışma konularını atmaktır?

Bunları söylerken, kitlelerin kafasındaki geri düşüncelere karşı mücadele etmemek şeklinde bir düşünce taşımıyoruz. Tam tersine, içinde, din olgusu da dahil olmak üzere tüm gerici düşüncelere karşı mücadele etmeli, insanlarımızı özgürlük, bağımsızlık, eşitlik, sosyalizm düşünceleriyle aydınlatmalıyız. Biz materyalist bakış açısına sahip bilimsel sosyalistler, dine hiç bir zaman dalkavukça yanaşmayız, onun kim için var olduğunu, hangi sınıf ve tabakalara hizmet ettiğini, halk sınıf ve tabakalarına açıklarız. Ancak donkişotvari ortaya çıkıp, hiç bir bilimsel yanı olmayan, kitlelerin kafasını açmayan, biz dinsiziz, Allah yoktur ve bunun gibi içi boş, kitlelerin dini duygularını rencide edici, insanlarımızı sınıfsal ve ulusal mücadeleden uzaklaştırıcı, sonuç olarak burjuvaziye hizmet edecek söylemlerden de özellikle kaçınılırız, bu tavırları tasvip etmeyiz.

Yaşadığımız süreçte (özellikle Türkiye kesiminde), gerici faşist örgütlenmeler önemli mevziler kazanmıştır, geniş maddi olanaklarıyla, basın alanında sayısız kitap, dergi, gazete çıkarmakta, bunları milyonlarca insana ulaştırabilmektedirler. Son olarak İstanbul'da yapılan ara yerel seçimlerde bu güçlerini göstermiş, belediyelerin çoğunu almışlardır. Bu somut durumdan hareketle devrimci ve komünist güçlerin, bu gerici örgütlenmelere karşı aktif ajitasyon ve propaganda çalışmalarını yapması gerektiği açığa çıkmaktadır. Bu yetmez, pratik mücadele içinde kavratmak gerekir. Kağıthane belediye işçilerinin, dinsel bir parti olan Refah Partili belediye başkanı tarafından işten atılmaları, pratik kavratma ve

teşhir bakımından elverişli ortam yaratmasına rağmen, Türkiye devrimci hareketi bu işçilerin koydukları eyleme ne önderlik edebilmiş ne de sahip çıkabilmiştir. Soyut ajitasyondan ziyade işte bu gibi pratik gelişmeler, işçilere dinsel önyargıyı kırma yönünde ilham verebilir. Sadece Kağıthane belediye işçileri için değil, tüm işçi sınıfı için propaganda araçları ile "örnek" gösterilerek, bulanık bilinçler aydınlatılabilir.

Bugün özellikle, sermaye çevrelerinin Suudi kaynaklı kesimleri iktidarda olmamanın, devlet olanaklarını, zenginliklerine zenginlik katmak amacıyla kullanamamanın sıkıntısıyla iktidar mücadelesini hızlandırmaktadır. Yapılmak istenen açıktır; din kisvesi altında çeşitli inançlardan Türkiye ve Kürdistan halklarına ortaçağın zifiri karanlığına götürmek, insanların, özellikle kadınların, özgür kişiliklerini geliştirebilecek sosyal-ekonomik yaşam koşullarını yaratma mücadelesinin önüne set oluşturmaktadır. Bu anlamıyla, Türkiye ve Kürdistan'da ulusal ve sınıfsal mücadelenin önüne çıkarılan bu gücü iyi tanımak ve teşhir etmek, ihmal edilmemesi gereken görevlerden biridir.

Din kisvesi altında hareket eden kapitalist sınıfların, bugün çeşitli halk sınıf ve tabakalarından Türkiye ve Kürdistan insanların sorunlarına getireceği hiç bir çözüm yoktur. Çünkü, kurulmak istenen şeriata dayalı devlet sistemi, kitlelerin sömürülmesinin aracı olan, üretim araç ve gereçleri üzerindeki özel mülkiyeti olduğu gibi devam ettirmeyi hedeflemekte, dünyadaki en asalak kazanç yöntemi olan ticari baş köşeye oturtmaktadır. Demek ki, şeriata dayanan devlet sistemi kapitalizmdeki var olan sınıf çelişkilerinin -öz olarak devam ettirilmesinden başka bir şey değildir.

Bu kesimler, ülkedeki ulusal çelişkinin çözümü noktasında da, bugünkü sistemden farklı bir şey söylememektedirler. Hatta ek olarak "İslamın birliği" ajitasyonunu kullanarak, "misak-ı milli" sınırları, din kisvesi altında daha da aldatıcı biçimde savunmaktadır. Bunların ilham kaynağı olan İran molla rejimi de "Kürt sorunu" bakımından ibret verici düşünce ve uygulamalara sahiptir. İran molla rejiminin, Kürt ulusal mücadelesinin üzerine, kurulduğu günden bu yana tanklarla, toplarla, uçaklarla gittiği, Kürdistan'ın "doğu" parçasını zorla kendi sınırları içinde tutmaya çalıştığı açık, güzel ama acı bir örnektir. (Bu yazının yazıldığı sıralarda İran uçakları Kürtleri bombalıyordu!)

Son olarak şunu söylemek mümkündür; günümüzün sosyal gerçekleri, kimi yobazların dinlermezhepler arasında düşmanlık yaratma propagandasını kısmen boşa çıkarmaktadır. Bunu derinleştirmek gerekmektedir. İşçi çıkarmalar, ücret zamlarını en düşük düzeyde tutma, köylülerin ürünlerine verilen komik taban fiatları, Kürt ulusunun kendi kaderini tayin etmesini tanıma yerine onlara bomba yağdırma, katliamlara uğratma gibi uygulamalar, milyonların dinlerine, mezheplerine bakılarak yapılmamaktadır. Burada etmen sınıf çelişkileridir. Öyleyse, ulusal ve sınıfsal mücadeleyi yükseltelim. ■

DEVRİMCİ SOL'DA KAYGI VERİCİ GELİŞMELER

S. Ferit

Devrimci Sol örgütünde yaşanan bölünmenin ardında ortaya çıkan olumsuzluk devam ediyor. Bölünmenin hemen sonrasında tarafların geliştirdiği olumsuz ortam giderek vahim bir noktaya getirilmiş durumdadır. Bir süreden beri şiddet ve öldürme olaylarıyla sorun giderek derinleştirilmiş ve her yönüyle tırmandırılmış bulunuyor.

Şu ana kadar onlarca saldırı gerçekleşmiştir. Bu saldırılarda daha düne kadar birbirleriyle yoldaş olan ve düşmanlarına karşı birlikte hareket eden insanlar öldürülmüş, dövülmüş ve yaralanmışlardır. Baskınlar, takip etmeler ve benzeri olumsuzluklar gün geçtikçe olayların tırmanmasında beraberinde getirmiş, karşılıklı olarak kendi basınlarında da saldırılar için uygun bir zemin hazırlamak neredeyse öncelikli ve esas uğraşları durumuna gelmiştir.

Varolan sorunların tartışılarak, ikna yöntemi uygulanarak ve dostça ele alınarak çözümünden yana olmadıklarını belirten olayların gelişmesinde ve derinleştirilmesindeki sorumsuzca tutumları neticesinde işler çığırından çıkmış ve bugünkü sonuçlara ulaşılmıştır.

Nitekim önceleri dernek ve ev baskınları şeklinde gelişen olaylar, sonrasında dövme, yaralama ve şiddetin her türü uygulanarak sürdürülmüş, her şey meşru görmeye başlanmıştır. Saldırıların savunulması ve üstelik bunun "devrimci adalet" adına yapıldığının propaganda edilmesi ile birlikte devrimci kanı dökülmesi gündeme gelmiş ve bunun sürdürüleceği devrimcilik (!) adına savunulmaya başlanmıştır. Neticede önce İstanbul'da iki devrimci, Almanya'nın Berlin kentinde 1 Mayıs eylemi sonrası bir devrimci, yine geçenlerde bir devrimci öldürülmüş ve ardında yine İstanbul'da cezaevinde bir devrimci öldürülmüş 7 devrimcide aynı olayda yaralanmıştır. Dergi büroları basılarak insanlar dövülmüş, ağır yaralanmış, evler ve bürolar tahrip edilerek devrimci insanlar tehdit edilmiş, hakaretlere uğratılmışlardır. Yine yayınevlerine saldırmakta ve tehditlerin sonu gelmemektedir. Geline aşamada saldırı iki çevrenin dışına sıçratılmıştır 29 Temmuz sabahı hemen hemen tüm sosyalist-yurtsever yayınları basan AYDINLAR MATBAASI basılıp benzin dökülüp yakılmıştır. Gerekece ise devrimci çözüm deşisinin basımının yapılması vb. Gösterilerde saldırılar düzenlemekte ve böylece pravokasyon ortamları doğmaktadır.

Bu saldırıların hiç bir haklı gerekçesi yoktur ve olamazda. Devrimci örgütler arası saldırıların, çatışmaların ve hele hele şiddetin kullanılmasının zerre kadar savunulacak ve meşru gösterilebilecek bir yanı yoktur. Hiç kimsenin tamda bu noktada devrimcilere

karşı devrimcilik adına saldırmamasına hakkı yoktur. Bu ilkesel önemdedir ve hiç bir örgütünde devrimcilik ve örgüt çıkarları adına saklanarak bu ilkeyi çiğnemesine hakkı olmamalıdır. Bugüne kadar çeşitil dönemler ortaya çıkan olumsuz pratiklerden dersler çıkarılmalı ve çatışmaların halka ve devrime ne denli büyük zararlar verdiği kavranabilinmelidir.

Halk kitlelerini örgütlemek, emekçi yığınları eyleme katabilmek, devrimci-ilerici güçler arasında yakınlaşmayı sağlamak ve devrimci mücadeleyi ileri çekmek görevi ile yüzyüze bulunulan bir dönemde; her zamankinden daha çok devrimin ve halkın çıkarları doğrultusunda hareket etmek kaçınılmaz ve doğru olanıdır. Kitleleri devrime hazırlamak, sömürgeci TC'ye karşı harekete geçirmek ve egemenlerin içinde bulunduğu krizi derinleştirmek bugün acil bir görevdir. Şu ya da bu şekilde bu görevden uzak kalmak, veya bu görevin gereklerini yerine getirmeyip farklı oyalayıcı Pratiklere yönelmek kazandırıcı olmayacağı gibi, sonuçları itibarıyla tamiri zor olan tahribatlara yol açacaktır.

Ülkemizde yükselen KUKM karşısında giderek kaybetmeye doğru yol alan TC'nin açmazlarının büyüdüğü, sorunları çözemediği ve dolayısı ile daha çok saldırganlaştığı ortadadır. Rejimin yeni yapay gündemler oluşturarak halk kitlelerinin dikkatini asıl meselelerden çekmek istediği açıktır. Devrimci saflarda, ve emekçi yığınlar arasında devrimciler arası olumsuzlukların, çatışmaların burjuvazinin bu gündem saptırmasına yarayacağı akıldan çıkarılmamalıdır. Somut olarak bugün Devrimci sol arasında cereyan eden olaylar emekçi kitleler arasında sınırlıda olsa bu yönlü olumsuzluklara ortam sunabilmekte ve kötü bir rol oynamaktadır. Bu anlamda da çatışmaların bir an önce sona erdirilmesi gerekmektedir.

Daha önceden de belirttiğimiz gibi, biz sorunların tartışılarak, dostça bir ortam içinde çözülmesinden yanayız. kimin haklı-haksız olduğuna bakmaksızın, devrimcilik adına devrimlere saldırmamanın, öldürmenin karşısındayız ve bunu yapanları mahkum ediyoruz. devrimci Sol'un her iki kanadının birbirlerine karşı şiddet uygulama mantığının hiç bir haklı gerekçesi yoktur, yapmaları gereken; bir an önce şiddeti terketmeleridir. Olayları tırmandırarak devrimci mücadeleyi sekteye uğratmaya haklarının olmadığını kavramaları, görmeleri gerekir. Sorunun çözümü için devrimci grupların gösterdiği çabaya iki kanadında onay ermesi ve devrimcilerden oluşacak bir komitenin bu sorunu gidermek için harekete geçmesi doğru olanıdır. ■

DÜNYA İNSAN HAKLARI KONFERANSI

VIYANA'DA GERÇEKLEŞTİ

Muhabirimiz Şimal Feraşın Avusturya'dan bildiriyor.

Uzun yıllardan beri beklenen dünya İnsan Hakları Konferansı 10-25 Haziran, 1993 tarihleri arasında Viyana'da gerçekleşti. BM tarafından gerçekleştirilen bu konferansta dünyanın değişik yerlerinden gelen ve herhangi bir devlete bağlı olmayan 1000 nin üzerinde örgütün temsilcisi hazır bulundu. Toplantı 10-12 Haziran tarihlerinde NGO'ların (İktidarda Olmayan Örgütler / Devletle Ait olmayan Örgütler) formuyla geçerken, ikinci hafta. 160 ülkeden devlet temsilcilerinin katıldığı toplantılarla geçti. Toplantılara toplam 6000 üzerinde delege 1000 üzerinde gazeteci katıldı. Güçlü devletler kimlerin toplantılara katılıp katılmayacağı sorununda bir kez daha söz sahibi oldular. BM çarkı bir kez daha insan haklarını savunanların lehine işlemedi. Tibet ve Kürdistan gibi ülkelerden temsilcilerin toplantılara katılmaması için, Çin, İran, Türkiye, Irak gibi ülkelerden resmi ve gayri resmi düzeyde baskılar geldi, BM bünyesinde bir İnsan Hakları Komiserliğinin oluşturulması için yapılan önerilerde güçlülerin engeliyle karşılaştı. Oldukça hareketli geçen toplantılarda sonuç bildirisinin çıkamayacağı korkusunu gündeme getirdi, sonuçta birbirlerinin aybını karşılıklı örtme politikasıyla hareket edilerek binbir çelişkiyi içerisinde barındıran ve kelimenin tam anlamıyla bir çelişkiler yumağı olan bir sonuç bildirisi hazırlandı. Sonuç bildirisini tümüyle mahkum etmek mümkün değil, ancak ezilen hakların aleyhinde olan birçok belirleme var, cümleler elastiki formüle edilmiş, herkes istediği yere çekebilir. BM'lere üye devletler arasında önemli çatlaklıklar yaratmamak için büyük bir uğraş içerisine giren Butros Galli tavır ve konuşmalarıyla esas olarak "güçlüleri" incitmeme yolunu seçti.

Geçmiş Amerika'nın bağımsızlığının ilanından öncesine, 12 Haziran 1776'daki "Virginia Bill of Rights" kadar uzanan insan hakları evrensel beyanamesi Komünarların Bastille yaptıkları saldırının bir ay sonrasında, 26 Ağustos 1789'da toplanan Ulusal Fransız Meclisi tarafından formüle edildi. II. Dünya savaşından sonra BM tarafında 1948 yılında insan haklarına ilişkin haklar saptandı. 1950 yılında imzala-

nan Avrupa insan hakları sözleşmesi ile antlaşmayı imzalayan ülkelerin vatandaşlarına gerekirse kendi devletlerini mahkemeye verme hakkı tanındı. Bu antlaşmayı imzalayan tüm devletlerin merkezi Strassburg'da bulunan Avrupa İnsan Hakları Adalet Divanı'nın verdiği kararlara uyma zorunlulukları var.

Kürt ulusunun kendi haklı davasını diğer dünya milletlerine duyurma mücadelesinde böylesi tarihi konferansların önemi oldukça büyüktür. BM'in düzenlediği bu konferans boyunca Kürdistan cephesinden önemli bir hareketlilik gözlemlendi. Kürdistan Demokrat Partisi- İran'ın çağrısı üzerine 16 Nisan 1993'te, BM yapacağı insan hakları konferansında Kürt milletinin temsili için bir ön toplantı gerçekleşti. Ön toplantıya Kürdistan Demokrat Partisi-İran'ın dışında, Kürdistan Demokrat Partisi - Irak, Kürdistan Yurtseverler birliği, KAWA, Kürdistan Devrimci Halk Birliği (Yekîti Şoreşgeranî Gelfî Kurdistan), Kürdistan sosyalist Partisi, Kürt İlerici Demokratik Partisi, Kürt Sol Partisi'ni temsilen insanlar katıldı. Ön toplantıda BM yapacağı konferansın tarihi önemi üzerinde durulurken esas olarak yapılacak ortak aktiviteler üzerine konuşuldu. Bir sonraki toplantıyı PKK'nın da çağırılması doğrultusunda görüş birliğine varıldı. İlk ön toplantının yapılmasından sonra toplantılar düzenli aralıklarla sürdü. PSK temsilcisini yapılan ön toplantının dışında işlerinin yoğunluktan (!) dolayı yerine kimildatıp ondan sonra yapılan hiçbir toplantıya getirmek mümkün olmazken, PKK yanlıları bir toplantıya gelip FEYKOM adına katılmak istediklerini belirttiler, kendilerine toplantıların Kürdistan'da örgütlü parti ve örgütlerin temsil edilmeleri düzeyinde sürdürdüğü bu anlamıyla PKK'nın da toplantılara katılmasında yarar olduğu söylendiğinde; bir sonraki toplantıya PKK'dan birisine ulaşım onun gelmesini sağlamaya çalışacaklarını, prensipte ortak aktivitelerin düzenlenmesine karşı olmadıklarını, fakat PKK'dan birisinin temsiline zor olacağını belirttiler? Bir sonraki toplantıya geçte olsa PKK'yı temsilde bir kişi hazırlık toplantısına katıldı. Kendisine daha önceki toplantılarda alınan şu kararlar

iletildi:

1) Kürdistan'lı örgütler tüm aktivitelerini ortak örgütleyecekler ve kendilerini temsilen bir kişinin konferansta konuşması için mücadele edeceklerdir.

2) Bu konferansta dağıtılmak üzere tüm Kürdistan'daki insan haklarının durumunu açıklayan ve dergi veya broşür Almanca ve İngilizce çıkarılacak konferans boyunca yoğun dağıtımını sağlanacaktır,

3) 1992'de İnsan Haklar için kurulan ve toplantıları organize eden kuruluşlardan biri olan Viyana'daki Boltzman Enstitüsü ile ilişkiye geçilecek, konferans boyunca Kürdistan'daki insan haklarının durumunu gösteren büyük bir resim sergisinin açılması ve dönem dönem Kürdistan'a ilişkin çeşitli filimlerin gösterilmesi için girişimlerde bulunacaktır.

4) Konferans boyunca her örgüt kendi başına hareket etmeyecek Kürt milleti orada yekvücut olarak temsil edilecektir.

5) Bu işleri yürütmek için Kürdistan'lı örgütler ortak bir komite kuracaklar, konferansın sonuna kadar bu komite işleri denetleyecektir.

PKK temsilcisi çalışmalara katılacaklarını fakat bunun yanısıra kendi aktivitelerinde sürebileceğini, üç yıldan bu yana bu konferansa örgüt olarak hızlandıklarını (!) belirtmesi üzerine, diğer örgüt temsilcileri tüm aktiviteleri ortak hazırlamada yarar olacağını, çalışmaların ortak koordine edilmesi gerektiğini belirttiler. PKK temsilcisi ellerinde propaganda için yeterli materyal olduğunu ve bu materyalleri ortak aktivitelerde rahatlıkla kullanabileceklerini belirtmesine rağmen daha sonra yapılan toplantılara maalesef PKK'yı temsilende kimse katılmadı. Kendilerine müteakip defalar haber verilmesine rağmen toplantılara bu arkadaşları düzenli katmak mümkün olmadı. Durum böyle olunca Kuzeybatı Kürdistan'a ilişkin tüm çalışmaları ve materyal toplanmasını KAWA temsilcisi yapmak zorunda kaldı. KAWA temsilcisi TC'nin kuruluşundan bu yana Kuzeybatı Kürdistan'da insan haklarının durumunu anlatan bir dökümanyonu Almanca olarak yayınlanmak üzere komiteye sundu. Bu bilgiler komite tarafından diğer parçalara ilişkin gelen belge ve bilgilerle birleştirilip "İnsan Hakları Kürtler İçinde Geçerli mi?" başlığıyla konferansta dağıtılmak üzere bir dergi halinde yayınlandı. Dergi yayınlanmadan önce yapılan son toplantıya PKK'yı temsilende taraftarlar katıldı, işlerinin çokluğundan ve sorumlularının bir dönem burada bulunmayışından

dolayı diğer toplantılara katılmadıklarını, çıkan yazılı platforma imza atıp atmamak için düşünüp cevap vereceklerini fakat çıkacak böyle bir belgede; tek taraflı ateşkesin ilanı ile birlikte TC'nin yaptığı insanlık dışı katliamların bir paragrafla teşhir edilmesi gerektiğini ve ateşkesin sona erdirilmesinde sorumlu gücün esas olarak TC olduğunun vurgulanmasında yarar olduğunu belirttiler. Onların bu önerisini diğer örgüt temsilcilerince yerinde görüldü Kuzeybatı Kürdistan'daki durumu anlatan bölümde; onların bu önerisi bir paragrafla formüle edildi. Son toplantıda PSK'nın imza düzeyinde de olsa çıkacak platformu imzalayıp imzalamayacağını telefonla sorulmasına karar verildi. Sonuçta PSK bir toplantı hariç, hiçbir toplantı ve çalışmaya katılmaksızın imza düzeyinde de olsa olumlu bir tavır sergileyerek platforma telefonlada olsa imza atma zahmetine katlanmamazlık etmedi, PKK platforma tüm toplantılara katılmadığı ve süreci beraber yaşamadığı için imza atmadı, ve kurulan komiteyi oyalayıcı tavrını son ana kadar sürdürdü. PKK, birlikçi tavır yerine kendi grupsal tavrında ayak diretti.

Boltzman Enstitü ile yapılan görüşmelerde son ana kadar toplantı esnasında Kürtlere sergi açmaları ve aktivitelerini gerçekleştirmeleri için salon tahsis edileceği sözü verildiği halde, başta sömürgeci devletler olmak üzere büyük emperyalist güçlerin baskısıyla konferansın hazırlamasından ve organizesinde son anda büyük değişikliklere gidildi. Son günde konferansa katılacak kişilerin müracaatlarını Boltzman Enstitüsü üzerinde değilde direk BM yapılması söylendi. Kürdistan'lı örgüt temsilcileri son anda kayıtlarını yapıp konferansa giriş kartlarını alabildiler. Konferansın ilk gününde Kürt delegeler arasında bir kopukluk yaşandı. Çünkü daha önce planlanan çalışmalar BM bünyesindeki organize değişikliğinden ve ilk programın geri alınmasından dolayı her şey tam anlamıyla altüst olmuştu. NGO'nun yaptığı ilk toplantıda Kuzeybatı Kürdistan'daki insan haklarına ilişkin KAWA temsilcisi S. Ararti beş dakikalık bir konuşma yaptı. Konuşma metninin oldukça uzun ve tanınan sürenin oldukça az olmasından dolayı yazılı metni okuma yerine konuşmasını özetleyerek yapan S. Ararti daha sonra uzun konuşma metninin tümüyle BM belgeleri arasına girmesi için; konuşmasının yazılı metnini olduğu gibi toplantı başkanına verdi. Toplantının diğer günlerinde Kürt delegeler daha fazla müdahaleci olabildiler. Viyana'da Kürt parti ve örgüt temsilcileri tarafından hazırlanan platformun dışından, Amerika'dan Kürt İnsan hakları derneğini temsilen Dr. Pary (Perî) Karadaghi, Almanya'dan KOMKAR adına

Berivan Şahin, Paris Kürt Enstitüsü adına Bextîyar Emîn toplantıya katılmışlardı. Keza toplantıların sürdüğü daha sonraki günlerde Almanya'dan, Kürdistan'daki İnsan Hakları İçin Milletlerarası Cemiyet'ten Dr. Sertaç Bucak toplantıya gözlemci olarak gelmişti. NGO toplantılarında, dönem dönem Kürtler adına müdahalelerde bulunuldu ve konuşmalar yapıldı, fakat bu toplantılar boyunca Kürtlere aktiviteleri için bir salon veya oda tahsis edilmediği gibi devlet temsilcilerinin katıldığı toplantılarda Kürtlerin konuşması engellenmek istendi, binbir müdahale ve çabadan sonra Kürdistan'lı partilerin oluşturduğu ve konferans için görevlendirdiği komitenin, konferansın kordinatörü olan John Pace ile yaptığı uzun görüşmeler neticesinde; devletlerin katıldığı toplantıda da Kürt milleti adına konuşma hakkı elde edildi, ve Kürtlerde konuşmacı olarak son anda listeye alırdı. Fakat buna rağmen devletlerin katıldığı konferansta, Kürtlerle beraber 16 örgüte konuşma sırası gelmeden, konferans bitti. Tüm konferans boyunca kürdistan'lı delegeler NGO'ların toplantılarında yaptıkları konuşmalar ve koridorlarda açtıkları enformasyon masaları ile yetinmek zorunda kaldılar. İçerde bu çalışmaların sürdüğü dönemde BM binası önünde Kürdistanlılar tarafından; 12 ve 19 Haziran da iki protesto mitingi yapıldı. PKK ve ERNK taraftarları yaptıkları açlık grevi ve oturma eylemleriyle haklı bir temelde BM Kürdistan sorununda izlediği yanlış politikayı mahkum ettiler. Ayrıca Kürdistan'lı parti ve örgütlerin oluşturduğu platform adına iki basın toplantısı yapıldı. 18 Haziran, cuma günü için planlanan komitenin basın toplantısına, Dr. Pary (Perhi) Karadaghi, Dr Sertaç Bucak, Dr. Hîva Xoşnav, Mîro Alîyar ve Macîd Kamil'in katılması planlanmıştı, Kürtlere ayrılan basın toplantı salonunun yanlışlıkla başka bir grubada tahsis edilmesi sonucu, 18 Haziran, cuma günü basın toplantısı yapılamadı, dolayısıyla basın toplantısı bir sonraki hafta yapılmak zorunda kalındı, basın toplantısının ertelenmesi sonucu, Dr. Sertaç Bucak yapılacak basın toplantısını beklemeden gitti. (!) daha sonra komite adına yapılan basın toplantısında; Mîro Alîyar, Dr. Pary Karadaghi, Dr. Hîva Xoşnav, Dr. Gelas Xanhiqîn, Emîn Bextîyar ve Macîd Kamil hazır bulundular. Komite adına yapılan iki basın toplantısı dışında, Avusturya radyo ve televizyonuyla, Hollanda radyosuyla, Viyana'daki korsan "özgür Viyana" radyosuyla, Fransız Enternasyonal Radyo İstasyonu'nun Farsça yayınlar servisiyle, İran Keyhan gazetesiyle çeşitli röportajlar yapıldı ve tartışma toplantıları düzenledi. Komitenin yaptığı bu röportaj ve tartışma toplantıları ve basın toplantılarının dışında KDP-İ eski genel sekreteri, şehit Dr.

Abdurrahman Kasimlo'nun eşi Kasimlo, konferansa ve Kürdistan'daki insan haklarına ilişkin Avusturya radyo televizyonuyla bir röportaj yaptı. PKK hariç Kürdistan'lı diğer örgüt ve gruplar birlikte hareket etmenin yolunu aradılar. Bu Kürt milleti açısında olumlu bir tabloydu, şayet PKK'da baştan itibaren bu tablodaki yerini almış olsaydı, tablo dahada renk kazanıp güçlenecekti ama ne yazık ki diğer tüm örgütlerden farklı olarak ayrı bir yolda çeşitli eylemler gerçekleştirdiler, kaleyi dışta fethetmeye çalıştılar (!) ki doğru tavır PKK'nın konferans boyunca yaptığı aktiviteleri sadece işin bir yanı olarak görmektir, diğer tarafta işin esas yanı kaleyi içten fethetmek için gerçekleştirilen çalışmalardı, çünkü bunun yolu açıktı ve bu yol Kürt milletine tümenden kapatılmamıştı. Nitekim son anda da olsa komitenin Kürt milleti adına John Paci ile yaptığı görüşmeler sonucu, Bazı ülkelerin tüm protestolarına rağmen devletlerin katıldığı konferansta da konuşma hakkını elde etmesi küçümsenmeyecek bir başarıydı. Kürdistan'lı örgütler adına konferansa katılan insanların sayısı bir çok devlet adına konferansa katılan delegasyonlardaki insan sayısından daha fazlaydı. Bazı ülkelerden temsilcilerin NGO toplantılarında dahi konuşmalarına müsaade edilmemişti. PKK kendi başına gerçekleştirdiği eylemlerini daha güçlü bir şekilde diğer örgütlerle yapabilir ve kendisininide diğer kürdistan'lı örgütler gibi içerde de temsil ettirebilirdi. Fakat bu yolu ne yazık ki kendisi kendisine kapadı ve Kürdistan'lı örgütler arasında da, cephe çalışmalarının yürütüldüğü böylesine bir dönemde "birlikçi değil" damgasını yedi.

İnsan Hakları Konferansı'ndaki Kürdistan'lı örgütlerin konumu kısaca buydu. Kürdistan'lı örgütlerin ortak bir platformla kendini orada temsil etmeleri oldukça olumluydu. Kürt milleti ilk kez BM'lerin bir toplantısında bu denli güçlü temsil edildi. Bu toplantı vesilesiyle, Kürt milletinin sesi bir kez daha dünyaya duyuruldu. PKK'nın birlikçi olmayan tavrı gelecek açısında dostça eleştirilmelidir. Keza Azadî gazetesinin konferanstaki gelişmeleri önemli ölçüde çarpıtarak vermesi her şeyi ters yüz edip, konferansın hazırlık çalışmalarına katılma zahmetine dahi katlanmayan PSK ve yandaşlarını farklı bir tablo sergileyerek okuyucuya tanıtması; devrimci-demokrat basın ahlakıyla değil, burjuva basın ahlakıyla uygunluk arz etmektedir.

Gerçeği yansıtmayan haberlerle; hayaller şatosu yaratmanın bir alemi var mı?

Azadî gazetesi acaba buna niçin ihtiyaç duyuyor?! ■

KURTULUŞUN KİLOMETRE TAŞLARI

KURUMLAR

S.EWİNDAR

Her toplumsal gelişme, tarihsel birikimlerle donanmış, toplumsal ve tarihsel yasalarla uyumlu, sürekliliğini sağlayan araçları oluşturup toplumsal bir zemin üzerine oturarak, günceldeki halkada dışavurur. Geleceğe de bu hat üzerinde uzanır. Bu, tarihin gerçekleşmesinin, toplumsal gelişmenin diyalektik özü ve bu temeldeki mantıksal birliğin doğal sonucudur.

Böyledir diye, buradan, gelişmelerin kendiliğinden gerçekleşeceği gibi bir sonuç çıkarılamaz. Çıkarılmamalı. Aksine, değişimi sahiplenen toplumsal güçleri, onların belli bir ideolojik çerçeveye belirlenmiş bilinçli eylemlerini ve başka bazı şeyleri gerektirdiği anlaşılmalı. Böyle anlaşılması durumunda; değişim kendisini toplumsal ilişkiler alanında hissettirse bile, onunla bütünleşerek sahiplenen toplumsal bir güç bulmadıkça, yaşama rengini veremez. Daha da ötesi; sahiplenecek toplumsal güç bulsa da, bu güç, değişimin tarihsel kaçınılmazlığını ve değişimi sahiplenmekteki haklılığını kalıcılaştıracak kurum ve kuruluşları ülkesel düzlemin toplumsal alınında varetmez; bunları, değişimi üreten özelliklerle donatmazsa, değişimi tarihsel temele oturtamaz. Gerçekleştiremez.

Demek ki her gelişme, nesnel bir zemine oturmak ve bu zeminin değişimi sahiplenip yerleştireceği araçlara dayanmak zorundadır. Bunun bir yanının eksik kalması, gelişimin tarihsel ve nesnel zemini olmasına karşın, dıştan bir zorlamayla toplumsal yaşama sokulmuş izlenimi yaratarak, bilincin çarpık gelişmesine hizmet eder. Dolayısıyla değişimin kendisi, zaman zaman, değişimi sahiplenmesi gerekenlere bile, kendi istemi olmaktan çok 'diş' bir olguymuş gibi gelebilir.

Kürdistan tarihi bu durumun çarpıcı örnekleriyle doludur. Ulusal bağımsızlık özleminin, Kürdistan toplumsal yaşamına yeni girmediği; yüzyılı aşkın bir süredir toplumsal yaşama değişik tonlarda rengini yansıttığı biliniyor. Bilinen bir diğer şey de bu özlemin, yüzyılı aşkın tarihsel süreçte zaman zaman kesintiye uğrasa bile, sahipten kalmadığıdır. Yani Kürdistan'ın verili durumunu değiştirme isteğinin çeşitli sınıf ve tabakalarca hep sahiplendiği, sahipsiz bırakılmadığıdır.

Başka türlü olması da olanaksızdır. Çünkü, ulusal özlemi yaşanılır kılmak uğruna yapılan her kalkışma;

hem tarihsel toplumsal diyalektiğe hem nesnel temelleri olan tarihsel haklılığımıza ve hem de bunların mantıksal birliğine dayanıyor. Gelgelelim bu mantık birliği öylesine bir mantık birliği ki; bir yanıla haklı ve güçlülüğümüzün, diğer yanıla güçsüzlüğümüzün maddi verilerini bağrında taşıyor. Kürdistan- burada ve yazının tümünde bir parça değil tüm Kürdistan kastediliyor-, kurtuluş güçleri açısından dün olduğu gibi, bugün de belirleyici olan mantık birliğinin güçsüzlüğümüze denk düşen yönüdür. Yüzyılı aşkın süredir silahlısından uzlaşmacısına kadar ulusal mücadele sahiplenilmesine karşın, bağımsızlığın bugün bile bir özlem olmaktan çıkmaması bunun açık kanıtıdır.

Peki neden?

Nedenler çoktur. Ama bir o denli de, derin araştırmaları gerektirmeyecek kadar açık ve yalın; elle tutulurcasına yakın ve somuttur.

En göze çarpan neden; tarihsel ve mantıksal açıdan haklı olduğumuz halde, haklılığımızı değişimle bütünleştiren ve bunun kalıcılığını sağlayacak araçların, ulusal ve ülkesel kurtuluşun ihtiyaçlarına karşılık verecek düzeyde oluşturulamamasıdır. Diyalektik ve mantıksal birliğe dayanan haklılığımıza; amacın, tarihsel toplumsal yasalarla uyumluluğuna, Kürdistan Kurtuluş güçlerinin muazzam zenginliği ve mücadele birikimlerine karşın, özlemin gerçeğe dönüştürülmesinde güçsüz durumda bulunması, bunun bilince çıkarılıp gereklerinin yerine getirilmemesi'de denilebilir buna. Böyle olunca da; tarihsel toplumsal diyalektik ve mantık birliği, Kürdistan'ın kurtuluşu yönünde haklı ve güçlülüğümüzün maddi verisi olması gerekirken, haklı ama, güçsüz ve kalıcı olmamanın verisi oluyor.

Belirleme ilk bakışta çelişkili gibi görünebilir. Öyle ya; hem değişimin tarihsel zorunluluğunu ve bunun toplumsal tarihsel yasalarla uyumluluğunu kavrayan ve sahiplenen, hem de oradaki diyalektik mantık birliğini yakalayanların güçlü olmaları gerekirken, güçsüz konumda olmalarının maddi temeli nedir? Bu nasıl diyalektik ve mantıksal birliktir ki, hem haklı ve güçlü; ve hem de haklı ama güçsüz olmanın maddi verilerini taşıyabiliyor ve neden mücadelemize güçsüz konumda

bulunma halkası denk düşüyor? Her şeyiyle haklı, ülkesel ve ulusal olarak güçlü olmanın tüm potansiyel zenginliklerine sahip olduğumuz halde, neden hâlâ ülkesel-ulusal esaret zincirini parçalayıp Kürdistan'ı özgürleştir medik? Bizimkinden çok daha sınırlı olanaklara sahip ulusların ".....tan"la sonuçlanan bir yurdu, ülkesi ve özgür toprağı varken, biz neden yüzyılı aşkın bir tarihsel kesiti kapsayan mücadeleye karşın **Bağımsız, Birleşik, Demokratik Kürdistan'a** sahip olmadık? vb. vb. Bu sorulara verilecek yanıtlar, aynı zamanda, yukarıdaki belirlemenin çelişkili olmadığına açıklık kazandıracaktır.

Neden ve niçinlere verilecek ilk yanıt değişikliği sahiplenerek, onu ete-kemiğe büründürerek kalıcılaştırarak ak aygıtları yaratamayışımızdır. Dolayısıyla haklı ve güçlü olma durumumuzun güçsüzlüğe dönüşmesini engelleyemiyoruz. Eşdeyişle ülkesel ve ulusal zenginliklerimizi seferber edip gerektirdiği gibi konumlandıramıyoruz. Böyle olduğu içindir ki, yüzyıllık geçmişine karşın, kurtuluş mücadelemiz dönemsel sıkıntıları dışı vurmanın ya da böyle algılanarak karşıt propaganda-ların malzemesi olmanın çemberini kırıp, güçsüzlüğü güçlülüğe dönüştüremiyor.

Değindiğim eksiklik, günümüze ilişkin ve yalnızca günümüzle sınırlı değildir. Geçmişin de eksikliklerinden biri ve ilkidir. Deyim uygunsu ulusal davanın Kürdistan ülkesi, Kürt ulusunun yaşamına girmesiyle başlayan kurtuluş hedefli başkaldırıyla yaşıt bir eksiklik. Ve mutlaka bu eksikliklerle donanmış sürecin, tersine çevrilmesi gerekiyor.

Sömürgeci sistem ve ilişkilerinin sorgulanması, eksikliklerle donanmış bu sürecin sonunun yaklaştığının işareti. Dahası, verili olanı sorgulama ve değişim isteği, tüm Kürdistan sathında en

yakıcı biçimiyle yaşanıyor. Buna, sömürgeci sistemin yıkılmasına yönelik değişik dozlarda ve çeşitli biçimlerdeki mücadeleler eşlik ediyor. Sorgulama ve buradan çıkarılan sonuç üzerindeki eylemli kalkışmalar, toplumsal-tarihsel yasalarla uyumlu ve bunların mantıksal birliği temelindeki güçlü yönümüzdür. Kuşkusuz bu belirleme, sorunun çözümü bağlamında bir bilinçlenme unsuru olarak önemlidir ama, yeterli değildir. Ve her şeyden önce gerekliliğinin tartışılması **'abesle iştigal'** olan, öte yandan da yetersizliği görülen kurtuluş hedefli askeri savaş kurumları, bununla bağlantılı diğer ulusal kurumları yaratmayı zorunlu kılıyor. Salt kurmak için kurmayı değil, ulusal kurtuluş

savaşını zaferle taçlandırmanın araçları bağlamında işlevli kılmayı, mükemmelleştirmeyi gerektiriyor

Çünkü sömürücü-sömürgeci sistem ve onun ilişkiler dizisini sorgulamanın çözümünü getirmediği, öncelikli olarak, onun temsil ettiği her türden ilişkiden köklü bir kopuşu gerçekleştirmeyi temel almak gerektiği biliniyor. Bu amaç ve istemimizde haklı olduğumuzdan, her tarihsel koşulda, maddi bir güç olabiliyoruz. Bununla birlikte, haklı ve hareket noktamızın güçlü olmasına, ara kesintiler olsa da, yüzyıllık savaşa rağmen kurtuluşun bu denli sınırlı, parçalı ve marazlı olduğu da yadsıyamayacağımız bir diğer gerçeğimizdir. Ve aynı zamanda, güçsüzlüğümüzün başlangıç noktasıdır.

Kuşkusuz bunun, ülkesel ve toplumsal gerçeklerimizle doğrudan bağlantısı vardır. Bu bağlantıların ilk basamağı, ülkesel parçalanmışlığımızın, toplumsal yaşama ve ilişkilerinde damgasını vurmasıdır. Bu durum, verili koşulları değiştirme yönünde atağa geçilmesi gereken noktada tıkanıklık yaratarak, yetersizlik ve eksikliklerimizin kalıcılaşmasına katkı yapıyor.

İkincisi; eksiklik ve yetersizliklerimizin temeli olan parçalanmışlık; salt ülke topraklarının bölüşülmesi ve parçaların bir birinden soyutlanmasıyla sınırlı kalmıyor. Her parçadaki zora dayalı sömürgeci ilişkilerin kurum ve kuruluşlarla bütünlüklü bir biçimde toplumsal dinamiklerin üzerine çöreklenip, kendisini yeniden üretmesiyle gerçekleşen bir iç parçalanmışlığı da gerçekleştiriyor. Bu durum; Kürdistan toplumunun

özgünlüklerini belleklerden silerek, düşünmeden algılamayı, kendi gerçeğinin bilincine varmadan uzanan zincirin halkaları arasında bir kopukluk yaratarak ulusal davanın toplumsal ortamda boyvermesini engelliyor. Dengesiz ve

çarpık gelişmeleri besliyor.

Bu olumsuzluklara rağmen üçüncüsü; yüzyıllık geçmişle, ara kesitler olsa da, bir sürekliliğe sahip ulusal kurtuluş davasının canlı kalması, en azından davaya önderlik eden çevre, grup ve örgütler düzeyinde engellerin aşılmasını, dengesiz ve çarpık gelişmelerin bertaraf edilebileceğini gösteriyor. Gelgelelim, tarihsel-toplumsal diyalektiğin mantığını yakalayıp dönüşümü sahiplenip savunan kesimlerde bile, bunun gereklerinin, ihtiyaca cevap verecek biçimde yerine getirilmediği de biliniyor. Dolayısıyla yüzyıllık geçmişine karşın, ulusal kurtuluş davası güdüklü ve güçsüz-

Sömürücü-sömürgeci sistem ve onun ilişkiler dizisini sorgulamanın çözümünü getirmediği, öncelikli olarak, onun temsil ettiği her türden ilişkiden köklü bir kopuşu gerçekleştirmeyi temel almak gerektiği biliniyor. Bu amaç ve istemimizde haklı olduğumuzdan, her tarihsel koşulda, maddi bir güç olabiliyoruz. Bununla birlikte, haklı ve hareket noktamızın güçlü olmasına, ara kesintiler olsa da, yüzyıllık savaşa rağmen kurtuluşun bu denli sınırlı, parçalı ve marazlı olduğu da yadsıyamayacağımız bir diğer gerçeğimizdir. Ve aynı zamanda, güçsüzlüğümüzün başlangıç noktasıdır.

lüğün duvarını aşamıyor.

Oysa bu süreci tersine çevirmenin tüm olanaklarına sahibiz. Sömürgeciliğin tarihsel ve toplumsal koşullarının somut yıkıcılığını her an yaşamak zorunda kalan Kürdistan toplumunun gerçeği ve bu durumdan kurtulmakla bütünleşen çıkarları, bu olanakların zengin kaynaklarıyla doludur. Yaşanan sürecin eğrisinin olanaklı olandan, olması gerekeni yaratmak yönünde evrildiğini de unutmamak gerekiyor.

Yaşanan ve yaşanmaktan olan sürecin; sömürgeci sistemi sorgulamak ve olumsuzluklarına karşı anlık tepkisel tavırlar koymakla sınırlı olmadığı biliniyor. Bu bağlamda; süreci, Kürdistan ülkesi ve toplumuna dışardan dayatılan belli bir toplumsal düzeni yıkmak ve belli bir toplumsal düzeni kurup sürdürmenin araçlarını yaratmayla bütünleştirmek gerekiyor. Eşdeyişle; insan etkinliklerinin ürünü olan ve toplumsal yaşamda gerekli işlevleri bulunan, yaşanan siyasal-toplumsal gelişmelerle doğrudan bağlantılı, güdülen amaç dolaşısıyla toplumsal yasa ve yapıyla uyumlu organları yaratmak gerekiyor.

Bilindiği gibi kurumlar; toplumsal organlar olarak belli karakteristik özellikleri olan, amacı belli bir oluşum çerçevesinde toplumsal sistem ve ilişkilerini üretip sürdürmeye ve ayakta tutmaya yarayan araçlardır. Toplum organizması bütününün parçalarıdır. Bu anlamda, hem toplumu oluşturan organların tümü; ve hem de bunlara denk düşen, bunları karşılayan düşünce, görüş ve tutumlarla doğrudan bağlantılı, nesnel yaşamın ihtiyaçlarını karşılamak temelinde oluşurlar.

Yani toplumsal yaşamdan bağımsız olmayacaklarından, karşılıklı etkileşim içerisinde birbirini etkiler ve dönüştürürler. Öte yandan; oluşum ve etkinliklerini sürdürme sürecinde, amaçla aralarında bir denge, uyum ve ayarlanabilirlik ilişkisini koruyarak, bu sınırlar çerçevesinde konumlanırlar. Bu konumlanışlarıyla; yerleşiklik, süreklilik, değişime ve değiştirmeye açık özelliklerini koruyarak, toplumsal ihtiyaçları karşılamaya çalışırlar. Ve her türden mücadeleyi olduğu gibi, ulusal kurtuluş mücadelesinde de daha komplike bir biçime sokarlar.

Bu anlamıyla kurumlarımızı oluşturmak Kürdistan'daki devrimci uyanış ve bu uyanışın öznesi olan kurtuluş güçleri arasındaki uyumluluk üzerinde yükselecek zaferin zeminini hazırlamaktır. Ve kurtuluş mücadelesinde olumlu rol oynayarak, güçsüzlüğümüzü güce dönüştürecek sistemi oluşturmak, o sistemin yapısını oluşturan öğeler arasındaki ilişkiler bütünü, kurtuluş yolunda seferber etmektir. Kürdistan

toplumunun sömürge konumundan kaynaklanan ve mutlaka tersine çevrilmesi gereken gerçeğine ideolojik bir biçim vererek ulusal ülkesel kurtuluş güçlerinin kuvvet ve deneyimlerini örgütlemektir.

Silahlı savaş kurumlarını yaratmak ve bunları kurtuluşun güvencesi kılmak öncelikli olarak atılması gereken **temel adımdır**. Bağımsız, birleşik, demokratik Kürdistan şiarının özü olan **ulusal birlik ve demokrasi** bu temel adımı değişmeyecek karakteridir. Başka türlü olması da olanaksızdır. Çünkü sömürgeci 'kurtlar sofrası'nda paylaşılmış Kürdistan gerçeğini tersine çevirmenin biricik yolu, savaş kurumlarını en mükemmel biçimde yaratmaktan ve donatmaktan geçmektedir. Ve bu temel kurtuluş kurumu sömürgeciliği her şeyiyle sökülüp atılması süreci boyunca vazgeçilmez belirleyiciliği ve ihtiyaca karşılık verecek düzeyi özellikle gözetilmelidir.

Buradan, silahlı savaş kurumları dışındaki alanların önemli olmadığı sonucu çıkmaz. Bunlara gereken önem verilmelidir. Kürdistan'da sömürgeci gerici zor, toplumsal gelişmenin, üretici güçlerin ve kültürel gelişmenin önündeki birinci engeldir. Bu gerici-sömürgeci zor, kendisini siyasi, Ekonomik, kültürel vb. sömürgeci kurumlarla tahkim etmiştir. Kürdistan'da, toplumsal gelişmeyi engelleyen bu kaygıyı parçalayarak, gelişmelerin önünü açacak şey, devrimci zor'dur. Bugün tek anahtar olan devrimci zor'un açtığı yoldan, diğer kuruluşlar siyasi mücadeleyle etkileşim içinde

gereken önem verilerek inşa edilmelidir. Mücadelenin birleşikliği ve çok yönlülüğü bunu gerektirir. Geline tarihsel aşamada, sivil kurumlarıyla örgütlü toplumu yaratmak, Kürdistan'da

Kurumları yaratamayışımızın ulusal bağımsızlık davasına verdiği zararlar, küçümsenemeyecek büyüklüktedir. Bu yönlü eksiklik askerimücadeleyi yalnızlaştırmakta, kitlesel temellerini güdükleştirmekte ve askeri mücadeleye verilmesi gereken desteği azaltmaktadır.

bugünün kaçınılmaz görevidir.

Değinen türden kurumları yaratamayışımızın ulusal bağımsızlık davasına verdiği zararlar, küçümsenemeyecek büyüklüktedir. Bu yönlü eksiklik askerimücadeleyi yalnızlaştırmakta, kitlesel temellerini güdükleştirmekte ve askeri mücadeleye verilmesi gereken desteği azaltmaktadır. O kadar ki; zaman zaman askeri alanda başarılar kazanılmasına karşın, davayı toplumsal alana aktarıp orada yeniden üreterek askeri mücadeleye olumlu yönde etkide bulunacak mekanizmalar yaratılmadığında davanın önderliğinin katledilmesi, ya da Kürdistan tarihinde sıkça görüldüğü gibi belirli çıkarlar karşılığı önderlerden bazılarının satın alınması, tüm kurtuluş dinamiklerini körelt (ebil)mektedir. Ve bu durum; davanın yeniden topluma mal olması ve kök salıp yeşermesi için, kuşakların yitikleşmesi, birikimin yok olması ve mücadelenin

"siz"leşmesine yol açmaktadır. Yani tarihsel haklılığa dayanan güçlülüğümüzün güçsüzlüğe dönüşmesine hizmet etmektedir.

Dolayısıyla ulusal kurtuluş hedefli savaşımın tartışmasız maddi temeli olduğu halde, nesnel zemini yokmuş, dış dinamikler ve zorlamalarla toplumsal yaşama giren dengesiz gelişmemiş kanısının doğmasına; ve düşmanlarımıza, kitlelerin kafalarını bulandırmalarına yardımcı olacak malzemeler sunabilmektedir. Bu olumsuzluklara rağmen, belli bazı adımlar atılmış olması, sürekliliği sağlayan özelliklerle donanmış kurumlarla buluşturulmadığından, kan ve can pahası kazanılmış, kazanılacak mevziiler kalıcılışmamakta, bir süre sonra toplumsal yaşamdan silinip gidebilmektedir. Ya da en fazlasından eskiye ait bir hatıra olarak yadedilecek düzeye düşebilmektedir.

Oysa Kürdistan'ın değiştirilmesi gereken gerçeği açısından, temel kurum olan askeri kurumların öncelikli yerini gözardı etmeden diğer toplumsal kurumları oluşturabilmemiz durumunda; kurtuluş mücadelesini çok daha güçlü kılabilecek ve başarıyı kısa sürede elde etme olanaklarını yakalayabiliriz. Ve buradan hareketle parçalanmışlığı, ulusal yabancılaşmayı birleşme ve kendini-ülkesini tanıma durumuna dönüştürebiliriz.

Örneğin; "Misak-ı Milli" sınırlar içinde coğrafi anlamda bölgelere ayrılmışlık sözkonusudur. Aynı zamanda geneli gözardı etmeyen ama, bölgenin gelişmesini ön plana alan ECIAD (Ege Bölgesi Sanayici ve İşadamları Derneği) vb. kurumlar da vardır. Kuzey-Batı Kürdistan, ya da "resmi" söylemlerle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde, bölgenin ve bölge halkının çıkarlarını temel alan bir ekonomik kurum olsaydı, sömürgeci Irak rejimi başta olmak üzere diğer sömürgecilerin güney Kürdistan'a uyguladığı ekonomik ambargoyu ortadan kaldırmayı bile, ticari ilişkiler temelinde yapabilecekleriyle ulusal ve bölgesel bütünleşmenin önünde engel olan diğer çelişkileri zayıflatacağı gibi, Kuzey-Güney çelişkisinin birlik yönünde çözülmesinde katkısı olacaktır.

Bunun gibi, sömürgeci eğitim kurumlarının ulusal özelliklerimizi imha etmesinin karşısına resmi düzeyde okurlarımızı çıkarmayabiliriz. Ama öyledir diye, bu halkımızın meşruiyeti temelinde her evi değilse bile, her mahallede bir evi Kürt dili, gelenek, görenek ve bölgesel özellikleri temelinde bir bilinçlenme ve temel eğitim kurumunun işleviyle donatamayacağımız anlamına gelmez. Bu, belki çok büyük bir iş gibi görülme-yebilir ama, Kürdistan gerçeğini tanıma ve onu değiştirme bilincinin gelişmesine hizmet edeceği de kesindir.

Yine bunun gibi, Kürdistan'daki sendikalar, örgütsel alan başta olmak üzere, mücadele gündemlerini ülke temelinde biçimlendirebilirler ve biçimlendirilmeli-

dirler. Bununla; bir yandan sömürgeci devletin yasallığı çerçevesinde kurulmuş sendikalara ödediği aidatların dolaylı bir biçimde sömürgecilere gitmesinin önünü tıkamış olacak. Öte yandan da, ekonomik ve demokratik taleplerini ortaya koyarken, ülkesinin gündemini gözeteneğinden, toplumsal gücünü kurtuluş mücadelesinin paletine aktararak ortamın renklenmesine omuz verecektir.

Örnekler çoğaltılabilir. Gelgelelim konunun anlaşılması açısından yeterli olacağına inanıyorum. Buraya kadar anlattıklarımın da anlaşılabilirliği gibi, yüzyıllık geçmişine karşın, ulusal kurtuluş yönünde bu denli güdük adımlarla sınırlı kalışımızın nedeni, kurumsuzluğumuzdur. Yani ülke çapında, başta silahlı savaş kurumu olmak ve bunun öncelikli olmasını unutmadan, diğer alanlarda da gerekli olan kurumlarımızı yaratmamış olmamızdır. Bu, aynı zamanda, tarihsel-toplumsal diyalektik ve bunlara dayanan mantık birliğindeki güçlülüğümüzün güçsüzlüğe dönüşmesinin de nedenidir.

Gerçi son zamanlardaki cephe çalışmaları, bu yönlü eksikliklerin giderilmesi ve yarınlara umutla bakmamız açısından önemli veriler sunuyor. Öte yandan MKM, Kürt Hak ve Özgürlükler Vakfı, Enstütya Kurdî vb. alanlarda önemli adımlar atıldığı da kesin. Benzer oluşumların diğer parçalarda oluşturduklarını da unutmamak gerekiyor. Bununla birlikte, bunların yeterli olmadığı, Kürdistan toprağına taşırılmadığı, "küçük olsun benim olsun" türünden anlayışlardan kurtulmadığı, parçalı Kürdistan temelinde olduğu ve mutlaka tersine çevrilerek; bağımsız, birleşik, demokratik Kürdistan'a doğrudan hizmet edecek ulusal birlik ve demokrasinin kurumları kılınmaları gerektiği de bir diğer gerçektir.

Bunu sağladığımız oranda, tarihsel-toplumsal diyalektik ve bunlarla doğrudan bağlantılı mantık birliğinin aleyhimize işleyen verilerini, bölgesel ve ulusal kurtuluşumuzun maddi verilerine dönüştürüle-bilecek; geleceği daha sağlam temeller üzerinde inşa edebileceğiz. Ve işte o zaman, tarihsel haksızlığımıza, bölgesel ve ulusal bağımsızlığımızı elde etme uğruna sürdürülen yüzyıllık mücadeleye rağmen, "..... toprağı ekilmiş yanlış çiçek tohumu" ya da ".....yanlış ekilmiş yanlış çiçek tohumu" ya da ".... yanlış toprağı ekilmiş çiçek tohumu" düzeyiyle sınırlı kalmış toplumsal sömürge durumumuzu, doğru toprağı ekilmiş, değişik renk ve kokularla çiçekler açmaya durmuş doğru tohum düzeyine çıkarılabileceğiz. Böylece Kürdistan coğrafyasında ulusal ve diğer azınlıklardan oluşan toplumsal Newroz çiçeklerimizin özgürce yaşayıp büyümelerinin ortamını, kararlı ve bilinçli bir biçimde yaratmış olacağız.... ■

KÜRT ULUSU LOZAN'IN HÜKMÜNÜ BOZACAKTIR!

Y. Rohat

Kürt ulusu Lozan'ın hükmünü tüm gücüyle bozmaya hazırlanırken; Çiller'in önderliğinde kurulan yeni TC hükümeti tüm siyasi çözümlerin yolunu tıkayarak, 70 yıllık tarihinde Kürdistan'a karşı gerçekleştirdiği imha planlarının en kapsamlısını tatbikat safhasına sokmuş durumda, Özal'ın hayattayken "Kürt sorunu" için bazen dile getirdiği reformlar da tamamıyla rafa kaldırılmış durumda, Ecevit gibi sömürgeci siyasi simalar 'ulusal mutabak' çevresinde tüm ulusu şaha kaldırma savaşı verirken, kiralık basın, MİT'ten maaşlı gazeteci bozuntuları yeni bir kurtuluş savaşının mesajını vermeye çalışıyorlar. Bu yeni ulusal kurtuluş savaşı; kime karşı, neye karşı verilmek isteniyor?!

Bilindiği gibi I. Dünya savaşı dönemi boyunca Ermeni ve Pontus Rum halkına karşı gerçekleştirilen jenosid hareketi de, ulusal kurtuluş savaşı maskesi altında gerçekleştirilmişti. Kemalistler emperyalist devletlere tek kurşun atmaksızın, Anadolu ve Kürdistan'daki halk hareketinin başını çöreklenmiş, bir taraftan emperyalistlerle anlaşıp halk hareketini kontrol altına almanın plan ve hesabını yaparken, diğer tarafta Ermeni ve Ruh haklarına karşı kelimenin tam anlamıyla bir kırım hareketine girişmişlerdi. İttihatçı artıkların gerçekleştirdikleri bu katliamlar daha sonları "Türk Ulusal Kurtuluş Savaşı" olarak adlandırıldı.

Günümüzde Kürdistan ulusal Kurtuluş Mücadelesine karşı benzeri bir senaryo yeniden tezgahlanmak isteniyor. Deniliyor ki; yeni bir kurtuluş savaşı, Türk sömürgecileri yıllardır sömürgeleri olarak tuttıkları Kürdistan gibi bir ülkenin halkına karşı kurtuluş savaşı vereceklermiş? Sömürgeci bir gücün yürüttüğü sömürgeci savaşı ulusal kurtuluş savaşı olarak adlandırması dünya tarihinde görülmemiş bir şey, böylesine bir şeref öyle görülüyor ki TC sömürgecilerine nasip olmuş durumda. Yanlış bu mu? 70 yılı aşkın süredir "Misak-ı Milli" içerisinde toplam nüfusun 1/3 teşkil eden 'Kürtleri yok' sayma şerefi keza yine TC ait. Bunu bir benzeri daha insanlık tarihin de yok. Hem işgal et, sömürge edin; sonra da o ülkenin halkına karşı kurtuluş savaşı ilan et!!

TC bir bütün olarak geline aşamada KUKM karşısında sarsılmış, bütçenin büyük bir bölümünü askeri harcamalara ayırır duruma gelmiştir. Kürdistan'da görev yapan devlet memurlarına yalnızca rüşvet babında miktarı tiritil-yonlara varan meblağlar ayrılmıştır. Orduda firarlar sıklaşırken, yoklama kaçaklarının sayısı giderek kabarrı olmuştur. TC ordu ve polis teşkilatında yaşadığı demoralizasyonu; kurduğu özel- tim ve koruculuk sistemiyle telafi etmek istemektedir. Kontrgerila gibi bu iki sistemde her zaman kendi denetiminde çıkabilecek sistemlerdir. İki toplum içerisinde hayatlarında hiç bir baltaya sap olmamış; işsiz-güçsüz, serseri-lumpen insanlardan oluşturulan bu iki sistem sözümona KUKM'a karşı kurulmuş olmalı-

rına rağmen, TC bünyesinde derin gedikler açmakta, giderek sömürgeci devleti devlet olmaktan çıkarmaktadır. TC geçmişte yüksek rütbeli genareller aracılığıyla sık sık kendi kanunlarının ırzına geçirdi. Her on yıldan bir TC anayasasının generaller tarafından işgal edilmesi adeta bir gelenek haline gelmişti. **Gelinen ortamda devletin içerisine girdiği siyasi, ekonomik ve kültürel kriz, öyle bir dejenerasyon yaratmış ki; artık birakalım omuzu kalabalık evren türünden generalleri bir yana iki toplumun en lumpen tortu tabakası durumunda olan her özel-tim mensubu veya korucu TC'nin anayasasına rahatlıkla tecavüz edebiliyor.** Kürdistan'da TC'nin savcılarını, hakimlerini sivil devlet görevlileri tamamıyla bunları keyfi denetimine girmiş durumda. Artık bunlarla hareket etmeyen öğretmenler, askerler, polisler imha ediliyor. Kürdistan'da kontrgerillanın işlediği cinayetlere bir de bunların yaptıkları eklenince korkunç bir manzara sergileniyor.

Çiller Hanım babasının kızı olduğunu ispatlayabilmek için, KUKM'a karşı tumturaklı nutuklar atmaya başladı. Geçmişte babalar döneminde olduğu gibi "kutsal ilahlar" durumunda olan MGK, Çilleri yeni makyajla propaganda sahnesine çıkardı. Çiller Hanım'ın KUKM'a karşı yürüttüğü hareketli anti-propaganda her zaman MGK üyelerinin istediği gibi yürümüyor, Amerikan kültüründen üçbuçukluk nasibini alan Çiller TC'nin militarist adetlerine ayak uydurmakta zorlanıyor. Onun ayağına potin geçirerek Hakkari polis ininde bakanlarla bir toplantı yapması tam anlamıyla uyumsuz bir tablo sergiliyor. Çiller KUKM güçlerinin TC'yle savaşını arı ve sineklerin deve ve fille savaşına benzetiyor. Arıların nihayetinde fil veya devenin aynı işi yapmadıklarını propaganda ediyor. Bununlada İnönü'nün dönem dönem vurguladığı gibi TC'nin sonsuza dek yaşayacağını vurgulamak istiyor. Her şeyin bir gün mutlaka sonunun geleceğini bir türlü kavramak istemiyor. Çiller Hanım bu örnekleri verirken; Anopheles adlı sivrisinek türünün milyonlarca insanın ölümüne neden olabileceğini, şayet babaannemin anlat-tıkları doğrusu, iki cihanın padişahı Sultan Süleyman'ın atlı ordularının bir karınca ordusu tarafından imha edildiğini (!), Nemrut'un ölümünün keza yine bir sinekle olduğunu herhalde bilmiyor olsa gerek! TC, KUKM ile girdiği bu savaşta kesinlikle mağlubiyetle çıkacaktır. **Askeri çözüm aptallığının işlendiği bu dönem, Kürdistan halkı tüm gücüyle 24 Temmuz 1923'de Lozan'da imzalan-an anlaşmanın hükümlerini adım adım geçersiz kılıyor. Çiller'in bindiği TC devesi sineklerin saldırısıyla cehennem istikametinde dörtlüğe yol alırken. Lozan'ın hükümleri TC'nin başına giderek bela sarıyor. Lozan'da meşruluk kazanan TC öyle görünüyor ki yakın bir gelecekte yine Lozan'da meşruluğunu yitirecek! ■**

İ-KDP RÊBERAYETÎ ŞOREŞGERAN

(DEVİRİMCİ ÖNDERLİK) GENEL SEKRETERİ CELİL GADANİ İLE
NEWROZ ATEŞİ MUHABİRLERİNDEN *Dr. İSMAİL MİRAVDELÎ* ve
Dr. NÊZAR ŞİVAN 'IN YAPTIĞI RÖPORTAJ METNİDİR.

N.A.: Kendinizi NEWROZ ATEŞİ okurlarına kısaca tanıtmısınız.

GADANİ: Ben 9.3.1934 (Hicri 12.12.1312) tarihinde İran Kürdistanı Mahabat şehrinde, tanınmış yurtsever bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldim. Babam Hacı Ahmet "KOMALAY JEKAF"ın üyesiydi (K.J.N.). Daha

sonra babam -IKDP'nin üyesi oldu. Bu durum, benim siyasi yaşamımı etkiledi. Devrimci mücadele ve yurtseverliğin, kürtçülüğün yolunu gösterdi. Kendimi tanıdığım dan beri çok zorlu, girdaplı bir yaşamın içinde olduğumu hissediyorum. Acı ve zahmetlerle geçen bu yaşamın ilk dönemlerinde (çocukluğumda) halkımın dostu ve düşmanını tanıdım. Bu andan itibaren safları belirginleştirdim, Kürt'lüğe layık bir biçimde yaşamaya karar verdim. Vatan'ımın ve ulusumun kurtuluşu için hiç yorulmadan, mücadele edeceğime karar verdim. Kürt olarak yaşamayı ve Kürt'lük için ölmeyi hedef seçtim. İnsanın insan üzerindeki baskısına karşı, toplum içerisinde özgürlük ve eşitliği sağlamak için mücadele edeceğim.

N.A.: Hangi yıllarda ve nerede mücadeleye başladınız?

GADANİ : Komela je-kaf (K.J.N)ın örgütlenme ve çalışmaları döneminde, Doğu Kürdistan'da 12 yaşlarında Kürt'lük ve Kürdistan'ı tanıdım. Ve her Kürdistanlının ülkesi ve vatani için mücadele etmesi onun üzerinde bir borçtur. Daha iyi çalışması için, daha çok okuması gerekir. Haksızlıkların ortadan kaldırılması, sorunların giderilmesi için, olayların

bilinmesi ve tanınması gerekir. Bu nedenle, Kürt'lüğün ilk gizli okulunun ilk üyelerinden oldum. Bu Kulle Kabran mahallesindeki evimizin bahçesindeydi (Mahabat'ta bir iki yıl sonra KOMELA JE-KAF, Kürt'lerin ilk cumhuriyetini kuran İ-KDP'ye dönüştü. Bu durum beni dahada umutlandırdı. Daha çok okudum. Düşüncelerimi tamamen Kürtçe şiire, yazılara ve Kürtçe gazetelere donatmaya çalıştım. Birkaç kez başkan Kadı muhamet ile görüşebildim. Bunu kendi için bir şeref biliyorum. Ve aynı dönem kadı Muhammed'den iki sefer başarı ödülü aldım. Kürt'lerin küçük Mahabat cumhuriyeti'ne çok sevinmiştim. Fakat, yıkılmasından ve özellikle Kadı Muhammed ve arkadaşlarının ve dağılan peşmerge gücünün yığınla parti ve kadro ve hocaların tutuklanması, bir dönemde olsa bende sarsıntı yarattı, okuyamadım. Düşman güçlerini görmek istemiyordum, hatta Fars'ca konuşanlara dahi kızıyordum. Ancak okulda Fars'ca okumamız zorunluymuş Kürtçe okul yasaklanmıştı. Kürtçe gazeteden, yayından bir eser kalmamıştı. Ancak bu durum benim için kısa ömürlü oldu. Babam ve değerli arkadaşlarım bana yardım ettiler, kolumdan tutup kaldırdılar. Çalışkan ve Kürt çocuğu olarak doğrudum. Siyasal hareketlilik benim için başlamıştı. Gençlerin müadelesi yoğun olarak geliyordu. 1947'de tam anlamıyla mücadele sahnesinden girmiş oldum. Bir süreklilik deneme eğitiminden sonra 1948'de İ-KDP'nin şerefli üyelik ünvanını aldım. Bu dönemde başlayarak İran Şahlık rejiminin yıkılmasına kadar 4-5 kez tutuklanarak toplam 13 yıl İran Krallığının cezaevinde yattım. 7-8 yıl Partinin gizli üyesi olarak şehir ve köylerde faaliyet yürüttüm. Sürgün yaşamı uzun yıllarımı aldı. Kendi istediğim dışında yıllarca Kürdistan dışına itildim.

İran Şahlık rejiminin yıkılmasından sonra partinin isteği üzerine Tahran'da partinin ilişkileri ve komite sorumlusu olarak görev yürüttüm. Humeyninin Kürt'lere karşı cihad açmasıyla birlikte Kürdistan'a geçtim. Rejim savaşı Kürdistan'a dayattı. İran İslam cumhuriyetinin ilk hediyesi Kürdistan'da katliam ve tahripler oldu. Bizim görevimiz yılmadan ve bıkmadan

Kürt ve Kürdistan'ı savunmaktı. Yapabileceğimiz kadarıyla yaptık. 14 yıldan beri bu gerici ve kirli rejimle siyasi ve askeri olarak savaş durumundayız. Bu sistemde diğer tüm gerici, diktatör ve zorba sistemleri gibi yok olup gidecektir. Halkın haklı istek ve taleplerinin önünde diz çöküp eriyecektir.

N.A.:
Kürdistan'da ki devrimci gelişmelerin somutlaştırdığı bir tecrübe olarak her türden sömürgeci güçlerle girilen ilişki ve yaratılan bağların geleceği karanlıktır. Sizce bu gerçek nasıl izah edilebilir?

GADANİ: Kürdistan halkının sömürgecilere karşı mücadelesinin çok uzun geçmişi vardır. Bazen siyasi, bazen ağırlığı askeri olarak düşmanla savaşmış ve içiçe gelişmiştir. Gerçek olan şudur ki tüm bu emek ve şehitlere karşın gereken sonuç alınmış değildir. Tarihin bir kısım yaprakları; örneğin, Şex Mahmut ve Mahabat cumhuriyeti gibi gelişmeler oldu. Ancak Kürt halkının düşmanları, daha ötelere oyun oynayarak uzun ömürlü olmalarını önlediler. Fakat Kürt halkının mücadelesi bu güne kadar sürekliliğini korudu. Ama içinde bulunduğumuz dönemde durum dahada farklıdır. Sevinerek söylüyorumki aşiretçilik çok zayıflamıştır. Ve yok olmaya doğru yol almaktadır. Kürtler eskiye kıyasla bugün dünyaca daha çok tanınmaktadırlar. önderler ve partiler geçmişten daha fazla soruna yaklaşmakta sorumlucu davarmaktalar. Bu eğilimde daha çok güçlerin ve mevcut olgunların birleştirilmesi konusunu gündeme getirdiği her yer ve koşulda birleştirilecek olan olgu ve değerleri hakkımızın ve mücadelemizin geleceğini garantileme açısından ve mutlu yarınların doğmasını çabuklaştıracaktır. Şimdiki koşullarda komşu ülke ve devletlerle diplomatik ilişki gereklidir. Bu ilişkilerin esası karşılıklı çıkar ve saygı temelinde olmalıdır. Bu tür ilişkiler, her devletle diğer hareket ve

kuruluşlarca gerekli olabilir ve kurulabilir. Ancak kürdistanın diğer parçalarındaki halka hiçbir biçimde zarar vermemek şartıyla, ve diğer parçalardaki Kürt'lerin çıkarlarını zedelememeli. Bu gerçek bir prensip ve esas olarak alınmalı ve bu durum hiçbir koşulda değiştirilmeli.

Soldan Sağa: Dr. İsmail Mirawdeli (Muhabirimiz), Celil Gadani (I-KDP Devrimci önderlik genel sekreteri), Dr. Nêzar Şivan (Muhabirimiz), Nebi Qadirî (I-KDP Devrimci önderlik polithüro üyesi)

N. A.:
Bilindiği gibi dünyadaki son değişiklikler Kürdistan meselesini temelden etkiledi. Siz halkımız açısından gelecek dönemi nasıl görüp değerlendiriyorsunuz.

GADANİ:
Son iki yıl içerisindeki

çok önemli beklenmedik anı değişiklikler toplumsal ve siyasal anlamda temel değişiklikleri doğurdu. Eskiye karşın bu temel değişiklikler dünya'ya kendi etkisine aldı. Birçok egemen ve güçlü devlet belki yalnız siyasi ve askeri anlamda değil coğrafi ve hudutlarında değişti. Görülen odur ki dünyamız tek taraflı hale geldi. Sermaye dünyası elinden geldiğince dünyaya hakim olmanın uğraşında birçok alanda başarı sağladı. Dünyamızı ilgilendiren birçok temel konuda sözünü geçirir konuma geçti. Yine insanlığı ilgilendiren temel konularda, Örneğin; İnsan hakları ve demokrasi ve buna benzer konularda bizde gözlerimizle görmekteyiz ki bu durum Kürdistan'la ilgili sorunlardada damgasını vurmaktadır. Bugün o alanda Kürt, kendi parlemantosuyla ve bakanlarıyla egemenlik sahibidir. Çok açık olarak bu durum Amerika ve Avrupa'lılarca tanınmışlardır. Ve sıcak bir gidip gelme ilişkisi mevcuttur. Sömürgeci devletler ise her türlü planlar hazırlamaktadır. İran, Türkiye ve Suriye'nin üçlü olarak yaptığı toplantılar bunun en canlı ve bariz örneğidir. Şimdiye kadar adı geçen devletler kendi ülkelerindeki Kürtlerin sorunlarıyla ilgili ve haklı olan haklarını verme konusunda en ufak bir girişim de bulunmamışlardır. Şuda çok iyi bilinmektedir ki mevcut durum onlar için

devam etmeyecek, Dünyadaki ve bölgedeki değişiklikler karşısında değişmek zorundadırlar. Eğer kendileri bu konuda adım atmazlarsa bu adımlar atılacak ve zorunlu olarak Faşist ve halkımıza düşmanca uygulamalardan vazgeçmek zorunda bırakılacaklar. Tüm bu somut gerçekler ve değişiklikler halkımızın özgürlük kervanının adım adım ilerlediğinin kanıtıdır. Eğer acele etmezsek dahi bu hareketli ortamda çok ışıklı bir sürece girmekteyiz. Halkımız açısından büyük umutları bağrında taşıyan bu süreç hiç unutulmamalıdır ki mücadele ve çalışmayla asıl istenen sonucunu verecektir.

Biz bu perişanlığın ve olumsuzluğun nedenlerini Sosyalizm'de görmüyoruz. Ve biz bunun sebeplerini Sosyalizmin olumsuzlukları olarak değerlendirmiyoruz. Sosyalizm düşmanlarının yaptığı açıklama ve verdiği ilanların aksine, bizim düşüncemize göre bu değişikliklerin tümü Sosyalizm'in yanlış, gerektiği gibi uygulanmamasındandır.

N.A.: Sovyetler

blok'unun yıkılması, var olan ideolojik birliklerin ve devrimci solcu güçlerin büyük bir değişikliğe uğramasını beraberinde getirdi. Bu durumda sizin partiniz Sosyalizm'in geleceğini nasıl görmekte ve bu gibi sorunları nasıl değerlendirmektedir?

GADANİ: Evet SSCB'nin yıkılması ve Doğu Avrupa ülkelerindeki değişmelerin hiçbiri beklenmeyen olaylardı. Günümüzün hesapta olmayan değişiklikleriydi Kuşkusuz Dünya'daki birçok değişiklik bunların peşinden gelmiştir. Ancak, biz bu perişanlığın ve olumsuzluğun nedenlerini Sosyalizm'de görmüyoruz. Ve biz bunun sebeplerini Sosyalizmin olumsuzlukları olarak değerlendirmiyoruz. Sosyalizm düşmanlarının yaptığı açıklama ve verdiği ilanların aksine, bizim düşüncemize göre bu değişikliklerin tümü Sosyalizm'in yanlış, gerektiği gibi uygulanmamasındandır. Ve gerçekten onun adına davrananlar onu olduğu gibi uygulamamasındandır. sorumlu durumda olanlar ve kendi sorumluluklarının bilincinde olmadan ve inançla, imanla davaya sarılmayan son on yıldaki yöneticilerin bunda payı büyüktür. Aynı zamanda demokrasi'nin olmaması sorunun daha acilleşmesine ve sosyalizmin temel gereklerinden olan bu durumun ertelenmesi olmuştur.

Bu değişiklikler sosyalizmin gerçekliğinden birşey kayıp ettirmezler bundan dolayıdır ki sosyalizmi nihai amacımız biliyoruz ve programımıza bunu yerleştirmişiz. Ben kendi adıma şunu söylüyeyim ki bu ülkelerdeki büyük bunalımların devam ettiği buralardaki halkların aynı sorunlarla yüzyüze olmasıdır. Yani sorunlar geçmişte kalmamış bir kısmı bu günde

güncelliğini korumaktadır. Ve biz bunlara yönelik konuşmaktayız yani o kimselerki kendi inanç ve düşüncelerine kaypak olup çizgilerinden kolaylıkla el çekenler bu gün yine geri dönmeye meyillidirler. Ama birdaha onlara güvenmek doğru olmaz tabii yapılacak her değişiklik ve ileri götürülmek istenen her program inancı gerektirir. Oysa bu insanlar günlük planlarla ekmek yemektirler. Bence Emperyalist ülkelerdeki bunalımlar ve adaletsizlikler gelişip, çoğalmaktadır. Bu belli düşüncelerin yayılıp güçlenmesini sağlayacaktır. Ve daha önce yapılan yanlışlıkların önü alınması açısından dikkatli olmak gerekir. Bir daha o olumsuzluklara meydan verilmemelidir.

N.A.: Bağımsız

Kürdistan'ın kurulmasını amaçlayan siyasi bir hareket veya partinin Kürdistan'ın tüm parçalarını kaplayacağı açısından böyle bir gelişmenin sonuçları nedir, siz bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

GADANİ: Düşünce ve fikir olarak güzel bir şeydir bu düşünceleri savunan bazı örgüt ve partiler mevcuttur mesela siz bu amaç için çalışıyorsunuz görülen şu siyasal toplumsal, kültürel ve belki binlerce değişik sorunu bağrında taşımakta olan değişik parçalardaki Kürt halkı topluluklarının ve günümüz şartları açısından değişik konumlarda yaşayan partilere bakarakta böyle bir gelişmeyi olanaksız görüyorum. Buna bağlı dünyamızın ve bölgemizin objektif ve subjektif koşullarında gözönüne alındığında yine böyle bir gelişmeyi çok uzak buluyorum. Dünyamızdaki diğer halklar gibi Kürdünde özgür yaşaması onun en doğal hakkıdır.

N.A.: Tutsak yaşamın son bulması ve kürdistan'ın özgürleşmesi başımızda birikmiş olan sorunların giderilmesi için hangi mücadele biçimlerini diğerlerinden daha önemli ve esas görüyorsunuz?

GADANİ: Kürt daima yapılabildiği mücadele biçimleriyle mücadele etmiştir. Gerekli planı yapabilmeyin uğraşını vermiştir. Görüyoruz ki bir zamanlar silahlı mücadele siyasi mücadelenin yerine konmuş ve tüm çalışma biçimleri bu esasa göre ayarlanır olmuştu. Ama günümüz dünyasında bu çeşit mücadele Kürdistan için yeterli değildir. Diğer çeşit mücadele biçimleri örgütlenme ve diplomatik mücadelenin olması halkımızın haklı mücadelesinin dünyaya tanıtılması ve halk kitlelerine mal edilmesi açısından gereklidir. Kesin başarının sağlanması için elbette tüm mücadele çeşit-

lerini yürütmek ve esas olan, bizce doğru bulduğumuz üç mücadele çeşidini, halk hareketi, örgütlenme ve diplomatik çalışmayı temel almaktayız.

N.A.: Yazdığınız yazılardan ve yazılı açıklamalarınızdan anladığımız kadarıyla partinin İ-KDP'den ayrılması bir kısım öznel koşullar ve Parti önderliğine yönelik ortak çalışma yürütmemenizden doğmuştur oysa bu gün İ-KDP'nin eski lideri KASIMLO ve ŞEREFKENDİ'nin şehit düşmesi sizin birleşmeniz ve yanyana gelmeniz konusunda herhangi bir değişikliğe neden olmuştur?

GADANİ: Siyasi güç ve siyasi kişilerin umudu hiçbir zaman kesilmez. Bizim gayri-demokratik ve çeşitli düşünce farklılıklarından dolayı ayrıldığımız doğrudur. Aynı zamanda biz onlar için fraksiyon ismini kullandık. Ancak hepimiz için asıl olan ve hiçbir zaman aklımızdan çıkarmamız gereken ne gibi, gereçlere dayanırsa dayansın, Kürt halkının çıkarıdır. Ama ne yazık ki onlar bize savaşı dayatıyor. Peşmergeyi öldürüyor. Bu gün gerekli olanın hepimizin birbirimize yardım etmesidir. Birlik ve dayanışma yönünde ilerlemesidir. Bireycilik ve kişisel hırslardan kaçınmasıdır. Ve kardeş kavgasına karşı durmamız gerekiyor. Tüm güçlerimizi birleştirerek artık ortak düşmana karşı durmamız gerekiyor kişisel menfaat ve hırsın (Şahıspere stik) yerine demokrasi hakim kılmalıyız. Açık yüreklilik ve devrimci ahlak çerçevesinde halkımızın geleceğini irdelemeliyiz. Eğer bu düşünceleri yerleştirip, bizim programımızda önerdiğimiz gibi, gerçekçi yaklaşırsa bu sorunun hallolması mümkündür.

N.A.: İran Kürdistan'ında ulusal kurtuluş cephesinin olmamasının ve 1979 İran halk ayaklanması esnasındaki eksikliklerin nedenlerini belirtmişsiniz?

GADANİ: Bana göre, İran kürdistan'ında bir cephenin oluşmaması, siyasal güçlerin düşünsel farklılıkları ve böyle bir birliğe olan gerekli sorumluluğu bilincine varılmamasıdır. Aynı zamanda bazı kesimlerin, kendilerini büyük görmesi ve olayın üstünde değerlendirmesindedir. Oysa, halkımızın değerlendirmesi şöyle izah edilebilir ki, kendi kurtuluşu ve güvenliği için çalışan kimselerin er veya geç gerçekler önünde boyun eğeceği yöndedir. Biz bu amaç için çalışmışız. Birçok siyasi kişi ve kurumla görüşme ve tartışmamız olmuş. Yinede çalışacağız ve yorulmayacağız.

N.A.: Son dönemlerde Kürdistan'da ve özellikle yurt dışında göçmen kürtlerin yaptığı eylemler, mitingler, yürüyüşler ve grevlerin mücadelede Kürtlere ve Kürdistan'a yardım konusunda büyük etkisi

oldu. Ama ne yazık ki bu mücadelede Doğu Kürdistan'ın bu girişimlerde ve önemli olaylarda gözle görülür bir eylemlilikleri olmadı sizce bu olayın nedenleri nelerdir açıklayabilmiziniz?

GADANİ: Son bir iki yıl içerisindeki değişikliklerden, ve özellikle ülkemizin Germiyan bölgesinde yaşayan halkımızın durumundan haberdarım. Dışarıda çok uğraşmış grev ve protesto eylemleri olmuştur. Ben kendimde geçen kış ordaydım. O ülkelerin Kürtlerinden istediğimiz bu alandaki gelişmelere destek olmaları gerektiği yönünde idi. Böylece çalışmaların gelecekte Kürdistan halkının çıkarlarına hizmet olacaktır. Ancak Doğu Kürtlerinin bu hususta çalışmadıkları inancında değilim. Bana göre çok ciddi faaliyetlere katılmışlardır. Yurtdışında işçi ve örgenci olup doğu Kürdistan'da gidenlerin sayısı azdır. Zira Güney ve Kuzey Kürdistan'da giden Kürtlerin sayısı çok olduğundan faaliyetlerin başındada onlar gözükmemektedir.

N.A.: Partinizin kürdistan'da ulusal konsey oluşturulması konusundaki politikası ulusal kurtuluş mücadelesi açısından nedir?

GADANİ: Bu öneri çok eskiden bizim tarafımızdan yapıldı yüz kişinin katıldığı 9. kongremizde Kürdistan'ın geneli açısından ortak bir organizasyonun oluşturulması için çalışması gerektiği vurgulandı. Böylece Avrupa'nın birkaç yerinde yapılan ve Kürt'lerin ortaklaşa yaptıkları toplantılara katıldık. Fakat bugünkü koşullarda bunun şartları daha iyi olmuştur. Eğer soruna içtenlikle yaklaşırsa ciddi adımların atılacağı olumlu sonuçlar alınacaktır.

N.A.: NEWROZ ATEŞİ aracılığıyla Kürdistan halkına önemli bir mesajınız var mı?

GADANİ: İstedğim tüm yurtsever Kürdistan halkından, NEWROZ ATEŞİ okuyucularına ve Kürdistan için çalışan her insanda buldukları yerde ulusumuzun dost ve düşmanlarını iyi tanımalarıdır, devrimcilere yardımcı olmalarıdır. Bizim özgürlük ve kurtuluşu istediğimizi herkes bilmelidir. Bunun için uğraşmamız ve fedarak olmamız gereklidir. Onbinlerce şehidimizin kanlarıyla suladığı mücadelemiz geliştirilmeli ve devam ettirilmelidir...

N.A.: Son olarak devrimci ve fedakar dostumuz siz Celil GADANİ'ye teşekkürler. Halkımızın ulusal kurtuluş mücadelesinin gerekleri açısından size uzun ömür ve başarılar dileriz.

GADANİ: Bende size teşekkür ederim. ■

besteleriyle ya da kendi yaptığım bestelerle okuyorum. Yine de en büyük hazinem Kürt kültürünün büyük ozanlarıdır.

Ahmet Arif'in şiirlerinin türkçe olması bende pek bir farklılık yaratmıyor. Elbette gönlüm arzu ederdi ki Ahmet Arif kalemini ve beynini kürtçe kullanabilseydi. Tabiki daha da anlamlı olurdu. Ancak bu onun şiirlerinin kürt halkının duyguları, dertleri ve sevinçlerini ustaca bir edebiyatla işleyip yakaladığından bir şey kaybetmemiştir. Bundan dolayı Felat Dılgêş yaptığı çeviriden "YA KU MIN BİR NEKİR" 'unutmadığım' adlı şiirini besteledim, daha sonraki çalışmalarım da okumayı düşünüyorum.

Bence asıl olan gelişmeyi ve geliştirmeyi baz almaktır. Bunun için de kopyacılıktan- gerek söz ve gereksede beste olarak- kaçınmak gereklidir. Bunu yapanlar bence hırsızdır. Doğallığı bozmaktır. Hele şu slogancılık bir başka bela. Kendisi bir iki kez dinlenir ondan sonra silikleşir, unutulur beraberinde bir çok değerleri de alır götürür.

Newroz Ateşi: sanatın özellikle de müziğin ulusal ve sosyal mücadeleye etkisi nasıl olmuştur?

SİYABEND: Sanat bir bütündür. Ve kaynağı halktır. Politika edebiyat, resim müzik, heykeltıraşçılık vs. vs. tümü sanat kapsamı dahilindedir. Ancak her birinin kendi alanı ve özgüllüğü vardır. Birbirlerini geliştirir ya da tükezelebilir, ayakbağı olabilirler. Halktan kaynağını alanlar halka hizmet etmek zorundadırlar. Bu politikacı, müzisyen ve diğerleri için de geçerlidir. Ki kürt müziğinin özü ulusal ve sosyal olaylarla renklenmiştir. Durum böyle olunca ayrı düşünemiyorum.

Bir ulus için en acı şey kendi tarihlerinin başkası tarafından yazılmasıdır.

Bizim tarihimizi gerçek anlamda, destanlarımızla, çiroklarımızı, dengbejlerimizle ağıtlarımızla bu günlere gelindi. Kürt Müziği, masalı hikayesi ile tarih olarak bizlerin arşivi olmuştur.

Newroz Ateşi: Hazırladığınız kasetle ilgili bizi bilgilendirir misiniz? İlk kasetiniz olduğu için gelecek eleştiriler olacak sanırız...

SİYABEND: Bu çalışma uzun bir çalışmanın ürünüdür. İsmi "Sonda Mırınê"dir. Bu parçanın yazarı 1966 yılında sömürgecilerce katledilen PDK-T Genel Sekreteri Şehit Av. Faik Bucak'a aittir. Anısına okudum. Bazı parçalar derleme ancak çoğunun müziği bana ait. Sevileceğini ümit ediyorum.

Eleştirilere gelince, beni uyan, tamamlayan ve yardımcı olanlara teşekkür eder memnunkulla

karşılarım,

Beni yıldırma, karalamak ve gelişmeme engel teşkil edenleri ise lanetlerim. Bu tarz çirkinliklere karşı ise haykırmaya devam edeceğim.

Newroz Ateşi: Müzik yaparken karşılaştığınız zorluklar?

SİYABEND: Resmi ideoloji bugün bütün güzelliklere karşı topyekün savaş'tadır. Bu anlamda Kürt ozanlarının nasibini almaması düşünülemez. Halk konserlerine, gecelere, şöenlere baskılar malum kaset çıkarmak istersin bandrol da zorluklar var. Çıkan kasete toplatma, satırmama vs. her şeyle karşılaşılır. Ekonomik sıkıntılarda cabası.

Newroz Ateşi: Her alanda Ulusal kurumlar kendini dayatırken siz sanatçılarda bir organizasyona gidebildiniz mi?

SİYABEND: Kürtler tarihlerindeki en büyük yenilgilerini örgütsüzlükten almışlardır. Bu düstür henüz bizim içinde aşılmış değil. Avrupa'da Güney'de ve Kuzey'de yada metropollerde bazı çalışmalar var. Henüz merkezileşmemiştir. Ancak ümitliyim olacak. Olmak zorunda önemli olan bu alandaki çalışmayı hızlandırmak.

Newroz Ateşi: Güney Kürdistan'da Kürdistan Federe devletinin de teşvikiyle sanatçılar, müzisyenler mesleki kuruluşların sendikaları, birlikleri var. Onlarla bütünleşmek, ders çıkarmak dayanışmak için bir uğraş ihtiyacı doğmuyor mu?

SİYABEND: Güney Kürdistanlı, yazar ve şairlerin bir çoğunu yüzeysel biliyorum. Pek bir araya gelme imkanım olmadı. Ama onlarla birlikte çalışmak istiyorum.

Newroz Ateşi: Son çalışmalarınız neler?

SİYABEND: Kaset çalışmaları bittikten sonra ülkeye gittim. Ülkemin güzellikleri beni büyüledi. Bu atmosferle bir kaç parça daha hazırladım. İHD, bazı sendikalar ve sanatçıların savaşa karşı barış kampanyası için Batman çalışması için uğraş veriyoruz.

Newroz Ateşi: Newroz Ateşi vasıtasıyla okurlara iletmek istediğiniz?

SİYABEND: Tüm ulusal değerleri ilhak edilmiş kürtler "lanetlenmişliklerine" karşı kendi değerlerine sahip çıkmak zorundadır. Bunun zamanı artık geçiyor.

Newroz Ateşi: Teşekkürler.

SİYABEND: Newroz Ateşi bana bu imkanı verdiği için minnettarım. Yayın hayatınızda ve haklı mücadelenizde başarılar diler. Asıl ben teşekkür ederim. ■

ESTETİK BELA

Ali Biçer

Kürt ulusal kurtuluş ve Kürdistan demokratik mücadele sürecinin bugün yarattığı değerler, sadece Kürt sanat ve edebiyatını değil, bu mücadeleye duyarlı olan ve bu mücadelenin haklılık bilincine erişen genelde dünya özelinde ise Kürt sanat ve edebiyatının yanı sıra Türk, Arap ve Fars daha geniş anlamıyla Ortadoğu sanat ve edebiyatına ivme verdiği açıktır. Keza aynı etkileşim politik alan için de söylenebilir.

Sözkonusu etkileşim sanatçı ve yazar açısından bilinçli bir seçenek olmayabilir. Hatta sanatçı ve yazarın şovenist düşünce ve yaklaşımlarına rağmen de ürününe yansiyabilir. Tıpkı Balzac'ın politik tutumu kralcı olduğu halde, soylular sınıfının gelişen burjuva sınıfı karşısında yıkılmaya mahkum oluşunu ve çürümülüğünü ustaca yansıtmaktan kaçınmaması gibi...

Tarihin en eski ve köklü halklarından biri olarak Kürt halkının bugün diline, kültürüne, iş gücü sömürsüne ve özgürlüğüne vurulmuş zincirlerinden kurtulma savaşımının, sadece Kürtlerin ulusal ve demokratik bir sorunuymuş gibi görmek düşüncesi sağlıklıdır. Her halkın bu mücadelede kendisinden birşeyler bulduğu yadsınamaz. Nasıl ki, İspanya iç savaşı, Vietnam direnişi ve Filistin ulusal kurtuluş mücadelesi bütün dünya sanat ve edebiyatını etkilemişse, Kürt halkının savaşımı da kaçınılmaz aynı etkiyi yaratacaktır. Tarihin her döneminde umudun, coşkunun ve özgürlüğün kozasını ören sanat ve edebiyatın dünyanın hangi köşesinde ve hangi halkın bağrında boy verirse versin; Kürt halkının dişi -tırnağı, canı -kanı pahasına ortaya çıkardığı bu büyük tarihi yaratıcılıkla örtüşmemesi olanaksızdır. Ekonomik ve politik olarak küreleşen dünya biraz da sanat ve edebiyatının küreleşmesinin ürünüdür.

Kürt halkı, yüzyılımızın ilk yarısındaki gibi içine kapanık değil. Hem ülke içinde hem de ülke sınırları dışında (özellikle Avrupa'da) günümüzde hiç bir halkta görülmediği kadar yaygın ve dinamik bir kültürel ve sanatsal atılım içindedir. Bugün KUKM oranlı olmasada küçümsenmeyecek bir düzeyde ulaşmıştır. uluslararası kültürel faaliyetlerin en önemli örgütlenmelerinden biri olan Kürt PEN'in kurulması kısmen de olsa bunun bir göstergesidir.

Bugün Türkiye'de Kemalist ninnilerle yaratıcılığını sınırlamayan özellikle genç kuşak sanat ve edebiyatçıları KUKM etkilerini yaygın bir şekilde gözlemlemek olanaklıdır. Kemalist dinazor edebiyatçıların etkinliği gün geçtikçe daha belirgin bir şekilde kırılmaktadır. KUKM etkileşimi sadece biçim açısından değil içerik olarakta kendisini hissettirmiştir. Özellikle şiirde bu çok belirgindir. Şiirde söz sahibi olabilecek Kürt ve Türk şairlerinin yapıtlarında KUKM'nin sarsıcı etkisine raslamamak nerede ise olanaksızdır.

1984'den önce K. Kürdistan'da ve Türkiye'de

birkaç istisna hariç Kürt Türk şairleri Kürt toplumunun daha çok popülist, folklorik ve öğzotik değerleriyle ilgilenirken (ki, bu ilgilenme dahil çoğu zaman Kemalist perspektif ve söylemi aşmazdı) 84 atılımıyla KUKM'nin ülke geneline uturtulmasında ve toplumun hemen hemen tüm anlarını etkilemesiyle diğer sanatçılar gibi şairlerinde ufukta genişledi, kemalist eğitimin militaris ve sömürgeci kalıpları kırılmaya başlandı. Özellikle 12 Eylül faşist darbesiyle yaratılan aydın bunalım süreci aşıldı. Sanatsal ve edebi yaratıcılık daha gerçekçi, dönüşümcü ve işlevsel bir zemine kaydı. '80 sonrası Türk ve Kürt şiirinin gelişim ayaklarından biri 12 Eylül zindanlarındaki tutsaklık sürecindeki direniş ise, diğeri de hiç kuşkusuz KUKM'nin dönüştürücü etkisidir.

Sanatsal yaratıcılık, özgürlük mücadelesini sonsuz gizlerle örtülmüş esininde istese de kendini uzun süre soyutlayamaz. Özgürlük mücadelesi tarihin her döneminde sanatçının ve edebiyatçının yakasına yapışan estetik bir bela olmuştur. Şimdilerde de durum bundan farklı değildir.

Fehmi Bayraktaroğlu'nun, daracık bir sokakta, keskin bir dönemeçte karşımıza birden bire çıkıveren, çiçek açmış bir ağaç gibi insanın düşlerine dağ havasını, yaratıcılıkla aşkın örtüşmesini duyumsatan ve insanın yüreğine duru-yumuşak bir sesle sokulan "Tedirgin" adlı şiir kitabında, bir Newroz akşamı Kürdistan'daki sömürgeci zulümüne protesto etmek için kendini Diyarbakır surlarında yakan Zekiya Alkan'a dair şiiriyle yazımızı noktatalım.

**"Karardı gökyüzü birden
Gecikmiş nisan yağmurları gibi
İndi zulüm
Yürekerimizi ürperterek
Ayaklanan baharın üstünde...**

**Ateşe kesti yarımın bedeni
Kucaklayıp halkını
Zulüme inat.
Ateşe kesti dağ taş,
Bebeler bağırır, haykırır oldu
Zulüme, ölüme inat
Geliyor dağların eriyen kanından
Bahar seli**

Ağustos 1993

BELGE

Destnivîsareke, Nazım Hikmet li Ser Kurda

(Nazım Hikmet'in Kürtlere ilişkin bir yazısı)

Li kovara "Dengê me" hejmara duyem de bi tîpên erebîde hatiye wergêrandî ji bo Latînî.

Wergêri: Serhat Alîxan
Zerşatî

Nazım Hîkmet, Mezintirîn helbestvanê Tirkê Sed sala bîstan hatê nasîn. Helbestên wî ta îro, dipîtrî çil zimanên cîhanê da çap bûne.

Nazım, li ser evînê, li ser dostaniyê, li ser hesreta welêt, li ser azadîyê û gelek jî li ser şoreşê û rizgarîya mirovan nivîsîye wî ne tenê xwezî û şerî gelê xwe, usa jî yên Asya navîn, Avrupa, Afrika, yê Hindistan, Çîn, Kuba, Endonezya **htd...** Sirîye. Heta li ser azadîxwezên Tancanîya jî, helbestan gotiye, lê dinivîsarên wî yên çap kirîde li ser cîranên wî yên Ku di salên 1920-1930 li Tirkê, dû re li îran û Iraqê ji bo azadiya xwe şerdikirin, tiştê nenivîsîye rejîma Tırka ku wî hevde sal di zîndanede hişt, mecburî sirgûnekir, bi milyonan Kurdan jî dibin nîrê zordestiyê de diperçiqand bi Sed hezaren di wan qirkir. Lê ji azadîxwezên Tirk kes bi eşkere piştivanîya gelê Kurd nekir, deng dernexist tu kes heta Nazım jî.

Destnivîsara ku em kovara xweda çapdikin ditinên

helbestvanê navdar li ser kurdan diyardeke û loma ji mere girîng xwya kir ew li ser heşt pelkên (13,5 x 21) cm hatiye nivîsîn û di nav arşivên Mîr Kamuran Bedirxan de, ku niha Enistîtuyêne, derketîye li ser Pelkan tu tarîx nehatîye danîn, lê ew di nav dosyake mezina belgên din de bûn. Li Ser dosyê bi xwe û li ser piranîya belgên wê, tarîxa (1961) hatîye nivîsîn, ihtîmaleke mezine ku ev destnivîsar jî di sala 1961 ê de hatibe nivîsîn û parçeyek ji nama Nazım Hîkmet jî K. Bedirxan re be

Mîrê rehmet çen çaran jî min re gotibû ku wî Nazım hê jî stenbolê nasdikir û malbatên wan naskên hevbûn, ku heta mirina Nazım 03.06.1963 wan 1960 de Mîr serokê Mijulgeha Kurdî ya Parisê û Usa jî Mamostayê zimanê Kurdî li Zaningeha Parisê bû. ■

KENDAL

KENDAL

"DEQA BELGEY"

Piranîye ke giringa neteweyê Kurd, yê xwedî dîrok û çandekê qirnên wan digehên kûrahîyên Sed salan, di parçekê Anadoluyê de dijî neteweyê Kurd, neteweyê Tirk ku di parçeyên dinên Anadoluyê de dijî (jî xwêre bira dihesbine. Her du netewe, di împaratorîya Osmanî de ku wekî hemû împaratorîyan zîndanên gelan bû, li zincirên giranên derebegên tirk û Kurd yên îdara împaratorîya Osmanî hatine xistin. Piştî hilweşandina împaratorîya Osmanî jî herdu netewe yek cepeyek danîne li dijî emperyalîzmê şerkirine. Tevgera Rizgarîya Neteweyîya Anadolîye ne tenê ji bo tirka, Lê ji bo Kurdan jî yek bi şereftirîn rûpelê dîroka wane. Yek jî stranên ku get nayê ji bîr kirin yên wan salên şer, ûsa dest pêdikir; "**Lê din lawê Kurd, roja namusêye**"* Paşê karbidestên tirk wê gedexekirin. Piştî damezrandina Komara Tirkîyê, karbidest û hawîrên serdestên Tirk, mafên neteweyî û mirovî yên ku ji gelê kurd re wad kiribûn nenasîn. Bi serde, ewan Pirsê heta înkarkirina neteweyê Kurd wekî neteweyek jî (pêşve) birin.

Ev dem, dema ku kar bi dest û sinifên serdestên Tirk dest bi emperyalîzmê li hev kirinê dikine. Tesadîf nîne ku înkâr û di eynî demê diyar dibin. Iro siyaseta karên Tirkên ku komara Tirkîyê xistine rewşa yek ji gelên emperyalîzmê di Rojhilatnavîn û nêzîk de di înkara hebûna neteweyîya neteweyî Kurd de îsrar dikin û mafên ku di nav tixûbên Komara Tirkîyê de ji hindekan hiyên din re dinasin jî, ji neteweyê Kurd re nas nakin. Gelên tirk û Kurd, di nav tixûbên Komara Tirkîyê de, di siyaseta derve û hindur de hesreta eynî mereman dikişînin û ev yek kar bi destên Tirkên îro ditirsîne. Her du netewe dixwezî çandên xwe, yên neteweyî yên bira aborîyên xwe, yên neteweyî bigeşînin, bigehên erdê haletên erdçînîyê (zeraatê), azadî û mafên xwe yên demokratîk. Gelên Tirk û Kurd bêri dikin ku komara Tirkîyê siyaseteke dereveya bê alî bi meşîne, ji binketîya emperyalîzmê bifelîte. Çawa welatparêzên tirkên rastî piştîvanîya şerê ku brayên wan yên Kurd dikin ji bo gehandina mafên xwe yên neteweyî di nav tuxwbên komara Tirkîyê de; welatparêzên Kurdên rastî ji piştî şerê gelê tirk ji bo demokrasî serxwebûna neteweyî digirin. Hêzên paşverû, Kedxur, û taryên ku dixwezî berberî tîxin navbera tirk û Kurdên ku li Anadolîyê dijîn, dixwazî destên xwe bidin yên emperyalîzmê, gelên me hêsanîtir biperçiqînin. Serketina şerê rizgarîya neteweyî yê nû ku gelên Kurd û tirk ji bo bextewarîyê û jiyanê mirovî li diji derebegan, hezên reş, axayên bajar û gundan, paşverûyan, nijadperestan, înkâr kirûxên hebûn û mafên neteweyî yên neteweyan (li dijî) xulamên emperyalîzmê dimeşînin, bi tevkarîya gelên Kurd û Tirk bi serkeve.

Tenê bi tevkarîyeke wilo herdu neteweyên bira ewê dikaribin bigihên azadiyê û mafên xwe yên neteweyî û mirovî. ■

NAZIM HİKMET

* Gotinên di nav heyvokê (Parantêzêde) di eslê nivîsarê de nînin ji bo edîlandina wergêrandinê hatine danîn.

Nazım Hikmet yüzyılımızın en büyük Türk şairlerindedir. Şiirleri, dünyada yaklaşık olarak kırk dile çevrilmiştir.

Nazım, aşk üzerine, dostluk üzerine, memleket hasreti üzerine, özgürlük, devrim ve insanlığın kurtuluşu üzerine yazmış, yalnız kendi halkını değil aynı şekilde Orta Asya, Avrupa, Afrika, Hindistan, Çin, Küba, Endonezya vb. ni de işlemiştir. Hatta, şiirlerinde özgürlükçü Tanzanya halkına ilişkin temalarda işlemiştir. Ancak, komşusu Kürtler 1920-1930 yıllarında Türkiye, İran, Irak'ta özgürlük için savaşmış, fakat Kürtler'e ilişkin yazmamıştır. Türk devleti, onu (Nazım), 17 yıl zindanda, mecburi iskanda tutmuş ve milyonlarca Kürt halkını baskı altına almış yüzbinlercesini katletmiş ve parçalamıştır. Türk yurtseverleri açıkça, Kürt halkını yalnız bırakmış, ses çıkarmamış, Nazım'da dahil.

Dergimizde yayınlayacağımız bu yazı aşıkardki, Ozan'ın bu yazısı pek te önemlidir, yazı (13.5 x 21cm.'lik sayfalara yazılmış) Mir Kamuran Bedirhan'ın arşivinde bulunmuş şimdi enstitüdedir. Ancak, üzerinde tarih yoktur. Büyük bir dosyanın içinde bulunmuştur. Dosyadaki yazılar 1961'e ilişkindir. Büyük bir ihtimalle Nazım Hikmet bu yazıyı 1961'de mektup olarak Kamuran Bedirhan'a göndermiştir.

Rahmetli Mir Kamuran Bedirhan bana bir kaç kez anlatmıştı ki, Nazım Hikmet ile İstanbul'da tanışıp iyi bir aile dostuyduk. Ta ki, 03-06-1963'te Nazım vefat edene kadar.

Paris Kürt Enstitüsü Başkanı ve Paris Üniversitesi Kürt Dili ve Edebiyatı Öğretmeni
KENDAL

"BELGENİN ASLI"

Kökleri yüz yılların derinliklerine dalan tarihiyle kültürüyle Kürt milletinin önemli bir çoğunluğu Anadolunun bir parçasında yaşar. Anadolunun öbür parçalarında yaşayan Türk milletini, Kürt milleti kardeş sayar. Her iki millet, bütün imparatorluklar gibi, halkların zindanı olan Osmanlı imparatorluğunda Türk ve Kürt derebeylerinin Osmanlı imparatorluk idaresinin ağır zincirlerine vurulmuşlardır. Osmanlı imparatorluğu yıkıldıktan sonra ise her iki millet emperyalizme karşı tek bir cephe kurup çarpışmışlardır. Ama daha milli kurtuluş hareketi yalnız Türkler için değil Kürtler içinde tarihlerinin en şerefli sayfalarından biridir.

O dönemin, yıllarının arz eden Türk idarecilerince yasak edilen en unutulmaz türkülerinden biri "Vurun Kürt uşağı, namus günüdür" diye başlar. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan sonra, Türk idarecileri ve egemen çevreleri, Kürt halkına tanımayı vaadetikleri millet ve insan haklarını tanımadı. Tek işi Kürt milletinin millet olarak varlığını bile inkara kadar götürdü. Bu devir Türk idarecilerinin ve egemen sınıflarının emperyalizmle uzlaşması dönemidir.

Bu inkarla, bu uzlaşmanın aynı devirde başgöstermesi sadece bir rastlama değildir. Bugüne, Türkiye Cumhuriyetini, Orta ve Yakınoğu'da emperyalizmin kallerinden biri haline getiren Türk politikacıları Kürt milletinin milli varlığını inkarda ısrar ediyor ve Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde öteki azınlıklara tanıdığı hakları bile Kürt milletine tanımıyor. Kürt ve Türk halklarının Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde dış ve iç politikada aynı emellere hasret çekmeleri bugünkü Türk idarecilerini korkutuyor. Her iki millette milli kültürel kökleri bir araya, tarım araçlarına hürriyet, demokratik haklara kavuşmak istiyor, Türk ve Kürt halkları Türkiye Cumhuriyetinin tarafsız bir dış politika yürütmelerini, emperyalizmin üssü olmaktan kurtulmalarını özlüyor. Gerçek Türk yurtseverleri Kürt kardeşlerinin Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde milli haklarına kavuşmak için yaptığı kavgayı can ve gönülden nasıl destekliyorsa, gerçek Kürt yurtseverleride Türk halkımızı demokrasi ve milli bağımsızlık için yaptığı kavgayı öylece destekliyor.

Anadoluda yaşayan Türklerle Kürtlerin, arasına nifak sokmak isteyen gerici, sömürücü karanlık kuvvetler emperyalizmle el ele vererek halklarımızı daha kolayca ezmek istiyorlar. Kürt ve Türk halklarının bahtiyarlığa, insanca yaşamaya varmak için desteklerim. Kara kuvvetlere, şehir ve köy ağalarına, gericilere, ırkçılara varlıklarını ve milli haklarını inkar edenlere halkları bir birine düşürüp fırsatlarından rahatça geçinenlere emperyalizmin uşaklarına karşı yürüttükleri yeni milli kurtuluş savaşının zaferi Kürt ve Türk halkların elbirliğiyle kazanılır.

Ancak böyle bir elbirliğiyle kardeş iki millet, hürriyete milli ve insan haklarına kavuşabilir.

NAZIM HİKMET

PERTOYÊ

HEKARÎ

Nîvîskar: Sadiq Bahaddîn Amêdî
Werper: Serhat Alîxan Zerşatî

Bi rastî jînenîgara vî hozanvanê ji ber xwe derkeftî û dest hel û dîwana wî jî yaku her bi nav dihate gotin û bê şûnewar ku ji çend pênc malkî û çarîn û helbestekê pêve nehatbûne belavkirin û ne jî di destnivîsî û keşkulada bi çav di kevtin, di tarîya nezanîne da mabûn.1

Vê dûmahîyê berî salekê demê min dîwana melayê ditûjand û bo çapkirinê berhevdikir, çavê min dîwana Cizîrî ya ku nemir Mehmed Elî Evnî bi navê dîwana Bexda navkirî kevt, ku li dûmahîya dîwana Cizîrî dîwana Pertoyê Hekarî her bi qelemê nivîsevanê dîwana Cizîrî nivîsîye. Bê guman, ez ji xoşîyêya da kevtimê govend gêranê min gotî: "xuzî yê min û têhnî û evîndarêt torî klasîkî yê kurdî ku ez ji neşkekê ve bi ser vê dîwana şeng û bi senga, veşartîya Kurdî helbûm". Paşî dîwana Cizîrî hatîye çapkirin min dest bi nivîsîna wê kirû ez li du serokanî yê kevn yê kurdî kevtim ku Jînenîgara navbirî ruhkem bikeme sêra dîwanî wî.

Ji nêve hezra min Ferhenga Şemseddîn Samî çu ku li ser navdarêt rojhelatêye, bi zimanê turkî nivîsîye bi navê "Qamus Elelam" (1) nevkirîye ku dipirta duwê ji wê ferhengê li berperê (1490)ê bi rex navê Pertoyî ve gotîye: Perto ji hozanvanêt bi nav û dengêt Îranîye. Hozana wî hindî bêjî. Kar tê ker, rehwan, avaz xoş û dilvekere. Niha navbirî bi rex gorî Şex Sehdî ve veşartîye. Di dîwana wîda ya ku bi navê "Saqîname" navdare, ev malka jêrî jî bo nimune nivîsîye:

Mera becur çu kuştî vefa çe fayde dared

Konun ke can beleb amed cefa çe fayde dared*

Lê ev navê (Perto) yê navî wî di ferhenga navbirî da bi navê hozanvanê Îranî daye qelemî û di dîroka hemî hozanvanêt fars yê

navdar bi carekê digirit ne navê wî ne jî hozana wî di kitêbêt wan da ber çav nakevît (2)

Egerçî dibît yan di destnivîs yê di da hebît, belê ew Çend nekarekê Sanahîye Jî bo yekê wekî min ne dîrokêt torê Farsî hebin, ne jî di torê Farsîda şehrezabît, Belê di dîroka torê Turkî da (3) navê (Edhem Pertu) Paşa yî heye wekî hozanvanekê nûgeh û desthatî dî rewşenbîrîya Orupîda ku gelek jê veguhaztîye zimanê Turkî. Divê tarî ya nezanîne da hezi hezir bû hindê diçît ku ew Pertoyê Hekarî bît nemaze ji hozanvanêt klasîkîye Jînenîgara wan tarî xwe tîrûşkeke ronahîyêyî jî nîne rûyekê kê mî jî temet guhê gayî jî pê dîyar xweya nabit nemaze şûnewarêt wan jî nehate ravakirin ku jînenîgar pê bête ruhnikirin. Ew hezir jî rengê dîchê xweda bît jî ber ku "nîşanî" ku nasnavê ango texlusa Melayê Cizîrî ye zanayê navdarê Almanî (J. W Goette) bi hozanvanekê turk danaye di kitêba xweda ya ku bî navê (4) ku renga ji ber hindê bît ku Cizîra Bota dibin xwendkarîya Dewleta Osmanî ve bûye çaxê ew gotin kirî

Zana Emîn Zekî, di kitêba: Tarîxa Kurd û Kurdîstan jî însaykilupîdyaya eslamê van çend gotîna vedguhêzîn dibêjît: "Em çoyî wesa ji wî hozanvanî nizanîn ji bilî vê peyîva ji zardev ve tete gotin ku navbirî Pertoyê Hekarî dîwana xwe di Sala (1221) ê mişextî, hevberî Sala (1806) ê zayînî bî zîmanê kurdî dûmahî Pê înyayê (5) Mamosta Sicadî ji kitêba: "Mejuy Edebî Kurdî" (6) di berperê 541 ê da bi rex hejmara 74 ê ve gotîye: "Şa Pertoyê Hekarî lî sala 1806 ê dîwaneka destnivîs nivîsîye, belê navê çu jêderan ne înyayê, ku dîyare yan jî dîroka Kurd û Kurdîstanê yan ji kovara **Dengî Gêtî Taze** wergirtîye, ku di hejmara dîyemîn da (2) Sala 1944 ê di bin vê nav û nîşane"

Qezelek ji dîwana (Perto) ya rend û şîrîn û bêje mezîn ya mîne Hekarî (Perto) beg (1221) mîşextî

Ev hozanvanêt rend, hevtayê haft şîrazîye" (8) Herwesa dî hejmara sê hezîranê pîrta (Bergê) duwê bi vê nav û nîşanê: "Du gezel ji dîwana hozanvanê mezin (Perto) beg", belavkirîne, paşî çend helbest, çar malkî û pênc malkî ji di hejmarê kovara nawbirî da belavbûyîne, belê mixabin çu ji jînenîgara wî ji bilî wan manşêtê kurdî belav nebûne

Profesor Qenatê Kurdo di kîtêba rêzmanê ya bî navê "**Gramatika Zimanê Kurdî**" nav kirî çaxê li ser torê kurdî taxvît dibêjît: (Partew) Beg Hekarî (1808). Seydayê Kurdo jî wê çendê pêvetir nabejît û navbirî bi hozanvanê dûmahîyê yê sedê hejdê û serê sedê nazdê di det gelemî.

Di dîwana kirmancî da, çend gotin û peyîv yêt bê ser û ber ji jêderê hatine dest nîşankirîn werdirît û dirêjîye didete Edhem Perto paşa yê turk dîgel du helbestan yêt ku jî kovara **Dengî Gêtî Taze** veguhaztîn.

Dî Kovara "**Nîwîserî Kurd**" da hejmara duwê nîsana sala 1971 ê di berperê 61-66 ê da di bin vê nav û nîşanê:

"Pertew Beg î Mîrî Hekarî " çar xezelan û pênc malkan û çar nan têda belavkirine bê ku bête destnîşan kirin kanê ji kîrê veguhaztine, belê bê gumane ji Dengê Gêtî Taze veguhaztîne ku dîvîya lî ferozî hat bana dest nîşan kirîn her wekî dî dîwana kirmancîda.

Dî berperê 218 ê zayînî dest nivîsa "**Sozî Nîştîman**" ya ku **Necmeddînê Melayê** dî roja 20 ê meha hezîrana sala 1943 ê dûmahî bî nivîsîna wê înayê ya ku 1270 ê berpere serguzeştî û çend nimûne ji hejmareka mezin hozanvanêt kurdane nemaze Soran Zaran gotîye: Sereguzeştîya Perto Şah Hekarî bî dirêjî bi dest min nekevî, belê Mehmet Elî Evnî di Kurd û Kurdîstana ji Kurdî veguhaztî zîmanê erebî dibêjît: Dîwana hozanê Perto Şahî lî Sala 1221 ê mîşextî hevberî 1806 zayînî dûmahî pê hatîye, herwekî hatîye

gotîn. Paşî helbestekê jî kovara **Zarê Kurmancî** di hejmara 10 ê ya roja 03. 07 - 1927 ê belavkirî werdirît û dinivîsît ku jî corê bi zîmanê erebî dibêjîne "Mistzad" e ku bi nav malkan pê diket:

Iroke me talih seherê dilbera Selma
heşya bî xeraman
Hestane weşî kiç kole û gamet rehna
şenga şibî rîhan

Di serê dîwana Pertoyê Hekarî ya ku li roja 5 ê şewalê sala 1221 ê mîşextî, bi destê (Ebdalle) navekî yê ku ne navê babê xwe ne jî navê bapîrê xwe yan nîşana pê tete niyasîn nivîsîye, li roja 12. 06. 1944 ê hevberî 20 ê (cemadelxir) (1363) ê

Li ber hatîye nivîsîn. Serê dîwanê wekî hemî dîwanêt klasîkî bi navê xwe dê înan. "Bismîlahî Rehmanî Rehîm" dest pê diket paşî ev gotinene: "Dîwana Şah Perto Hekarî Ebasî". Ev nîşana ebasî jî herwekî dîyare ne ku bi binemala mîrê Hekarê ve bitnê hatîye nivîsandîn, lê belê bi Mîrê Behdîna ve jî tete gotin. Dîrokvanê navdarê Kurd **Şerefxan** dî **Şerefnamê**da çaxê li ser xwendkarê Hekarî yêt ku bi navê "Şinbo" navdarin taxvît dibêjît "Ew nîşana ebasîni egerçî dî navbera dîrokvanê busulmana da di hate kirin û gotin, belê kesê nezanîye û negotîye jî ev binemal digehine kîj Xelifê Ebasî (9) Ji nîmayîştî jêder û serkanî yêt kurdî ku çend gotin bi hozanvanê navbirî ve gotin diyar û xwe ya dibît ku navê wî (Perto), yan (Pîrtew), yan (Pîrto) (10) bît, ku heke rast bît bêje farsî bît, bî raman û pejna tîrûşekê ya ruhîneye. Dî serê sedê nazde (1221 m-1806 M. Zayînî) dîwaneka dûrist ya şeng, pîr reng bi seng, li ser rêz û ser û rewştê hozanvanêt klasîkî nivîsîye, navê xodê û pexemberê xodê înaye û li ser rêça jî xodê tîrs û sofyan çûye ango helbest pê vehandîne û pêtrîn corê hozanê li dû Elif-Bêya erebî û li ser deryayêt eroza erebî, dirêj û kur hemî cor û rengê di pênc malkî, çarîn

û corê dîbê jînê "Mîstzan" hozan vehandîne.

Portoyê Hekarî li dû serû kanî û jêderan ji binemala xwendekarê Hekarîye, yêt ku dîroka Kurdî bi balberî xoşmirovî û camêrî bi nav û deng bûye. Nevbirî eğerçî ji vê bine-malê ji bûye lê navê wî dî dîroka xwenkarê Hekarî da yêt xwendkarî kirî, di Şerefnamê da nine nejtî di çu dîrokê dî da. Ku divê çendîda dê bite hevgonê Mîr Amadînê Mîrê Cizîrê yê ku berêkanê ya hozanvarniyê di gel Melayê Cizîrî kirî û navî wî dilîstê xwendekarê Cizîra Bota da nîne, belê xwedayê ya ku di navbera van her du mîrên xwendkarî ne kirî evayê Pertoyê dîwaneka durist paş xwe ve bo Milletê Kurd û mirovatîyê hêlaye, belî amedînî her berêgana wî di gel Melayê Cizîrî bi rêka dîwana Cizîrî maye rengê hêj helbest hebin belê nemtabin yan di keşkola dabin.

Bê guman wargehê Perto tê da bûye, jî û perwerde bûye li dû çerxê wî wargehekê bi kêr nehatî baş bûye bo dîyar bûyinê û pêşda çûna hinerî û rewşenberîyê ji gelek lave.

1- **Ji layê Şiristî**, Cihê Hekarê eğerçî ji deverê sar û serma bi rêjtî, sixintî û befr baruveyê, zivistana wê dirêje nezîkî pênc mehêt salêye, lê niha ra wijî dirêje, havîn û payîz kurt ku giyayê kesk û hûnkati hej nêzîkî serê nîsanê û heta dibete îlon her heye nemaze li zozanê wê yêt bi nav û deng wekî feraşînê ku hemî terş ji pez bizin û gares û dewar lî ser giyayê keskê berkevê yêt befrê dijîn, jibîlî dîmen û dîndarê sipehî ji daristana li layê beroj û gol û birêm û ruybaran ku ji deverê pê gotî yêt Kurdîye.

2- ji **layê aborîve**, cihê Hekarî pêtrîn cîhê xwedan kirina terşîye ji ber cerwanê lê, ji ber hindê jîn û jîyara akincî yêt wê li ser terş xwedan kirinêye ku berî bîst sala hejmareka mezin ya kerê peztî di çu çarexê Hekare nemaze devera.

Behdîna Ji bilî rêçalî û hiriyê û mereztî û kevla. Di salê tengasîyêda ku befreka situr dikevt û yêmê (Alafê) kewala ji gêzegîyayê

durwî û helz û gûnya; gelekê kê, gelek j pez bizinî û garesa dimirin, çu sermayeyê wesa ku de bare pê bête kirin di dest rêxcîyera da nedîma ji ber hindê hejmareka neya kê, ji Çîrya Paşî pêve bi malvê dihatine Behdîna, nemaze li Amêdîyê û Zaxo, li deşta Sipneyî û deşta Sindîya rêxciberî dikin bangêrî ber hostaya awahîya û bi navê deramyan bi nav dikirin, heta biharê befr dî sera diçû, rê vedibûn dîsa vedgerîyan wargehê xwe warê havînê li berçela û feraşînê.

Belê navbirî dest hatî bûye, dîyare hinde ne geryaye li xwendegehan wekî şagirdê wî çaxî ku li dû zanistî dîgeryan, jî ber ku jêder û serû kanî yêt pêtvî berdest bûyîne, ji ber hindê rêka pêşda çûne bo kesê wekî wî deşt û leylan bûye, her ji ber hinde jî şîyaye û karîye dîwaneka şeng, pîrr reng û bi seng danît ku bi rastî cihê serbilindî û pê xwerîneye, ji ber ku, dîwana duwêye paş dîwana Cizîrî ku ber bi diristî bê kêmi mabît.

3- **Ji layê rewşenbîrî û zanistîve** jî, cihê Hekarê bajara mezin ya rewşenbîrî û zanistîyê bûye, nemaze di sedê çardê heta panzdê, bi nîşaneyê lê rabûna hejmareka mezin ya zanan ji hozanvan û rewşenbîran, ji **Elî Termukî** (Teremaxî), **Elî Herîrî**, **Feqê** Teyran, Batêyî, Xanî, Miratxan, Ebdulsemmed Babek, Siyapoş heta ku digehete Pertoyî, ku nêzîkî nîveka hozanvanê klasîkî Hekarî bûne. Ji ber hindê navbiri di vî wargehê husa yê pîrr ruhn û ruşenî yê ku ev Fêhrs û kenkenê jê rabûn cihê serzivirin û mendeşîyê nîne, ku ji desthatî û jêhatî û melevana bûye di vehandîn, lêk înan û sengandina hemî cor û rengê hozanê li ser deryayê dirêj û kurt yan jî çarin û pênc malkî û corê bi zimanê erebî bi navê "Mitzad" tête navkirin. Ku ji ber hindê jî di cihê xwedaye bête gotin ku Pertoyê Hekarî ji şagirdê xwendîngeha Cizîrîye ji ber van eğerê jêrê:

1- Perto Hekarî li ser reça Cizîrî çûye, di vehandîna hozana, her wekî ji wan nimunê jêrî yêt hevberî yêk kiri dîyar û xweya dibît

a) Helbesta ji rêve di serê dîwana Porteyê Hekarî da bi navê xudê înan dest pê diket:

Yê ewil ku nîne jî bo te çu îptîda (berê)
Yê axir nihin ji te ra hîç întiha (paş)

Eve ji bilî serê dîwana wî ya ku li dû tîpêt Elif û Bê Çûye kû bi vê helbestê dest pê diket:

Serê lewhê dîwana ezel çûye esmê xudê
Ferze ku em her sefhekê tavê xudê kîn

b- Navbirî li ser deryarêt Melayê Cizîrî hozan vehandîn çûye û hozan vehandîne, gotin û bêje û peyîvêt wî jî ji bu sengê bî kar înane her wekî dî van nimûnêt jêrî yê hevberkirî dîyardibit.

Berto Hekarî :

Kanê mi bi tahet ku xirîdarê te bim ez
(Ela) ku gedayê serê bazarê te bim ez
Min nîne riha gulşena wesla te nizanim
Ela bi newa bilbilê gûlzara te bîm ez.

Melayê Cizîrî:

Cana ji cemala te (miqedes) qebesim ez
Ger hur û perezade nezer key te besim
ez
(Mislî) (Mehî nû) tu dizanî gerte divêtîn
bibînî

Mêze bike camê tu dizanî çî kesim ez

Pertoyê Hekarî:

Wê ji nû cezba evînê dil ji min bir dil ji
min
Eşweyek wê hur êynê dil ji min bir, dil ji
min
Agirê hubibê nihêtim dil kire mislî
kebat.
Bi avran wê sor şîrînê dil ji min bir, dil ji
min

Melayê Cizîrî:

Şox û şengê zuhre rengê dil ji min bir dil
ji min

Avrên heybet bilingê dil ji min bir dil ji
min

We şepalê miskê xalê dêm durê gerden
şemalê

Cabheta biskan semalê dil ji min bir, dil
ji min

Pertoyê Hekarî:

Wele te her du aleman dil der temennayê
teye

Tîn (13) talbê dîdara can ezma temaşaya
teye

Sed şeng û şîrîn goh bin yekser ji min li
perde bin

Bi allah te min metle bin meyla mi bala
ya teye

Melayê Cizîrî:

Wele ji her du aleman min husnê Canane
(xerez)

Lew min ji husna dîlberan her sunmê
rehmane (xerez)

Ew kafrên came siyah bi hevra sef bi sef
Zanîm ku her tîn ew medam wan exzê
îmane (xerez) (14)

Rertoyê Hekarî:

îroke me talîh seherê dîlbera Selma

meşya bî xeraman

Mestane weşî keç a kule û qamet rehna
şenga şîbî rihan

38 ê

Melayê Cizîrî (bî zîmanê erebî):

Ya ramî gîlbî bîsham elahzat

hîhat nîcatî

Mazal fadah lik ruhî û ciyatî

Mîn gibil mihatî (15)

Ku li vêre cudayî bî Kurdî û erebî vehan-
dine.

Portoyê Hekarî:

Îro ku ceyşê kafiran rum da hisarê rast û
çep

Hîndî û turkî û hebeş hatin dîyarî rast û
çep

Bo zirim û zerma zirguwan, bo hirme
hirma bişkuwan

Tît û netrek û qumçiyar hatin kinarê rast
û çep

Melayê Cîzîrî:

Lew seher culan didet bayê sebayê rastû
çep

Sosin û sunbil bi mestî bîn semayê rast
û çep

Dil ji mihraba du nûnan secde bit (esud
hicr) (16)

Dil ji mêzan mahî new ebro numayî rast
û çep

Portoyê Hekarî

Dilê dilberê tu bibîne ve ji merme meke
behs

Ged û balayê binêre û ji her her meke
behs

Feke nusxa dilê min zînde te şerha zemî
eşq

(fisil) û babên di kitêban heme berper
meke behs.

Melayê Cîzîrî:

Namî enber sekenî bit ji enser meke
behs

Bil ji wê silsile û zulfê muhener meke
behs

Veke lêvê û ji nivê biwerîn qend û nebat
Jî libê lehlê şeker bêj û ji şeker meke behs
(17)

Pertoyê Hekarî:

Şahê Cemalê edle îro mî ji mexmûde dil

Mininet ku saqî şahre lew şakir û mesrûde
dil

Ûstadê eşîqa (bualhus) heta hebu

(Cızaknîfs)

Remza (Ena el. heq) day dî des serdar û
xoş mensûre dil

Melayê Cîzîrî:

Îro ji remza dêm dûrê mînnet ku min
mesrûde dil

Dilber bî fîncana sorê mey dame û
mexmûde dil

Remzek hinîn avêhete dil mihrî ji batin
mehtê dil

Şehzadeyê sor rêhte dil şekaseya ferfure
dil (18)

Ji vê hevberkirina jorî dîyar dibît ku
pertoyê Hekarî ji evîndarêt rehwanî û avaz
sazî û serhustaya Cîzîrî bûye, ji ber hîndê jî
dîwana wî wekî sermeşqî bûye hozan li ber
vehandine. Her wesa jî evîndarê Seydayê
mezîn Ehmedê Xanî bûye ku ev helbesta jerî
ji dîwana wî (Pertoyê) ku ba nimûne ev çand
malke jê her wekî hatîye dest nîşan kirin.

Pertoyê Hekarî

Ez çûme nîva gulşenê sêrek mî kîr lî sor
gulan

Lakîn guneh min hat bi halê nalba wan
bilbilan

Sewta tizeru û endelîb reşwêleyî bi dengê
xerîb

Mecruhê derdê bê tebîb agîr te yêxîste
dilan

Ehmedê Xanî:

Ez çûme baxê Sorgûlan wextê Sehar gahê
bî xef

Min dî sedaya bilbilan da girtîbûn her çar
teref

Sewta hezar û qumrîyan dengî rebab û
muxnîyan

Teşbîbî hezma bengyan hû deng hû bûne
Ceng û def (19)

Renge bî gelek zana û hozanvanêt di jî ve bend û heyran bibît, ku di duyçûne ka di da dê hête ruhn kirîn.

Pertoyê Hekarî, ji hozanvanêt klasikiye yê bi corê çarîn û pênc malkîya ve meftun kûye ku di dîwana wî da (39) Çarîn, (çar malkî) û (24) pênc malkî hene û di çu dîwanêt di da hind nîn. Ji bo mîmûne dê çendekêt şeng di vê jînenîgara wî da li ber çavan danîn

1- Çar Malkî (Çarîn):

Şev nîne ku min nale nebûn ji felek
Hestîr ji Fîrat û Nîl boş bûne gelek
Dilber bi mîra wehde xebera nekîtin
Tirsim bi mira wefa te ket çerxê felek
Çira Carek tu guh nadey fekîran
Bî resma Şah û Sultan û wezîran
Duhayê bi newayan çîş zorîn
Ji bo refha eduwê malkê miran

2- Pênc Malkî:

Çi bihare gûl û gûlzarê gûlistan kemlîn
Wê te baxan zerî û esmer û dilber xemlîn

Gote Perto were bezmê ku ji te
(mînfihlîn)

Xakî ye xayib wesla rew û dû yêt gulîn
Mabu sela ku xudê xoş bikîtin wê keserê

Dilbera min wê xeraman hate ser textê
niqab

Wê ji ber demî helanî perde û birgîh
niqab

Hest û mexmude te bejmê ew Şeha alî
Cenab

Meclisek hinga me bû saqî wekê damin
serab

Çûn ji min hoş xerid, yekbarekî ez bûm
xerab.

* 1- Şemseddîn Samî, Tarix û cexrafîya lixatnî berper (1490)ê Cildê (duwê)

* Cefayê ez kuştim vefa çî fayde bike / Can hate ser lewa min vefa çî fayde bike (werger)

2- Dîktor Zebîhîla Sefa "keç suxan" Şahîran bîzîrk Pars 904 û mîntexeb asare anan "Cilde evel 03 rudekî ta enwerî Cilde dîwom ez nîzamî ta Camî Cilde Sewom ez Fixanî ta bihar

3- Husên Mecîb El-Misrî, Tarîx El- edeb El-Tirkî Safhe (381) 1951

4- Gite, El Dîwan El Şerqî lil muelefîl xerbî, Tercumet Dr. Ebdulrehman Bedevî daril nehdetil erebiyetî 1967-Kahîre Sahîfe 121 ...

5- Mehmet Emîn Zekî, Xelesit Tarîx El-Kurdî El Kurdîstan El-tebahed û Sanyetî 1961 Sahîfe 338

6- Elladdîn Sicadî, Mejûy Edebî Kurdî. Bergî Yekem 1952 berperî 541 ê

7- Kovara Dengî Gêti Taze sala 1944-1945 hejmara duwê û sê

8- Qenatê Kurdo, Gramatîka Zîmanê Kurdî bîn vê manşetê: Edebê Kurdî berperê 38 ê sala 1960 Yerîvan

9 Şerfxan El- Bitlîstî, Şerefnamê, Tercumet, Memet El Ewnî dar. El - îhya El- kîtab El-Erebîyet Sahîfe: 87

a- Pîrto (P) Fîrox. Ruşnî, Şehah. Ruşnayî ke ezîk cismî nuranî Zahîr Şud berper 240. Ferheng Hemîd Hesên Hemîd, Çap şeşem 1351

b- Ev Malke ji pêk gotîna Cizîrî û Mîr Emad El-dînî Cizîrî. Gotîna Mîrî:

Şefeq da sêmê endamê

Ji bal pertewek nurê

bigir ayîne ya camê

Ji destê hest û Mexmudî

Dîwana Cizîrî, tûjandîna: Sadiq Bahaddîn Amedî Sala 1977 berperê 557 ê

11- Dîwana Cizîrî, Tûjandîna: Sadiq Bahaddîn Amêdî, berperê (24) ê

12 Dîwana Cizîrî, Jêderê berê

13 Tîm talbê dîdara can, ezma tema, şaya teye, dîsa raste.

14 Dîwana Cizîrî, jêderê berê, berperê s.

15- Dîwana Cizîrî Jêderê berê, berperê 519 ê

16- Dîwana Cizîrî Jêderê berê berperê 129 ê

17- Dîwana Cizîrî Jêderê berê berperê (156) ê

18- Dîwana Cizîrî jê derê berê berperê 289 ê

19 Sadiq Bahaddîn Amêdî "Ehmedê Xanî yê Nemîr"

Kovara: "Korî Zanyarî Kurd" beşî yekem, bergî duwem Sala (1974) ê berperê (811) ê

BASINA VE KAMUOYUNA

Bilindiği gibi ülkemiz; emperyalist-kapitalist sistemin orto-doğuya yönelik hesapları içinde parçalanmış uluslararası bir sömürgeci. Kürdistanın sömürgeleştirilme süreci 19. yüzyılın başlarında şekillenmeye başlamış, Lozan emperyalist paylaşım antlaşması ile de siyasal çerçevesi ouşturularak "hukuki" statüye bağlanmıştır. Kürdistan'ın fiili işgali ise ilkel birikim dönemi sömürgeciliğinin fetihçi ve yağmacı yöntemleriyle 40'lı yıllara kadar devam etmiştir.

Kürdistanın sömürgeleştirilmesi eylemi insanlık tarihinin en kanlı sayfalarından birini oluşturmaktadır. Kürt ulusu vahşi şekilde boğazlanarak jenosidlerle dize getirilmeye çalışılmış, ancak kendisine dayatılan bu kölelik statüsüne hiç bir zaman boyun eğmemiştir. Bu nedenle Kürdistan tarihi aynı zamanda işgalci ve sömürgeci güçlere karşı direnmeler tarihidir de.

21. yüzyıla girmeye hazırlandığımız bu dönemde Kürdistan'ın sömürge statüsü hala devam ediyor, Kürt ulusu dünyanın gözleri önünde vahşi şekilde boğazlanıyor.. Kürdistan'ın dünyanın son klasik sömürgelelerinden biri olarak bugün içinde bulunduğu durum insanlığın utanç kaynaklarından biridir.

Kürt ulusu bu statüyü parçalamak için amansız bir mücadele içindedir. Kendisine dayatılan topyekün savaşa karşı bütün alanlarda dişe diş bir mücadele yürütüyor.

KUKM'nin (Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi) önemli toplumsal dayanaklarından birini de Kürt kadınları oluşturmaktadır. Tarih boyunca işgalcilere karşı sürdürülen mücadelelerde her zaman aktif şekilde yer almış olan Kürt kadını, bugün artık kendi kimliğiyle ve çok daha bilinçli bir şekilde kavga da yerini almaktadır.

Ne var ki Kürt kadınının ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesi içinde bugün istenilen ölçüde yer aldığı söylenemez. Ancak mücadele yükseldikçe Kürdistanlı kadınlara duyulan ihtiyaç daha ağırlıklı biçimde ortaya çıkmakta ve Kürt kadınları toplumun kendilerine biçtiği geleneksel rolün dışına çıkarak artan bir yoğunlukta mücadeleye katılmaktadırlar.

Kuşkusuz bu hiçte kolay olmamaktadır. Kürdistanlı kadınların siyasallaşma süreci oldukça karmaşık ve sancılı bir yol izlemektedir. Kürt Kadınları bir yandan attıkları her adımda ve yaptıkları her işte bin yılların kökleşmiş değer yargılarıyla hesaplaşmak zorunda kalırlarken; diğer yandan çocuğuna-babasına-kocasına-kisacası mensup olduğu ulusun tümüne karşı imha siyaseti izleyen sömürgecilere karşı **ulus** olarak hareket etme bilincini kazanmaktadırlar. Bundandırki başlangıçta Kürt kadınının siyasallaşma sürecinin temel itilimlerinden birini ülkesinin içinde bulunduğu durum oluşturmakta, Kürt ulusuna karşı sürdürülen imha savaşı doğal olarak ulusal bilinci öne çıkarmaktadır.

Ancak ulusal bilinç hızla toplumsal bilinç ile bütünleşmekte; köleliğin çok çeşitli biçimlerinin ağır tasallutu altında kendine yabancılaştırılan Kürt kadını giderek içinde bulunduğu durumun **tarihsel-toplumsal** temellerini de kavramaktadır. İç içe geçmiş ve bir birini besleyen sorunların (yani ulusal, sınıfsal ve kadın olmaktan kaynaklanan özgül sorunların) bütünselliğini daha çok bilince çıkarmaktadır.

Kürt Kadını KUKM'nde daha etkin bir siyasal öge olarak nasıl yer alabilir?

Bunun temel koşulu, ancak, Kürt kadınının **kendi kimliği ile örgütlenmesi** ve gerek özgül sorunlarına gerek ulusal ve toplumsal sorunlara örgütlü bir güç olarak el atmasına bağlıdır. Kadınların özgül sorunlarına olduğu kadar ulusal ve toplumsal sorunlara da kadın kimliğiyle sahip çıkması son derece önemlidir. Ulusal ve toplumsal yabancılaşma ile cinsel yabancılaşmanın aynı tarihsel-toplumsal olgular tarafından besleniyor olması nedeniyle bu sorunların her birinin özel ve özgün nitelikleri göz ardı edilmemeli ve bu sorunların bir çok noktada ortak özellikler göstermesinden hareket edilerek aynı kalıplar içinde ele alınmamalıdır. Bir yandan her sorunun özgün niteliklerine denk düşen bir yaklaşım içinde olmak diğer yandan bu sorunları birbirleriyle bağlantıları içinde

ele alarak programatik düzeyde sentezleştirmek gerekiyor. Kuşkusuz bir **kadın hareketi**'nin ilk ve temel görevlerinden biri, kadın olmaktan kaynaklanan sorunların en doğru şekilde tanımlanması ve programlanması olmalıdır. Bu yapılırken üzerinde hareket edilen ülkenin çelişkilerinden ve somut koşullarından yükselinmelidir. Bu yaklaşım kadınların örgütlenme biçiminde yansıtılmalıdır.

Bu alanda örgütlenme tecrübelerinin yok denecek kadar az olması ise bir dizi sorunu beraberinde getiriyor.. Ancak tek bir örgütlenme biçimine bağlı kalmamak ve ilke olarak çeşitli örgütlenme biçimlerine açık olmak gerekiyor. Somut örgütlenme biçimi ise; mücadelenin o anki ihtiyaçlarına, önümüzde duran somut görevlere ve üzerinde hareket ettiğimiz çalışma alanının özelliklerine göre çeşitli biçimler olacaktır.

Bu saptamalarımızdan hareketle Metropoldeki Kürt kadınlarının örgütlenmesini hedef alan bazı adımlar atmaya karar verdik. Kürt kadınının kendi kimliğiyle örgütlenmesi bir çok şeyin aşılmasında bir basamak olacaktır.

UDKG (Ulusal Demokratik Kadın Grubu) bu yönde ki ihtiyacın ürünü olarak doğdu ve bir çok çevreden Kürt kadınının katkıları ile üç yıllık bir teorik ve pratik çalışmanın içinde şekillenerek günümüze kadar geldi.

UDKG; Kürdistanlı kadınların yaratmış olduğu legal demokratik örgütlenmelerden biridir. Kürdistanlı kadınları, ulusal-sınıfsal ve kendi özgül sorunlarla ilgili bilinçlendirilmeleri ve belli bir program etrafında harekete geçirilmesi amacını taşımaktadır. İçinde farklı ideolojik ve siyasal perspektiflere sahip kadınları barındıran heterojen bir yapıya sahiptir. Ortaya çıktığında kendisini "bağımsız Kürt Kadınları" olarak adlandırmış süreç içerisinde UDKG(Ulusal Demokratik Kadın Grubu) adını almıştır.

Geldiğimiz noktada bu oluşum içinde yer alan ve başından beri birlikte yürüdüğümüz bazı arkadaşlarla yollarımız ayrıldı. Oluşumdan çekilen arkadaşlar bizimle ayrışır ayrışmaz UDKG ile ilgili bir dizi sepekülasyon yaymaya başladılar.

Yol ayrımı; ortak iş yapma konusunda iyi bir mirasa sahip olmayan Kürt solunun yabancı olmadığı ve sıkça yaşadığı bir olgu.. Yine her ayrılan grubun ayrıldığı düzeyi saldırı hedefi haline getirdiği, devrimci ahlakın sınırlarını zorlayan kavramlarla suçladığı ve daha da kötüsü hareket ettirdiği tabanı grup kınıyla tıka basa doldurarak eski yol arkadaşla-

rına karşı şartlandığı bilinen bir gerçek..

KUKM'nin her düzeyde birliğe ve ortak hareket etmeye çokça ihtiyaç duyduğu bir dönemde meydana gelen bu durumun aşılabileceğini ve yeniden ortak hareket etme zemininin yakalanabileceğini düşünerek, bugüne kadar polemiklere girmekten kaçındık.

Ancak arkadaşlar, UDKG'nun durumu ve ayrılık nedenleri ile ilgili gerçekleri yansıtmayan süpekülasyonlar yaymaya devam ettiler. Bir süre önce haftalık Azadi gazetesi'nde HKD ve YDKD'li kadınlar imzasıyla yayınlattıkları yazıda gerçekleri çarpıtarak UDKG' faaliyetlerini devam ettiren arkadaşları suçlayan ve UDKG'nun meşruiyeti üzerinde kuşku yaratan belirlemeler yaptılar. Yine bir süre önce dergiler platformunun düzenlediği ve organizasyonunda UDKG'nun da yer aldığı gezide, Tertip Komitesi'nin karşı çıkmasına rağmen bu arkadaşlardan biri izinsiz mikrofonu eline alarak "UDKG'nun dağıldığını ve böyle bir oluşumun varlığının kabul edilmemesi" gerektiğini belirten bir konuşma yaptı..

Tertip Komitesi'nin iradesini hiçe sayan bu müdahale açık bir **provakasyon** ve arkadaşların düzeyini ortaya koyuyordu. Biz de gezinin düzenleyicileri arasındaydık ve kitleye karşı taşıdığımız sorumluluk gereği her hangi bir taşkınlığa meydan vermeden gezinin planlandığı şekliyle bitirilebilmesi için özel bir müdahalede bulunmadık. Bu arkadaşların provakasyonuna zemin hazırlayan sunucu arkadaşın tutumunu da kitlenin ve orada bulunan dergi çevrelerin yargısına bıraktık.

KUKM'nin geldiği aşamada gereksiz polemiklerden kaçınmak istememize rağmen bu gelişmeler kamuoyuna bir açıklama yapmamızı zorunlu hale getirdi. Çalışmaları ile devrimci kamuoyuna mal olmuş olan UDKG ile ilgili çıkarılan spekülasyonların önüne geçmek ve kamuoyunu bu oluşumun süreci ile ilgili objektif olarak bilgilendirmek amacıyla bu açıklamayı yayınlamaya karar verdik.

Legal demokratik bir platformda dahi ortak hareket etme koşullarımızı ortadan kaldıran nedenler nelerdi ?

Bir ihtiyacın ürünü olarak ortaya çıkan, üç yıllık pratiğinde kendi çapında önemli şeyler başarmış olan ve devrimci-demokrat kamuoyu nezdinde saygın bir yeri olan Ulusal Demokratik Kadın Grubu'ndan arkadaşların çekilmelerinin nedenleri nelerdi?

Ortak bir programa ulaşılmasına, hatta işlerliğimizi tayin eden ortak bir tüzükte anlaşmamıza rağmen bu oluşumu neden fes etmek istediler?

Arkadaşları provakasyon yaratacak kadar hırçınlaştıran nedenler nelerdir?

UDKG'nun ortaya çıkış ve gelişim süreciyle birlikte şimdi bu sorulara kısaca cevap verelim.

UDKG'in (Ulusal Demokratik Kadın Grubu) ortaya çıkış süreci:

Kürdistan da bütün şiddetiyle sürmekte olan ulusal kurtuluş mücadelesi tüm alanlarda demokratik ve ulusal nitelikli örgütlenmelerin hızla oluşturulmasını, giderek kurumlaşmasını ve bunların KUKM'sine azami katkılarının sağlanmasını zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda Kürt kadın örgütlenmesi de ulusal karakterde çok sesli ve çeşitli çevreleri kucaklayan demokratik bir muhtevada olmalıydı. Bizler bu anlayışla örgütlenmek üzere bir araya geldik. Amacımız ideolojik çizgilerine bakmaksızın bütün Kürt kadınlarının içinde çalışabileceği bir yapılanmayı sağlamaktı. Bunun için faaliyet alanı olarak öncelikle bir kadın derneğini oluşturmayı kararlaştırdık ve bu doğrultuda harekete geçtik.

İhtiyaçlarımız belliydi, öncelikle birlikteliğimizin üzerinde yükseleceği siyasal zemini bir program çerçevesinde netleştirmeliydik; İkinci olarak; ilişkilerimizi ve derneğin işleyişini belirleyecek bir tüzük oluşturmalıydık; Üçüncüsü; içine girdiğimiz bu çalışmanın kamuoyuna duyurulması ve daha oluşumun şekillenme sürecinde faaliyetlerimizi en geniş kesimlere mal etmeliydik. Bir diğer sorunumuz olarak çalışmalarımızın ihtiyaç duyduğu mali kaynakları yaratmalıydık.

Bütün bunları tespit ettikten sonra öncelikle bir yürütme kurulu oluşturarak işe başladık. Amacımız kurmayı hedeflediğimiz derneğin çalışmalarında esas alacağı ve üzerinde hareket edeceği bir program ve tüzük taslağı ortaya çıkarmak ve tartışmaya açmaktı. Bu hassas bir konuydu; çünkü oluşacak dernek farklı anlayışları içinde barındıracak ve onları ortak bir paydada birleştirecek ulusal nitelikli bir yapı olacaktı.

Kürdistan'ın coğrafi parçalanmışlığı kadar ulusal parçalanmışlığında aşılabilmesi Kürtlerin siyasal düzeyde ortak hareket düzeylerini geliştirmekten

geçiyordu. Dolayısıyla farklı ideolojik anlayışlardan kadınların ortak bir program etrafında birleşmesini bu anlayışımız gereği önemsiyorduk. Kuracağımız derneği, Kürdistanda genel olarak yaşanan birlik sorunlarının aşılmasında küçük ama kendi çapında önemli bir adım olarak görüyorduk. Değişik ideolojik görüşlere sahip, çeşitli siyasal çevrelerden gelen unsurların yakınlaşmaları ancak ortak mücadele pratiği içinde mümkündü.

Ayrıca biz bu birlikteliği sonuna kadar götürme kararlılığında iddik. Birlikte çok iş yapabileceğimize inanıyorduk. Bu nedenle ilkeli duruşumuza ters düşmemek koşuluyla bir kitle derneğinin niteliğine uygun olarak olabildiğince esnek ve hoşgörülü davrandık. Ortak çalışmanın bilinçli bir çaba ve sorumluluğu gerektirdiğini biliyorduk. Olaya da bu düzeyde yaklaştık.

Fakat oluşumda yer alan arkadaşların tümü aynı şeyleri düşünmüyorlardı. Başından beri bu oluşumun örgütlenmesinde özveriyle çalışmış olan fakat daha sonra sağlık sorunları nedeniyle geri çekilen bir arkadaşın çabalarını saymazsak genel olarak bu arkadaşlar çalışmalarda isteksiz ve sonuçlarından umutsuzlardı. Sık sık buradan bir şey çıkmaz diyorlardı. Oluşuma; "madem ki böyle bir şey var bari bizde içinde olalım" mantığıyla geliyorlardı. Bunun doğal sonucu olarak çalışmalarda ve görev alma konusunda istekli davranmıyorlardı. Çalışmalara gerektiği kadar değil, istedikleri kadar katkı sunuyorlardı!

Kendilerinin katılmadığı ya da azınlıkta kaldıkları kararları ise çiğniyorlar, karara bağlanmış sorunları yeniden tartışmaya açıyorlardı.. Bitip tükenmek bilmeyen ve bilinenlerin tekrarından ileri gitmeyen bir tartışma süreci yaratarak önümüzde duran pratik görevleri savsaklıyorlardı. Kimi zaman oldukça önemsiz sorunlar üzerinde günlerce süren tartışmalar yaşanıyor. Bu tartışmalar içerik ve biçim bakımından bazen öyle yontemsiz şekilde yapılıyordu ki çalışmalara yeni katılanlar üzerinde itici rol oynuyordu.

Pratik görevlerimizle ilgili de arkadaşlarla aramızda görüş ayrılıkları vardı. Kürdistanda ulusumuza karşı kirliliği bir savaş yürütülüyordu. Köylerimiz, dağlarımız bombalanıyor, hergün onlarca insan sorgusuz yargısız kurşuna diziliyordu. Gerillanın lojistik desteğini kırmak için kitleler doğrudan imha hedefi haline getiriliyordu.. Metropolde yaşayan Kürt kadınları olarak ülkemizde yaşanan ve giderek tenkil hareketına dönüşen olaylar karşısında

pratik eylemlilik süreçlerini yükseltmemiz ve siyasal pratik çalışmaları etkin şekilde öne çıkarmamız gerekiyordu. Kendi çapımızda bir çok şey yapabiliydik. Şırnak katliamını protesto etmek için organize ettiğimiz eylemler ve yine Kürdistan'daki olaylar karşısında gösterdiğimiz çeşitli pratik etkinlikler bunu yapabileceğimizi göstermişti.. Ancak arkadaşlar bu yöndeki önerilerimize soğuk bakıyorlardı. Tartışma "özgürlüğü" adına sürecin dayattığı somut pratik görevler ihmal ediliyordu.

Elbette demokratik bir oluşum içinde tartışmaların olması ve bu tartışmalarda yer yer gerilimler yaşanması olağandı. Ancak hiç bir platformda tartışmalar sonsuza kadar sürdürülemezdi. Ama arkadaşlar legal demokratik bir oluşumun gerektirdiği esneklik ile liberalizmi birbirine karıştırıyorlardı. Birliği koruma adına gösterdiğimiz esnekliği, çalışmalarını laçkal-laştırmanın aracı olarak kullanıyorlardı.

Bir kitle derneğinde çeşitli anlayışlar etrafında kümelenmiş unsurlar arasında karşılıklı sataşmaların olması, bunun tabandaki unsurlar arasında zaman zaman uç noktalara vardırılması hoş görülebilirdi. Ama eğer yöneticiler de aynı düzeyde duruyor ve bizzat bu ortamın oluşmasını teşvik ediyorsa yapacak pek fazla bir şey kalmıyor.

Her şeye rağmen tüm süreç boyunca yürüttüğümüz çalışmada bu arkadaşlara "dayanışma" ve "güven" ölçüleri içerisinde yaklaştık. Arkadaşların hata ve zaaflarını kendilerine karşı bir koz olarak kullanma yönteminden kaçındık. Oluşumu bir bütün olarak kabul eden mantığımızdan hareketle arkadaşlara ait eksiklikleri, hata ve zaafı oluşumun bir parçası olarak kendimize ait kabul ederek çözüm yolları üzerinde yoğunlaştık. Aramızdaki tüm tartışmalara rağmen bu arkadaşların (özellikle bu çevrelerdeki yönetici unsurların) pratik eylemlerde gösterdikleri zaafı doğal karşılayarak eğitim ve tecrübeyle aşılacak davranışlar olarak kabul ettik ve bundan dolayı arkadaşlara karşı her hangi bir güvensizlik beyanında bulunmadık.

Ama arkadaşlar, ilişkileri güven-güvensizlik tartışmalarına çekmekte ve değerleri zedelemekte hiç bir sakınca görmediler. Özveriyle çalışan bazı arkadaşlarımıza hiç bir gerekçe göstermeden güvenmediklerini belirttiler.

Biz, olumlu ve olumsuzluklarıyla çalışmalara katılan bütün arkadaşları sahiplenici bir yaklaşım gösterirken, bu arkadaşlar yukarıda duran ve her şeye tepeden bakan bir tavır içine girdiler. Kapsayıcı

ve sahiplenici yaklaşımımız onların kendini beğenmişlik ve asalet gösterileriyle karşılandı; tavırlarıyla bizleri küçümsemeye aşağılamaya ve bu yolla yıpratmaya yöneldiler. İşi, bizlerle ilgili aşağılama amaçlı "çingene" benzetmesi yapmaya kadar vardirdılar. Ezilen ulus devrimcilerinin ortak bir mücadele de omuz omuza oldukları arkadaşlarını yine ezilen horlanan bir başka toplumsal gruba benzetme yoluyla aşağılamasını bu arkadaşlar adına talihsizlik olarak kabul ediyoruz.

Oluşum içerisinde yaşanan bir takım olumsuzluklara rağmen dar grupçu ve dayatmacı olmamaya büyük özen gösterdik. Özellikle UDKG'nun örgütlenilmeye çalışıldığı ilk dönemlerde bir çok kararın alınmasında azınlıkta kalmamıza rağmen bizi ifade etmeyen ya da ters gelen bir çok karara muhalefet şerhi koyarak uyduk. Bu konudaki tutarlılığımızı program tartışmaları sırasında "anti sömürgecilik" ilkesine programda yer verilip verilmemesi tartışmalarında çok açık biçimde gösterdik.

Bize göre Türkiye koşullarında demokratik her hareketin sömürgecilğe karşı olması gerekirdi. Sömürge-sömürgeci ilişkilerinin hayatın her alanını dolaysız etkilediği ve sömürgeci vahşetin günlük yaşamın bir parçası haline geldiği bir ülkede anti-sömürgeci olmak her demokratik oluşumun kaçınılmaz görevleri arasındaydı.. Kaldı ki, ülkesi işgal edilmiş bir ulusun kadın hareketi, doğal olarak anti-sömürgeci olmak ve bunu programlarının bir parçası haline getirmek zorundaydı. Biz bunu savunuyorduk.

Bu arkadaşlar ise; ulusal mücadelenin zaten sömürgecilğe karşı olduğunun herkesçe bilindiğini, bunun programda yer almasının ya da adının konulmasının gerekmediğini savunuyorlardı. Kimi zaman da "bir derneğin anti-sömürgeci ilkeyi savunması DKÖ' mücadelesine terstir" gibi trajikomik tezler ileri sürüyorlardı.

Biz bu arkadaşların, hem "derneğin doğal olarak anti-sömürgeci olduğu" nu savunmaları hem de bu ilkenin programa yansıtılmasına karşı çıkmalarını anlamakta güçlük çekiyorduk!!

Sonuçta yapılan tartışmalarda görüş birliği sağlanamadı ve çoğunluğun görüşüne başvuruldu. Yapılan oylamada çoğunluk "programda anti-sömürgeci ilkeye yer verilmemesi" yönünde görüş bildirince anti-sömürgeci ilke programda yer almadı.

O gün bizim için önemli olan ortak paydaların, birlikte çalışma koşullarının yakalanması ve işlerliğin

oturtulması idi. Geleceğe iyi bir geleneğin devredilmesini istiyorduk.

Fakat bu çabamızın etki alanı kendimizle sınırlı kaldı ve tasviyeci grup kadın örgütlenmesinin oturtulması için ciddi bir çaba içine girmede. Gerek kendi grup içi ilişkilerinde gerek oluşum içerisindeki diğer gruplarla ilişkilerinde faaliyetlerimizin gerektirdiği demokratik duruşu gösteremediler ve oluşum içinde fanatik bir klik olarak durdular. Örneğin, temsilcileri başka işlerinden dolayı bazen 3-4 hafta çalışmalarımıza katılmıyordu. (ki bu durum sık sık yaşanıyordu) Böyle bir durumda bu arkadaşların fikir belirtmeleri, karar alma süreçlerine katılmaları pek mümkün olmuyordu.. Çok zorunlu hallerde fikir belirtmeler bile temsilcileri geldiğinde isterse bunu reddedebilir, yok sayabilirdi ya da karara bağlanmış önerileri yeniden tartışmaya açabilirdi. Bu da ortak çalışmaların sık sık kilitlenmesine ve işleyişin oldukça hantallaşmasına neden oluyordu.

İçinde değişik anlayışların yer aldığı bir demokratik platformda bu anlayışları savunanların kendilerince grup disiplini! içinde hareket etmelerini doğal karşılıyoruz. Ancak bir kitle örgütünde, çalışmalara katılanların iradelerini bütünüyle ortadan kaldıran ve her şeyi tek bir unsurun iradesine bağlayan bir yaklaşımın dernek çalışması açısından izah edilebilecek bir yanı yoktur. Arkadaşlar kendi içlerinde tabanın düşünce ve insiyatifini tamamen ortadan kaldıran ve karar alma süreçlerine katılmasını engelleyen bir yöntemle hareket ederlerken; diğer yandan tüzük tartışmalarında "demokratik merkezîyetçilik" ilkesinin, merkezîyetçilik yanına, anti-demokratik buldukları için karşı çıkıyorlardı..

Her şeye rağmen sonuçta ortak bir programda anlaşılmalı olmasını önemli bir gelişme olarak kabul ediyorduk.. Ayrıca tüzük çalışmaları da sonuçlanmış ve oluşum belli bir hukuka kavuşturulmuştu. Artık çıkacak sorunlara bu hukuk çerçevesinde bir çözüm bulma zemini oluşmuştu.

Öte yandan arkadaşların yoğun çabaları sonucunda belli bir mali kaynaktan yaratılmıştı.* İş artık; dernek kurma, kitleleşme ve kurumlaşma aşamasına gelmişti.

Bütün hazırlıkların tamamlandığı ve artık dernek için yer bulunmasına ve kurucu üyelerinin saptanmasına sıra geldiği bir aşamada bu kez arkadaşlar yapay sorunlar yaratarak dernekleşme sürecini geciktirmeye başladılar. 3-4 yıldır süren teorik ve pratik çalışmanın ortaya çıkardığı birikimin önünü

tıkayıcı, gelişip serpilmesini barajlayıcı bir tutum içine girdiler. Yeniden uzun ve boğucu tartışmalar yaratarak gündemi saptırdılar.

Çalışmaları yokuşa sürmek istediklerinde bu arkadaşların her zaman başvurdukları bir yöntem vardır: Karara bağlanmış önerileri yeniden tartışmaya açmak ya da mevcut çalışmaları sil baştan kılan önerilerle yeni tartışmalar yaratmak... Nitekim yine aynı yöntemle başvurdukları.

Dernek kurma hazırlıklarına başladığımız bir dönemde arkadaşların bunu engellemek için ortaya tartışılmak üzere yeni öneriler atmalarını başlangıçta anlamakta zorluk çektik. Çünkü daha işin başında dernek kurmak amaçlanmıştı ve tüm hazırlıklar bu yönde yürütülüyordu. Şimdi sonuca yaklaştığımız bir aşamada buna karşı çıkmalarına bir anlam veremiyorduk..

Üç-dört yıldır hazırlıkları süren ve dernekleşme koşulları olgunlaştırılan bu oluşum neden tasviye edilmek isteniyordu? Arkadaşlar bu tür manevralarla ne yapmaya çalışıyorlardı?

Bunu anlamak için arkadaşların getirdikleri "öneri"lere bakmak yeter.. Arkadaşların birbirini dışlayan çelişkili önerilerine bakıldığında ne yapmaya çalıştıkları açık şekilde görülüyor.

"Öneri"leri üç başlıkta toplamak mümkün..

1-Kurulacak derneğin yönetim kurulu, oluşum içinde yer alan grupların eşit temsilinden oluşmalı.

2-Dernek kurmaktan vazgeçelimeli, bunun yerine bir yayınevi kurulmalı.

3-Yine buna benzer ama bundan farklı bir öneri; Yayınevi açılmalı ve dernek faaliyetleri bu yayınevi görünümü ardında sürdürülmeli..

Tabi dördüncü bir dayatma daha vardı: Bu "öneri"lerin hiç biri olmuyorsa oluşumu dağıtmak.. Yani şu anda, yapmaya çalıştıkları şey..

Bu arkadaşlarla yürümenin belki üçüncü bir yolu olabilirdi; mevcut durumu yani örgütsüzlüğü aynen devam ettirmek ve tartışmalarla oyalanmak..

Bu arada bir de güven bunalımı yaratmaya çalıştılar. Çalışmalarda etkin olarak görev alan bazı arkadaşlara güvenmediklerini, kendilerinde güven sağlanmadan ortak çalışmanın mümkün olmadığını

söylemeye başladılar. Arkadaşlar bir kez çalışmalarını felç etmeyi kafalarına koymuşlardı ve bunun için de olmadık yollara başvuruyorlardı.

Bu önerilerle bize açıkça iki şey dayatıyorlardı: Ya azınlığın egemenliği.. ya da üç dört yıllık birikimin dağıtılması, oluşumun lağvedilmesi...

Arkadaşların getirmiş olduğu bu önerilerle yeni bir tartışma sürecine girdik. Önerileri özetle şu şekilde cevaplandırdık.

1- Kurulacak derneğin Yönetim Kurulu her çevreden unsurun eşit sayıda katılımı ile oluşsun "önerisi": Bu "önerisi"; kitle örgütlerinin demokratik muhtevasına terstir. DKÖ'de yönetim atama yoluyla değil seçim yoluyla oluşur. Bir kitle derneği içinde güç dengelerini hesaba katmadan, çeşitli çevreleri yukarıdan pazarlıklarla yönetimde dengeleyemeyiz. Sayısal oranları bakımından aralarında büyük dengesizlik olan çevreleri bu şekilde yönetimde eşitlemek anti-demokratiktir.. Bu nedenle seçilecek yönetim, oluşumu meydana getiren kitle tarafından belirlenmelidir.

Ancak biz seçimlerde yönetimi bütünüyle kendi arkadaşlarımızdan seçtirme taraftarı da değiliz. Derneğin ideolojik çizgilerin egemenliğinden uzak ulusal bir niteliğe sahip olmasını istediğimiz için yapılacak seçimde bütün anlayışların yönetimde temsiline özen göstereceğiz. Aramızda bu düzeyde anlaşabiliriz. Ortak paydalara dayalı ulusal nitelikleri öne çıkaran bir kurumun oluşturmasını, mutlaka yönetimde her grubun eşit sayıda temsil edilmesi koşuluna bağlamak tutarlı ve doğru bir yaklaşım değildir. Bir dernek çalışmasında irili ufaklı bütün çevreleri yönetimde eşitlemeyi önermek **azınlığın egemenliğini savunmak** demektir. Böyle bir yapılanma bir dernek olmaktan çok, farklı anlayışların temsil edildiği platforma dönüşecektir. Bu da başlangıçta yola çıkarken önümüze koyduğumuz amacımıza terstir. Dolayısıyla kabul edilemez.

2- Dernekten vazgeçelim yayınevi kuralım, "önerisi"ne gelince; Biz yıllardır dernek kurmak için çalışıyoruz. İlk hedeflerimizden biri buydu. Bu nedenle çalışmalarımızı da bu amaca uyarlı şekilde yürütüyoruz. Bu yöndeki hazırlıklarımızı büyük ölçüde tamamladık. Dolayısıyla bu aşamadan sonra dernek yerine yayınevi kurma önerisi yapılan çalışmalarını fesh etmek demektir. Fakat biz bu iki olguyu (dernek ve yayınevi) birbirinin alternatifi olarak görmüyoruz. Dernek için çalışırken karar alıp bir yandan da yayın organı ya da yayınevi çalışmasını

programlayabiliriz.

3-Yayınevi kuralım, dernek faaliyetlerini bunun ardından yürütelim "önerisi"ne karşılık olarakta; Biz, DKÖ'de meşruiyeti esas alan bir mücadelenin yürütülmesinden yanayız. Bu anlayışımız; legaliteden yasallığı değil, açıklığı anlayan ve yasallığın icazet sınırlarını rededen bir anlayıştır. Devlet saldırır, kapatır, çalıştırmaz gibi yasal-"hukuksal" normlarla bir mücadele aracından vazgeçilmesini doğru bulmuyoruz. Salt "hukuk"çu kafayla sürdürülecek bir mücadelenin sonuçta varacağı yer, yasal olmayan meşru demokratik mevzileri terketmek ve bütünüyle yasal çerçevenin içine çekilmek olacaktır.

Arkadaşların "önerisi"lerine bizim verdiğimiz cevap özetle bu şekildeydi.

Ancak arkadaşları iknaya yönelik ısrarlı çabalarımız sonuç vermedi. Birbirini dışlayan, birbirleriyle çelişen "önerisi"ler getirmeye devam ediyorlardı.. Bir yandan "dernek kurmayalım, yayınevi kuralım" derken, bir yandan derneğin yönetim kurulunun nasıl oluşturulması gerektiği konusunda öneriler getiriyorlardı... Bu konularla ilgili tartışmalar belli bir düzeyde çözüme bağlanınca da kişilere karşı güvensizlik beyanında bulunarak bu yolla tartışmaları sürdürmek istiyorlardı. Öyle anlaşılıyordu ki bütün amaç çalışmaları sekteye uğratmaktı. Getirilen öneriler ise tamamen bunu gerçekleştirmek için bir araçtı.

Özetle;

Şimdi de bu arkadaşların Azadi gazetesinde yayınlatıkları yazıda ileri sürdükleri iddialara ve bazı düşüncelere kısaca bir göz atalım.. Bu iddiaların bazılarında metin içinde cevap verdik. Bu nedenle tümü üzerinde yeniden durmayacağız.

Arkadaşların iddialarını şu başlıklar altında toplayabiliriz.

1-Bizim; "Kürt kadın hareketini ya da bunun yansımaları olacak örgütlenmeleri anti-sömürgeci nitelik ile sınırlandırmaya çalıştığımız ve ayrıca bunu arkadaşlara dayattığımız" iddia ediliyor. Buna cevap olarak ta deniliyor ki "anti-sömürgeci hareket ya da örgütlenme bir daralma yaratır. Oysa kadın örgütlenmesi demokratik bir örgütlenme olmalıdır. " !

Burada hemen, açıklığa kavuşturmamız gereken ince bir çarpıtma var: Biz hiç bir zaman Kürt kadın hareketini anti-sömürgeci nitelikle sınırlandırmak istemedik. Diğer niteliklerinin yanı sıra anti-sömürgeci bir yapısının da olması gerektiğini savunduk. Anti-sömürgecilik bizim açımızdan **yeterli** koşul değil **gerekli** koşullardan biriydi. Sömürge bir ülkenin kadın hareketinin **aynı zamanda** anti-sömürgeci olmasının temel bir gereklilik olduğunu savunuyorduk. Kaldığı ortada ortak hazırlanmış ve bizimde onay verdiğimiz bir program var. Biz bu programı redetmedik; anti-sömürgeci ilke'nin yer almaması nedeniyle eksik bulduk.

Aslında sorun bu değil; çünkü bizim kadın hareketini anti-sömürgeci nitelikle sınırlama diye bir önerimiz olmadığı gibi böyle bir tartışmamız da olmadı. Ama her nedense ! arkadaşlar bir çok ilkeyi rahatlıkla benemserlerken anti-sömürgecilik ilkesinin bir daralma yarattığı vehmine kapılarak çok rahatsız oluyorlar. Kökleri çok daha gerilerde duran ve Türk solu'ndan bulaşan bir ideolojik ambargonun etkisiyle olsa gerek bu ilkedden utanıyorlar. Asıl sorun; arkadaşların bizzat kendilerinin de yazdığı gibi, demokratik bir hareketin anti-sömürgeci ilkeyi savunamayacağı anlayışında duruyor. .. Bunu, yukarıda Azadi gazetesinden yaptığımız aktarmada açıkça görmek mümkün. Bundan çıkan sonuç ise anti-sömürgeci ilkenin demokratik muhtevasının rededilmesi ya da henüz sindirilememesidir.

Şu iyice bilince çıkarılmalıdır: UDKG bir Kürt kadın hareketidir. Adından da anlaşılacağı gibi aynı zamanda ulusal-demokratik bir muhtevaya sahiptir. Bu keyfi olarak belirlenmiş bir nitelik değildir. Ülke-mizin nesnel durumunun zorunlu bir sonucudur. Sömürge ulusların bütün kurum ve kuruluşlarının temel demokratik görevlerinden biri; anti-işgalci anti-sömürgeci olmaktır. Ülkesi Fransızlar tarafından sömürgeleştirilen bir Cezayirli kadın için anti-sömürgeci olmak; ya da faşist diktatörlüğün egemen olduğu bir ülkede bir kadın hareketi için anti-faşist olmak nasıl ki bir görev ise ve bu görev diğer görevlerinde bir sınırlama ve daralma yaratmıyorsa; ülkesi işgal altında olan ve sömürgeleştirilen Kürt Kadını'nın da anti-sömürgeci olması temel görevlerinden **biri** dir ve bu görev diğer görevlerinde bir daralma yaratmaz.. Kürdistan'da da Türkiye pratiğinde de her demokratik hareketin olması gereken bir özelliğidir bu.. Bunun sağa sola çekilecek bir yanı yoktur. Ulusumuza yönelik topyekün bir tenkil hareketinin yürütüldüğü bir dönemde hala Kürt kimlikli bir kadın hareketinin anti-sömürgeci olup

olmamasını tartışıyor olmamız; sömürge siyasetinin üzerimizde yarattığı tahribatları göstermesi bakımından ibret vericidir.

Bizim bu ilkeyi dayattığımız iddiası ise; arkadaşların birliği parçalama gayretlerine yurtsever-demokrat kamuoyu nezdinde haklılık kazandırmak için uydurulmuştur.

Anti-sömürgeci ilke konusunda ısrarlı olduğumuz doğru.. bugün de aynı düşüncelerimizde ısrarlıyız. Ayrıca ulusal yanı olan her hareketin böyle bir niteliği taşıması gerektiğine inanıyoruz.

Ancak program tartışmalarında bir çok anlayış ve ilke gibi anti-sömürgeci ilke de etraflıca tartışıldı ve sonuçta oylamaya sunuldu; çoğunluk rededince muhalefetimizi de belirterek sonuca uyduk. Olmazsa olmaz diye dayatmada bulunmadık. Programın genel muhtevasında ise görüş birliğine ulaşıldı ve ardından uzun bir süre de bu şekilde ortak faaliyetler gösterildi. Arkadaşların azınlığa düşünce yaptıkları gibi; isteğimiz rededildiği için çekip gitmedik.

Tersine bir çok kez arkadaşlar dayatmacı oldular. Nihayet ayrılma da bu dayatma mantığının bir sonucu olarak ortaya çıktı. Arkadaşların istekleri çoğunluk tarafından rededilince ayrılığı tercih ettiler.

2-Arkadaşlar; örgütlenmenin tek biçiminin dernek olduğunu savunduğumuzu iddia ediyorlar.

Böyle bir iddiada bulunmamız için devrimci mücadeleler tarihindeki bütün örgütlenme pratiklerini reddetmemiz gerekir. İlke olarak değişik örgütlenme biçimlerine açık olmak başka bir şey; bu örgütlenme biçimleri arasında o anki durumumuza uygun bir biçimi belirleyerek bu yönde somut adım atmak başka bir şeydir.. Bizim de yaptığımız budur. Ama bu, başka yöntemlerin ya da başka örgütlenme biçimlerinin red edilmesi değildir.

Arkadaşların mevcut durumumuzun daha üst örgütsel biçimlere kavuşturulması yönünde atacağımız somut adımları kırmak için nasıl işlevi olmayan ve durumumuza ters düşen öneriler getirdiklerini metin içinde açıklamaya çalıştık. Arkadaşlar açıkça gerçekleri çarpıtarak kendi durumlarını kamufle etmeye çalışıyorlar. Bunu da "dar-grupçu", "dayatmacı", "dernekçi" vb gibi suçlamaların arkasına saklanarak yapıyorlar; hiçte dürüst olmayan bir yöntemle, söylediklerimizi ve savunduklarımızı çarpıtarak ve en kötü noktalarda yorumlayarak bizi mahkum etmeye çalışıyorlar.

3- İşlerle ilgili olarak ise; demokratik merkezi-

yetçilik ilkesine dogmatik yaklaştığımız, "kim çoğunlukta olursa o'nun dediği olur" mantığıyla hareket ettiğimizi iddia ediyorlar.

Öncelikle şunu belirtelim: biz heterojen bir niteliğe sahip bir kitle örgütlenmesi içinde yer alan bütün eğilimlerin-anlayışların yönetimde temsil edilmesini ve bunların görüşlerinin karar alma süreçlerine yansıtılmasını savunuyoruz. Ne kadar çok geniş kesimin düşünceleri karar alma süreçlerine yansıtılırsa o ölçüde demokratik etkinlik sağlanmış olur. Ancak demokratik merkezîyetçiliğin temel özelliklerinden biri de güçler dengesininde hesaba katılmasıdır. Bu anlamda biz; azınlığın karar süreçlerine katılımını ortadan kaldıran anlayışları da, güçler dengesini hesaba katmayan anlayışları da doğru bulmuyoruz.

Ancak arkadaşların bu iddiasının arkasında yatan gerçek çok daha farklı bir yerde duruyor: UDKG'nun örgütlendiği ilk dönemlerde bu arkadaşlar sayısal çoğunluğa sahiptiler ve çoğunluktan kaynaklanan haklarını da bir çok defa kullandılar. Bunu anti-sömürgeci ilkenin rededilişi sırasında da gösterdiler. Ancak zamanla oluşum içersindeki üstünlüklerini kaybettiler. Çalışmalarda oy kullanabilme özelliklerine sahip olanların(bu da çalışmalara katılımı gösterdikleri süreklilik göre belirleniyordu) 3/2'den fazla bir çoğunluk bu gruptan ayrı düşünen unsurlardı. Bu çoğunluk mücadeleye katılım düzeyi ve kitleyle kucaklaşma yetenekleri açısından da tasviyeci gruptan farklılık gösteriyordu ve her geçen gün de etkinliklerini artırıyorlardı.. Yani bu arkadaşlar bir süredir azınlığa düşmüşlerdi. Tasviyeci grup için "azınlığın hakları" (siz bunu azınlığın egemenliği diye okuyun) bu noktada gündeme geldi. Arkadaşlar azınlığın egemenliğini sağlamanın yollarını aramaya ve bunun için olmayacak öneriler getirmeye başladılar. Dernek kurma girişimlerine başlayacağımız bir dönemde oluşum içinde yer alan bütün eğilimlerin yönetimde eşit temsilini bize dayattılar. Sayısal olarak kaybettikleri üstünlüklerini politik entrikalarla sağlamaya çalıştılar. Bu durumda sayıları bir kaç kişiyi bulan ve kendilerini HKD olarak adlandıran arkadaşlarla YDKD'li arkadaşlar yedi kişilik yönetimde ikişer kişi ile temsil edilmiş olacaklardı. Böylece tabanda azınlık durumundayken yönetimde çoğunluk olacaklardı. Bütün sorun bu noktada duruyordu. Görülüyorki asıl sorun "çoğunluğun her dediğini yapması" değil, tersine azınlığın her istediğini yaptırmak ve UDKG'nu bütünüyle denetimlerine almak istemeleridir. Sonuçta oluşumu kendi denetimlerine alamayınca da ayrılmaya karar verdiler.

4-Oluşumun dağıldığı ya da münfesiş olduğu iddialarına gelince;

Bu mantık herşeyi kendisiyle başlatan ve yine kendisiyle bitiren soy bir idealist mantıktır. Hayat maddidir; maddi hayat ise arkadaşların isteklerinin dışında ve iradelerine rağmen yoluna devam ediyor. Biz bir program yaptıktan sonra dağılmak üzere bir araya gelmedik. Bizim açımızdan süreç devam etmektedir.. Yol ayrımına düşmek ya da belli süreçlerden kopmak, kimseye özveriyle yaratılan değerleri çarçur etme hakkını vermez. Biz bu arkadaşlarımızın da katılımıyla yaratılan değerleri daha da geliştirerek ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinin hizmetine sunmaya devam edeceğiz. Örgütlülüğümüzün bir çok bakımdan hala cenin aşamasında olduğunun bilincindeyiz. Bu ceninin büyüüp gelişebilmesi için azimli, kararlı ve sabırlı bir çalışmaya ihtiyaç var. Bunun bilincindeyiz ve buna hazırız. Bilincimiz ve yeteneklerimiz ölçüsünde bu görevimizi yerine getireceğiz. Bu çalışmalarımızda yurtsever-demokrat kamuoyunun da bize gerekli desteği vereceğine inanıyoruz.

Bu anlayıştan hareketle bizler UDKG'nun mücadele perspektifini ve yöntemlerini ifade eden programına ve perspektifine kararlı şekilde sahip çıkarak, örgütlülüğümüzü daha da geliştirmek için ilerlemeye devam edeceğimizi bir kez daha duyuruyoruz. Biz örgütsel meşruiyetimizi bu arkadaşların istek ve niyetlerinden değil Kürdistan ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinin haklılığından alıyoruz. U.D.K.G amaçları doğrultusunda onlar olmadan da yoluna devam etmekte kararlıdır.

Kuşkusuz ayrılan arkadaşların yokluğunu yinede çalışmalarımız açısından bir eksiklik olarak değerlendiriyoruz. Buna dayanarak burada arkadaşlara bir kez daha çalışmalara geri dönmeleri için çağrıda bulunuyoruz.

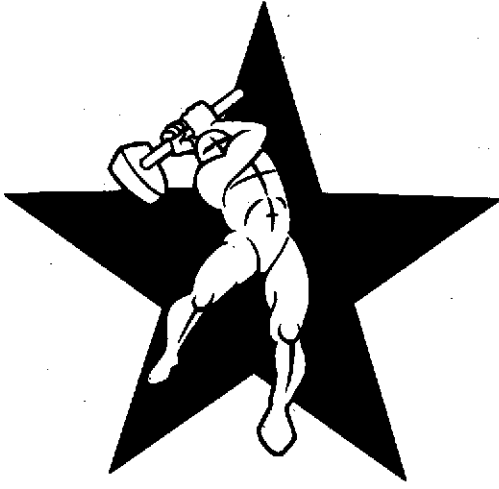
Yaşasın Kürdistan Ulusal ve Toplumsal Kurtuluş Mücadelesi

Yaşasın Kürt Kadınlarının Kurtuluş Mücadelesi. ■

10 Ağusto

U D K

(Ulusal Demokratik Kadın Grubu)

NEWROZ ATEŞİ

İLE DAYANIŞMA GECESİ

PANEL :
Newroz Ateşi Temsilcileri
İki Milletvekili
Saat: 15-17 arası

PROGRAM
Nilüfer AKBAL
Fırat BAŞKALE
ŞERWAN
NÛZAN
Tipi Müzikî Kurdistan
Folklor
Konuşma
Dengbej Kamil ve
Grup Newroz
Saat: 18
Tarih: 4 Eylül 1993
ADRES:
Salbau Rhy Park
Mülhauser Str. 17
BASEL

